

18. Képzés és Gyakorlat
Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
18th Training and Practice International
Conference on Educational Science

Program – Absztraktok
Program – Abstracts

Kaposvár, 2025.

MUNKANYAG

**18. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi
Neveléstudományi Konferencia**

Program és absztraktok

**18th Training and Practice International Conference on
Educational Science**

Program and Abstracts

MUNKANYAG

**18. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi
Neveléstudományi Konferencia**

2025. április 24-25.

Program és absztraktok

**18th Training and Practice International Conference
on Educational Science**

April 24-25, 2025

Program and Abstracts

Szerkesztette | Edited by

Zentai, Gabriella

Fináncz, Judit

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

Kaposvár, 2025

Szerkesztette
Zentai Gabriella (MATE Neveléstudományi Intézet)
Fináncz Judit (MATE Neveléstudományi Intézet)

Technikai szerkesztő
Schlichter-Takács Anett

Olvasószerkesztő
Csizmadia Gábor és Domokos Áron

Borítóterv
Farkas Beáta

© Szerzők, 2025
Szerkesztés © Zentai Gabriella és Fináncz Judit 2025
A műre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: [CC-BY-NC-ND-4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Ennek értelmében a mű szabadon másolható, terjeszthető, bemutatható és előadható, azonban nem használható fel kereskedelmi célokra, továbbá nem módosítható és nem készíthető belőle átdolgozás, származékos mű. A licenc alapján a szerző vagy a jogosult *által meghatározott módon fel kell tüntetni a szerző nevét és a szerzői mű címét.*

Kiadja
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
Cím: MATE Kaposvári Campus, 7400 Kaposvár, Guba Sándor utca 40.
Tel.: +36 82 505 800/5000 mellék
Honlap: <https://nevelestudomany.uni-mate.hu/>
Felelős kiadó: Józsa Krisztián DSc, intézetigazgató

ISBN ISBN (pdf)

18. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia

Kaposvár, 2025. április 24–25.

A KONFERENCIA HÁTTÉRINTÉZMÉNYEI

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

A KONFERENCIA TUDOMÁNYOS PROGRAMBIZOTTSÁGA

Csíkos Csaba, Szegedi Tudományegyetem
Gerner Zsuzsanna, Pécsi Tudományegyetem
Horváth Kinga, Selye János Egyetem
Kéri Katalin, Soproni Egyetem
Csim Melinda, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szenczi-Velkey Beáta, Eötvös Loránd Tudományegyetem
Szilágyiné Szinger Ibolya, Eötvös József Főiskola

A KONFERENCIA SZERVEZŐBIZOTTSÁGA

Borné Péter Orsolya
Fináncz Judit (titkár)
Gyöngyösiné Szabó Judit
Keresztes Viktória
Soós Evelin
Szántó Diána
Szántóné Tóth Hajnalka
Tóth Ildikó
Tóth-Szerecz Ágnes
Zentai Gabriella (elnök)

A KONFERENCIA HELYSZÍNE

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus
7400 Kaposvár, Guba Sándor u. 40. Tel.: (82) 505-800

A KONFERENCIA HONLAPJA, E-MAIL CÍME

<https://kepzesesgyakorlat.uni-mate.hu/>

kgykonf@uni-mate.hu

Honlapkészítő: Betyár Gábor, SZTE

MUNKANYAG

TARTALOM

KÖSZÖNTŐ	1
WELCOME MESSAGE	2
ÁTTEKINTŐ ÉS RÉSZLETES PROGRAM / OVERVIEW AND DETAILED PROGRAM	3
ÁTTEKINTŐ PROGRAM.....	5
RÉSZLETES PROGRAM	7
ABSZTRAKTOK / ABSTRACTS	26
MTA KÖZOKTATÁS-FEJLESZTÉSI KUTATÁSI PROJEKTEK A DÉL-DUNÁNTÚLI RÉGIÓBAN.....	27
PLENÁRIS ELŐADÁSOK.....	27
SZIMPÓZIUM ELŐADÁSOK.....	27
SZEKCIÓ- ÉS POSZTERELŐADÁSOK	27
ELŐADÓK / PRESENTERS	27

MUNKANYAG

KÖSZÖNTŐ

A 18. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia Tudományos Programbizottságának és Szervezőbizottságának nevében tisztelettel köszöntöm a konferencia résztvevőit és a konferenciakötet olvasóit. Konferenciasorozatunk története 2007-ben indult, amikor először a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kara szervezte meg az eseményt. 2010-től a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karával együttműködésben valósítjuk meg a konferenciát. Az elmúlt 18 év során számos változáson ment keresztül rendezvényünk. Kiemelendő, hogy 2020-tól a konferencia irányítását Tudományos Programbizottság látja el, amely biztosítja, hogy a szervezés és a bírálati folyamat megfeleljen a nemzetközi tudományos konferenciák elvárásainak.

A tudományos színvonal fenntartása mellett számunkra kiemelten fontos, hogy a konferencia nevéhez hűen a képzést és a gyakorlatot összekapcsoljuk. Célunk, hogy hidat képezzünk a tudományos kutatás, a pedagógusképzés és a pedagógiai gyakorlat között. A pedagógiai kutatók számára mindig is komoly kihívást jelentett, miként lehet a korszerű elméleti ismereteket a mindennapi nevelési gyakorlatban értelmezni, alkalmazni, majd ezek összekapcsolásával új tudást létrehozni. A konferenciára 255-en regisztráltak, a beadott előadások között 5 szimpózium, 124 tematikus előadás és 22 poszter kerül bemutatásra. A program rendkívül sokszínű, mivel az ország számos különböző egyetemeiről érkező oktatók, kutatók, doktorjelöltek és hallgatók mellett a bölcsődei nevelés, a köznevelés, valamint a szakképzés intézményeiben dolgozó pedagógusok egyaránt képviseltetik magukat.

Konferenciánkon kiemelten foglalkozunk a MTA közoktatás-fejlesztési kutatási projektek jelentőségével. Kárpáti Andrea a Budapesti Corvinus Egyetem egyetemi tanára, Podráczky Judit a MATE Kora-Gyermekkor Kutatócsoport vezetője és Rákosy-Vokó Zsuzsa, a MTA-PTE Innovatív Egészségpedagógia Kutatócsoport vezetője előadásai a tudományos kutatás és a köznevelési gyakorlat közötti kapcsolódási pontként szolgálnak, előmozdítva az innovatív pedagógiai megközelítések disszeminációját és a tudományos elméletek gyakorlati beágyazódását. Az első napon két plenáris előadásra kerül sor. Kárpáti Andrea, a Budapesti Corvinus Egyetem egyetemi tanára előadásában a kreatív gondolkodás és mesterséges intelligencia kapcsolatával foglalkozik a művészetpedagógia szemszögéből. Fejes József Balázs, a SZTE Neveléstudományi Intézet egyetemi docense pedig az alsó tagozatot követő olvasástámogatás lehetőségeivel ismerteti meg az érdeklődőket.

A konferencia Tudományos Programbizottsága nevében köszönöm a bírálók, a szekcióvezetők és a Szervezőbizottság munkáját. Köszönöm, hogy eljöttek és részt vesznek a konferencián! Mindenkinek tartalmas tanácskozást, sok új élményt és hasznos szakmai beszélgetéseket kívánok!

Zentai Gabriella
a konferencia elnöke

WELCOME MESSAGE

On behalf of the Scientific Program Committee and the Organizing Committee of the 18th *Training and Practice International Conference on Educational Sciences*, I warmly welcome all conference participants and readers of this volume. The history of our conference series dates back to 2007, when it was first organized by the Faculty of Education at former Kaposvár University. Since 2010, the conference has been held in collaboration with the Benedek Elek Faculty of Education at the University of Sopron. Over the past 18 years, the event has grown substantially and undergone significant developments. A major milestone was the establishment of the Scientific Program Committee in 2020, which has since overseen the event to ensure that its organization and peer review processes meet the standards of international scientific conferences.

In addition to maintaining academic rigor, we place strong emphasis on ensuring that the conference stays true to its mission—linking training and practice. Our aim is to bridge academic research, teacher education, and pedagogical practice. For educational researchers, a persistent challenge has been interpreting and applying contemporary theoretical knowledge in everyday educational practice, and synthesizing these elements to generate new insights. This year, the conference has attracted 255 registered participants. The program features 5 symposia, 124 thematic presentations, and 22 posters. Its diversity is reflected in the wide range of contributors, including faculty members, researchers, doctoral candidates, and students from various universities, as well as teachers from public education, and vocational training institutions.

This year's program pays particular attention to the Public Education Development Research Projects supported by the Hungarian Academy of Sciences. Presentations by Andrea Kárpáti (Professor at Corvinus University of Budapest), Judit Podráczky (Head of the MATE Early Childhood Research Group), and Zsuzsa Rákossy-Vokó (Head of the MTA-PTE Innovative Health Pedagogy Research Group) highlight key intersections between scientific research and educational practice, fostering the dissemination of innovative pedagogical approaches and the practical integration of theoretical frameworks. The first day of the conference will feature two plenary lectures. Professor Andrea Kárpáti will explore the relationship between creative thinking and artificial intelligence from the perspective of art pedagogy. József Balázs Fejes, Associate Professor at the Institute of Educational Sciences, University of Szeged, will present on strategies for supporting reading development beyond the lower primary grades.

On behalf of the Scientific Program Committee, I extend my sincere thanks to the reviewers, session chairs, and the Organizing Committee for their contributions. I appreciate your participation in the conference and wish everyone a meaningful event, enriching experiences, and productive professional dialogue.

Zentai Gabriella
President of the conference

***ÁTTEKINTŐ ÉS RÉSZLETES PROGRAM /
OVERVIEW AND DETAILED PROGRAM***

MUNKANYAG

ÁTTEKINTŐ PROGRAM

2025. április 24.(csütörtök) <i>Helyszín: Előadói tömb</i>	
9:00–10:00	Regisztráció
Levezető elnök: Gombos Péter	
10:00–10.30	Megnyitó, köszöntők Makó Boglárka és Ósz Tímea, MATE Kaposvári Campus másodéves óvodapedagógus hallgatóinak fuvolajátéka A konferenciát megnyitja Zentai Gabriella, a MATE Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet egyetemi docense, a konferencia elnöke. A résztvevőket köszönti Gerner Zsuzsanna, a Dél-dunántúli Regionális Pedagógusképző Fórum elnöke, a Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központjának főigazgatója.
10:30–12:00	Kárpáti Andrea Budapesti Corvinus Egyetem: Az MTA közoktatás-fejlesztési kutatási projektek jelentősége MTA közoktatás-fejlesztési kutatási projektek a dél-dunántúli régióban, beszámoló a projektek eredményeiről: Podráczky Judit MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport, kutatócsoport-vezető: Óvodai szokásalakítás a sikeresebb iskolakezdés szolgálatában Rákosy-Vokó Zsuzsa MTA-PTE Innovatív Egészségpedagógia Kutatócsoport, kutatócsoport-vezető: Innovatív megoldások az iskolában a függőségek megelőzéséhez Felkért hozzászólók: Karácsony Ilona Hajnalka Pécsi Tudományegyetem Mészárosné Darvai Sarolta Selye János Egyetem
12:00–12:45	Ebéd
12:45–14:15	Plenáris előadások Levezető elnök: Gombos Péter Kárpáti Andrea Budapesti Corvinus Egyetem: Kreatív gondolkodás és mesterséges intelligencia: a művészetpedagógia kihívásai és esélyei Fejes József Balázs Szegedi Tudományegyetem: Olvasástámogatás az alsó tagozatot követően: kihívások és lehetőségek
14:15–14:30	Kávészünet

14:30–16:15	Szekcióülések
16:15–16:30	Kávészünet
16:30–18:15	Szekcióülések
19:00–	Vacsora és zenés est a MATE Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet oktatói és hallgatói közreműködésével

2025. április 25.(péntek) <i>Helyszín: Előadói tömb</i>	
8:30–9:00	Regisztráció
9:00–10:45	Szekcióülések
10:45–11:00	Kávészünet
11:00–12:45	Szekcióülések
12:45–13:30	Ebéd
13:30–15:15	Szekcióülések
15:15–15:30	A konferencia zárása

RÉSZLETES PROGRAM

2025. április 24. (csütörtök)

Pedagógiai értékelés

2025. április 24. 14.30 óra A/1

Helyszín: Új tanügyi épület 024. terem

Szekcióvezető: Józsa Krisztián

14:30–14:50	Oláh Katalin	A tanári motivációstratégia (TMS) koncepciója és a pedagógus által vallott és megvalósított TMS komponensek vizsgálata az osztálytermi gyakorlatban
14:50–15:10	Emri Zsuzsanna, Antal Károly	A tanulási folyamat értékelése: pontszám, önértékelés és EEG aktivitás kapcsolata
15:10–15:30	Berta Tünde	Rendszerszintű mérések Szlovákiában és Magyarországon az alapiskolákban: A két rendszer szisztematikus összehasonlítása
15:30–15:50	Túri Ibolya	Oktatói diskurzus az oktatói szerepek sokféleségéről és a produktivitás megéléséről a curriculum-fejlesztés keretében
15:50–16:10	Hetesi Edit	Playful Methods for Creation Protection and Environmental Awareness in Religious Education

Felnőttképzés és középfokú oktatás

2025. április 24. 14.30 óra A/2

Helyszín: Előadói tömb 2. előadó

Szekcióvezető: Szőke-Milinte Enikő

14:30–14:50	Horváth Orsolya, Vörös Ildikó, Lénárd Sándor	A szervezett szakképzés kialakulása és fejlődése a céhektől napjainkig
14:50–15:10	Bognárné Kocsis Judit	A mai fiatalok – kutatások tükrében
15:10–15:30	Fónai Mihály, Nyilas Orsolya	A visszatérő oktatás ellentmondásai egy empirikus kutatás tapasztalatai alapján
15:30–15:50	Koltai Zsuzsa	The Role of Adult Learning in Social Engagement of Museums in Graz
15:50–16:10	Dancsházy-Nagy Ágnes	A középiskolai kollégiumok történetének vizsgálata a funkcióváltások és a hozzájuk köthető pedagógiai tevékenységek tükrében

Nyelvtanulás, idegennyelv-elsajátítás

2025. április 24. 14.30 óra A/3

Helyszín: Előadói tömb 3. előadó

Szekcióvezető: Kövérné Nagyházi Bernadette

14:30–14:50	Sotkovszky Lili	From the 1950s Language Laboratories to Sophisticated AI Tutors: A Historical Overview and Future Outlook on Technological Support for Developing Foreign Language Speaking Skills
14:50–15:10	Fajt Balázs	Szótárhasználat és nyelvtanulási motiváció magyar mint idegen nyelvet tanuló egyetemisták körében
15:10–15:30	Lakatos Szilvia	Romani nyelvkönyvek összehasonlító vizsgálata
15:30–15:50	Naila Fethi, Krisztián Józsa	Validation of Language Mastery Motivation Questionnaire (LMMQ) for Arab Algerian Middle School Students

Alapfokú oktatás

2025. április 24. 14.30 óra A/4

Helyszín: Előadói tömb 4. előadó

Szekcióvezető: Szili Katalin

14:30–14:50	Bencéné Fekete Anikó Andrea, Szántóné Tóth Hajnalka	A jövő iskolájának létrehozása projektmódszerrel
14:50–15:10	Diana Borbélyova, Nagyová Alexandra	Alsó tagozatos tanulók mentális egészségének mérése az iskolában
15:10–15:30	Kiss Noémi, Perjési-Jámbor Kata	Komplex Mozgásterápia (KMT) hatása 2. osztályos gyermekek tanulási képességeinek erősítésére
15:30–15:50	Fenyősi Fanni	Shaping Sensory-Motor Interventions: Frameworks and Impacts on Childhood Development
15:50–16:10	Pekari Bernadett	Alsós tanulók intelligenciaprofil alapú tanulástámogatása magyarországi pedagógiai gyakorlatban – frankofón minta alapján

Család és társadalom

2025. április 24. 14.30 óra A/5

Helyszín: Új tanügyi épület 026. terem

Szekcióvezető: Orsós Anna

14:30–14:50	Hegedűs Judit	Család- és gyermekvédelem a tanárképzésben
14:50–15:10	Mihálka Mária	A családi élet változásai a digitális kihívások tükrében
15:10–15:30	Széchenyi Márton	Szülői bevonódás szülői reflexiói Cegléden
15:30–15:50	Tóth Katalin, Pintér Zsófia	Az alternatív pedagógia gazdasági aspektusa hátrányos helyzetű gyermekek esetén
15:50–16:10	Horváth Lili, Zajdó Krisztina	Tanulásban akadályozott tanulók jövőképeinek egyes elemei: Egy kérdőíves felmérés eredményei

A hazai gyógypedagógus-képzés változásai és a XXI. század kihívásai – kitekintés egy nemzetközi összehasonlítással Szimpózium

2025. április 24. 14.30 óra A/6

Helyszín: Előadói tömb 1. előadó

Elnök: Gelencsérné Bakó Márta

Opponens: Gerner Zsuzsanna

14:30–14:50	Gelencsérné Bakó Márta, Gróf Anita, Polyákné Brandtmüller Anikó	Kihívások és válaszok a gyakorlatorientált gyógypedagógus-képzésben
14:50–15:10	Ladnai Attiláné, Iváncsik Réka	A pszichopedagógia szakirány gyakorlati képzésének bemutatása a Covidtól napjainkig
15:10–15:30	Mc Neill Brigitta	A gyógypedagógia és az iskolai szociális munka együttműködése a prevenció területein a sajátos nevelési igényű tanulók esetében
15:30–15:50	Szekeres Ágota	Gyógypedagógus képzés egy amerikai egyetemen, a Brigham Young University-n

Poszterszekció

2025. április 24. 14.30 óra

Helyszín: Előadói tömb Tükrös aula

Szekcióvezető: Zentai Gabriella

14:30–14:40	Sallai Patrícia, Hideg-Fehér Gabriella	Fair Play attitűd vizsgálata női labdarúgók körében
14:40–14:50	Dinnyés Katalin Julianna	Dohányzási szokások vizsgálata a felsőoktatásban tanulók körében
14:50–15:00	Fajt Balázs, Vékási Adél, Bánhegyi Mátyás	Oktatási környezet és nyelvtanulási attitűdök: Középiskolások motivációja és szorongása öt különböző középiskolában
15:00–15:10	Tószegi Zsófia Júlia	How Inclusive is Hungarian Higher Education for Neurodivergent Students? Mixed Research Applying the Process Model of Inclusion at the University of Pécs
15:10–15:20	Halvax Julianna	A motiváció vizsgálata kisiskolás korban, a motivációs eszközök sokszínű alkalmazása a mai gyerekek igényeire szabva
15:20–15:30	Hok Andrea	Lóasszisztált pedagógia a köznevelésben – Álom vagy realitás? Egy pilotprogram kérdései és a megtalált válaszok a jelenlegi törvényi háttér tükrében
15:30–15:40	Piacsek László Zoltán	Az új szakképzési rendszer hatása és eredményei Baranyában
15:40–15:50	Rácz Márk	Adalékok az egykori marxista-leninista ideológiai oktatók, és az oktatáshoz használt korabeli tankönyvek és egyetemi jegyzetek módszertani eszközeihez
15:50–16:00	Kecskés Miklósné	A gyermekfilozófia és néptáncpedagógia összefüggéseinek vizsgálata
16:00–16:10	Lénárd Anna, Kun Boglárka Csenge	Differenciálási és adaptálási lehetőségek az alsó tagozatos matematika tanításban a Pető András Kar Gyakorló Iskolájában
16:10–16:20	Farkas Péter	Fogyatékkal élő hallgatók mentálhigiénés támogatásának jelentősége
16:20–16:30	Szekér-Mihon Anikó	Milyen iskoláról álmodnak a diákok és a tanárok?
16:30–16:40	Bolla Zsolt	Egy eredményes iskolai innováció és a szabad iskolaválasztásban rejlő lehetőségek

16:40–16:50	Hartungné Somlai Eszter, Hartung István, Pótó Zsuzsanna, Birkás Béla, Deutsch Krisztina	Student coping strategies in relation to learning motivation and mental health factors.
16:50–17:00	Bertalan Regina Frida, Hencseiné Grain Andrea	A ritmikai és szótagoló képesség komplex fejlesztése

STEM és matematika

2025. április 24. 16.30 óra B/1

Helyszín: Új tanügyi épület 024. terem

Szekcióvezető: Kontra József

16:30–16:50	Csontosné Buzás Zsuzsa, Oláh Orsolya Ágnes, Maródi Ágnes	Exploring the development of spatial orientation and mathematical skills in early childhood with a 3-month long experiment
16:50–17:10	Gősi Zsuzsanna, Patakiné Bősze Júlia, Magyar Márton	Gazdálkodj okosan! – Sportszakos hallgatók pénzügyi ismeretei
17:10–17:30	Czapné Makó Zita, Czető Fanni	Lehet élmény a matematika a felsőoktatásban is? – A matematikai szorongás csökkentése a tanító és óvodapedagógus szakos hallgatóknál
17:30–17:50	Rumbus Anikó	Interactive learning in the 21st century: A possible role of the Ville system in developing algebraic and algorithmic skills of lower secondary school
17:50–18:10	Üst Norbert	Gamifikáció az oktatásban, fantasy szerepjáték a természettudományos tanórákon

Iskola előtti nevelés

2025. április 24. 16.30 óra B/2

Helyszín: Előadói tömb 2. előadó

Szekcióvezető: Szántóné Tóth Hajnalka

16:30–16:50	Balogh Mónika	A külföldi gyermekek inkluzív nevelése a többségi óvodában
16:50–17:10	Hajduné Holló Katalin, Zentai Gabriella, Józsa Krisztián	Óvodáskorú gyermekek kombinatív gondolkodásának fejlesztése
17:10–17:30	Kóger Yvetta	Sajtódiskurzusok az ötvenes évek óvodaügyéről és a család-óvoda kapcsolatról
17:30–17:50	Ölveczky Mónika, Borbélyová Diana	Az iskolaérettség kritériumainak értelmezése különböző ismeretelméleti irányzatok tükrében
17:50–18:10	Demeter Gáborné	Az olvasási kudarcok megelőzésének kombinált módszertana az óvoda-iskola átmenet időszakában

Mentorálás

2025. április 24. 16.30 óra B/3

Helyszín: Előadói tömb 3. előadó

Szekcióvezető: Hegedűs Judit

16:30–16:50	Horváth Gergely	A mentorálás kihívásai és szupervízió: Mentorok percepciói munkájuk akadályairól és a mentori szupervízióról
16:50–17:10	Bencéné Fekete Anikó Andrea, Csajka Edina, Csimáné Pozsegovics Beáta, Schlichter-Takács Anett	Egyetemi mentoroktatók képzése a lemorzsolódással veszélyeztetett hallgatók támogatására
17:10–17:30	Édes Csilla	Professional Motivations and Learning Experiences of Instrumental Music Teacher Mentors
17:30–17:50	Berta Tünde	Pedagógusok mentorálása mint új rendszer kiépítése Szlovákiában a pedagógusok tanártovábbképzési rendszerében – az első 2 év tapasztalatai
17:50–18:10	Kapcsándy Gabriella	Mentorprogram bemutatása oktatói szempől: Differenciálási és adaptálási lehetőségek az alsó tagozatos matematika tanításban a Pető András Kar Gyakorló iskolájában

Digitális pedagógia

2025. április 24. 16.30 óra B/4

Helyszín: Előadói tömb 4. előadó

Szekcióvezető: Szabó Norbert

16:30–16:50	Ábrahám Gréta	A DigiTI vizsgálati módszer bevezethetőségének elemzése a vajdasági magyar nyelvű óvodai közegben
16:50–17:10	Kománovics Alexandra	A tanórán kívüli nevelés iskolán kívüli színtereinek szerepváltozásai és kihívásai hazánkban a rendszerváltástól a digitalizáció térhódításáig
17:10–17:30	Krupa Mónika	A videójátékhasználati-zavar motivációs tényezői
17:30–17:50	Prantner Csilla	Inkluzív design és akadálymentesítés a digitális tanulási térben
17:50–18:10	Szőke-Milinte Enikő	Médiapedagógia az óvodában

Kvalitatív módszerek

2025. április 24. 16.30 óra B/5

Helyszín: Új tanügyi épület 026. terem

Szekcióvezető: Emri Zsuzsanna

16:30–16:50	Molnár Gábor, Domokos Áron	Történelemfilozófia és történelempedagógia a Sapiens harmadik kötetében
16:50–17:10	Pribék László	A túl-és alácsonkolás jelenségeinek bemutatása kollégiumpedagógiai példákon keresztül, a kvalitatív tartalomelemzés kódolási folyamatában
17:10–17:30	Pete József	Digitális felületek a középiskolai történelemoktatásban
17:30–17:50	Rajnai László	Sense or sensibility? A comparative analysis of Viktor E. Frankl's and Carl R. Rogers' educational philosophies
17:50–18:10	Frank Tamás	Klebensberg hatalmi megnyilvánulásai a tanítósággal szemben a Nemzetgyűlésben – sajtóelemzés

Kihívások és megoldások a sajátos nevelési igényű és/vagy hátrányos helyzetű gyermekek nevelésében Szimpózium

2025. április 24. 16.30 óra B/6

Helyszín: Előadói tömb 1. előadó

Elnök: Szekeres Ágota
Opponens: Fejes József Balázs

16:30–16:50	Demeter Gáborné	Stigmatizált gyermekéletek – tanulási kudarcok értelmezése és háttértényezői a 21. században
16:50–17:10	Hoss Alexandra, Komlósi Veronika Júlia	Diagnózison innen és túl: szülői prekonceptciók és stigmatizáltság
17:10–17:30	Szili Katalin, Kiss Renáta, Mokri Dóra, Molnár Gyöngyvér	Az olvasás-szövegértés segítése sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű tanulók esetében
17:30–17:50	Tóth-Szerecz Ágnes, Csim Melinda	Pedagógus attitűd a figyelemhiányos aktivitászavar diagnózissal rendelkező gyermekek nevelése kapcsán
17:50–18:10	Ladnai Attiláné	Jóga hatásmechanizmusának tanulmányozása (speciális) gyermekotthonban

2025. április 25. (péntek)

Nevelésfilozófia

2025. április 25. 9.00 óra C/1

Helyszín: Előadói tömb 2. előadó

Szekcióvezető: Fináncz Judit

9:00–9:20	Kőő Artúr	Beszélő égbolt – Kazettás mennyezet egy lakótelepi református iskolában
9:20–9:40	Maisch Patrícia	Reform-era salons and casinos in the service of literacy
9:40–10:00	Maisch Patrícia	Uhrl Józsa nevelői tevékenységének lenyomata ifjúsági regényeiben
10:00–10:20	Bagin Barbara	Vér, tinta és tudomány: Az élettudományok interdiszciplináris tanítása vámpírtörténetek és Sweeney Todd segítségével

Pedagógus pályakép

2025. április 25. 9.00 óra C/2

Helyszín: Előadói tömb 3. előadó

Szekcióvezető: Podráczky Judit

9:00–9:20	Szántóné Tóth Hajnalka, Bencéné Fekete Andrea, Kontra József	A tanítói pálya vonzereje: motívumok és elköteleződés a tanítóképzésben
9:20–9:40	Számfira-Turupoli Nóra, Farkas Péter	Mentálhigiénés képzésben részt vevő hallgatók pályaaorientációjának, pályaidentitásának és elköteleződésének vizsgálata
9:40–10:00	Gombocz Orsolya	A pályaismereti és pályaszocializációs gyakorlatok megvalósulása egy egyetem példáján
10:00–10:20	Sarus Tamás	A testnevelő tanár szakos hallgatók képzéssel kapcsolatos attitűdjének több szempontú longitudinális vizsgálata kvalitatív és kvantitatív módszerekkel
10:20–10:40	Vas-Hüber Gabriella	Tréneri vélemények a középiskolás korosztály számára készült soft skill fejlesztő tréningekről

Gyógypedagógia és nyelvi fejlődés

2025. április 25. 9.00 óra C/3

Helyszín: Előadói tömb 4. előadó

Szekcióvezető: Demeter Gáborné

9:00–9:20	Burján Zsófia, Szili Katalin	Olvasási zavarral küzdő személyek tanulásának támogatása a ChatGPT segítségével
9:20–9:40	Nagyházi Bernadette, Csima Melinda, Fináncz Judit, Zentai Gabriella	A gyermeki spontán beszéd vizsgálati módszereinek adaptálása szóasszociációk elemzésében – Óvodások szóasszociációi nyelvészeti aspektusból
9:40–10:00	Szili Katalin, Kiss Renáta, Mokri Dóra, Molnár Gyöngyvér	Az olvasás- és írástanulást meghatározó képességek online vizsgálata az iskolai tanulás kezdő szakaszában
10:00–10:20	Heidt Judit	A ChatGPT Advanced Voice Mode alkalmazása és gyakorlati tapasztalatai a gyógypedagógiában
10:20–10:40	Somogyi Tímea	Dadogó gyermekek és családjuk kommunikációja

Egészségnevelés, egészségműveltség

2025. április 25. 9.00 óra C/4

Helyszín: Előadói tömb Tükrös aula

Szekcióvezető: Karácsony Ilona

9:00–9:20	Dinnyés Katalin Julianna	Az egészség mint érték és az egészségfejlesztés megítélése a felsőoktatásban tanulók körében
9:20–9:40	Bánfai-Csonka Henrietta, Bánfai Bálint	Az egészségértés szerepe a kora gyermekkori nevelésben
9:40–10:00	Garai Sára, Törzsökné Márton Johanna Andrea, Csima Melinda, Sipos Dávid	Az emlő önvizsgálati gyakorlatokat befolyásoló tényezők vizsgálata a Health Belief Model alkalmazásával
10:00–10:20	Bánfai Bálint, Bánfai-Csonka Henrietta	Segítünk vele? – A gyermekkorban elkezdett elsősegélynyújtás nevelés-oktatás pszichológiai hatásai
10:20–10:40	Bádi Anikó, Dinnyés Katalin Julianna	Iskolai étkeztetés állami és zsidó vallási iskolában a szülők egészséggel kapcsolatos attitűdje és személyiségdimenziójának vetületében

Művészeti nevelés

2025. április 25. 9.00 óra C/5

Helyszín: Új tanügyi épület 006. terem

Szekcióvezető: Nagyné Mandl Erika

9:00–9:20	Kiss Julianna	Egészségnevelés a zeneoktatásban: A foglalkozási ártalmak prevenciója és a Kovács-módszer alkalmazásának hatásai
9:20–9:40	Fazekas Sándor	Művészetpedagógia a digitális korszakban. A Kaposvári Művészetpedagógiai Műhely alapvonalai
9:40–10:00	Csontosné Buzás Zsuzsa, Csóka Tamás, Maródi Ágnes	A film-, és rajzfilmzene szerepe az általános iskolai zenei nevelésben
10:00–10:20	Márfi Rita, Nagyné Árgány Brigitta, Szabó Norbert	A melódia- és ritmusközlés fejlettségi szintjének összehasonlító vizsgálata a 2023 és '24-ben felvételt nyert első éves csecsemő- és kisgyermeknevelő, óvodapedagógus és tanító alapszakos hallgatók körében
10:20–10:40	Sipos Eszter, Márfi Rita	A zene és az empátia kapcsolatának vizsgálata különböző oktatási intézményekben dolgozó pedagógusok körében

Tartalmi megújulás a gyógypedagógiában – fókuszban az eltérő életkorú kliensek

Szimpózium

2025. április 25. 9.00 óra C/6

Helyszín: Előadói tömb 1. előadó

Elnök: Hosszu Timea

Opponens: Szigeti Mónika Veronika

9:00–9:20	Magyar Adél	Pedagógiai szakszolgálati és intézményközi esetmegbeszélés jógyakorlata a gyógypedagógiai kora gyermekkori intervencióban
9:20–9:40	Tóthné Aszalai Anett	A Komplex művészeti terápia mint lehetőség a logopédussá válás folyamatában
9:40–10:00	Hosszu Timea	Tíz éve kötelező, de még ma is kétkedés tárgya. Nézetek, tények az enyhén értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-tanulásáról
10:00–10:20	Havadi-Nagy Marian	A fonációs zavar és komplex szemléletű terápiája széles életkori határok között
10:20–10:40	Krausz Anita	Inkluzív oktatás nemzetközi és hazai helyzete a gyakorlatok tükrében

Sportpedagógia

2025. április 25. 11.00 óra D/1

Helyszín: Előadói tömb 2. előadó

Szekcióvezető: Csontosné Buzás Zsuzsa

11:00–11:20	Laczkó Attila	A külső környezeti tényezők hatása a sportszervezetek tehetséggondozásában
11:20–11:40	Molnár Ákos, Prisztóka Gyöngyvér	Mozdulatból módszer(tan) – A tánc szerepe a testnevelés innovációjában
11:40–12:00	Simon István Ágoston, Reiner Dóra, Simonné Kajtár Gabriella	A gyógytestnevelés módszertanának fejlődéstörténete a kezdetektől napjainkig
12:00–12:20	Bognár József	A sportpedagógia 21. századi megközelítése: gyakorlat, elmélet és tudomány szerepe a fejlődésben
12:20–12:40	Patakiné Bósze Júlia, Gősi Zsuzsanna, Magyar Márton	Pillanatkép a sportszakos ELTE hallgatók szabadidőfelhasználásának egyes kérdéseiről

Lelki egészség

2025. április 25. 11.00 óra D/2

Helyszín: Előadói tömb 3. előadó

Szekcióvezető: Tóthné Aszalai Anett

11:00–11:20	Szigeti Mónika Veronika	Kiegész-prevenációs tréningprogramok hatásának vizsgálata óvodapedagógusok és gyógypedagógusok körében
11:20–11:40	Stromájer Gábor Pál	Serdülőkor stressz és szorongás: Pszichofiziológiai korrelációk
11:40–12:00	Németh Krisztina	Az óvoda-iskola átmenet pedagógiai dimenziói és a pozitív pszichológia kapcsolódása
12:00–12:20	Mihálka Mária	A kiegész azonosítása. Hogyan tudjuk megragadni a kiegész okait, következményeit?
12:20–12:40	Törzsökné Márton Johanna Andrea, Garai Sára, Csim Melinda, Sipos Dávid	Gyógytornász hallgatók stresszkitettségének vizsgálata

Óvodapedagógia

2025. április 25. 11.00 óra D/3

Helyszín: Előadói tömb 4. előadó

Szekcióvezető: Magyar Adél

11:00–11:20	Nagyné Zsilovics Tímea, Podráczky Judit	Élményporta-a MATE KC Gyakorló Óvoda jógyakorlata
11:20–11:40	Packy-Rónai Zsuzsanna, Podráczky Judit	Élmény Szín-Tár: a MATE KC Gyakorló Óvoda jógyakorlata
11:40–12:00	Kelemen Annamária, Podráczky Judit	Élményporta jógyakorlat: Az állatasszisztált intervenciók lehetőségei a MATE KC Gyakorló Óvodában
12:00–12:20	Kántor Zsuzsanna, Kissné Zsámboki Réka	Hasonló a hasonlóval könnyen megalkuszik – Az ÓNOAP és a NAT összehasonlító elemzése a koragyermekkorai tanulás értelmezésének szemszögéből
12:20–12:40	Szent-Gály Viola, Kissné Zsámboki Réka	Az adaptív és a konstruktivista pedagógia eredőinek és vonásainak azonosítása a Differenciált Óvodai Bánásmód (DOB) Programban

Oktatáselmélet

2025. április 25. 11.00 óra D/4

Helyszín: Előadói tömb Tükrös aula

Szekcióvezető: Tun Zaw Oo

11:00–11:20	Tsehaynew Getaneh Tareke, Krisztián Józsa	The Role of Cognitive and Affective Factors as Keys to Academic Success in Higher Education: A Theoretical Perspective
11:20–11:40	Tran Van Cuong, Tun Zaw Oo, Bettina Pikó, Krisztián Józsa	Undergraduate Students' Attitude toward Continuous Assessment: A Qualitative Study
11:40–12:00	Langat Gilbert Cheruiyot, Gyöngyvér Molnár	Integrated Science Curriculum and student outcomes: practices, challenges and impacts on science skills and science literacy
12:00–12:20	Mamunur Rashid, Beata Szenczi	The Role of Home Literacy Environment in Bilingual Learners' Literacy Development: A Literature Review
12:20–12:40	Humphrey Ouma Achuodho, Damaris Werunga, Bettina Pikó	Inclusive Practices for Identity Diversity and Cultural Hybridity in Schools

Neveléstörténet

2025. április 25. 11.00 óra D/5

Helyszín: Új tanügyi épület 006. terem

Szekcióvezető: Schlichter-Takács Anett

11:00–11:20	Takács Zsuzsanna Mária	„Első a tanítónő finom ízlése”. Követheti-e a divatot a tanítónő?
11:20–11:40	Németh Dóra Katalin, Giczi Barnabásné Fehér Ágnes	„Tanuló példaképek” Mintaóvónőképzés Sopronban a hatvanas években
11:40–12:00	Pusztafalvi Henriette	Óvónők szakmai életének szervezése – Óvónői Körök működése Magyarországon a 20 század első felében
12:00–12:20	Somogyi Anett	Az óvodai rajz gyakorlata a dualizmus kori módszertani könyvek tükrében
12:20–12:40	Berta-Szénási Panna	Iskolai szemléltetőeszközök mint egy korszak pedagógiai újdonsága A Tanító Munkája című folyóirat alapján

Performatív módszerek helye és szerepe a pedagógusképzésben

Szimpozium

2025. április 25. 11.00 óra D/6

Helyszín: Előadói tömb 1. előadó

Elnök: Simon Tünde
Opponens: Kárpáti Andrea

11:00–11:20	Pók Tímea	Képzőművészet a középiskolai pedagógiai gyakorlatban
11:20–11:40	Rác Csenge	Fanzine mint oktatást segítő eszköz
11:40–12:00	Klima Gábor	Kooperatív, partícipatív és kritikai módszerek a vizuális neveléskutatásban – A művésztanár(jelölt) mint kutató
12:00–12:20	Orosz Csaba	„Az élet iskolája” – az informális ismeretsajátítás performatív mozzanatai hallgatói projekteken
12:20–12:40	Simon Tünde	A kreatív és kritikai gondolkodás fejlesztése a tanárképzésben

Fizikai aktivitás

2025. április 25. 13.30 óra E/1

Helyszín: Előadói tömb 2. előadó

Szekcióvezető: Stromájer Gábor

13:30–13:50	Simonné Kajtár Gabriella, Reiner Dóra, Simon István Ágoston	Fiatalok egészségmagatartása magyarországi és nemzetközi viszonylatban, fókuszban a fizikai aktivitás és a táplálkozás
13:50–14:10	Pásztor-Horváth Dóra, Szakály Zsolt, Bognár József	A tantermi fizikai aktivitás hatása az általános iskola 3. évfolyamos tanulójának kognitív, affektív képességeire és matematikai teljesítményére
14:10–14:30	Reiner Dóra, Simonné Kajtár Gabriella, Simon István Ágoston	A görkorcsolyázás szerepe az iskoláskorú gyermekek motoros képességeinek fejlesztésében és motivációjuk erősítésében
14:30–14:50	Hideg-Fehér Gabriella, Karácsony Ilona	Pszichoszociális erőforrások és a szabadidőben végzett testmozgás kapcsolatának vizsgálata középiskolás gimnáziumi tanulók körében

Felsőoktatás-pedagógia

2025. április 25. 13.30 óra E/2

Helyszín: Előadói tömb 3. előadó

Szekcióvezető: Mihálka Mária

13:30–13:50	Tran Van Cuong, Tun Zaw Oo, Bettina Pikó, Krisztián Józsa	A Validation Study of the Social Networking Usage Questionnaire in the Vietnamese Context
13:50–14:10	Hangyál Zsófia	A „nemzetköziesítés itthon” folyamatainak hallgatókat érintő dimenziói: Mit tanul(hat)nak a hallgatók a belső nemzetköziesítés nyomán?
14:10–14:30	Patakiné Bősze Júlia, Magyar Márton, Gósi Zsuzsanna	Pillanatkép minta sportszakos ELTE-hallgatók társadalmi és környezeti érdeklődéséről
14:30–14:50	Győrik Győző, Béki Piroska	Küzdősportok! A siker vagy a kudarc forrása a hallgatók számára a testnevelőtanár képzésben?

Kora gyermekkori nevelés

2025. április 25. 13.30 óra E/3

Helyszín: Előadói tömb 4. előadó

Szekcióvezető: Csima Melinda

13:30–13:50	Maximovics Veronika	Kis lépés az óvodából, nagy lépés az iskolába: Nemzetközi és hazai modellek az óvoda-iskola átmenet tükrében
13:50–14:10	Lajtai Zsoltné	Tudatos kisgyermeknevelő, a XXI. század bölcsokei szakembere
14:10–14:30	Soós Evelin, Fináncz Judit, Podráczky Judit	Szokásalakítás a családban
14:30–14:50	Kolip Heléna	Kisgyermeknevelői intelligenciaprofilok és szülői elvárások feltárása a bölcsődében
14:50–15:10	Hirdiné Deák Diána, Major Tünde Kármén	Kis szívek, nagy érzelmek – Az EQ alapozása az óvodai közegben

Hátránykompenzáció

2025. április 25. 13.30 óra E/4

Helyszín: Előadói tömb Tükrös aula

Szekcióvezető: Maisch Patrícia

13:30–13:50	Kis Annamária	Az érzelmek megélésének nehézsége és a szülői bánásmód összefüggései
13:50–14:10	Varga Aranka, Trendl Fanni, Brandt Bianka, Orbán Anna, Horváth Gergely	A roma szakkollégium mint non-formális tanulási tér és közösség szerepe a hallgatók társadalmi mobilitásában
14:10–14:30	Gelencsérné Bakó Márta, Lőrincz Katalin	Egyenlő esélyek, fókuszban a felnőtt fogyatékos személyek életminősége – vélekedések egy pilotkutatás tükrében
14:30–14:50	Moldován Szilvia	A hátránykompenzáció és művészeti nevelés összefüggései eltérő szociokulturális közegből érkező gyermekek csoportjainál

Fenntarthatóságra nevelés

2025. április 25. 13.30 óra E/5

Helyszín: Új tanügyi épület 006. terem

Szekcióvezető: Csikos Csaba

13:30–13:50	Juhász Nikolett	Fenntarthatóságra nevelés a természetben – Az óvodai tanösvények pedagógiai szerepe a Bokréta Túraösvény példáján keresztül
13:50–14:10	Várszeginé Gáncs Erzsébet, Deákné Kecskés Mónika	Zenehallgatás, fenntarthatóság, újrahasznosítás
14:10–14:30	Szántóné Tóth Hajnalka, Bognár Erik, Doba László, Kontra József	Az ökoiskolák hatása a tanulók környezeti attitűdjére: összehasonlító pilotvizsgálat egy megyeszékhely két oktatási intézményében
14:30–14:50	Nyitrai Tímea Laura	A Fenntarthatóság mint tananyag: létjogosultsága és szerepe a tanárképzésben (Interjúk tükrében)

Esélynövelő tevékenységeket folytató intézmények jógyakorlatai

Szimpózium

2025. április 25. 13.30 óra E/6

Helyszín: Előadói tömb 1. előadó

Elnök: Orsós Anna

Opponens: Bencéné Fekete Anikó Andrea

13:30–13:50	Bacza Barbara	A kaposvári Biztos Kezdet Gyerekház esélynövelő tevékenységének bemutatása
13:50–14:10	Szentes Evelin	Esélyteremtés és esélynövelés a Kaposvári GESZ Bölcsődei Központ Bölcsődéiben
14:10–14:30	Nemes Mónika	Hogyan segítjük a hátrányos helyzetű gyerekeket az óvodában?
14:30–14:50	Bauer Krisztina	Az esélyteremtés lehetőségei az alapfokú oktatásban
14:50–15:10	Orsós Anna	A felsőoktatásban tanuló hátrányos helyzetű fiatalok esélynövelésének lehetőségei

ABSZTRAKTOK / ABSTRACTS

MTA KÖZOKTATÁS-FEJLESZTÉSI KUTATÁSI PROJEKTEK A DÉL-DUNÁNTÚLI RÉGIÓBAN

Podráczky Judit

ÓVODAI SZOKÁSALAKÍTÁS A SIKERESEBB ISKOLAKEZDÉS SZOLGÁLATÁBAN

Kulcsszavak: szokásalakítás; koragyermekkor; kudarcmentes iskolakezdés; mérőeszköz-fejlesztés

A gyermekek iskolakezdésre elért fejlettsége meghatározó az iskolában eltöltött évek számának, s ezen keresztül a későbbi életpálya alakulásának a szempontjából. Az MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport a kudarcmentes iskolakezdés támogatásához az egészség- és környezeti neveléshez kapcsolódó szokásalakításra fókuszálva kívánt hozzájárulni, folytatva a már megkezdett kutatásokat a motiváció, a végrehajtó funkció és a művészeti nevelés (éneklési készség) vizsgálatán keresztül. A projekt első szakaszában a módszertani fejlesztés előkészítésére, ezen belül a nemzetközi előzmények feltárására, a mérőeszközök fejlesztésére és kipróbálására koncentráltunk. Célunk volt egy olyan mérőeszköz kidolgozása és validálása, amely 4–8 éves kor között teszi lehetővé az egészség- és környezeti szokások fejlődésének nyomon követését. A projektbe fejlesztőként bevont óvodapedagógusok szakmai kontrollja mellett elvégeztük a nemzetközi egészségnevelési standardok hazai adaptációját az óvodás korosztályra, majd ezekre építve kidolgoztunk egy, a 4–8 éves gyermekek egészségkompetenciáját mérő eszközt. A pilotvizsgálat tapasztalatait felhasználva a finomhangolást követően grafikus bevonásával megterveztük és elkészítettük a teljes tesztbatteriót, majd a vizsgálatot nagyobb mintán is elvégeztük (N=128). Ezzel párhuzamosan szóasszociációs vizsgálat keretében térképeztük fel óvodás gyermekek (N=288) egészséggel kapcsolatos fogalmi struktúráját. A családi háttér tényezőket szokásalakításban betöltött szerepét a szülők egészségműveltségével összefüggésben tanulmányoztuk kérdőíves vizsgálat keretében (N=598). A kutatási program lelki egészséget támogató, kiegészítő programelemeként keresztmetszeti vizsgálatokat végeztünk és mérőeszközöket dolgoztunk ki az éneklési szokások és az éneklési motiváció területére (N=586), továbbá feltártuk az állatasszisztált pedagógiai tevékenység szorongáscsökkentő, óvoda-iskola átmenetben betöltött szerepét (N=16). A hatékony tanulási szokások kialakítása döntő fontosságú a gyermekek jövőbeli tanulmányi eredményessége szempontjából, ezért – egy szisztematikus szakirodalmi áttekintést és a tanulási szokások tartalmi dimenzióinak meghatározását követően – a tanulási szokások kialakítására irányuló módszerek vizsgálatára mérőeszközt készítettünk és tanítók körében (N=498) adatfelvételt végeztünk. Ezzel a vizsgálattal alapoztuk meg a tanulási szokásokhoz kapcsolódó fejlesztő programot és a pedagógusok munkáját segítő módszertani kiadványt. A projekt környezeti nevelési dimenziójában a környezeti nevelést a fenntarthatóság fogalmi rendszerében értelmező nemzetközi és hazai szakirodalom alapján kategóriarendszert alakítottunk ki,

majd megvizsgáltuk a kutatásba bevont óvodák pedagógiai programjait, melyek tartalmi elemeire építve megkezdjük a környezeti neveléshez kapcsolódó standardok kidolgozását az óvodás korosztályra vonatkozóan. Az Élményporta programelemhez kapcsolódó szakmai fejlesztéseknek köszönhetően a MATE Gyakorlóóvoda az Oktatási Hivatal bázisintézményeként jógyakorlataival járul hozzá a környezeti szemléletformáláshoz.

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Rákosy-Vokó Zsuzsa

INNOVATÍV MEGOLDÁSOK AZ ISKOLÁBAN A FÜGGŐSÉGEK MEGELŐZÉSÉHEZ

Kulcsszavak: egészségfejlesztés; iskolai függőségmegelőzés; egészségpedagógia

Magyarországon, más európai országokhoz hasonlóan, a gyermekek és serdülők körében egyre nagyobb problémát jelentenek a különböző szer- és viselkedésfüggőségek. Az MTA-PTE Innovatív Egészségpedagógia kutatócsoport célja a hazai iskolákban jelenleg folyó, ehhez kapcsolódó egészségfejlesztési munka feltérképezése, az egészségfejlesztési ismeretek oktatásának vizsgálata a pedagógusképzés és a témához kapcsolódó társszakmák kurrikulumában, továbbá egy bizonyítékokon alapuló fenntartható, komplex univerzális iskolai függőségmegelőző program kidolgozása. A hazai iskolákban elvégzett országos keresztmetszeti kérdőíves felmérésünk rávilágított arra, hogy a függőségi témák közül az alkohol (62%), a dohányzás (74%) és a kábítószer-használat (71%) a leginkább tárgyalt témák az iskolákban, míg az internet és a digitális eszközök problémás használatával az iskolák 61%-ában foglalkoztak, a játékfüggőséget csupán 19%-uk érintette. Ez utóbbi két adat különösen aggasztó annak a fényében, hogy a digitális technológia robbanásszerű fejlődésével a gyermekek képernyő előtt töltött ideje az elmúlt évtizedekben drámaian megnőtt. Vizsgálataink arra is rávilágítottak, hogy a függőségmegelőzés megvalósítását nagyban befolyásolják bizonyos iskolai kontextuális tényezők, továbbá adataink felhívják a figyelmet arra is, hogy a pedagógusok igénylik a támogatást az egészségfejlesztési munkájukhoz. A kutatócsoportunk a Bethesda Gyermekkórház szakembereivel közösen megalkotta a „Mozdulj Rá a Valóságra” programot, melynek keretében már több, mint 200 pedagógus tudás és módszertani tárházát diverzifikáltuk a gyermekek/tanulók képernyő előtt töltött idejének a csökkentése, és a digitális függőségek megelőzése céljából, valamint elkészítettünk a témában egy ingyenesen letölthető e-book-ot. Kidolgoztunk és két éve sikeresen oktatjuk a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karán a két egymásra épülő modulból álló, élménypedagógiai alapokon nyugvó, szabadon választható *Innovatív*

Egészségpedagógia I-II. egyetemi kurzusunkat. A „whole school” egészségfejlesztési szemlélet értelmében hangsúlyt fektetünk az orvos- és védőnőképzés kurrikulum egészségfejlesztési tartalmának és módszertanának fejlesztése is. A PTE-ÁOK-on magyar és angol nyelven folyik az *„Egy lépéssel több a gyermekek egészségéért”* c. szabadon választható egyetemi kurzus, valamint az SZTE ETSZK Preventív Egészségügyi Gondozás Tanszék oktatóival közösen átalakítottuk a végzős védőnő hallgatók egészségfejlesztés-egészségnevelés tantárgyát, és beemelésre került az élménypedagógiai alapokon nyugvó egészségismeretek átadásához szükséges kompetenciák oktatása is. A pedagógusok, a pedagógus kompetenciái, módszertani ismeretei kulcsfontossággal bírnak az iskolai egészségfejlesztésben (is). A kutatócsoportunk az elmúlt években azon dolgozott, hogy egyrészt kutatási adatokkal segítse az iskolai függőségmegelőzés hatékonyabbá válását, innovatív megközelítésekkel és módszerekkel támogassa, mind a pedagógusokat, mind a társzakták képviselőit, és segítse a témában a felsőoktatási kurrikulum megújítását.

A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja (2021) által támogatott „Innovatív pedagógiai eszközök és multimédiás megoldások a 21. század gyermekeinek egészségfejlesztéséhez” című pályázat támogatta. NETA Aktív Magyarország Program 2024: „Mozdulj rá a valóságra”.

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

Fejes József Balázs

OLVASÁSTÁMOGATÁS AZ ALSÓ TAGOZATOT KÖVETŐEN: KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK

Kulcsszavak: szövegértés-fejlesztés, olvasási stratégiák, olvasási motiváció

Gyakori jelenség, hogy egy-egy tanuló iskolai kudarcainak hátterében a gyenge olvasási teljesítménye áll. Bár köztudott, hogy az olvasási képesség fejlettsége jelentős szerepet játszik a tantárgyi eredmények alakulásában, a felső tagozaton és középiskolában oktató pedagógusok gyakran nem tekintik feladatuknak az olvasás fejlesztését, vagy nem érzik magukat felkészültnek e feladatra. Az előadás célja, hogy feltárja e helyzet okait és következményeit, s hogy bemutasson néhány lehetséges megoldást. Az előadás ennek érdekében (1) áttekinti a magyar tanulók szövegértésének jellemzőit, (2) bemutatja azokat az okokat és következményeket, amelyek összefüggésbe hozhatók a gyenge szövegértési eredményekkel, végül (3) felvázol néhány lehetséges irányt, amelyek továbblépést jelenthetnek a tanulók olvasási teljesítményének javításában. Az előadás a PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) és a PISA (Program for International Student Assessment) szövegértési eredményeire, valamint néhány hazai kutatásra építve ad átfogó képet tanulóink olvasási teljesítményéről. Az adatok szerint az alsó tagozaton a magyar iskolarendszer nemzetközi viszonylatban is jól teljesít, ugyanakkor az olvasás fejlesztésére fordított idő rendkívül rövid. A tizenötéveseket mérő PISA-mérésekben a magyar tanulók már átlag alatt teljesítenek. A gyenge szövegértés számos kedvezőtlen következménnyel járhat, hozzájárulhat például a tanulási motiváció csökkenéséhez és a lemorzsolódáshoz. Bár számos puha ösztönző jelen van a rendszerben, amelyek az olvasás-szövegértés alsó tagozatot követő segítségét hivatottak támogatni (pl. középfokú írásbeli felvételi vizsga, országos kompetenciamérés), ezek hatása – legalábbis rendszerszinten – alig érvényesül, amelyben a pedagógusok megfelelő felkészítésének hiánya egyértelműen tetten érhető. A továbblépés egyik ígéretes irányát az alsó tagozatot követően a szövegértés tartalomba ágyazott fejlesztése jelentheti, amelynek keretében tankönyvi szövegeken keresztül, további órák beiktatása nélkül is lehetővé válhat az olvasás támogatása. Ennek módszertani hátterét az olvasási stratégiák és az olvasási motiváció területén a nemzetközi szakirodalomban felhalmozódott tudás hazai adaptációja jelentheti. Az előadás vázlatosan áttekinti e területeket, emellett az MTA-SZTE Olvasás és Motiváció Kutatócsoport egy közelmúltban lebonyolított fejlesztőkísérletének példáján keresztül szemléltet néhány gyakorlati lehetőséget.

Kárpáti Andrea

**KREATÍV GONDOLKODÁS ÉS MESTERSÉGES INTELLIGENCIA: A
MŰVÉSZETPEDAGÓGIA KIHÍVÁSAI ÉS ESÉLYEI**

Kulcsszavak: kreatív gondolkodás, generatív mesterséges intelligencia, vizuális nevelés

A képalkotásra „a sokszor láthatatlan mesterséges intelligencia szó szerint ráúgta az ajtót a nagyvilágra másfél éve. Ekkor tűntek fel a laikus közönség előtt is azok a régóta fejlesztett szolgáltatások, amelyek segítségével parancsszavakkal lehet ábrákat, illusztrációkat, rajzokat vagy akár fotó realisztikus képeket létrehozni, mindenféle grafikus tudás nélkül, gyakorlatilag a semmiből.” A vizuális nyelv tanárai, szebben fogalmazva: a művészettel nevelők számára talán riasztóak ezek a mondatok, melyek a Forbes gazdasági magazin egyik 2023-as számában jelentek meg a Szauder Dávidról – a ma már nyolcszázazres Instagram követő bázissal rendelkező influenszerről és nemzetközi kiállításokon is sikeres digitális grafikusról – szóló cikk bevezetőjében. Vajon tényleg bárkit mesterré avat a mesterséges intelligencia? A grafikus alkalmazások parancssorainak ügyes megfogalmazása felválthatja-e a képalakítás, tervezés, modellezés, megformálás vizuális nyelvet használó, lassú és elmélyült folyamatait? A jóslás helyett kutatással megalapozott válasz a pedagógus és képességkutató mellett a sok száz, munkája elvesztéséről féltő képalkotó szakma művelője számára egyaránt fontos. Előadásomban (1) röviden áttekintem, milyen technikai, tematikus és esztétikai változásokat hozott a mesterséges intelligencia első három éve, (2) egy kiváló filmrendező és költő, Can Togay János MI-támogatott munkáival illusztrálva bemutatom a képességstruktúrát, amely ezen az új képi kifejezési területen szükséges, (3) jó példákkal illusztrálom, hogyan gazdagítja a művészetpedagógiát az MI mint kreatív lehetőség. Alapos felkészítéssel, grafikus és kulturális tudással – nem a „semmiből”.

SZIMPÓZIUM ELŐADÁSOK

A HAZAI GYÓGYPEDAGÓGUS-KÉPZÉS VÁLTOZÁSAI ÉS A XXI. SZÁZAD KIHÍVÁSAI – KITEKINTÉS EGY NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSSAL

Elnök: Gelencsérné Bakó Márta

Opponens: Gerner Zsuzsanna

Szimpóziumunk összefoglaló jelleggel mutatja be a több mint egy évszázadot felölelő hazai gyógypedagógus-képzés meghatározó pillanatait és a térségre vonatkozó legfőbb kihívásait, változásait. Betekintést adunk az ágazatok közötti teamban való gondolkodásra, jelen esetben a szociális munkára helyezve a fókuszot. Bemutatunk egy külföldi gyógypedagógus-képzést Utah államból, melyhez szorosan kapcsolódik a külföldi és a hazai tapasztalatok összehasonlítása, elemzése.

Első előadásunk, hazánkban a másodikként induló gyógypedagógus-képzés megalakulását és bővülését meghatározó tartalmakat idézi fel. Az elmúlt évtizedek társadalmi folyamatai és igényei jelentős mértékben befolyásolták a hallgatói képzésben történő változásokat. Ez megmutatkozik a képzőhelyek számának növekedésében, illetve a szakirányok bővülésében. Egyre nagyobb az igény a köznevelésben az integrációra, az inkluzív intézmények kialakítására. A Covid időszakában adekvát válasz kellett adni a felsőoktatásban oktató és a gyakorlatot vezető szakemberek IKT kompetenciájának bővítésére, az oktatásban történő változásokra.

Szervesen kapcsolódik az első előadáshoz a pszichopedagógia szakirány indítása és a hozzá kapcsolódó kihívásokra adott válasz. Szinte a képzés elindulása után került sor az online oktatásra, mely során biztosítottuk a hallgatók számára az ágazatok gyógypedagógiai fókuszú bemutatását a jógyakorlatok mentén a köznevelés, az egészségügy és a szociális szféra területén. A szakirányok bővülése a szakspecifikus ellátás biztosításának az alapja, hogy a kliens, a lakóhelyhez legközelebbi intézményben kapja meg a személyét megillető ellátását. Ebben meghatározó a szakemberek közötti kooperáció, kommunikáció, a team munka.

A szimpózium harmadik előadása a gyógypedagógus és a szociális munkás közötti együttműködésre hívja fel a figyelmet, kiemelten a prevenció jelentőségére.

A hazai változások után az összehasonlításra kerül a fókusz, melyben megjelennek a hazai és az amerikai gyógypedagógus-képzés sajátosságai, az adott egyetemek jellemzői, a szakosodás lehetőségei, a megszerezhető kompetenciák és a fogyatékosági kategóriák. Ezek az eredmények és tapasztalatok lehetőséget biztosítanak arra, hogy a folyamatosan változó és megújuló gyógypedagógus-képzés mindig a legjobb választ adja a társadalomban történő változásokra. Meghatározó, hogy a jövő gyógypedagógusai a tudományos alapokra helyezett elméleti oktatás mellett a jógyakorlatok mentén olyan kompetenciákat birtokoljanak, melyeket a hivatásuk mellett társadalmi szinten is kamatoztatni tudnak.

Gelencsérné Bakó Márta – Gróf Anita – Polyákné Brandtmüller Anikó

KIHÍVÁSOK ÉS VÁLASZOK A GYAKORLATORIENTÁLT GYÓGYPEDAGÓGUS KÉPZÉSBEN

Kulcsszavak: gyógypedagógus-képzés; integráció; kéttanáros modell

A gyógypedagógus-képzés több mint százéves múltja igazolja, hogy a társadalmat ért kihívásokra és változásokra megfelelő, tudományos választ tud adni. A pedagógiában, gyógypedagógiában bekövetkezett változásokra a hazai gyógypedagógus-képzés meghatározó részeként az intézeti tanszéken dolgozó munkatársaink is érzékenyen reagáltak. A paradigmaváltás innovatív lehetőségek feltérképezését biztosította a gyógypedagógus hallgatók elméleti, de főként a gyakorlati képzésének bővítése, modernizálása során. A felsőoktatási intézmények működését és tartalmi szabályozását a törvények és rendeletek mellett a kötelező érvényű kimeneti és képzési követelmény (KKK) biztosítja. Ezek alapján készül el a képzési helyre vonatkozó mintatanterv, mely meghatározza a képzési hely arculatát, egyediségét is. Az előadás fókuszja a gyakorlati képzés kihívásaira adott válaszok bemutatása, melyhez szervesen kapcsolódik a képzés elméleti háttérét biztosító dokumentumok feltárása, a több évtizedes képzési tapasztalat, a helyi lehetőségek kiaknázása és figyelembevétele. Gyógypedagógus-képzésünkben mind a három szakirány (logopédia, pszichopedagógia, tanulásban akadályozottak pedagógiája) hallgatói számára kiemelt színtereknek tekintjük az integráló intézményekben történő szakmai gyakorlatok biztosítását. Ezek a színterek a köznevelési intézményeken belül az óvodák, általános- és középiskolák, szakszolgálatok, továbbá az egészségügyi intézmények és a szociális területekhez kapcsolódó intézmények. A szakmai gyakorlatok alkalmával nagy figyelmet fordítunk az ágazatok közötti kapcsolatok bevonására, bemutatására, a team munka megtapasztalására, a kéttanáros modell gyakorlatban történő kipróbálására, és az olyan innovatív pedagógiai eljárásokra, mint például az állat-asszisztált pedagógia. A bemutatott változások - és azok visszajelzései - igazolják a megújult szakpedagógiai gyakorlatok jelentőségét, melyek a gyógypedagógus hallgatók képzésében az értékek megőrzése mellett a gyakorlatorientált, személyes tapasztalaton alapuló ismeretszerezésre fókuszálnak.

Ladnai Attiláné – Iváncsik Réka

**A PSZICHOPEDAGÓGIA SZAKIRÁNY GYAKORLATI KÉPZÉSÉNEK
BEMUTATÁSA A COVIDTÓL NAPJAINKIG**

Kulcsszavak: pszichopedagógia; szakpedagógiai gyakorlat; specifikumok

Az elmúlt évek gyakorlatára támaszkodó elméleti jellegű áttekintő összefoglalás bemutatja, hogyan alakult a gyógypedagógus képzésen belül a pszichopedagógia szakirány gyakorlati képzése a Covidtól – ez az esemény azért volt meghatározó, mert a szakirány szinte a pandémia időszakától indult – napjainkig. Az előadás elméleti háttérét a színtereknek megfelelően, az azokra vonatkozó törvényi, jogszabályi előírások és az egyetem képzési dokumentációi adják. Tekintettel a pszichopedagógusi munka szerteágazó tevékenységére, a szakpedagógiai és az összefüggő szakmai gyakorlatok során – mára már – az egészségügy, a szociális ágazat (gyermekház és napköziotthon), valamint a gyermekvédelem (speciális gyermekotthon, lakóotthon) és a büntetés-végrehajtás színtereinek működésébe is lehetőségük van a hallgatóknak bepillantást nyerni, ám mindez hosszú évek folyamatának eredményeként valósult meg. A jógyakorlatok kialakításában a pandémia alatt jelentős szerepet kapott az IKT kompetenciák megerősítése – mind hallgatói, mind oktatói oldalról –, melyek meghatározó jelleggel támogatták és támogatják a mai napig a gyakorlatorientált képzésünk oktatási színvonalát: pl. online kiscsoportok alakításával, szituációs helyzetek elemzésével, videófelvevételek megbeszélésével/elemzésével, óraelemzésekkel, egyéni reflexiókkal, illetve a későbbiekben az intézmények által tartott online tevékenységekhez történő bekapcsolódással. A pszichopedagógus képzés népszerűsége egyre nő, ennek számos oka közül feltételezhetően egyik a gyakorlatorientált és a mindennapi pszichopedagógiai tevékenységek során jól hasznosítható ismeret, attitűd és szakmai példamutatás, amit a gyakorlólhelyeken töltött idő alatt a hallgatók megismerhetnek. Mindez követendő példaként mutathat utat gyógypedagógusi tevékenységükben, szakmai pályájukon. Az előadás fontos mérföldköveket emel ki és mutat rá azokra a specifikumokra, melyek hozzájárulnak a képzés széleskörű és gyakorlatorientált, egymásra épülő, szakmai professziót biztosító megvalósulásához.

McNeill Brigitta

**A GYÓGYPEDAGÓGIA ÉS AZ ISKOLAI SZOCIÁLIS MUNKA
EGYÜTTMŰKÖDÉSE A PREVENCIÓ TERÜLETEIN A SAJÁTOS
NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK ESETÉBEN**

Kulcsszavak: gyógypedagógia; nevelésszociológia; team

Az iskolai szociális munka a köznevelésben közel 120 éves történelemre tekinthet vissza az Amerikai Egyesült Államokban. Hazánkban ez a jogszabályok által deklarált tevékenység, alig egy évtizedes. A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók esetében a szociális szakma különösen nagy kihívásoknak van kitéve a mindennapi gyakorlat és módszertan tekintetében. Maga a tevékenység is köztes helyet foglal el intézményi szempontból, hiszen az iskolai szociális munkás munkavégzési helye más, mint a munkáltató szervezet. Amennyiben különleges szükségletű tanulókról van szó, a két szakterület, a gyógypedagógia és a szociális munka szoros együttműködése meghatározó. Közösén léphetnek fel preventív jelleggel az olyan területeken, mint a stigmatizáció, diszkrimináció, depriváció, addiktológia – szerhasználati zavarok megjelenése – és a kriminológia speciális esetei. Különösen fontos a két szakma kooperációja az átmenetek időszakában, főként az intézményes nevelés végén. A sajátos nevelési igényű fiatalok a tanulói státusz végeztével gyakran élethosszig tartó kihívásokkal szembesülnek az önálló életvitel, a munkahelyteremtés, a szociális viselkedés, a szociális kapcsolatok és az intimitás területén. Előadásomban bemutatom a külföldi jógyakorlatok mentén a két szakterület közös módszertani és gyakorlati lehetőségeit, melyek fókuszában a prevenció, a segítő szakmák összefogása mint szolgáltatási háló áll. Előadásom igazolja, hogy egyre több gyógypedagógus jelentkezik hazánkban is az alapképzést követően a szociális munka mesterfokozatára. Ennek okai közt említendő a szociális munka érdekvédő képessége, ami a marginális helyzetben lévő, gyakran stigmatizált szubpopulációk érdekében végzett hatékonyabb fellépést jelenheti. A jövőben a két szakterület speciális összefonódása biztosíthatja – a gyógypedagógia mellett a szociális munka – a kliensek mindennapi életben való boldogulásához az élethosszig tartó kompetenciák kiteljesedését. Ebben a folyamatban a gyógypedagógia és a szociális munka jelentheti az interdiszciplináris hidat.

Szekeres Ágota

**GYÓGYPEDAGÓGUS KÉPZÉS EGY AMERIKAI EGYETEMEN, A
BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY-N**

Kulcsszavak: gyógypedagógus-képzés; nemzetközi összehasonlítás; szakirányok

A hazai gyógypedagógus-képzés az elmúlt másfél évtizedben hihetetlen mértékű növekedésen ment keresztül. Ez azt jelenti, hogy a 2000-es évek elején az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar egyedüli képzőhelyként vitte a 7 szakirányt, 2012 óta pedig nyolcat, unikális módon kiegészülve az autizmus spektrum pedagógiája szakiránnyal. Jelenleg pedig a felvi.hu oldalán 11 egyetem található, ahol BA-szintű gyógypedagógus képzés indul 2025 szeptemberében. A telephelyek száma ennél több, hiszen két egyetem további két városban is indít kihelyezett képzést. A 2024/2025. tanévben ünnepeljük a gyógypedagógus képzés 125. évfordulóját, amely – eddigi tudásunk szerint – nemcsak Magyarországon, hanem Európában is az egyik elsőnek számított. Jelenlegi képzésünk alapvetően gyógypedagógiai alapozással indul, majd a 2. félévben kerül sor a hallgatók szakirány választására. A 3. félévtől kezdve egy vagy két szakirányon folytathatják a hallgatók a tanulmányaikat. Az 5–7. félév között évközi gyakorlatokon bővítik szakmai ismereteiket, majd pedig a 8. félévben terepgyakorlattal zárul a képzés. Lehetőségem volt Amerikában eltölteni egy félévet és megismerni egy Utah állambeli egyetem a Brigham Young University gyógypedagógus képzését. Az előadás célja, hogy a nemzetközi tapasztalatok és a hazai gyakorlatok összehangolásával új perspektívákat nyissunk a gyógypedagógiai képzés további fejlődése érdekében. Ehhez szeretném bemutatni egyrészt az amerikai gyógypedagógus képzés sajátosságait, majd ezen belül az adott egyetemre jellemzőket. Összehasonlítom és áttekintem a fogyatékosági kategóriákat, a szakosodás lehetőségeit, a BA és MA-képzések felépítését, a képzés hosszát, valamint a megszerezhető kompetenciákat. Mindehhez alapul veszem a gyógypedagógia alapképzési szak képzési és kimeneti követelményeit (KKK, 2016). Az előadás végén felvázolom azokat a lehetőségeket, amelyek segíthetnek bennünket a hazai gyógypedagógus-képzés átgondolásában más országok tapasztalatainak beépítésével, valamint a gyakorlatban tapasztalt nehézségekre adható válaszokkal. Mindez hozzájárulhat a jövő szakembereinek kompetenciáinak széles körű bővítéséhez, ezzel is jelentősen javítva az érintett személyek társadalmi részvételét.

KIHÍVÁSOK ÉS MEGOLDÁSOK A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ ÉS/VAGY HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉBEN

Elnök: Szekeres Ágota

Opponens: Fejes József Balázs

A szimpóziumban öt különböző előadás keretében mutatjuk be azokat a kihívásokat és megoldási lehetőségeket, amelyek a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, tanulási kudarcait és az ezekkel kapcsolatos pedagógiai attitűdöket érintik.

Az első előadásban a kutató azon stigmák társadalmi és pszichológiai hatásait vizsgálja, amelyek a gyermekek tanulási nehézségeit befolyásolják. A prezentáció célja, hogy feltárja, hogyan hatnak a társadalmi elvárások, az előítéletek és az iskolai környezet a hátrányos helyzetű gyermekek tanulmányi eredményeire, és milyen háttértényezők segíthetik vagy akadályozhatják a tanulási sikerüket.

A második előadás a szülők attitűdjeit és előítéleteit elemzi. A kutatók bemutatják, hogyan alakítják a szülők elvárásai és hiedelmei a gyermek diagnózishoz jutását, illetve, hogy ezek a preconcepciók hogyan hatnak - a diagnózist követően - a fejlesztési lehetőségekre. Az előadás hangsúlyozza a korai beavatkozás, az információszerzés és a támogató közösségek fontosságát a szülői tudatosság növelésében.

A harmadik előadásban egy online fejlesztőprogramot mutatunk be, amely a 3–4. osztályos tanulók olvasási- és szövegértési képességeinek javítását célozta meg. A program értékelésébe hátrányos helyzetű és integráltan nevelt, sajátos nevelési igényű tanulókat vontak be különböző SNI kategóriákban (például enyhe értelmi fogyatékos, tanulási zavar, beszédfogyatékos, valamint hiperaktivitás/figyelemzavar). Az eredmények azt mutatták, hogy a beavatkozás hatása markáns volt a hátrányos helyzetű diákoknál, illetve a fejlesztésben résztvevő sajátos nevelési igényű tanulók közül mindegyik csoport tagjai fejlődtek.

A negyedik előadás a tanárok hozzáállását és szakmai kompetenciáit járja körül az ADHD kapcsán. Az ausztrál ASKAT kérdőívcsomag adaptálásának folyamatából a szerzők most a nyílt kérdések elemzését mutatják be, érintve a kihívásokat (kisebbségi létszám, több pedagógiai asszisztens, nehezen kezelhetőség), s megfogalmazzák a további képzések igényét is.

Az ötödik előadásban a szerző azt vizsgálja, hogy a jóga mint nem hagyományos, holisztikus beavatkozás miként segíti elő a sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű gyermekek testi-lelki jólétét. Az előadás bemutatja, hogyan javíthatja a jóga a koncentrációt, csökkentheti a stresszt, és segítheti elő az érzelmi stabilitást, ami közvetlenül hatással van az életminőségre.

Összességében a szimpózium célja, hogy interdiszciplináris megközelítésben tárja fel a hátrányos helyzetű gyermekek oktatási, pszichológiai és társadalmi kihívásait, valamint bemutassa azokat az innovatív, alternatív módszereket, melyek hozzájárulhatnak ezen gyermekek fejlődéséhez. A prezentációk közös nevezője a stigmák lebontása, a támogató pedagógiai attitűdök kialakítása, valamint az egyéni szükségletekre szabott intervenciók, melyek révén lehetőség nyílik arra, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek is sikeresen integrálódjanak a társadalomba és kibontakoztassák rejtett képességeiket.

Demeter Gáborné

STIGMATIZÁLT GYERMEKÉLETEK – TANULÁSI KUDARCOK ÉRTELMEZÉSE ÉS HÁTTÉRTÉNYEZŐI A 21. SZÁZADBAN

Kulcsszavak: stigma; tanulási kudarc; perspektíva

A XXI. század köznevelési rendszere jelentős változásokat él meg. Mára egyértelművé vált a pedagógusok számára, hogy a pedagógiai munka reformját nem lehet tovább késleltetni. Előtérbe kerültek azok a kérdések, amelyek a generációs változások és a ténylegesen igazolható fejlődési zavarok közötti különbséget próbálják tisztázni. A generációs változások nem életkori változásokat jelentenek: egy adott generáció attitűdje az életkoruktól függetlenül megmarad – más lesz a normalitás számukra – pl. gyorsaság, gyakori tevékenységváltás, az online jelenlét igénye. Az érzelmi impulzivitás magasabb, a szélsőséges tünetek gyakoribbak. A figyelem fluktuál, rövid (hamar kilép, gyakran kell váltani). Mindezek normális, nem atipikus jelenségek többé. A szakemberek számára világos, hogy a másság nem határolható el mereven az átlagos fejlődésmentől: egy aktuális állapotot mindig komplex módon és nem egy-egy tünet alapján lehet jellemezni. A fejlődési elakadás/késés dimenzionális és változó jelenség egy életúton belül, amely mutathat spektrum-jelleget és az egyén boldogulása szempontjából akár előnyként is értelmezhető. Az 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet alapján a Nemzeti Alaptanterv módszertani alapelve már a fenti változashoz alkalmazkodik: minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet kell biztosítani. A tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés. A differenciált tanulásszervezés jellegzetességeit képviselik az olyan eljárások, mint az egyéni rétegmunka vagy az adaptált szövegváltozatok felhasználása. Ezek az előírások nem a szakvéleménnyel rendelkezőket célozzák, hanem mindenkit. Tehát a differenciálás kultúrája nem csak szükséglet, hanem egyben előírás is. A hazai köznevelés szereplőinek válaszaként azonban egyre nagyobb mértékben erősödik a diagnózis-központúság, a jelenség pedig a pedagógiai szakszolgálatok terheit fokozza. A diagnosztikus szemlélet túlsúlya eltereli a fókuszt arról, hogy a teljes ember fejlődését vegyük figyelembe. Az előadásban a következő kérdések kerülnek fókuszba: Minden esetben indokolt-e a vizsgálati kérelem? Pedagógiai módszervariációk, tényleges differenciálás, tudatos esélyteremtés megelőzi-e a vizsgálati kérelem beadását? Valóban megoldás-e, hogy a legegyszerűbb tanórai differenciálást is csak „papírral” kaphatja meg egy gyermek? Miért nem természetes a pedagógiai méltányosság a neurodiverzitás korában? Milyen készségek preferáltak a jövő munkaerőpiacán? Ezekre készít-e fel a ma iskolája? A kutatási eredmények tükrében már kirajzolhatók a jövő pedagógiájának követelményei, amelyekben helyet kaphat pl. a tanulási problémák perspektivikus megközelítése, a pedagógiai módszertan megújulásának igénye vagy a formatív értékelés alkalmazása. Természetesen mindez a terepen dolgozók felkészítésével és a pedagógusképzés reformjának részeként együttesen valósítható csak meg.

Hoss Alexandra – Komlósi Veronika Júlia

DIAGNÓZISON INNEN ÉS TÚL: SZÜLŐI PREKONCEPCIÓK ÉS STIGMATIZÁLTSÁG

Kulcsszavak: diagnózis; perspektívák; kompetencia, neurodiverzitás; köznevelési rendszer

A XXI. században számos olyan változás tapasztalható, amely jelentős hatással van az egyéni fejlődési utakra és azon keresztül a társadalomra. Akár a szűkebb (egyén és családja), akár a tágabb (társadalmi) kontextusban tekintünk a nevelésre, ezek a megváltozott és eltérő egyéni fejlődési utak a tudás, a gondolkodás és a szemléletmód megújulását kívánják, miközben számos új és/vagy megváltozott szerepet, helyzetet és feladatot is jelentenek. A fejlődés korai időszakának kitüntetettsége – amely tágran értelmezve az iskolás korig tartó időszakot öleli fel – megköveteli az egyéni sajátosságok, mintázatok és a különböző (idegrendszeri) fejlődési zavarok felismerésének, megkülönböztetésének képességét. Ez az igény, elvárás tetten érhető a köznevelés területén is: az óvodapedagógusoknak törvény által előírt kötelezettségük, hogy a szülők felé jelezzék, ha gyermekük fejlődésében késést vagy eltérést tapasztalnak. A jelzést követően gyakran tapasztalható, hogy a szülők tanácsalanná válnak. Ennek egyik oka/tényezője, hogy többnyire nem szeretnék, ha a gyermekük stigmatizálna azáltal, hogy különféle, a pedagógiai szakszolgálatok által megállapított „kódokkal”, diagnózisokkal venne részt a köznevelés folyamatában, miközben sokszor érzik a nyomást az óvoda és az óvodapedagógusok részéről a diagnózis megszerzésére. Ha a szülők elfogadják, hogy gyermekük viselkedése, fejlődése a kortársakhoz képest eltér, hiszen ők is észlelik, két úton indulhatnak el a megoldás keresésében. Egyrészt megtehetik, hogy teljesen önállóan, magánúton felkeresnek egy, a köznevelés rendszerén kívül dolgozó gyógypedagógust vagy diagnosztikus csapatot, ahol megerősítést nyer vagy kizárásra kerül a felmerült gyanú. Amennyiben a szülők és az óvodapedagógusok aggodalma igazolódik, a fejlesztési, támogatási lehetőségekről a szülők saját belátásuk szerint dönthetnek a család anyagi helyzetét és más releváns tényezőket mérlegelve. Másrészt a szülők dönthetnek úgy, hogy az állami, a köznevelés rendszerében elérhető, a pedagógiai szakszolgálatok által végzett komplex pedagógiai-pszichológiai diagnosztikai folyamatot választják. Ebben az esetben, ha a gyanú megerősítést nyer, a diagnózis megállapítását követően a gyermek az állam által ingyenesen biztosított fejlesztési lehetőségekben és támogatásban részesül(het), ha szükséges. Kérdőíves kutatásunkban arra keressük a választ, hogy a szülők döntését a diagnosztikus folyamatról mi befolyásolja a leginkább, milyen predikcióik, prekonceptióik vannak a szülőknek a különböző diagnózisok iskolaválasztást befolyásoló tényezőiről/hatásáról, a gyermek lehetséges stigmatizálódásáról, valamint arról, hogy milyen fejlesztési, támogatási lehetőségeket látnak elérhetőnek, ha a gyermek fejlesztésre szorul?

Szili Katalin – Kiss Renáta – Mokri Dóra – Molnár Gyöngyvér

AZ OLVASÁS-SZÖVEGÉRTÉS SEGÍTÉSE SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ ÉS HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ESETÉBEN

Kulcsszavak: hátrányos helyzet; sajátos nevelési igény; olvasási képesség; online fejlesztés

Az elmúlt 20 évben egyre több számítógépes programot fejlesztettek ki a tanulók olvasási teljesítményének előmozdítása érdekében (Jamshidifarsani és mtsai., 2019). A legtöbb tanulmány az olvasás egy-egy domináns szegmensének kialakításával, fejlesztésével foglalkozik, s leggyakrabban valamilyen speciális tanulási problémával (pl.: diszlexia, figyelemzavar) rendelkező tanulók számára készített fejlesztő eljárásokat értékelnek. Az eljárások többsége az öt-nyolc éves gyerekek dekódolási képességeit támogatja játékos formában. Azonban kevesebb tanulmány foglalkozik a tanterven alapuló komplex olvasási intervenciós programokkal és azok tudományosan bizonyított hatásaival az általános iskola középső szakaszában. Ezeknek a fejlesztőprogramoknak a célja a dekódolási képességen túl már a szövegértés fejlesztése is. A tudományos eredményeket figyelembe véve került kialakításra egy olyan tantervalapú, online fejlesztőprogram, mely 3–4. osztályos tanulók olvasási- és szövegértési képességét fejleszti (Szili et al., 2022). Ez az előadás bővíti az olvasás területén lemaradó, támogatást igénylő tanulókkal kapcsolatos jelenlegi ismereteinket egy innovatív felzárkóztató program értékelésével. A program alapjai a standard olvasástanítási bizonyítékokon alapuló összetevők, melyeket ötvöztünk az egyes nyelvi szintekkel, valamint az online tanulási eredményekkel. Jelen előadás célja, a 3–4. osztályos tanulók részére létrehozott olvasás és szövegértés online fejlesztő programban résztvevő hátrányos helyzetű (HH/HHH; N=78) és integráltan nevelt-oktatott sajátos nevelési igényű (SNI; N=81) tanulók teljesítményének értékelése a szövegértés területén bekövetkezett teljesítményváltozások elemzésével személy és csoport szinten egyaránt. Az SNI tanulók csoportja nem fedte le az összes SNI kategóriát. Vizsgálatunkba négy olyan csoportot vontunk be, melyek tagjainak elsődleges, vagy másodlagos tünetként a vezető fogyatékoságukkal párhuzamosan a nyelvi területe is érintett lehet: (1) enyhe értelmi fogyatékoság (N=9), (2) tanulási zavar (N=45), (3) beszédfogyatékoság (N=3), (4) hiperaktivitás és/vagy figyelemzavar (N=13), valamint egy (5) olyan csoportot, ahol a SNI kategória nem feltételez másodlagos tünetként nyelvi érintettséget (N=11). Eredményeink alapján megállapítható, hogy a vizsgált populáció közül a beavatkozás hatásának kiterjesztése a hátrányos helyzetű diákok esetében volt markáns (Cohen's $d=0,72$). A fejlesztésben résztvevő sajátos nevelési igényű tanulók közül mindegyik csoport tagjai fejlődtek, azonban csak egy csoport fejlődése volt szignifikáns, a hiperaktivitást és/vagy figyelemzavart mutató tanulóké. Az eredmények arra utalnak, hogy az olvasási-, szövegértési készségek jelentősen és hatékonyan fejlődhetnek a hátrányos helyzetű és az integrált oktatásban részesülő, SNI-s tanulók körében nemcsak hagyományos, szemtől szembeni tantermi, hanem online, számítógépes környezetben is.

A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata (KOZOKT2021-16), illetve a Szegedi Tudományegyetem IKIKK Humán és Társadalomtudományi Klasztere támogatta. A szerzők a Digitális Tanulási Technológiák Inkubációs Kutatócsoport tagjai.

Tóth-Szerecz Ágnes – Csimá Melinda

**PEDAGÓGUS ATTITÚD A FIGYELEMHIÁNYOS AKTIVITÁSZAVAR
DIAGNÓZISSAL RENDELKEZŐ GYERMEKEK NEVELÉSE KAPCSÁN**

Kulcsszavak: ADHD; köznevelés; attitűd; sajátos nevelési igény

Az oktatás területén egyre nagyobb figyelem irányul a figyelemhiányos aktivitászavar (továbbiakban ADHD) diagnózisával rendelkező gyermekek nevelésére. A nemzetközi színtereken elsősorban a pedagógusok tudását és attitűdjét illetően születnek nagy számban kutatások ennek feltárására (Chhasatia et al., 2021; Ferrer & Echegaray-Bengoa, 2021; Mahjoub & Mohammednour, 2024; Wijerathna et al., 2023). Az ADHD tüneteit mutató gyermekek számának hazai növekedése miatt a téma vizsgálata magyar viszonylatban is indokolt. Kutatásunk célja ennek megfelelően a pedagógus munkakörben dolgozó szakemberek ADHD-val kapcsolatos attitűdjeik és ismereteik feltárása az ausztrál ASKAT kérdőívsomag (Mulholland et al., 2016) adaptálásával (n=810). A kérdőívsomag négy területet ölel fel (háttérkérdőív, tudásteszt, attitűd felmérés, nyitott kérdések), melyek közül jelen előadás a pedagógusok nyitott kérdésekre adott válaszainak elemzésére fókuszál. A nyitott kérdésekre adott válaszok elemzése arról nyújt információt, hogy a válaszadók milyen módon tudják leírni a figyelemzavar és a hiperaktivitás tünetegyüttesét, valamint, hogy mennyire tartják beilleszthetőnek a csoport- vagy osztálymunkába az érintett gyermeket az oktatás, nevelés folyamatában. Az elemzés során első lépésben hét kategóriába soroltuk a válaszokat. A Voyant Tools szövegelemző szoftver használatát követően az eredmények alapján megállapítható, hogy a válaszadó pedagógusok körében elenyésző azoknak a száma, akik saját szavaikkal, megfelelően tudják definiálni az ADHD tünetcsoportjait, ezzel együtt nagy számban fordult elő téves, vagy hiányos definíció. A pedagógusok megfogalmazásában többször találkozunk megfigyelésekkel, javaslatokkal is, amelyek az ADHD tüneteket mutató gyermekekkel való munka során szerzett tapasztalataikat öleli fel. Közel kétszer annyian használnak negatív jelzőket megfogalmazásukban, mint akik pozitívumokat emelnek ki. A csoport-vagy osztálymunkákba való beilleszthetőség témájában a szerteágazó válaszok miatt a kategóriák helyett leginkább a szógyakoriság, és a frázisok elemzése történt meg. A nyitott kérdésekre adott válaszokban elsősorban az őket érintő problémákról számoltak be a pedagógusok, meglátásuk szerint kisebb csoportlétszámmra, több pedagógiai asszisztensre, több speciális ismeretre lenne szükség a nevelés hatékonyságának növelése érdekében. Leggyakrabban a nehezen kezelhetőséget és az ADHD gyermekek számának emelkedését említették. Az elemzést követően megállapítható, hogy az ADHD kapcsolódó attitűd a szakemberek körében további odafigyelést igényel. Mivel ismereteik több esetben hiányosak vagy pontatlanok, szükséges lenne a témában való elmélyülésük akár továbbképzéseken, workshopokon, szakmai napokon vagy konferenciákon való részvétel által.

Ladnai Attiláné

A JÓGA HATÁSMECHANIZMUSÁNAK TANULMÁNYOZÁSA EGY (SPECIÁLIS) GYERMEKOTTHONBAN

Kulcsszavak: jóga; gyermekotthon; motiváció; érzelemszabályozás; testi-lelki egészség

A kutatás célja a jóga hatásmechanizmusának feltáró vizsgálata egy gyermekotthonban. A folyamat megtervezésekor kiemelt szempont volt a jóga testi-lelki egészségre, stresszkezelésre, érzelemszabályozásra és társas készségekre gyakorolt hatásának detektálása. A kutatás elméleti keretét egyrészt a jóga mint holisztikus mozgásforma pszichológiai, fiziológiai, szociális és kognitív hatásairól szóló nemzetközi és hazai szakirodalmak elemzése adta (Butzer et al., 2016; Csala et al., 2011; Davidson, 2004;). Másrészt, az elméleti háttér jelentős részét (a különleges helyszín specifikumaira tekintettel), a jóga gyermekotthoni tapasztalatai vonatkozásában fellelhető nemzetközi empirikus kutatások áttekintése biztosította (Carlson et al. 2003; Khalsa et al., 2011). Az adatfelvétel gyermekotthonban lakók és dolgozók körében történik. A beavatkozás előtt és után a tudatosságra és a figyelemre gyakorolt hatás mérése a Mentális Figyelem és Tudatosság Kérdőív (MAAS; Báthori & Simon, év nélkül), az elsajátítási motiváció tekintetében pedig a DMQ18 (Morgan et al, 2020) segítségével történt. A jóga foglalkozásokra négy hónapon át havi 4-szer kerül sor. Minden foglalkozás előtt és után felvételre került az érzelmekre gyakorolt hatás detektálása céljából az állapotjellegű Pozitív és Negatív Affektivitás Skála (PANAS) (Reichardt & Simon, év nélkül) kérdőív, a testtudatosságra gyakorolt hatás tekintetében pedig a Testi Abszorpció Skála (SAS) (Köteles, év nélkül) és/vagy Testi Tudatosság Kérdőív (BAQ) (Köteles, év nélkül). A jóga foglalkozások alkalmanként 40-60 percig zajlanak, a résztvevők terhelhetőségének függvényében. Felépítését tekintve először légzőgyakorlat, majd bemelegítés, majd az ászanák megtanulása, kivitelezése történik, végül a foglalkozásokat rövid relaxáció zárja. A foglalkozásokat az intézményi környezetben képzett gyermek-, és felnőtt jógaoktató végzettséggel rendelkező szakember tartja. Az előadásban részeredményekről történik számadás, tekintettel a kutatás empirikus részének folyamatos jellegére, mely a konferencia időpontjában is zajlik. Ugyanakkor a beavatkozás félidejénél keletkezett adatok mindenképpen informatívak lehetnek a kutatás céljainak megvalósulására tekintettel. A kutatás eredményei alátámaszthatják, hogy a jóga hatékony eszköz lehet a gyermekotthonokban élő fiatalok és az ott dolgozó felnőttek érzelmi, szociális és kognitív készségeinek fejlesztésében, testtudatosságuk eredményes megtapasztalásában, ezáltal önhatékonyáguk növelésében.

TARTALMI MEGÚJULÁS A GYÓGYPEDAGÓGIÁBAN – FÓKUSZBAN AZ ELTÉRŐ ÉLETKORÚ KLIENSEK

Elnök: Hosszu Timea

Opponens: Szigeti Mónika Veronika

A gyógypedagógiai ellátás mind a fogyatékoság típusát, mind pedig a gyógypedagógiai ellátást igénylők életkorát tekintve széles spektrumot ölel fel. Célja, hogy minden fogyatékos személy fejlődését támogassa, hozzájáruljon intézményi, oktatási és végsősoron társadalmi integrációjukhoz. A tudomány fejlődése, a társadalmi igények változása hatással vannak a (gyógy)pedagógiai módszerekre és gyakorlatra. Ezek a hatások a gyógypedagógus szakmát folyamatos megújulásra ösztönzik. E megújulások teszik lehetővé, hogy a gyógypedagógia alkalmazkodjon a változó igényekhez és hatékonyan támogassa az eltérő szükségletű kliensek fejlődését.

Szimpoziumunk célja, hogy a gyógypedagógia más-más területéről mutasson be eltérő életkorú kliensek fejlesztéséről egy-egy paradigmát, innovációt, melyek a maguk területén tartalmi megújulást hoznak és beépülve a gyógypedagógus-képzésbe új elemekkel bővítik a közös gyógypedagógiai tudás halmazát. A szimpózium a „bölcstől a sírig tartó kísérés” paradigmáját követve az életkor ívére fűzi fel a korai fejlesztés, a dadogás komplex terápiája, az inklúzió, az iskolai nyelvoktatás, és a fonációs zavarok diagnosztikus folyamata és terápiája területén létrejött újító eljárásokat.

Az első előadás az Odú Központ, Pedagógiai Szakszolgálati Intézmény „Esetelő” csoportjának tapasztalatait mutatja be. A „korai” esetfeldolgozó teamek és szupervíziók célja a konzultatív tudásmegosztás, a pedagógusok beavatkozási eszköztárának gazdagítása, önreflektív képességeik fejlesztése, a szakmai párbeszéd kultúrájának ápolása.

A következő előadó a gyógypedagógus-hallgatók gyakorlati tapasztalatszerzésének egy új lehetőségét mutatja be. Előadása arra fókuszál, hogy saját élményű komplex művészeti terápián keresztül a hallgatók megfelelő kompetenciák birtokába jussanak a dadogás terápiájának hatékony kezelésében.

A harmadik előadás az inkluzív oktatás paradigmájából kiindulva elemzi annak hazai és nemzetközi gyakorlati megvalósulását a European Agency országainak dokumentumait alapul véve. Az előadás kitér a fogalmi zavarokra, és azok kezelésére, segít az inkluzív oktatás gyakorlatának átfogóbb értelmezésében.

A következő előadás az enyhén értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-tanulását érintő kérdéskörök elméleti tartalmait, kutatási eredményeit összegzi, illetve a hazai felsőoktatási és a köznevelési gyakorlat területéről tényeket, nézeteket bemutatva igazolja, hogy az idegennyelv-tanítás a tanulásban akadályozottak gyógypedagógiájának innovatív, a szakmától egyre sürgetőbb tartalmi megújulást kívánó területe.

Utolsó előadónk a fonációs zavar egy új, a szerző nevéhez köthető komplex szemléletű diagnosztikai és terápiás rendszert, a VoiceBalance KHT-t mutatja be, mely a különböző életkorú fonációs zavarral küzdő kliensek kezelését szolgálja. Az előadás kitér arra is, hogy az együttesség, a közös és egyéni felelősség(ek) jelen vannak a komplex terápiás szemléletet képviselő logopédiai kezelések során.

Havadi-Nagy Marian

A FONÁCIÓS ZAVAR ÉS KOMPLEX SZEMLÉLETŰ TERÁPIÁJA SZÉLES ÉLETKORI HATÁROK KÖZÖTT

Kulcsszavak: fonációs zavar; hangképzési zavar; hangterápia

A hangképzési zavar (diszfónia) a beszédképzés fonációs szakaszában fellépő, a beszéd tisztaságát érintő, eltérő minőségű vokalizáció, mely esztétikai és hanghasználati szempontból is logopédiai intervenciót igényel (Mészáros et al., 2013). A gyermekkori diszfóniától az időskori hangképzési zavarokig (preszbifónia) terjedő széles életkori sávban az alkalmazott terápiás módszertan egyes tartalmi elemei mindig életkorspecifikusak, és igazodnak a státuszdiagnózis megállapításaihoz. A fonációs zavarok kezelése a beszédképzésre vonatkozó logopédiai terápiás módszertan alapján történik, mely jelenthet csak a gégefunkcióra fókuszáló hangterápiát (Balázs, 2009). Más terápiás megközelítése komplex és holisztikus, tehát a kliens személyiségére, illetve az egész testre irányul, de végsősoron mégis a hangjakak működésének korrekciója az elsődleges terápiás cél. A VoiceBalance KHT egy komplex szemléletű diagnosztikai és terápiás rendszer, mely innovatív eljárás a fonációs zavarok ellátása terén. A vizsgálat során hangsúlyosan jelenik meg a hangpercepció és a hangmanipuláció mérése, valamint a Szubjektív Perceptív-auditív Diszfónia Index (SPADI) alkalmazása. A terápia analitikus-szintetikus szerkezet szerint építkezik, a rendszerszerűség a gyakorlóanyagban a szublexikális, tehát a szó alatti nyelvi szinttől a diskurzus, vagyis a szöveg szintjéig vezet. A terápiás óraszerkezetben a kezdő és záró relaxáció között tartalmi téren a szabad, feszültségmentes test, gége és hang gyakorlatai szerepelnek. A kezelés az egésztestes testlazítást követve, a fej-nyak-vállöv, valamint az orofaciális (száj-arc) terület izmainak lazításán és a gégeöblítésen, gégelazításon át, szövegmentes rezonanciagyakorlatokkal jut el a hanggyakorlatokig. A kliens számára a hangnapló a napi gyakorlásban nyújt terápiás vezetést, míg a hangközérzet-napló a hangviselkedésre irányul (Havadi-Nagy, 2018). A széles életkori sávot átívelő terápiák során a személyre szabott, életkorspecifikusan adaptív pszichés és szakmai támasznyújtás a terapeuta alapvető feladata és vállalása. Az előadás kitér a fonációs zavarok újszerű kezelésének bemutatása során arra is, hogy az együttesség élménye, a közös és egyéni felelősség(ek) miként vannak jelen a megfelelően keretezett, komplex terápiában.

Hosszu Timea

**TÍZ ÉVE KÖTELEZŐ, DE MÉG MA IS KÉTKEDÉS TÁRGYA. NÉZETEK,
TÉNYEK AZ ENYHÉN ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK
IDEGENNYELV-TANULÁSÁRÓL**

Kulcsszavak: tanulási akadályozottság; idegennyelv-tanítás; gyógypedagógus kompetencia

A globalizált világban az idegennyelv-ismeret társadalmi, gazdasági, kulturális szükségszerűség, akár a sikeres karrier követelménye. Az idegennyelv-tanulás az európai polgárrá válás feltétele. A fejlett modern társadalmak a fogyatékossgal élő állampolgáraik teljes szocializációjára törekszenek, mely folyamatnak fontos eleme az idegen nyelv ismerete. Az Európai Unió fogyatékos fiataljai számára, függetlenül fogyatékoságuktól, függetlenül attól, hogy gyógypedagógiai vagy együttnevelő iskolában tanulnak, biztosítani kell az idegen nyelvek tanítását (Európai Bizottság, 2005). Az érzékszervi fogyatékos és a diszlexiás gyermekek idegennyelv-tanításáról, e csoportok sikeres nyelvtanításának módszereiről számos nemzetközi és hazai kutatás beszámol (Meggyesné Hosszu, 2020), azonban az enyhén értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-tanításának elméleti és gyakorlati kérdéseit a mai napig kevés számú forrás tárgyalja (Gomzyakova, 2020; Meggyesné Hosszu, 2020). A hatályos köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulók speciális nevelési szükségleteit fókuszba helyezve rendelkezik többek között arról, hogy az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára 2015 szeptemberétől az iskoláknak biztosítani kell az idegennyelv-tanítást. Mind a külföldi szakirodalom, mind a hazai kutatási eredmények szerint, a mai napig sem egységes a gyakorló gyógypedagógusok álláspontja ezzel kapcsolatban: nagy arányban azt vallják, hogy az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak nem szabadna idegen nyelvet tanulniuk, mert kognitív állapotuk akadályozza a sikeres nyelvtanulást (Mally, 2019; Meggyesné Hosszu, 2020; Hosszu, 2023; Sparks, 2016). A gyógypedagógus képzőhelyek hálótérveit vizsgálva alig találunk képzést, ahol a tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon felkészítik a hallgatókat az idegennyelv-tanításra, ugyanakkor a gyógypedagógia alapképzési szak képzési és kimeneti követelményeiben szerepel, hogy a végzett hallgató „ismeri az adott tanulócsoport szükségleteihez igazodó idegen nyelvi kompetenciák fókuszait”. A törvényi szabályozás értelmében a tanulásban akadályozott tanulók számára a gyógypedagógus felsőfokú nyelvvizsgával taníthat idegen nyelvet. Az előadás releváns hazai és nemzetközi források elméleti tartalmait, kutatási eredményeit összegezve, illetve a hazai felsőoktatási és a köznevelési gyakorlat területéről tényeket, nézeteket bemutatva igazolja, hogy az idegennyelv-tanítás a tanulásban akadályozottak gyógypedagógiájának innovatív, a szakmától egyre sürgetőbb tartalmi megújulást kívánó eleme.

Krausz Anita

INKLUZÍV OKTATÁS NEMZETKÖZI ÉS HAZAI HELYZETE A GYAKORLATOK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: inklúzió; sajátos nevelési igény; European Agency

Az inklúzió elve kiemelt fontossággal bír a modern oktatási rendszerekben. Célja, hogy minden tanuló, függetlenül képességeitől vagy hátrányos helyzetétől, a lehető legjobb oktatásban részesüljön. Előadásunkban az inklúzióval kapcsolatos legfontosabb megállapításokat, elveket és a különböző iskolafokokon megvalósuló gyakorlati formákat foglaljuk össze a European Agency (Európai Ügynökség) adatbázisa alapján. Az inklúzió nem csupán a tanulási környezet megváltoztatását jelenti, hanem a pedagógiai gyakorlat és a tanulási módszerek átalakítását is (Ramberg & Watkins, 2020). Annak ellenére, hogy az inklúzió elvét széles körben támogatják, a gyakorlatban számos kihívással kell szembenézni. Az Európai Ügynökség jelentései alapján elmondható, hogy jelentős eltérések mutatkoznak az egyes országok között az inklúzió megvalósításában, és sok esetben a politikai keretrendszer és a gyakorlati megvalósítás sem találkozik egymással (Ramberg & Watkins, 2020). A pedagógusok felkészítése és a szükséges támogatási rendszerek kiépítése is elengedhetetlen ahhoz, hogy az inklúzió valóban hatékonyan valósuljon meg (Kyriazopoulou et al., 2022; Vroey et al., 2023). Sikeressége szoros összefüggésben áll a közösségi támogatással is, hiszen az inklúzív környezet megteremtéséhez elengedhetetlen, hogy a családok, a helyi közösségek, és a különböző támogató szolgáltatások együtt tudjanak működni (Bartolo et al., 2019). Vályogos (2023) szerint a közösségi részvétel nemcsak a tanulók integrációját segíti elő, hanem a pedagógusok szakmai fejlődését is támogatja, mivel a közös célok elérése érdekében működnek együtt. Az inklúzió jövőjét nézve, szoros összefüggésben áll a pedagógiai innovációkkal és a technológiai fejlődéssel. Az új oktatási technológiák és a digitális eszközök integrálása lehetőséget ad arra, hogy a tanulási élményeket személyre szabják, és az eltérő szükségletű tanulók számára elérhetővé tegyék az oktatást (Kyriazopoulou et al., 2022; Watkins, 2017). Az inklúzió elvének megvalósítása érdekében folyamatosan szükség van a pedagógusok képzésére és a támogató rendszerek fejlesztésére. Elemző munkánk a European Agency országainak dokumentumait veszi alapul. Vizsgálatunk kitér a fogalmi zavarokra, és azok kezelésére, illetve a fent említett szempontok alapján (úgy mint, a tárgyi-, az anyagi feltételek, a pedagógusképzés, a jogi szabályozás, a társadalom, vagy a pedagógiai innovációk) összehasonlítja az egyes országokban kialakult gyakorlatot. Munkánk segítségül szolgál az inklúziót övező fogalmi zavarok tisztázásához, illetve hozzásegít az átfogóbb értelmezéshez.

Magyar Adél

**PEDAGÓGIAI SZAKSZOLGÁLATI ÉS INTÉZMÉNYKÖZI
ESETMEGBESZÉLÉS JÓGYAKORLATA A GYÓGYPEDAGÓGIAI KORA
GYERMEKKORI INTERVENCIÓBAN**

Kulcsszavak: kora gyermekkori intervenció; esetmegbeszélő csoport; pedagógiai szakszolgálat

A gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás Magyarországon a pedagógiai szakszolgálati ellátás keretei között, korszerű, ágazatközi együttműködés igényével valósul meg. Működését a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, a 15/2013. EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről biztosítja. Az ellátás menetét és módját a 2015-ben, a pedagógiai szakszolgálatok számára készült protokoll szabályozza. A kora gyermekkori intervenció ágazatközi fejlesztése EFOP-1.9.5-VEKOP-16-2016-00001 projekt (2016-2022) egy hosszú távon egységes, a feladatellátásban részt vevő ágazatokat összehangoló (köznevelés, egészségügy, szociális, gyermekvédelem, gyermekjólét), integrált szolgáltatói modellt, egy korszerű gyermekutat alapozott meg. A „Gyermekút program” a korai életkorban eltérő és megkésett fejlődésű gyermekek és családjaik számára egységes szűrőeljárás és vizsgálati protokoll bevezetését, irányelveket és eljárásrendet, a folyamatban résztvevő ágazatok szakemberei számára képzéseket, továbbképzéseket, valamint a szülők fokozottabb bevonását célozta meg. Az ellátásbeli párhuzamosságok elkerülésének módja az egyes ellátó intézmények és ágazatok közötti kommunikációs kapcsolat folyamatossá, rendszerszintűvé, horizontálisan és vertikálisan a résztvevők számára átláthatóvá tétele. Ennek egy hatékony, az egészségügyben és a szociális ágazatban ismert, ugyanakkor a köznevelésben kevésbé alkalmazott formája az esetmegbeszélő, esetfeldolgozó csoport. A „Gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás” pedagógiai szakszolgálati protokolljában megjelenik a különböző szervezeti formákhoz rendelt csoportmunka. Ezek: a „korai” esetfeldolgozó szakmaközi team, az esetmegbeszélő team, az egyéni és csoportos szupervízió. 2023. februártól a szegedi Odú Központ, Pedagógiai Szakszolgálati Intézmény havi rendszerességgel „Esetelő” csoportot tart. Elsődleges cél a konzultatív tudásmegosztás segítségével a gyermekek ellátási színvonalának emelése, a pedagógusok beavatkozási eszköztárának gazdagítása, reflektív és önreflektív képességeik fejlesztése, a szakmai párbeszéd kultúrájának ápolása. Másodlagos eredményként elvárt az intézmény szervezeti kultúrájában a célorientált működés mellett a támogató jelleg megerősítése (R. E. Quinn). Egy év elteltével a munkatársak egy mikrokutatás keretében jeleztek vissza a tapasztalataikról, igényeikről. A pilotprogram folytatásaként 2025-ben a pedagógiai szakszolgálat munkatársai mellett a nappali ellátást nyújtó bölcsődék gyógypedagógusai is bekapcsolódtak az esetmegbeszélő csoport tevékenységébe. Előadásomban a program eddigi eredményeit foglalom össze.

Tóthné Aszalai Anett

A KOMPLEX MŰVÉSZETI TERÁPIA MINT LEHETŐSÉG A LOGOPÉDUSSÁ VÁLÁS FOLYAMATÁBAN

Kulcsszavak: kompetenciafejlesztés; beszédfolyamatossági zavarok; terapia

A logopédiai támogatást igénylők köre mind életkorban, mind a kórképek tekintetében igen sokszínű, így a logopédusok képzése során is összetett tudást, ismeretet, képességet szükséges nyújtani ahhoz, hogy a diplomás szakemberek magas szinten végezhesék munkájukat. Kutatási eredmények azonban azt mutatják, hogy a ritkább beszédkórképek esetében a hallgatók csak elvétve szereznek olyan gyakorlati tapasztalatot, mely megfelelő kompetenciát biztosíthat számukra a hatékony ellátáshoz (Kovács, 2023; Tóthné Aszalai, 2024). Ennek következtében a végzett hallgatók kis százaléka érzi kompetensnek magát a dadogó emberek kezelésében, társadalmi beilleszkedésük támogatásában. A dadogás a beszédfolyamatosság zavara, komplex jelenség, terápiája összetett, a változás eléréséhez hosszabb időre van szükség. A három évtizedes múlttal rendelkező Komplex művészeti terapia holisztikus szemléletű logopédiai módszer, melyben a célzott logopédiai gyakorlatok a teljes kommunikációban és személyiségben idéznek elő pozitív változást (Balás, 2024). Sikeresen alkalmazható a gyermekek beszéd- és nyelvi képességeinek fejlesztésében, így a beszédfolyamatossági zavarok kezelésében. Több tanulmány is foglalkozik a terapia hatékonyságával (Gereben, 2013; Tóthné Aszalai, 2019). Tapasztalataink azt mutatják, hogy ez a terapia nem csupán a gyermeknél lehet eredményes, speciális területen történő alkalmazása támogathatja a pedagógussá válás folyamatát, a logopédus kompetenciák kialakítását is. Előadásunk a Komplex művészeti terapia gyakorlati alkalmazási lehetőségeit mutatja be a logopédusok képzésében. 2024-ben a Dadogás elnevezésű kurzus keretében megjelenő elméleti ismereteket új, innovatív eljárással, sajátélményű logopédiai fejlesztéssel egészítettük ki. Ez lehetőséget nyújtott arra, hogy a dadogásterapia elméleti, módszertani ismeretei mellett annak gyakorlatával is megismerkedjenek a hallgatók. Célunk az volt, hogy a sajátélményű folyamatokkal fokozzuk a hallgatók elköteleződését, szakmai kompetenciáit a dadogó emberekkel végzett logopédia munkához, tágabb értelemben fejlesszük a beszédfolyamatossági zavarok ellátását. Az eredményességet kérdőívvel és hallgatói reflexiók elemzésével vizsgáltuk. Az előadás első része az oktatói tapasztalatokat foglalja össze, majd a második részben a motivációs kérdőívek és hallgatói önreflexiók eredményeit ismertetjük. A hallgatói visszajelzések alapján a Komplex művészeti terapia korszerű lehetőséget nyújt a hallgatói kompetenciák fejlesztésére eredményesen támogatva a logopédussá válás folyamatát.

PERFORMATÍV MÓDSZEREK HELYE ÉS SZEREPE A PEDAGÓGUSKÉPZÉSBEN

Elnök: Simon Tünde

Opponens: Kárpáti Andrea

A szimpózium előadásainak célja a Magyar Képzőművészeti Egyetem Tanárképző Tanszék gyakorlatának bemutatása, ami a pedagógusképzés holisztikus, teljes személyiségfejlesztésére kiterjedő szemléletet képviseli. A formális képzéseken túl a pedagógus eredményessége összekapcsolódik a diákok eredményes tanulásának támogatásával, mely a kognitív területek mellett kiterjed az affektív és motivációs tényezőkre is. (Darling-Hammond & Richardson, 2009; Thurlings et al., 2017). A pedagógusképzésben ennek a komplexitásnak a megtapasztalása kihívást jelent. Olyan multidimenzionális környezetet próbálunk megteremteni, melyben a valódi tanulási tevékenység a személyes fejlődésből indul ki, és ez a tanulási kontextus hívja elő a szakmai identitást (Garner & Kaplan, 2018; Swennen et al., 2010). Az adaptív és kreatív, gyakorlatorientált módszerek alkalmasak a metaszintet érintő pedagógus kompetenciák fejlesztésére.

A kortárs művészet keretei között és azzal átítatva, olyan improvizációs gyakorlatokra, design feladatokra és aktivitásra épülő, performatív képzést kínálunk, mely a személyiség komplex fejlesztését és fejlődését támogatja, és hozzájárul a pedagógusjelöltek tacit tudásának aktivizálásához, és előkészíti a folyamatos szakmai fejlődést. A képzés három fő területe: (1) művészeti nevelés módszertana, kortárs művészet alapú innovatív módszerek megismertetése a vizuális nevelés tanórai kereteiben, (2) szociális képességek fejlesztése, interperszonális és szervezeti kapacitások növelése az eredményes együttműködésekhez és tanuláshoz (3) problémaérzékenység, a kreatív és a kritikus gondolkodás, valamint ezek fejlesztését célzó feladatok szabad adaptálásának módszerei bármely tantárgy keretein belül.

A képzésben kialakított struktúra és az alkalmazott módszerek hatásának vizsgálata, összefüggésrendszerének feltárása, ajánlások megfogalmazása a közeljövő kutatási feladatai közé tartozik. A szimpózium a következő öt témát érinti: (1) A képzőművész szemlélet érvényesülése a pedagógusképzésben. (2) Vizuális kommunikáció fanzinekkal és módszertana. (3) Kooperatív, participatív és kritikai módszerek a vizuális neveléskutatásban. (4) 'Az élet iskolája' – azaz informális ismeretsajátítás performatív mozzanatai hallgatói projekteken. (5) A kreatív és kritikai gondolkodás fejlesztése a tanárképzésben.

Pók Tímea

KÉPZŐMŰVÉSZET A KÖZÉPISKOLAI PEDAGÓGIAI GYAKORLATBAN

Kulcsszavak: képzőművészet; pedagógusképzés; jógyakorlat

A tanárként is praktizáló képzőművészek a pedagógiai gyakorlatban speciális intézményi és társas környezettel találják szembe magukat. Előadásomban bemutatom, hogy a vizuális képességek fejlesztésében és a tehetséggondozásban, a középiskolás korosztályra fókuszálva, melyek a legfontosabb művészeti nevelői feladatok, s e feladatoknak melyek a leghatékonyabb eszközei és útjai. A képességfejlesztői munkában hathatós inspirációs forrás a jelen idejű, a ma nyelvén megszólaló, az aktuális közegünkre reflektáló kortárs képzőművészet, mely széleskörű eszköztárával olyan módszereket kínál, amelyek flexibilisen adaptálhatók a középiskolai tanítási gyakorlatba: a szociálisan érzékenyítő közösségi projektektől, a különböző tudományterületekhez kapcsolódó konceptuális alkotásokon át a műveltségterületek áthidaló kezdeményezésekig. A jelenkori képzőművészet nézőpontjai új horizontokat nyithatnak, nem csak a tanulók, de még a tanár kollégák gondolkodásában is, és ennek néha kiemelt jelentősége van. A művésztanár első feladata, hogy diákok számára biztonságot adó közösséget alakítson ki. Ez szükséges, hogy a fiatalok optimális mentális környezetben tudjanak egymás mellett alkotni, szakmailag és emberileg kibontakozni. A kamaszoknak is komoly igénye van az odaadó figyelmére és az elismerésére, az olyan tanulási helyzetekre, ahol a tanár a felkészültségüknek megfelelő, önálló hatáskört is ad számukra, tehát partnerként kezeli őket. A vizuális kultúra órák tanmenetét, a hatékonyság érdekében ajánlott az adott tanulócsoport orientációjához igazítani. A közös alkotás, egy közös cél osztályokat, évfolyamokat, kollegiális viszonyokat, de akár egy intézmény teljes közösségét is megerősítheti. Ezért célszerű, ha minden tanulócsoport tevékenységében teret kap a kortárs művészetre való érzékenyítés és az olyan helyzetek, ahol interaktív együttműködésre van szükség. A COVID-válság traumatizálta a társadalmat, romlott az emberek mentális állapota. Minden korosztályban fokozódott a szorongás és az izoláció mértéke, a kapcsolati interakciók mind nagyobb része szorult át a paraszociális kapcsolati mezőbe. Ezért a tanárok számára is elengedhetetlen a szociális képességek továbbfejlesztése, az interperszonális és a szervezeti kapacitások növelése az eredményes együttműködéshez. A Magyar Képzőművészeti Egyetem Tanárképző Tanszékén működő pedagógusképzés az innovatív művészeti nevelés színes módszertanát kínálja, de ezen túl konkrét, középiskolásoknak szóló, kipróbált és bevált, kortárs művészetalapú, innovatív és integratív, tanórai és tanórán kívül megvalósult művészeti projektek bemutatásával, folyamatok tanulmányozásával és alkotó együttműködések közös elemzésével is szolgál. A művésztanároknak, a mindenkori kollégáikkal kooperálva, tanítási időben is adott a lehetőség, hogy ingyenes kortárs kiállításokra és művészetpedagógiai foglalkozásokra látogassanak a diákokkal, ahol a kortárs művészet új „helyszíneit” és aspektusait testközelből, együtt fedezhetik fel.

Rác Csenge

A FANZINE MINT OKTATÁST SEGÍTŐ ESZKÖZ

Kulcsszavak: fanzine; vizuális nevelés; jógyakorlat

Az előadás során a fanzine-t mint egyszerű, olcsó, és gyorsan kivitelezhető oktatást segítő eszközt mutatom be, saját példáimon keresztül. Széles körű tanítási tapasztalattal rendelkezem, melynek során három különböző korcsoporttal próbáltam ki a prezentált gyakorlatokat. Jelenleg az oktatásba integrálható egyedi munkafüzetek és naplók a kutatási területem. Olyan eszközöket keresek, amelyek a passzív befogadás helyett lehetőséget adnak a cselekvésközpontú, többoldalú képességfejlesztésre és az élményalapú oktatásra. A fanzine egy kis példányszámú, általában amatőr zsebmagazin, amelynek a története az underground kultúrához kapcsolódik. Olcsó, egyszerűen sokszorosítható, ezért könnyű publikálási lehetőséget nyújt. Amíg a hatvanas-hetvenes években szubkulturális jelenség volt, mára inkább tervezőgrafikai, művészeti formátummá vált. A fanzine tantermi használatát példákon keresztül mutatom be. Az eszköz szerepelhet mint kreatív „puskakészítő”. Ebben az esetben a tananyag összefoglalása és memorizálása a cél. Az összefoglalás logikájának és a fanzine megjelenésének is közös célja a lényegkiemelés. Minden vizuális elem segítséget nyújt a memorizáláshoz, így a gyakorlatban hasznosulnak tipográfiai megoldások, vizuális kódok. A fanzine az iskolaújság helyére léphet, ebben az esetben már közel járunk a kiadványszerkesztéshez és megidézi a fanzine eredeti funkcióját. A diák az iskolai élet aktív szervezőjévé válik, lehetőséget kap a saját csoportja reprezentálására, kérdésfeltevésre és önálló alkotói nyomhagyásra. Jó gyakorlat az önálló munkaszervezésre, időbeosztás fejlesztése, kutatásra, s előtérbe helyezi a problémamegoldó attitűdöt és a kritikai gondolkodást. A napló tematikájú fanzine segítség lehet a kommunikációban és problémák megfogalmazásában. Hasznos lehet az osztályfőnöknek, ha a diák egy iskolai hétről készít naplózást, amelyben reflektál az osztálytermi környezetére. A napló közvetítőként működik, beszél a diák helyett anélkül, hogy verbalizálnia kellene a problémáit. Az alkotásokban különböző érzelmi és szociális állapotok jelenhetnek meg. A művészkönyv lehetőséget ad a kísérletezésre, elkészülhet önálló alkotásként, de illusztrálása is lehet valaminek. Mivel a kísérletezés során nincs mindig egzakt, előre meghatározott cél, így az alkotó szabadon felfedezhet olyan lehetőségeket, amelyek új perspektívát kínálhatnak. A művészkönyvekre vagy egyedi fanzinekre jellemző a személyes hangvétel, az originalitás, ezért az önkifejezés eszköze is lehet. A fanzine forma egyszerű lehetőséget nyújt az individuális nyomhagyásra, teret ad az önreprezentációnak, és empirikus élményeken keresztül segíti a tanulást. Fontos szerepe van a tanulás tanulásában, önszervezésben és kreatív önkifejezésben. Különböző tanulási helyzetek teremthetők általa, bárki számára elérhető, nem helyhez kötött módszer. Értelmezési keretemben a fanzine nem mint kulturális jelenség, hanem mint oktatási segédeszköz és gyakorlat jelenik meg.

Klima Gábor

**KOOPERATÍV, PARTICIPATÍV ÉS KRITIKAI MÓDSZEREK A VIZUÁLIS
NEVELÉSKUTATÁSBAN – A MŰVÉSZTANÁR(JELÖLT), MINT KUTATÓ**

Kulcsszavak: képzőművész tanár; tanárképzés; művészetpedagógia

Az előadás első részében röviden áttekintem azokat a kutatáselméleteket és - módszertanokat, amelyek a vizuális neveléskutatás aktuális nemzetközi és hazai trendjeit és irányait jelölik ki. A kutatómódszertanok egyre inkább a részvételiségen és együttműködésen alapuló metódusok felé hajlanak el, a kutató pedig a pedagógiai etnográfia és narratív pedagógiai alapján instrumentalizálódik. De beszélhetünk-e a vizuális neveléskutatás interdiszciplináris jellege mellett kibontakozó kvalitatív fordulatról? A képzőművész tanárképzésben a hangsúly egyértelműen ebbe az irányba tolódik el. A művésztanár ebben a keretezésben humán értelmiségi, kultúrakutató és - termelő, a művészetközvetítés elsődleges forrása. A prezentáció második részében rátérek a képzőművész tanárképzésben tanuló hallgatók különböző karakterű kutatásainak ismertetésére. A jellemző módszereket osztályozva és ismertetve igyekszem átfogó képet adni a hallgatói projektek során alkalmazott módszerekről. A megvalósult kutatások és kísérletek nagyfokú társadalmi érzékenységről és környezettudatos projektszemléletről tesznek tanúbizonyságot. Ezek közül néhányat kritikai kontextusban ismertetek. Külön kitérek a hallgatók kvalitatív módszereinek bemutatására és eredményeire, valamint az ezekből levezetett pedagógiai programjaikra. A képzőművész tanárképzésben a diszciplinára jellemző nagyfokú társadalmi érzékenység és elköteleződés kialakítása a cél. Ez pedig később beépül a tanári praxisba is, amelyet hallgatói vizsgafeladatokkal kívánok alátámasztani. A Magyar Képzőművészeti Egyetemen megvalósuló képzőművész tanárképzés tapasztalatai alapján ajánlásokat fogalmazok meg egy átfogóan alkalmazható kutatáselméleti és módszertani modul kialakítására és bevezetésre a vizuális kultúra tanárképzésben. A művészet – pedagógia – tudomány triangulumának összehangolásával lehetséges olyan kutatási módszerek kialakítása és alkalmazása, amelyek a három terület szerteágazó irányait bizonyos fókuszok mentén összefogják és értelmezik. Ezek a fókuszok pedig lehetővé teszik egy transz- és interdiszciplináris kutatómódszertan megalkotását.

Orosz Csaba

**„AZ ÉLET ISKOLÁJA“ – AZ INFORMÁLIS ISMERETELSAJÁTÍTÁS
PERFORMATÍV MOZZANATAI HALLGATÓI PROJEKTEKBEN**

Kulcsszavak: performatív pedagógia; informális tanulás; projekt módszer

A XIX. század elején Joseph Jacotot botrányos dolgokat állított a tanításról, minthogy az egyik tudatlan megtaníthat a másikat olyasvalamit, amit maga sem tud, ezzel kimondva a különböző intelligenciák egyenlőségét, a szellemi felszabadítást szembeállítva a népneveléssel. A tanítás önfelszámoló közvetítés, melyben jelen van annak a pedagógiai viszonyoknak is a logikája, ahol a tanár feladata, hogy felszámolja a távolságot a „saját tudása és a tudatlanok tudása” között. „A pedagógiai logika szerint a tudatlan nem pusztán azt nem tudja még, amit a tanár tud, de azt sem, hogy mit nem tud, ahogy azt sem, hogy hogyan tudhatná meg [...] azonban a tudatlan egy sor dolgot tud, amiket magától tanult, azzal, hogy a környező világot nézte és hallgatta, tanulta megfigyeléssel és ismételéssel, tévedéseken és a hibák kijavításán keresztül. A tanár számára ez a tudatlan tudás.” E folyamat görce csak a felszabadítás gyakorlatával oldható fel, melyben a hipotéziseket felállító tudás birtokosa és a jeleket betűzgető tudatlan egyazon intelligenciája elismerésének elve működik, vagyis a jelek más jeleké történő lefordításának gyakorlata. Kulcsszó a fordítás képességében van. Jacques Rancière, A felszabadult néző című művében így ír erről: „A felszabadítás akkor kezdődik, amikor megkérdőjelezzük a szemlélés és a cselekvés közötti ellentétes viszonyt, mikor megértjük, hogy az evidenciák, melyek a kimondás, a látás és a tevés viszonyait a fenti módon strukturálják, maguk is részei az uralom és az alávetetés struktúrájának.” Az élet iskolája projektfeladat az informális ismeretsajátítás csatornáit vizsgálja, mégpedig abból a közismert okból, hogy egy emberi élet során sokkal nagyobb mennyiségű és mélységű azon „hasznos” ismereteink száma, amit egymástól, illetve élethelyzeteinkből tanulunk meg, mint amit formális keretek között, vagyis az iskolarendszer különböző szinterein belül. A képzőművész-tanár mesterszakos hallgatók az ismeretsajátítás ezen „felszabadító” mozzanatát, s egyben a fentebb említett Rancière-i fordítás elvét dolgozták ki önmagukra nézve, folyamatos oktatói konzultációval a performatív pedagógia gyakorlata mentén. A projekt végén a tapasztalatok visszafordítására, vagyis az így megszerzett pedagógiai itinerek formális keretekbe való beágyazására is kísérletet tettek azzal, hogy óráötleteket generáltak ezekből a tapasztalataikból. Projektötleteiket a tanárképzés keretein belülről vitték ki a saját választott informális oktatási terükbe, majd fordították vissza iskolai feladatokká, s végül egy összegző dokumentációkban mutatták be.

Simon Tünde

A KREATÍV ÉS KRITIKAI GONDOLKODÁS FEJLESZTÉSE A TANÁRKÉPZÉSBEN

Kulcsszavak: kreativitás; kritikai gondolkodás; képzőművész-tanárképzés

Az előadás célja a Magyar Képzőművészeti Egyetem Tanárképző Tanszék gyakorlatának bemutatása, ami a pedagógusképzés holisztikus, teljes személyiségfejlesztésére kiterjedő szemléletet képviseli. A következő megállapítások erőteljesen befolyásolják a képzés irányait. A felgyorsult gazdasági, társadalmi és technikai fejlődés és a munkaerőpiaci verseny kihívásaira való felkészítésnek kiemelt jelentőségű eszköze a diákok kreatív potenciáljának növelése, amiben központi szerepet tölt be az iskola és a pedagógus (Dilekci & Karatay, 2023; Gregerson et al., 2013; Piirto, 2011). A kreatív és a kritikai gondolkodás egyaránt változó hangsúllyal, de mindig jelen van a 21. századi kulskompetenciák között (Binkley et al., 2011; Világ gazdasági Fórum, 2015, 2018). Az OECD is egyre nagyobb figyelmet fordít a kreativitás kutatására és fejlesztésére (Lucas et al., 2013), a 2022. évi PISA (Programme for International Student Assessment) mérések között értékelési területként is szerepel (OECD, 2023a, b). A kreativitás a személyes és társadalmi jóllét forrása, a kritikus gondolkodás hozzájárul az aktív polgári szerepvállaláshoz és a toleranciához. A munkavállalók 54%-nak átképzésre van szüksége (The Future of Jobs Report, 2018), ezért felértékelődtek a tanulás kompetenciái. A munkaerőpiac igényei, a kurrikulum alapvetései és a napi pedagógiai gyakorlat közötti rés áthidalásának szükségességére reflektálunk, valamint tágítjuk a vizuális művészeti nevelés kereteit. A kortárs művészet keretei között és azzal átítatva, olyan improvizációs gyakorlatokra, design feladatokra és aktivitásra épülő, performatív képzést kínálunk, mely a személyiség komplex fejlesztését és fejlődését támogatja, és hozzájárul a pedagógusjelöltek tacit tudásának aktivizálásához. A képzés három fő területe (1) művészeti nevelés módszertana, kortárs művészet alapú innovatív módszerek megismertetése a vizuális nevelés tanórai kereteiben, (2) szociális képességek fejlesztése, interperszonális és szervezeti kapacitások növelése az eredményes együttműködésekhez, (3) a kreatív és a kritikus gondolkodás, valamint ezek fejlesztését célzó feladatok szabad adaptálásának módszerei bármely tantárgy keretein belül. A képzés során megfigyeljük, leírjuk a releváns tapasztalatokat, integrálunk más tudományterületeket, a kreatív és kritikus gondolkodás mérésére eszközöket dolgozunk ki. Tapasztalatunkat kiterjesztjük a pedagógus-továbbképzésekre és a gyakorlatvezető mentortanár képzéseinkre is.

„NE A VÁLTOZÁSTÓL, AZ ÁLLANDÓSÁGTÓL FÉLJ!” ESÉLYNÖVELŐ TEVÉKENYSÉGEKET FOLYTATÓ INTÉZMÉNYEK JÓGYAKORLATAI

Elnök: Orsós Anna

Opponens: Bencéné Fekete Anikó Andrea

A társadalmi egyenlőtlenségeket különböző korok eltérő társadalmi berendezkedései eltérő módon kezelték. Hosszú ideig csak a magasabb társadalmi rétegek kiváltsága volt a tanulás. A felvilágosodás eszmei áramlata hozta magával a kötelező iskoláztatást, amely megnövelte az alsóbb társadalmi osztályok kulturális színvonalát, de önmagában ez nem elég az egyenlőtlenségek enyhítéséhez. A hátrányos helyzetű gyermekek esetén a szociokulturális hátrányokat a szülők alacsony iskolázottsága, a családi egzisztenciális biztonságának hiánya (munkanélküliség), a család stabilitásának hiánya, (válás, árvaság), az eltartottak magas száma, a kisebbségi helyzet és a lakóhely szerinti hátrányok jelentik (Páskuné, 2010). Gyarmathy Éva (2010) szerint a szociokulturális hátrány főbb elemei az anyagi javak, az ingergazdag környezet, a tudás és képességek (főként a verbális, elemző, gondolkodás) hiánya. Az ezek következtében kialakuló iskolai sikertelenség további folyamánai a tudás értékének elvesztése és a megküzdési stratégiák kiépülésének ellehetetlenülése. A hátrányok halmozott jelenléte gátolja az egyéni felemelkedési lehetőségeket és kedvezőtlen életkilátásokat von maga után. A halmozottan hátrányos környezetbe, rossz szociális rendszerbe született gyerekek a szüleikhez hasonló hátrányokkal kezdik életüket. E hátrányok nemzedékeken át éreztetik hatásukat. Olyan intézmények és szolgáltatások működtetését ismertetik meg az előadók, amelyek a gyermeket megszületésének pillanatától a felsőoktatásig segítik esélyeik javításában. A szegénység újratermelődésének két legfontosabb intézménye és színtere a család és az iskola. Minthogy a család szükségképpen csak azt és annyit tud átadni a gyerekeknek, amije és amennyije van, az induló egyenlőtlenségek csökkentéséhez sok területen van szükség beavatkozó, intézményes segítségre. A szülői erőforrások hiánya gyakran szűkíti a gyerekek esélyeit arra, hogy képességeiket időben, sokféle irányba fejlesszék, és az e folyamatba való beavatkozás akkor hatékony, ha igen korán kezdődik. A teljesség igénye nélkül bemutatunk egy Biztos Kezdet Gyerekházat, valamint a köznevelés intézményei közül egy bölcsődét, egy óvodát, egy általános iskolát és egy egyetemi tehetséggondozó szakkollégiumot, mely intézmények célja mindenütt ugyanaz: a rendszeres segítségnyújtás, a gondos, folyamatos megfigyelés, támogatás és mentorálás, az egyéni képességek fokozott figyelembevételével a hátrányok csökkentése, kompenzálása, az esélynövelés.

Bacza Barbara

A KAPOSVÁRI BIZTOS KEZDET GYEREKHÁZ ESÉLYNÖVELŐ TEVÉKENYSÉGÉNEK BEMUTATÁSA

Kulcsszavak: hátrányok csökkentése; 3 év alatti gyermekek fejlesztése; szülői kompetenciák erősítése

„Ne a változástól, az állandóságtól félj!” – Lao-ce ókori kínai filozófus tanítását szem előtt tartva fontosnak tartjuk, hogy a 40/2018-as, a gyermekek esélynövélő szolgáltatásainak szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló EMMI rendelet alapján a hátrányos helyzetű családok, a mélyszegénységből, vagy elzárt, szegregátumból érkezők életét segítsük, hogy a szegénységben élő, iskolázatlan, hátrányos helyzetű családok gyermekeinek nagy része iskolai tanulmányait ne a sikertelenség jellemezze és felnőttként a munkaerőpiacon boldogulni tudjanak. Ezt a kulcsfontosságú társadalmi problémát már a gyermekek megszületésétől lehet és kell kezelni. Ilyen lehetőséget kínál erre a bölcsődén kívül a Biztos Kezdet Gyerekház, a Jó Kis hely és a Jelenlét pontok. Előadásomban a kaposvári Biztos Kezdet Gyerekházban folyó komplex tevékenységünket szeretném bemutatni. Intézményünkbe a hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók egy többségi kultúrától eltérő környezetből érkeznek, gyakran nyelvi és szocializációs hátránnyal. Mivel mindez kihat az iskolai teljesítményükre, a csoportba, vagy osztályba történő beilleszkedésükre, ezért különös figyelmet, speciális nevelést igényelnek. A Biztos Kezdet Gyerekházban a 0-3 éves korú gyermekeket nevelő hátrányos helyzetű családok jellemzői: az alacsony iskolázottság, a mélyszegénység, s ebből kifolyólag az alapvető szükségletek kielégítésének hiánya. A gyerekházba járó családok általában nagy létszámúak, rossz lakhatási körülmények között élnek, ahol az alapvető higiéniai viszonyok biztosítása is sokszor problémát jelent, de a szenvedély- és egyéb betegségek megléte is gyakori. A gyerekház elsődleges célja a szociokulturális hátrányokkal küzdő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egészséges fejlődésének biztosítását támogató, lemaradásokat kompenzáló, szülői kompetenciákat erősítő, társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás biztosítása - a gyermek és család sikeres társadalmi integrációja érdekében. A gyerekház számos programot kínál az idejáróknak: a szülőforum, a receptklub, a magadtól-magadnak és a hagyományörző programok elsősorban az édesanyák kompetenciáját erősítik, míg a korai fejlesztés, a zene bölcsi, a gyógytorna vagy a kreatív foglalkozások a gyermeket magát és az anya-gyerek kapcsolatot erősítik. Célunk a hátrányos helyzetű, rossz körülmények között élő édesanyák és gyermekeik segítése, a jövőjük pozitív irányba történő befolyásolása. Hozzánk elsősorban olyan gyermekek jutnak el, akik 3 év alattiak, s köznevelési intézménybe nem járnak. A prevenció érdekében ebben a korai életszakaszban célunk a képességfejlesztés, a hátrányok csökkentése, a kirekesztődés megelőzése.

Szentes Evelin

ESÉLYTEREMTÉS ÉS ESÉLYNÖVELÉS A KAPOSVÁRI GESZ BÖLCSŐDEI KÖZPONT BÖLCSŐDÉIBEN

Kulcsszavak: szülői kompetencia erősítése-támogatása; optimális fejlődés támogatása; esélynövélés

Az ENSZ által elfogadott „Egyezmény a gyermekek jogairól” alapelve értelmében a gyermekeket különleges védelem és bánásmód illeti meg; az egyezmény ugyanakkor kiemelt jelentőséggel kezeli a hátrányos megkülönböztetés minden formájától való védelmet is. Előadásomban bemutatom, milyen tevékenységeket és lehetőségeket foglal magában a gyermekek bölcsődei ellátása; részletezem, milyen feladataink vannak bölcsődei szakemberként, és hogy mindezek miként járulhatunk hozzá az esélyteremtéshez/-növeléshez, a családi neveléshez, a szülői kompetencia erősítéséhez és a gyermekek optimális fejlődésének támogatásához. A gyermek húszhetes kortól hároméves korig nevelhető-gondozható a bölcsődében és már a bölcsődei felvétel rendje és a napi minimum tízórás nyitvatartási idő is a szülők igényeihez igazított, munkavállalási esélyeik növelése érdekében. A felvételnél előnyben részesítjük „A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. 41. §-ában meghatározott eseteket. Intézményeink szolgáltatását széles repertoárban, különböző szociokulturális háttérrel rendelkező családok veszik igénybe, a különböző felmerülő igényeket a lehetőségeinkhez mérten és a módszertani elvek figyelembevételével igyekszünk kielégíteni. Célunk, hogy a szülők nyugodtan tudjanak visszatérni a munka világába, azzal a meggyőződéssel, hogy gyermekük jó helyen és körülmények között, biztonságban van, s amíg dolgoznak, minden tényező biztosított ahhoz, ami szükséges az optimális fejlődésükhöz. Mindezt a személyi és tárgyi környezet megteremtésével, a bölcsődei nevelés-gondozás alapelveinek alkalmazásával és gyakorlatba történő adaptálásával, a gyermekfejlődési dokumentációk vezetésével valósítjuk meg. Ez alapján nyomon követhető az egyes gyermekek fejlődésének útja és a szükség szerinti intervenció. A megfelelő számú és minőségű étkezés biztosításával, a komplex korai fejlesztés saját intézményekben történő biztosításának lehetőségével, valamint ideális gyermekképpel és kisgyermeknevelői szemlélettel igyekszünk minél alaposabban megismerni a családokat, és bizalmi kapcsolatot alakítunk ki velük. Ezzel is törekszünk a család és bölcsőde közti kapcsolat erősítésére annak érdekében, hogy minél inkább a legszükségesebb segítséget tudjunk számukra nyújtani. A kapcsolatrendszer kialakításához és erősítéséhez több módon is hozzájárulunk a mindennapokat érintő kapcsolattartási formáink által, amelyeket mindig az aktuális helyzethez igyekszünk igazítani, kiemelt figyelmet fordítva a szülői kompetenciák erősítésére, támogatására.

Nemes Mónika

HOGYAN SEGÍTJÜK A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYEREKEKET AZ ÓVODÁBAN?

Kulcsszavak: egyéni figyelem; kognitív képességek játékos fejlesztése; szociális készségek és tanulási képességek fejlesztése

Egy kisváros szegregált részében dolgozom óvodapedagógusként. Az ide érkező gyerekek közel azonos szociokulturális háttérrel érkeznek. Többségüknek az ingerszegény környezetből adódóan, a szenzitív időszakban nagyon kevés pozitív élményük van, képességeik nem az életkoruknak megfelelően fejlődnek. Célunk, hogy a gyermekek szociokulturális hátrányait a minimálisra csökkentsük, és segítsük az óvoda-iskola átmenetet. A nehéz körülmények közül érkező gyerekek óvodai támogatása kulcsfontosságú a fejlesztésükhöz és beilleszkedésükhöz. A hátrányos helyzetű gyerekek számára kifejezetten fontos az egyéni figyelem és a személyre szabott fejlesztési tervek, ahhoz, hogy a saját tempójukban fejlődhessenek. Óvodánkban olyan támogató légkört alakítottunk ki, amely erősíti a gyermekek önbizalmát és szociális készségeit, figyelembe véve kulturális és családi hátterüket. A játék során fejlődnek kognitív, szociális és motorikus készségeik, kreatívan oldanak meg problémákat, és megtapasztalják a társas kapcsolatok fontosságát. A pedagógusoknak tudatosan kell beépíteniük a játékos tanulási lehetőségeket a napi tevékenységekbe, hogy növeljék a gyerekek motivációját és tanulási kedvét. Tehetségcsoportom, a Cifra Palota, lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek speciális érdeklődési körét és képességeit is támogassuk, ezzel elősegítve az önbizalmuk növekedését és a sikerélmény megszerzését. A tehetségcsoport célja, hogy fejlessze az óvodás gyerekek kreativitását és önkifejezését. Művészeti foglalkozásaink segítenek a képességek felfedezésében, az önbizalom növelésében és a szociális készségek alakításában, külön figyelmet fordítva a hátrányos helyzetű gyermekekre. Csoportunkban a közös alkotás és barátságok is nagy szerepet kapnak. A hátrányos helyzetű gyerekek fejlődése érdekében fontos a szoros együttműködés a szülőkkel, rendszeres kommunikációval és tájékoztatással. Figyelemmel kísérjük a gyermekek előrehaladását és a családok helyzetét, hogy megfelelő segítséget tudjunk nyújtani. A kölcsönös bizalom és közös célok meghatározása segíti a szülők aktív bevonását és biztosítja a gyermekek fejlődéséhez szükséges stabil hátteret. Ehhez jó kereteket biztosít az Esélyteremtési Program, amelyben óvodánk is részt vesz. Szakmaközi kapcsolatokkal a pedagógusok, logopédusok, gyógypedagógusok, pszichológusok, szociális munkások és egyéb szakemberek együttműködése lehetővé teszi, hogy a gyerekek egyéni szükségleteik szerint átfogó támogatást kapjanak. A közös munka biztosítja, hogy minden gyermek megkapja a szükséges fejlesztést, legyen szó beszédfejlődésről, érzelmi támogatásról vagy szociális készségek erősítéséről. A szakemberek közötti folyamatos kommunikáció segít az erőforrások hatékony felhasználásában és a gyermekek fejlődésének nyomon követésében. Ezekkel a módszerekkel az óvodák hatékonyan hozzájárulnak ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű gyerekek is esélyt kapjanak a sikeres iskolai pályafutásra és a boldog, kiegyensúlyozott életre.

Bauer Krisztina

AZ ESÉLYTEREMTÉS LEHETŐSÉGEI AZ ALAPFOKÚ OKTATÁSBAN

Kulcsszavak: lemaradás; deprivált környezet; hátránykompenzáció

A bemutatásra kerülő általános iskola és alapfokú művészeti iskola beiskolázási körzetébe több elszegényedett kistérségi település és helyi szegregátum is tartozik. Az iskolába járó tanulók egy része jelentős szocioökonómiai hátránnyal rendelkezik. A kedvezőtlen családi-otthoni környezet, a rendelkezésre (nem) álló tárgyi eszközökkel, a különböző közös tevékenységek, ill. ezek hiánya, az otthonról hozott viselkedésminták együttesen hatnak a gyerekek/tanulók motivációjára, érzelmi-értelmi fejlődésére. Ezek alapján sokféle segítségre van szüksége az intézmény összes olyan tanulójának, akiknek ezt társadalmi háttere és/vagy a tanulási képességeinek korlátozottsága indokoltta teszi; annál is inkább, mivel ők különösen ki vannak téve az oktatási kudarcok kockázatának. A Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásába tartozó intézményként egyik elsődleges feladatunk az inkluzív nevelés-oktatás, az el- és befogadó, támogató környezet megteremtése, a tanulók önértékelésének fejlesztése, fejlődésük elősegítése, a szociális és kulturális hátrányok enyhítése, az esélyegyenlőség biztosítása – mindezt az intézmény sajátos lehetőségeinek kihasználásával. Az intézményünkbe járó számos tanuló esetében nem az a kérdés, hogy hogyan segítsük a tanulásban, a taníthatóság feltételeit kell megteremtenünk olyan pedagógiai környezetet kialakításával, amely a gyermeki személyiség sokoldalú fejlesztését szolgálja. Kiemelt szerepük van a tanítást-tanulást segítő intézményi eszközrendszer kidolgozott és folyamatosan fejlesztett elemeinek, melyek a következők: a jogszabályoknak megfelelően heterogén osztályok kialakítása; az óvoda-iskola, valamint az alsó-felső tagozat átmenetének fokozott segítése; az integrációt elősegítő módszertani elemek, mint például az egyéni haladási ütemet biztosító és segítő differenciált tanulásszervezés alsó és felső tagozaton egyaránt; a multikulturális tartalmak megjelenítése a tanítás folyamatában; a mentori rendszer működtetése az intézményen belül, mely maximálisan biztosítja a továbbhaladás feltételeit a rászoruló tanulóink számára és lehetővé teszi számukra az „Út a középiskolába” programban való részvételt, mely a tanulásban való támogatás mellett anyagilag is motiválja a tanulókat a teljesítményük fokozására; az állandó kapcsolattartás a szülőkkel, szükség esetén tanácsadás, esetmegbeszélés. A pedagógusok esetében kiemelt szerepe van a képzéseken való folyamatos részvételnek, a hospitáláson alapuló együttműködésnek, a tantárgygondozói tevékenységnek, valamint a mesterprogramot megvalósító mesterpedagógusok tananyagfejlesztő tevékenységének. Folyamatosan törekszünk arra, hogy oldjuk a deprivált otthoni környezet egyhangúságát és arra, hogy azokat a gyermekeket is kulturális javakhoz és egyéb élményekhez juttassuk, akiknek a családi hátterüknél fogva erre nem lenne lehetőségük.

Orsós Anna

A FELSŐOKTATÁSBAN TANULÓ HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FIATALOK ESÉLYNÖVELESÉNEK LEHETŐSÉGEI

Kulcsszavak: hátrányos helyzet; roma fiatalok; felsőoktatási tanulmányok; roma szakkollégiumok

2012-ben a felvételt nyert felsőoktatási hallgatók 6,5 %-a volt hátrányos helyzetű. Míg a népesség 31%-a érettségizett, és 17%-a diplomás, addig a cigány/roma származásúaknak csupán 5%-a érettségizett, a felsőoktatásban való részvételük még alacsonyabb és 1,2%-nak volt diplomája (Híves, 2014). Ezek az adatok jól mutatják, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok a köznevelésből miként szorulnak ki. Az okok közé tartozhat az is, hogy a család a felsőoktatási tanulmányokat már nem tudja finanszírozni, így a fiatal 18 éves kora után inkább a munkaerőpiacra orientálják, semmint a tanulásra. A hátrányos helyzetűből értelmiségivé vált fiatalok alacsony száma miatt ritkán vagy egyáltalán nem látni olyan mintát, ami a családokat a tanulásra motiválná. Ezt az óriási szakadékot segítenek enyhíteni a különböző támogató programok. Középfokon az Arany János Programok segítik a hátrányos helyzetű és/vagy cigány/roma tanulók felsőoktatásba jutását. A hátrányos helyzetű fiatalok felsőoktatási tanulmányainak támogatására is többfajta támogatás és program létezik. Vannak szociális alapú támogatások, ösztöndíjak: rendszeres szociális ösztöndíj a hallgató szociális helyzete alapján, de létezik rendkívüli szociális ösztöndíj is, melyet a hallgatók szociális helyzetük váratlan romlása esetén egyszeri juttatásként igényelhetnek. Személyes tapasztalataim és kutatások is igazolják, hogy bár ezek az intézkedések fontosak, az igazi megoldást mégsem ezek jelentik. A hátrányos helyzetű fiatalok értelmiségivé válásának segítségét, hátrányaik csökkentését különböző fejlesztő, támogató tevékenységekkel lehet elérni. A magyarországi roma szakkollégiumi hálózat jelenleg 11 szakkollégiumában az elmúlt 10 évben több mint 400 hátrányos helyzetű és /vagy cigány/roma fiatal diplomaszerzését támogatták. A szakkollégiumoknak kiemelkedő szerepük van az egyetemek életében, a hallgatók közösségi és tudományos támogatásában, a tehetséggondozásban. Fokozottan igaz ez azokra a hallgatókra, akiknek a családjában még senki sem szerzett magasabb iskolai végzettséget, így rendkívül fontos számukra, hogy a felsőoktatásban való előrehaladásuk során kiemelt figyelmet kapjanak. Előadásomban a pécsi roma szakkollégisták körében végzett kutatásról (Trendl & Varga, 2018) fogok beszámolni és arról, hogy a tehetségük kibontakoztatásához milyen befogadó – inkluzív – környezet működtetése szükséges, amelyben az egyéni igényekhez igazodóan, közösségi tevékenységekbe ágyazottan lehetséges a hátránykompenzáció, a társadalmi hátrányok leküzdése.

SZEKCIÓ- ÉS POSZTERELŐADÁSOK

Achuodho, Hamphrey Ouma – Werunga, Damaris –Pikó, Bettina

INCLUSIVE PRACTICES FOR IDENTITY DIVERSITY AND CULTURAL HYBRIDITY IN SCHOOLS

Keywords: Identity Processing Styles; Cultural Hybridity; Students` Social Integration

Many students face challenges with identity conflicts and social integration, particularly those from minority or mixed-cultural backgrounds, leading to feelings of alienation and reduced engagement. This study explores strategies for creating adaptive school communities where students feel valued, motivated, and included while identifying practical approaches to fostering inclusivity by respecting diverse identity processing styles and cultural backgrounds. The aim of this study is to synthesize evidence from 45 relevant qualitative studies published in the past decade. Articles were selected from Web of Science, Scopus, Google Scholar, and ScienceDirect using keywords such as "identity processing styles," "cultural hybridity," "inclusive learning environments," and "students` social integration." The thematic analysis highlighted key factors influencing identity development, including cultural, socioeconomic, and personal dynamics. Case studies of successful practices revealed that culturally responsive teaching, promoting cultural hybridity as a strength, and integrating intersectional identities positively influence students` sense of belonging and social integration. Our findings further suggested that schools can foster inclusivity by acknowledging diverse identity processing styles, celebrating cultural hybridity, implementing culturally responsive pedagogy, promoting cultural awareness, and developing support systems tailored to individual needs. This review concludes that embracing diversity through intentional practices enhances student engagement, well-being, and academic achievement. It emphasizes the importance of collaborative efforts among schools, families, and communities to create learning environments that nurture identity exploration and cultural hybridity for all students. Recommendations include the development of professional training programs for educators on cultural competence, designing culturally relevant curricula, and implementing policies that prioritise equity and diversity.

This research was funded by the University of Szeged and the University of Debrecen.

Ábrahám Gréta

A DIGITI VIZSGÁLATI MÓDSZER BEVEZETHETŐSÉGÉNEK ELEMZÉSE A VAJDASÁGI MAGYAR NYELVŰ ÓVODAI KÖZEGBEN

Kulcsszavak: DigiTI vizsgálati módszer; intelligenciaprofil; digitális környezet

A kutatás középpontjában egy saját fejlesztésű, érintőképernyős mobil eszközön (táblagépen) futó alkalmazás, a DigiTI áll. A DigiTI a Mindenki Máskepp Intelligens módszer (Sándor-Schmidt, 2016, 2019, 2022) digitalizált adaptációja, amely a vajdasági óvodáskorú gyermekek intelligenciaprofiljának feltárására szolgál (Gardner, 1999, 2006). A kutatás arra a kérdésre kereste a választ, hogy bevál-e a MIMI módszeren alapuló önálló adaptáció, a DigiTI alkalmazás a felhasználók (óvodás gyermekek) körében. A kutatásban a DigiTI alkalmazás beválását Altuwairqi és mtsai. (2018) érzelemalapú elköteleződés modellje alapján elemeztük. Az affektív modell az elköteleződést különböző szintekre osztja: erős, magas, közepes, alacsony és teljes elfordulás, melyekhez meghatározott érzelmek társulnak. A DigiTI játéktevékenységei alatt jelentkező érzelm-megnyilvánulások vizsgálata az arc kifejezések kódolási rendszere (FACS; Ekman & Friesen, 1978) alapján, automatikus érzelmek kódolással végzett videóelemzés módszerével történt. Az automatikus érzelmek kódolása – mely alapját Paul Ekman alapérzelem (1999) elmélete és James Russell kétdimenziós modellje (1980) képezi – az iMotions Facial Expression Analysis (iMotions Software, 2024) szoftveres eszközzel valósult meg. A vizsgálati mintát a Bácska és Bánát régió magyar anyanyelvű nagy- és iskolaelőkészítő csoportos (5–6 éves) óvodás gyermekei alkották, 126 mintaelemszámmal. A vizsgálat során beigazolódott, hogy a DigiTI alkalmazás animált, mozgatható, grafikus elemeinek, videóinak, hangjainak és képeinek köszönhetően az applikáció újszerűnek hat, fenntartja a gyermeki figyelmet és a motivációt a feladatvégzésre vonatkozóan. Az alkalmazás erős és magas szintű elköteleződést váltott ki a gyermekekből, vagyis bevált a felhasználók körében. A bemutatott innovatív módszer új lehetőséget teremthet a kisgyermekkori intelligenciák feltárásában a Vajdaság területén, anélkül, hogy a nyelvi korlátok befolyásolnák az eredményeket. Mindez azért is fontos, mivel a vajdasági magyar kisebbségi nyelvi környezetben tevékenykedő óvodapedagógusoknak nem állnak rendelkezésére olyan validált, magyar nyelvű, intelligencia vizsgálati módszerek, amelyek a kisgyermekek állapotfelmérésének feltérképezésére szolgálnak. A többségi nyelvet nem beszélő gyermek intellektusára vonatkozó többségi nyelven elérhető mérések pedig mindenképpen torzítanak a nyelvi hátrányok miatt. A DigiTI vizsgálati módszer segítheti, hogy a korábbiaknál átfogóbb és pontosabb képet kapjunk a gyermeki megismerésről, s ezáltal hozzájárulhat képességeik teljesebb kibontakoztatásához.

Bagin Barbara

**VÉR, TINTA ÉS TUDOMÁNY – AZ ÉLETTUDOMÁNYOK
INTERDISZCIPLINÁRIS TANÍTÁSA VÁMPÍRTÖRTÉNETEK ÉS
SWEENEY TODD SEGÍTSÉGÉVEL**

Kulcsszavak: élettudományok tanítása; pedagógiai és módszertani stratégia; interdiszciplinaritás

Az oktatás mai környezetében egyre nagyobb hangsúly helyeződik az interdiszciplinaritásra, azaz a tantárgyak közötti határok lebontására és az összefüggések felismerésére. Ez a megközelítés nemcsak a tananyag előadásának hatékonyságát növeli, hanem a diákok kritikai gondolkodását és problémamegoldó képességét is fejleszti. Az előadás egy pilot projekt bemutatására vállalkozik, amely az élettudományok, azon belül is a keringési rendszer (vér, szív és erek) oktatását irodalmi művek segítségével valósítja meg. Az irodalmi szövegek segítik az érzelmi kapcsolat kialakítását a diákok és az anatómiai tartalom között. A karakterek sorsa és érzéseinek megértése segíthet az anatómiai fogalmakhoz való érzelmi kapcsolódásban. Az irodalmi művek kontextust teremtenek az anatómiai fogalmaknak: a történetekben és versekben az anatómiai ismeretek más kontextusba kerülnek, könnyebben érthetővé és életszerűvé válnak a diákok számára; a karakterek és történetek sokkal emlékezetesebbek lehetnek, mint a száraz tények és definíciók. A történetek segíthetnek az anatómiai fogalmak hosszabb távú megjegyzésében. Az alkalmazott irodalmi művek között olyan klasszikus vámpírtörténetek szerepelnek, mint Bram Stoker Drakulája, vagy a Sweeney Todd története, amelyek a vér és az emberi test tematikájával kapcsolódnak a biológiai tananyaghoz. A Sweeney Todd története például az emberi testtel való erőszakos bánásmód és a vér fizikai jelenlétén keresztül vizsgálja az emberi élet értékét és sebezhetőségét. Ez a narratív megközelítés lehetővé teszi a vérvesztés fiziológiai hatásainak és a sokkállapot biológiai alapjainak oktatását. A tervezett oktatási módszer a regényben megjelenő vérábrázolásokhoz kapcsolódó biológiai és egészségtudományi fogalmakra épít. A regény szöveghelyeihez kapcsolódva a tanulók megismerhetik a vér funkcióit, a vérkeringés szerepét az emberi testben, valamint a vérhez kapcsolódó kulturális és történelmi konnotációkat. Az előadás kitér arra, hogy miként segítheti az irodalmi szövegek elemzése a természettudományos ismeretek mélyebb megértését és a kritikus gondolkodás fejlesztését. A pilot sikeres megvalósítása után lehetőség nyílik a módszer bővítésére más biológiai témákra (pl. légzés vagy emésztőrendszer), valamint más irodalmi műfajok bevonására, mint például Mary Shelley Frankensteinje. Az interdiszCIPLINÁRIS megközelítés hosszan tartó hatásai további kutatási lehetőségeket biztosítanak a tanulási eredmények és a diákok motivációjának vizsgálatában.

Balogh Mónika

A KÜLFÖLDI GYERMEKEK INKLUZÍV NEVELÉSE A TÖBBSÉGI ÓVODÁBAN

Kulcsszavak: óvodai nevelés; interkulturális nevelés; befogadás és szocializáció

Megfigyelhető, hogy napjainkban a népvándorlás egyre intenzívebb a globalizáció és a világban dúló háborúk hatására. A családok elhagyják hazájukat és idegen országban telepednek le (Illés, 2016; Torgyik & Karlovitz, 2006). Ennek következtében egyre több külföldi, magyarul nem beszélő gyermek kerül be a magyar oktatási rendszerbe is, mely nehézséget jelenthet a pedagógusok számára. Az új kihívásokra a hatékony működés érdekében fel kell készülni. A magyar szakirodalom egyelőre kevés óvodai példával szolgál a befogadás, beszoktatás témaköréhez (Bálint, et al., év nélkül; Morvai, 2009), és bármilyen meglepő, a külföldi szakirodalom sem kínál bőséges útmutatást. Még a fellelhető szövegek sem kifejezetten óvodai, inkább napközis vagy bölcsődei példákat tartalmaznak (Ernstberger, 2021). A kutatók azon az állásponton vannak, hogy a külföldi gyermekek fogadására már az óvodakezdés előtti időszakban célszerű felkészülni. Úgy vélik, a szülőkkel való kapcsolattartás kulcsfontosságú, valamint kiemelt jelentőségűnek tartják a nonverbális kommunikációt. Központi szerepet tulajdonítanak az integrációnak, a szocializációnak, illetve az egyéni, differenciált bánásmódnak (Bálint, et al., év nélkül; Ernstberger, 2021; Morvai, 2009; Pásztor, 2012; Picchio & Mayer, 2019; Tárnokiné Joó, 2022). A kutatás célja, hogy feltárja, a külföldi gyermek megjelenése a csoportban milyen kihívás elé állítja az óvodapedagógusokat. A kutatási kérdéseink: Hogyan fog a gyermek beilleszkedni a közösségbe? Hogy lehet őt integrálni? Milyen módon tudjuk bevonni a tevékenységekbe? A legfőbb kérdés pedig, hogy hogyan tudunk kommunikálni vele, ha nincs közös nyelv? A választott kutatási módszer a megfigyelés, amely során megfigyelési jegyzőkönyv készült. Előadásomban bemutatom a befogadás/beszoktatás előkészítését és a beszoktatás folyamatát: milyen módszerekkel tudja az óvodapedagógus segíteni a családot és a kisgyermeket; miként tudja támogatni a beilleszkedést, és hogyan készíti fel a gyermekcsoportot egy külföldi, magyarul nem beszélő gyermek érkezésére. Rámutatok a tartalomintegráció lehetőségére, az irodalom, valamint a zene szerepére és jelentőségére a külföldi gyermekek inkluzív nevelésében. A külföldről, az eltérő kultúrából érkező gyermek megismerése is fontos része a folyamatnak. Milyen érzései, frusztrációi lehetnek annak következtében, hogy el kellett hagynia eddig megszokott környezetét, a hazáját, a barátait, és az új helyen még az őt körülvevő emberek nyelvét sem ismeri. Előadásomban a szakirodalom által említett példákon túl, saját eseteket is megosztok. Bemutatom, hogy intézményünkben milyen megoldásokat találtunk ezekre a különleges helyzetekre, amelynek igazán bevett gyakorlata a magyar óvodapedagógia életében jelenleg még nem igazán ismert. Kitérek arra, hogy mennyire fontos, hogy leküzdjük a nyelvi gátakat és a kulturális különbségeket, ezáltal segítve a család beilleszkedését a többségi társadalomba.

Bádi Anikó – Dinnyés Katalin Julianna

**ISKOLAI ÉTKEZTETÉS ÁLLAMI ÉS ZSIDÓ VALLÁSI ISKOLÁBAN – A
SZÜLŐK EGÉSZSÉGGEL KAPCSOLATOS ATTITÚDJÉNEK ÉS
SZEMÉLYISÉGDIMENZIÓJÁNAK VETÜLETÉBEN**

Kulcsszavak: egészségtudatosság; táplálkozási szokások; iskolavédőnők szerepe

A kutatás célja a szülők egészséggel kapcsolatos attitűdjének és egészségmagatartásának feltárása, különös tekintettel a személyiségdimenziókra és a zsidó és állami fenntartású iskolatípusokra. A vizsgálat célja továbbá annak megértése, hogy az iskolai környezet és a vallási szokások milyen hatással vannak az egészséges étkezési szokások kialakulására. A kutatás alapja az egészségmagatartás modellje, amely figyelembe veszi a személyiségdimenziók és az egészséggel kapcsolatos attitűdök összefüggéseit. A Big Five személyiségelmélet (Málovics, 2020) és az Egészséggel Kapcsolatos Attitűd Kérdőív (Nagy & Kovács, 2017) segített az attitűdök és viselkedésformák mérésében. Az étkezési szokásokat a kulturális és vallási háttér összefüggésében vizsgáltuk, külön figyelmet fordítva a zsidó étrendi szabályok és az állami étkeztetési rendszer különbségeire. A kutatás online adatfelvétellel történt 2024. július 6. és szeptember 30. között, a Bét Menachem Héber-Magyar Kéttannyelvű Általános Iskola és a Hild József Általános Iskola szüleinek részvételével. A minta összesen 166 főt tartalmazott (83 fő állami, 83 fő vallási iskola). A kérdőív saját megfogalmazású kérdéseket, valamint validált mérőeszközöket tartalmazott: Egészséggel Kapcsolatos Attitűd Kérdőív (Nagy & Kovács, 2017) és Big Five Kérdőív (Málovics, 2020). Az adatokat JAMOVİ statisztikai programmal elemeztük (Khinégyzet-, Mann-Whitney-, Fisher exact-próba, varianciaanalízis, $p < 0,05$). Az elemzések azt mutatták, hogy a vallási iskolába járó tanulók szülei szignifikánsan magasabb egészséggel kapcsolatos attitűddel rendelkeznek ($p = 0,02$). Ugyanakkor az állami iskolába járó gyermekek szülei nagyobb magabiztossággal, jobb fizikai aktivitással rendelkeznek és egészségesebben táplálkoznak. A zsidó iskolában a diákok étrendje szénhidrátdúsabb, változatosabb és magasabb a gyümölcsfogyasztásuk is. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a vallási és kulturális szokások jelentős hatással vannak az egészséges életmód kialakítására. Az állami iskolában tanuló diákok szülei számára kiemelten fontos lenne az egészségtudatosság fokozása, amelyben a személyiségdimenziókhoz igazított edukáció kulcsszerepet játszhat. Ennek megvalósításában a magasan képzett iskolavédőnő kiemelkedő szerepet tölthet be, biztosítva az egészségtudatos szemlélet és a megfelelő táplálkozási szokások kialakítását az iskolai környezetben.

Bánfai Bálint – Bánfai-Csonka Henrietta

**SEGÍTÜNK VELE? – A GYERMEKKORBAN ELKEZDETT
ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS NEVELÉS-OKTATÁS PSZICHOLÓGIAI HATÁSAI**

Kulcsszavak: elsősegélynyújtás; nevelés-oktatás; pszichológia

A korai életkorban elkezdett elsősegély-oktatás fejlesztheti a gyerekek segítségnyújtással kapcsolatos ismereteit és készségeit. Ugyanakkor fontos az elsősegélynyújtás oktatásának különböző pszichológiai hatásairól is beszélnünk. A korai életévek kritikus időszakot jelentenek a tanulás és a szociális készségek fejlődése szempontjából, ezért az elsősegélynyújtás alapjainak oktatása már ebben az életkorban is indokolt lehet. Jelen összefoglalónk célja a témában elérhető kutatások eredményeinek összegzése. A kutatások azt mutatják, hogy a kisgyermekesek képesek alapvető életmentő készségek elsajátítására, és az elsősegély-oktatás pozitív hatással lehet önbizalmukra, szorongáskezelésükre és proszociális viselkedésükre is. A kisgyermekes tanulás egyik alapja az utánzás és az aktív tapasztalati tanulás. Az elsősegély-oktatás játékos és interaktív formái segíthetnek a gyermekeknek abban, hogy megértsék az egészséggel és biztonsággal kapcsolatos alapelveket, miközben csökkentik az egészségügyi vészhelyzetekkel kapcsolatos félelmeiket. A korai oktatás növeli a gyermekek önhatékonyaságát, vagyis azt az érzést, hogy képesek cselekedni egy adott helyzetben, ami hosszú távon csökkentheti a krízishelyzetekkel kapcsolatos szorongást. Az elsősegélynyújtás nem csupán technikai készségek átadásáról szól, hanem olyan szociális és érzelmi kompetenciák fejlesztéséről is, mint az empátia és a segítőkészség. Kutatások igazolják, hogy a segítő magatartás már óvodáskorban is formálható, és az elsősegély-oktatás segíthet a gyermekeknek jobban megérteni mások szükségleteit és helyzetét. A kisgyermekes egészségügyi nevelés hosszú távú hatással lehet az egészségmagatartásra. Tanulmányok kimutatták, hogy azok a gyermekek, akik korán tanulnak elsősegélyt, nagyobb valószínűséggel segítenek másoknak vészhelyzetben felnőttként is, és nagyobb egészségügyi tudatossággal rendelkeznek. Ezeken kívül viszont meg kell említenünk az esetleges negatív hatásokat is (félelem, ijedtség, leblokkolás, halál fogalmának hatásai), melyek ugyanakkor jól csökkenthetők a megfelelő módszertan kidolgozásával. Az elsősegélynyújtás oktatásának beépítése a kisgyermekes nevelésbe nemcsak a gyermekek biztonságát növeli, hanem hozzájárulhat érzelmi stabilitásukhoz, önbizalmukhoz és szociális készségeik fejlődéséhez is. A megfelelő módszertan és életkor-specifikus oktatási programok kidolgozása kulcsfontosságú ahhoz, hogy a kisgyermekes hatékonyan sajátítsák el az elsősegélynyújtás alapjait és későbbi életük során is alkalmazzák azokat.

Bánfai-Csonka Henrietta – Bánfai Bálint

AZ EGÉSZSÉGÉRTÉS SZEREPE A KORA GYERMEKKORI NEVELÉSBEN

Kulcsszavak: egészségértés; kora gyermekkor; fejlesztés

A kora gyermekkori nevelés kiemelkedő szerepet játszik a gyermekek egészségi és kognitív fejlődésében. Az egészségértés olyan komplex készség, amely a gyermekek számára lehetővé teszi, hogy felismerjék az egészséges életmód és a betegségek megelőzésének alapvető fontosságát, valamint képesek legyenek döntéseket hozni az életminőségük javítása érdekében. A kora gyermekkori nevelésben történő oktatás kulcsfontosságú lehet a későbbi életük során tapasztalható egészségügyi viselkedésformák kialakításában. A kora gyermekkori fejlesztésben az egészségértés szerepe számos formában megjelenhet. Az iskolai és óvodai programoknak integrálniuk kell a szakszerű egészségügyi ismereteket, de a gyakorlati tapasztalatok is kulcsszerepet játszanak. A gyermekek számára fontos, hogy megfelelő mintákat lássanak, hiszen a szülők és pedagógusok viselkedése, választásai és életmódbeli döntései hatással vannak a gyerekek egészséggel kapcsolatos szokásaira. A gyermekek kognitív és érzelmi fejlődése szoros összefüggésben áll az egészségértés kialakításával. A megfelelő életkorú gyermekek számára a tanulás és megértés szintjeihez igazodó programok segíthetik az egészségtudatosságot. Áttekintést készítettünk a fejlesztési lehetőségekről/módszerekről, melyekkel kisgyermekkorban az egészségértési szint fejleszthető. Ezek alapján hazai viszonylatban néztük meg, hogy milyen segédeszközök/anyagok állnak a kisgyermekek rendelkezésére az általános egészségértés fejlesztésére. Igyekeztünk olyan anyagokat keresni (internetes keresőszavak, MI segítségével), amelyek az általános egészségértést fejleszthetik. Korábbi szisztematikus áttekintésünk alapján összesen 12 db olyan eredeti közleményt találtunk, amiben kisgyermekkorban az egészségértést mérték fel. Ezek közül egy esetben vizsgálták a gyermekek általános egészségértését és egy esetben a stroke felismerését. Eredményeink alapján a gyerekek képesek felismerni az egészséges dolgokat, magatartásformákat és látják az összefüggéseket a jó és rossz viselkedésformák és következményeik között. Továbbá képesek aktív résztvevőként jelen lenni, döntést hozni a saját egészségükkel kapcsolatban. A fejlesztésben a játékoság kulcsfontosságú: játékos orvosi eszközök/szettek, betegvizsgálatot, ellátást bemutató könyvek, interaktív alkalmazások és digitális eszközök, valamint szerepjátékok állnak rendelkezésünkre. Ezek alkalmazása a mindennapi gyakorlatban csekély. Összességében elmondható, hogy a kisgyermekek egészségértés fejlesztésére számtalan lehetőségünk van, amiket még nem aknáztunk ki sem hazai, sem pedig nemzetközi szinten. A szülő egészségértése nem egyenlő a gyermekével, így messzemenő következtetés nem vonható le.

**Bencéné Fekete Anikó Andrea – Csajka Edina –
Csimáné Pozsegovics Beáta – Schlichter-Takács Anett**

EGYETEMI MENTOROKTATÓK KÉPZÉSE A LEMORZSOLÓDÁSSAL VESZÉLYEZTETETT HALLGATÓK TÁMOGATÁSÁRA

Kulcsszavak: mentoroktatók képzése; felsőoktatás; inkluzív pedagógia

A felsőoktatásban a hallgatói lemorzsolódás globális kihívást jelent, mely nemcsak az egyéni tanulmányi előrehaladást, hanem az intézmények oktatási tevékenységének eredményességét is meghatározza (Tinto, 2012). Ennek hatására az utóbbi években az egyetemeken is előtérbe került a hallgatók egyéni tanulási szükségleteinek támogatása. Egyes kutatók szerint a leghatékonyabb beavatkozási stratégia a mentorprogram, amelynek célja a hallgatók tanulásmódszertani és pszichoszociális patronálása (Crisp & Cruz, 2009). A siker egyik kulcseleme a megfelelő mentorképzés kialakítása, amely felkészíti az egyetemi oktatókat arra, hogy tudják segíteni a lemorzsolódással veszélyeztetett hallgatókat (Campbell, 2020). Markle és társai (2017) arra hívják fel a figyelmet, hogy az oktatók megfelelő képzettséggel hatékonyabban tudják azonosítani a hallgatók speciális igényeit, és képesek olyan differenciált tanulási stratégiákat alkalmazni, amelyek elősegítik a hallgatói eredményességet. Az előadás során egy olyan képzési programot mutatunk be, amelyet komplex megközelítéssel állítottunk össze. A program az elméleti ismeretek elsajátítására, a differenciált és tanulói cselekvésen alapuló oktatásra, inkluzív pedagógiára, valamint a tanulási stratégiák fejlesztésére épül. A képzés interaktív: esettanulmányokat és reflektív gyakorlatokat tartalmaz, amelyek segítik az oktatókat a hallgatók egyéni szükségleteinek felismerésében és a megfelelő támogatási módszerek alkalmazásában, valamint az inkluzív tanulási környezet kialakításában. Pilot kutatásunk célja volt a 2023/24-es tanévben egy olyan mentorprogram összeállítása és az első tapasztalatok összegyűjtése, amely a felsőoktatásban dolgozó, pedagógus képesítéssel nem rendelkező oktatókat készíti fel a nehézségekkel küzdő hallgatók támogatására. További célunk, a mentorok véleményének feltárása a képzésről és az első mentori tapasztalatokról. Kvalitatív módszert alkalmaztunk: strukturált mélyinterjút készítettünk mentorokkal (n=17), mely során az első félév tapasztalatait tártuk fel. Az eredmények azt mutatják, hogy a mentorok kompetenciái jelentősen fejlődtek, pozitív hatást gyakoroltak a tanulási nehézségekkel küzdő hallgatók teljesítményére és önbizalmára. A mentorok véleménye alapján azonban nehézséget okoz az oktatók pedagógiai, pszichológiai, mentálhigiénés, oktatásmódszertani felkészültségének hiánya; a nagy leterheltség miatt az idő hiánya; a kommunikációs nehézségek; valamint az egyéni szükségletek figyelembevétele. A tanulási nehézségek spektruma nagyon széles, így az oktatóknak az egyéni sajátosságok figyelembevételével kell megoldási javaslatot tenniük, amely további kihívást jelent számukra. A mentorképzés nem érhet véget egy tréninggel, szükséges a folyamatos szakmai fejlődés, szakmai műhelyek és tapasztalatmegosztó fórumok formájában (Devlin & McKay, 2017). Célunk egy olyan támogató oktatói hálózat kialakítása, amely hozzájárulhat a mentorálási kultúra fejlődéséhez, az inkluzív szemléletmód kialakulásához az egyetemen belül.

Bencéné Fekete Anikó Andrea – Szántóné Tóth Hajnalka

A JÖVŐ ISKOLÁJÁNAK LÉTREHOZÁSA PROJEKTMÓDSZERREL

Kulcsszavak: projektmódszer; tanítóképzés; kreatív pedagógia

A társadalmi elvárások változásának következtében az oktatás környezetének átalakítása elengedhetetlenné vált. A leendő tanítóknak olyan módszerekkel kell megismerkedniük, amelyek tanulói cselekvésen alapulnak, s elősegítik a kreativitás és a kompetencia hatékony fejlesztését. Az Iskola belső világa tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék az iskolát mint szervezetet. Fókuszában az iskola légköre, a nevelés, a tanítás és tanulás folyamatai, valamint a gyermekközpontú pedagógiai megközelítések állnak (Fullan, 2007). A tantárgy a 2024/2025-ös tanév őszi félévében új megközelítésben, projektmódszerrel valósult meg, s fő célja az volt, hogy a hallgatók a jövő olyan iskoláját tervezzék meg, ahol boldog gyerekek tanulnak. A projektalapú tanulás előnyeit számos kutatás igazolja (Krajcik & Blumenfeld, 2006), elsősorban a problémamegoldó készségek, a kreatív gondolkodás és a kooperatív készségek fejlesztésének tekintetében (Barron & Darling-Hammond, 2008). A hallgatók a projekt során olyan iskolai modellt terveztek, olyan tanulási környezetet alkottak meg, amelyben a gyermekek boldogan tanulnak, figyelembe véve a korszerű pedagógiai módszereket, a technológia szerepét, valamint a tanulás és a közösségépítés új formáit is. A feladat az volt, hogy a korábban előadás formájában közvetített ismereteket a hallgatók csoportosan, önállóan dolgozzák fel azáltal, hogy felépítenek egy olyan iskolát, amely megfelel a törvényi szabályozásnak és a diákok egyéni sajátosságait is figyelembe veszi. Arra voltunk kíváncsiak, hogy vajon hatékonyabb lesz-e az ily módon történő tanulás. Növeli-e a hallgatói motivációt a projektmódszer alkalmazása? A kutatási módszer fókuszcsoportos interjú volt, melynek segítségével feltártuk a nappali (N=18) és a levelező (N=51) tagozatos hallgatók véleményét a projektmódszer segítségével történő tanulásról. A vizsgaeredményeket összehasonlítottuk a kontrollcsoport eredményeivel, akik hagyományos módon sajátították el a tananyagot. A pilot projekt során a tanítójelöltek interdiszciplináris megközelítésben dolgoztak, figyelembe véve a pedagógiai, pszichológiai és társadalmi szempontokat. Az eredmények azt mutatják, hogy a projektmódszer nemcsak az elméleti tudás elmélyítését segítette elő, hanem a tanulási motivációt is növelte. Érdekes eredménynek tekinthető, hogy a levelező tagozatos hallgatók jobban tudtak együtt dolgozni és jobb eredményt értek el, mint a kontrollcsoport nappalis hallgatói. A nappali tagozatos hallgatóknak nehézséget okozott az önálló munka, és vissza kellett térniük az irányított tanuláshoz. Az ő esetükben a gamifikált értékelés hozta meg az eredményt. A jövő iskolájának tervezése során a hallgatók saját pedagógiai szemléletüket formálták, reflektáltak a gyermekközpontú, cselekvésen alapuló tanítás elveire. Az eredmények alapján javasolt a projektmódszer és a kooperatív csoportmunka szélesebb körű alkalmazása a tanítóképzésben.

Bertalan Regina Frida – Hencseiné Grain Andrea

A RITMIKAI ÉS SZÓTAGOLÓ KÉPESSÉG KOMPLEX FEJLESZTÉSE

Kulcsszavak: nyelvfejlődési zavar; ritmikai képesség; szótagoló képesség

A nyelv ritmicitásának felfedezése általában természetes úton halad, a beszéd szótagokra bontásának képessége spontán módon alakul ki. Előfordulhat azonban, hogy egy-egy gyermeknek támogatásra van szüksége ebben a folyamatban. A fejlődési eltérésnek számos jele lehet. Vannak olyan csecsemők, akik nem kedvelik a ringatással, höcögtetéssel kísért dalocskákat, később kisgyermekként ügyetlennek tűnnek a mondókázásban, nem vagy nem jó ritmusban utánozzák a kapcsolódó mozgássorokat. Lehet szegényes, monoton a gagyogásuk, első szavaikban alig ismerhető fel a felnőttnyelvi szóformák szótagszáma vagy magánhangzó-struktúrája, majd elmaradhat a fonológiai tudatosság fejlődésének kezdeteit jelző kiszámoló, versikék spontán szótagolgatása is. Hogyan tudunk segíteni ezeknek a gyerekeknek? A megfelelő válaszhoz jól kell ismernünk a szótag fogalmát, a helyes szótagolás feltételeit, és tisztában kell lennünk a jó ritmikai és szótagolási képesség fontosságával is. A szótag definíciója fonológiai és fonetikai kritériumokat is magában foglal: az előbbi szerint egyetlen kötelező szótagmagból és opcionális szegélyfonémákból álló nyelvi egység, utóbbi szerint pedig a beszédflowam prozódiai egysége, magasabb és alacsonyabb intenzitású szakaszok periodikus ismétlődése. A szótagoló képesség fejlődése két forrásból táplálkozik: vannak olyan univerzális összetevői, amelyeket spontán sajátítunk el, és vannak olyan nyelvspecifikus szabályai is, amelyeket tanulunk kell. Végül a jó ritmikai és szótagoló képesség meghatározó szerepet tölt be a nyelvelsajátításban: jelentősen befolyásolja a beszédfeldolgozás színvonalát, már preverbális korban is hozzáférést biztosít az anyanyelv lexikai és nyelvtani tulajdonságaihoz, továbbá az írott nyelv megtanulásának is fontos bázisa. A ritmikai és szótagoló képesség fejlesztése összetett feladat. Az óvodásokkal végzett logopédiai foglalkozásokon a különböző típusú hibák korrekcióját különböző gyakorlatokkal, játékos keretben végezzük: nagy- és finommozgásokkal, tárgymaniplulációval kísérve, vizuális támpontokat adva, erőteljes ritmizálással segítjük a szavak tagolását és a szótagszámlálást, „madárnyelven” feleselgetve emeljük ki a szavak magánhangzó-struktúráját, összehasonlítjuk a csak magánhangzóikban vagy csak egy szótagjukban eltérő szavakat, és kezdetben nyílt végű szótagokból álló szavakkal dolgozva tudatosítjuk a szótaghatárokat. Játékgyűjteményünkben olyan strukturált gyakorlóanyagot dolgoztunk ki 5-6 éves vagy idősebb, szótagolási nehézséggel küzdő gyerekek számára, amelyben a szisztematikusan összeállított szókészlet, a feladattípusonként fokozatosan nehezedő gyakorlatok, valamint a mintafeladatlapok mellett szülőknek szóló részletes információk, instrukciók és játékötlek is helyet kapnak. A munkafüzet tesztelése a 2024/25-ös tanévben a PTE KPVK Pedagógiai és Pszichológiai Tanszéke, a BVPSZ Pécsi Tagintézménye, valamint a Pécsi Éltes Mátyás EGYMI kötelékében dolgozó logopédus szakemberek összefogásával zajlik.

Berta-Szénási Panna

ISKOLAI SZEMLÉLTETŐESZKÖZÖK MINT EGY KORSZAK PEDAGÓGIAI ÚJDONSÁGAI A TANÍTÓ MUNKÁJA CÍMŰ FOLYÓIRAT ALAPJÁN

Kulcsszavak: szemléltetőeszközök; ikonográfia; oktatási terek

Kutatásom során „A Tanító munkája” címmel 1963 és 1968 között megjelent pedagógiai folyóirat lapszámainak elemzését végeztem el. A korszak általános iskolai tanítóinak újtó és egyedi megoldású eszközei mellett megtalálhatók a szocializmus oktatási törvényeinek hatására megvalósuló oktatástechnikai fejlesztések tárgyai, illetve felhasználásuk tervezetei. A kutatás célja feltárni a magyarországi, általános iskolai szemléltetőeszközökkel kapcsolatos szakmai diskurzust, amelynek leíró jellege a következő fókuszpontokat mint kutatási kérdéseket jelölte ki az elemzés megkezdésekor: A szemléltetőeszközök milyen típusai jelentek meg? A pedagógusok milyen attitűdökkel, didaktikai megközelítésekkel alkalmazták az új eszközöket? Hogyan alakult a vizsgált időszakban a téma folyóiraton belüli reprezentáltsága? A szocialista oktatáspolitikai döntései nagymértékben befolyásolták az általános iskola korszakban megfigyelhető szükségleteire és nehézségeire adott válaszait. A tanulmány kitér arra, hogy a szemléltetőeszközökkel kapcsolatos szakmai diskurzus hogyan illeszkedett a korabeli oktatási reformokhoz és a tantervi követelményekhez. Munkám társadalomtörténeti előzményeit és háttérét a korszak oktatási tereiről és infrastrukturális jellemzőiről megjelent tanulmányok és szociológiai elemzések adják. Kutatásom során a folyóiratcikkek elemző vizsgálata két párhuzamos szinten valósult meg. Elsőként a téma szempontjából releváns folyóiratcikkek, illetve rovatok tartomelemzését végeztem el, majd a második elemzési szakaszban a releváns cikkekhez tartozó fotók ikonográfiai vizsgálatára került sor. A kutatói kérdésekhez kapcsolódó elemzési szempontok közül kiemelt jelentőségű a másodlagos antropológiai tér jellemzőinek leírása és pedagógiai munkafolyamatokra utaló képrészletek csoportosítása. A Tanító munkája című folyóiratban a szemléltetőeszközök széles skálája volt jelen, a hagyományos eszközöktől (pl. térképek, táblák, képek) kezdve a modern eszközökig (pl. film, diavetítés). A kor pedagógusai fontos szerepet tulajdonítottak a szemléltetőeszközöknek a tananyag szemléletesebbé tételében, a tanulók motiválásában és a tanári munka eredményességének, valamint a tanítás hatékonyságának növelésében. A folyóiratban megjelent cikkek elemzésével igazolom, hogy a szemléltetőeszközökkel kapcsolatos szakmai diskurzus folyamatosan fejlődött. A kutatás eredményei hozzájárulnak egyrészt a magyarországi oktatástechnika-történet gazdagításához, és egyben rávilágítanak az ekkor megjelent szemléltetőeszközök meghatározó szerepére a pedagógiai újítások terjesztésében és az oktatási gyakorlatban.

Berta Tünde

**PEDAGÓGUSOK MENTORÁLÁSA MINT ÚJ RENDSZER KIÉPÍTÉSE
SZLOVÁKIÁBAN A PEDAGÓGUSOK TANÁRTOVÁBBKÉPZÉSI
RENDSZERÉBEN – AZ ELSŐ KÉT ÉV TAPASZTALATAI**

Kulcsszavak: mentorálás; pedagógus-továbbképzés; tanári szakmai fejlődés; kvalitatív kutatás; kurrikuláris reform; Regionális Pedagógustámogató Központ (RCPU).

A pedagógusok mentorálása világszerte elismert eszköze a tanári szakma fejlesztésének és a tanári pályán való megtartás támogatásának. Szlovákiában 2021-ben egy átfogó közoktatási reform keretében indult el a Regionális Pedagógustámogató Központ (RCPU) mentorhálózat kiépítése, amely a pedagógusok szakmai támogatását és tanártovábbképzését hivatott biztosítani helyi szinten. Az RCPU program részeként közel 400 mentor kezdte meg munkáját 40 regionális központban, célzott támogatást nyújtva a pedagógusoknak az osztálytermi gyakorlat és a tanítási módszerek fejlesztése terén. Az új mentorálási rendszer első két évének tapasztalatai alapján kvalitatív kutatási módszerekkel – kérdőívekkel és szövegelemzésekkel – vizsgáltuk a program hatékonyságát és kihívásait. Az eredmények azt mutatják, hogy a mentorprogram jelentős mértékben hozzájárult a pedagógusok szakmai fejlődéséhez, különösen az új tanítási módszerek elsajátításában, a tanulók differenciált oktatásában és az önreflexiós gyakorlatok erősítésében. A mentorált pedagógusok visszajelzései alapján a program sikerességének egyik kulcstényezője a mentorált és mentor közötti támogató kapcsolat volt. A mentoráltak 85%-a úgy értékelte, hogy a mentorálás segítette őt a tanítási gyakorlat fejlesztésében, a szakmai önbizalom növelésében és az oktatási reformokhoz való alkalmazkodásban. A mentorok szerepe kiemelkedőnek bizonyult a tanárok motivációjának fenntartásában és a szakmai közösségek megerősítésében is. A 2 év munkájának elemzése alapján a kutatás során azonosítottuk a mentorprogram fejlődési lehetőségeit is. A mentoráltak egy része jelezte, hogy a program időbeli korlátai, a mentorok elérhetősége és a találkozók gyakorisága javításra szorulnak. Emellett a mentorok számára biztosított továbbképzési lehetőségek bővítésére is szükség van, hogy hatékonyabban tudják támogatni a pedagógusokat a differenciált oktatás és a tanulási nehézségekkel küzdő diákok segítésében. A mentorprogram eddigi eredményei és a fejlesztési javaslatok egyértelműen alátámasztják a mentorálás szükségességét a tanártovábbképzés rendszerében, valamint annak hosszú távú fenntarthatóságát. A mentorprogram első két évének tapasztalatai megerősítik, hogy a pedagógusok mentorálása hatékony eszköz a tanári kompetenciák fejlesztésére és a tanártovábbképzési rendszer megerősítésére. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a mentorálási modell hosszú távú fenntarthatóságát a mentorok folyamatos képzése, a mentorálási stratégiák finomhangolása és a szakmai közösségek aktív támogatása biztosíthatja. Az RCPU hálózat működéséből származó tapasztalatok nemcsak a szlovákiai pedagógusok számára szolgálhatnak tanulságokkal, hanem más országok számára is mintaeértékűek lehetnek a decentralizált tanártovábbképzési rendszerek kiépítésében.

Berta Tünde

**RENDSZERSZINTŰ MÉRÉSEK SZLOVÁKIÁBAN ÉS
MAGYARORSZÁGON AZ ALAPISKOLÁKBAN: A KÉT RENDSZER
SZISZTEMATIKUS ÖSSZEHAISONLÍTÁSA**

Kulcsszavak: rendszerszintű mérések; mérési modellek; Magyarország; Szlovákia

A rendszerszintű mérések az oktatás minőségének értékelésében és fejlesztésében meghatározó szerepet játszanak. Szlovákia és Magyarország alapiskolai mérési rendszerei olyan eltérő struktúrával és tartalmi sajátosságokkal bírnak, amelyek befolyásolják a tanulói teljesítmény mérésének módját, az eredmények visszacsatolásának mechanizmusát, s azok alkalmazhatóságát az oktatáspolitikai döntéshozatalban. Jelen előadás célja a két ország rendszerszintű mérési gyakorlatának átfogó elemzése, különös tekintettel a tudásalapú és kompetenciaalapú értékelési eljárások közötti különbségekre és hasonlóságokra. A kutatás feltárja, hogy a két ország mérési rendszerei milyen célokat szolgálnak, milyen pedagógiai és értékelési elveken alapulnak, valamint hogyan történik az eredmények visszacsatolása az iskolák és pedagógusok számára. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a mérési rendszerek milyen készségek és képességek mérésére összpontosítanak, milyen adatgyűjtési módszereket alkalmaznak, továbbá milyen módon dolgozzák fel és használják fel az így nyert információkat. Míg Magyarországon a központi szabályozás erőteljesen meghatározza a mérési folyamatokat, addig Szlovákiában nagyobb hangsúly helyeződik az iskolák autonómiájára, ami jelentős eltéréseket eredményez a mérési rendszerek működésében és hatékonyságában. A szlovákiai országos mérések törvényi háttérét elsősorban a 245/2008. számú törvény szabályozza, amely az oktatás tartalmi elemeit és az iskolák önállóságát is meghatározza. A törvény módosításai révén folyamatosan finomították az országos mérések rendszerét, különösen az utóbbi években, amikor a digitális tesztelés és az adaptív mérések bevezetése is napirendre került. Magyarországon ezzel szemben a mérési rendszert Oktatási Hivatal felügyeli, és a standardizált országos kompetenciamérések évenkénti végrehajtása révén biztosítják az összehasonlíthatóságot. A magyarországi és szlovákiai mérési rendszerek különbségei különösen a tesztelési célokban és a visszacsatolás módszereiben figyelhetők meg. Szlovákiában az országos tesztelések, például a Testovanie 9 (korábban Monitor 9), elsősorban a középiskolai felvételi folyamat részét képezik, a tudásmérés van fókuszban és annak az országos szintű elemzése, míg Magyarországon a kompetenciamérések diagnosztikai funkciót töltenek be, és a tanulói fejlődést hosszabb távon követik. Az alkalmazott értékelési stratégiákban is jelentős eltérés mutatkozik a két ország között. Az előadás a fő hangsúlyt a mérési rendszerek gyakorlati alkalmazására és azok hatásaira helyezi. Az elemzés rávilágít arra, hogy az eltérő megközelítések hogyan befolyásolják a pedagógiai folyamatokat, a tanulói fejlődést és az oktatási rendszer fejlesztési stratégiáit.

Bognár József

A SPORTPEDAGÓGIA 21. SZÁZADI MEGKÖZELÍTÉSE: GYAKORLAT, ELMÉLET ÉS TUDOMÁNY SZEREPE A FEJLŐDÉSBN

Kulcsszavak: sport és nevelés; sportpedagógia megközelítései

A sportpedagógia a sporttevékenységet végző egyének és közösségek mozgásos cselekvését, tanulási folyamatait és viszonyrendszerét vizsgálja. Egyúttal összekapcsolja mindezt annak érdekében, hogy a pedagógiai hatásrendszerek hatékonyak legyenek a széles értelemben vett sport területein. Az előadás célja, hogy bemutassa a sportpedagógia modern fogalmi megközelítéseit és eszköztárát, valamint annak gyakorlati alkalmazási lehetőségeit. A sportpedagógia fő feladata, hogy gyakorlati, elméleti és tudományos szempontból foglalkozzon azokkal a sportban megjelenő oktatási, nevelési és képzési lehetőségekkel, melyekben a célirányos tervezés és fejlesztés, a tanítás-tanulás folyamata és eredménye, valamint az elemzés és értékelés mind kulcsszerepet játszik. A sportpedagógia főbb megközelítései közé tartozik a tudományos, a fenomenológiai, valamint a tudásátadás és tudásfejlesztés területe. (1) Tudományos megközelítés: A sport az oktatási és nevelési folyamat során a mérhető és megfigyelhető változókat vizsgálja, így biztosítva a tudományos alapot az elméleti és gyakorlati fejlesztéshez. (2) Fenomenológiai megközelítés: A sportszakember-tanítvány-szülő kapcsolat azon területeire fókuszál, amely a megfelelő etikai-erkölcsi alapokon nyugvó, személyes kapcsolatokra irányuló, a sport tanulási folyamatát és eredményességét, valamint a személyiség fejlődését érintik. (3) Tudásátadás és -fejlesztés kettős megközelítése: A sportszakember által választott cél, tartalom, módszerek és értékelés folyamata az eltérő háttértényezőkkel és előképzettséggel rendelkező tanítványok igényeihez, szükségleteihez, érdekeihez és értékeihez igazodik. Az oktatási folyamatban nemcsak a cél, eszközök és módszerek, hanem az elméletalkotás is fontos szerepet kap, hiszen a sportszakemberek folyamatosan és alkotó módon fejlesztik a mozgásos tevékenységhez kapcsolódó tevékenységek rendszerét. A sport és a neveléstudomány két megközelítésből kapcsolódhat egymáshoz. Egyrészt, a sporttevékenység során felmerülő tanulást vagy viselkedést érintő problémák adhatnak kiindulási pontot a kapcsolódásra. Másrészt, a neveléstudomány elméleti és gyakorlati eszköz- és tapasztalat repertoárja adhat megfelelő alapot a mozgásos szituációkban történő gyakorlati alkalmazásra. A sportpedagógia modern megközelítése alapján elmondható, nemcsak a sportoló személyes tanulását, fejlődését és képességeinek fejlesztését célozza, hanem ezzel együtt maguknak a sportszakemberek fejlődését is. A sportoló oldaláról kiemelt szerepet kap a sportkarrier, a tehetséggondozás, illetve az élethosszig tartó egészségtudatos sporttevékenység feltételeinek kialakítása. A sportszakember pedig a szakmai, tudományos és pedagógiai területeken fejlődik a szisztematikus közös munka eredményeképp. A sportpedagógia kulcsszerepet játszik a sport átfogó oktató, nevelő és képző szerepének sikeres megvalósításában, valamint abban, hogy a sporttevékenység hatásrendszere megfeleljen a társadalmi és közösségi elvárásoknak.

Bognárné Kocsis Judit

A MAI FIATALOK – KUTATÁSOK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: ifjúságkutatás; fizikai- és mentális egészség

Az előadásom témája a mai fiatalok testi, szellemi egészsége és társas kapcsolatainak jellemzői - napjaink nemzetközi és magyar kutatásainak tükrében. Célom, hogy rámutassak, mennyire nélkülözhetetlen a tanításhoz, oktatáshoz, hogy pontosan ismerjük a fiatalok gondolkodásmódját, kihívásait annak érdekében, hogy a megfelelő módszereket tudjuk alkalmazni mind a köznevelésben, mind a felsőoktatásban. A kutatások főként külföldi, nemzetközi eredményeket bemutató és a magyar viszonyokat mérlegelő egészségtudományi és neveléstudományi vizsgálatok. A kutatások kiterjednek a testi egészségre, lelki, mentális és emocionális jólétre és a szociális tényezők szerepére a mai fiatalok életében. Az előadásban az alábbi kérdésekre keresem a választ: A kutatási eredmények milyen nehézségekre mutatnak rá a fiatalok életében? Mire kell a nevelés során fókuszálni, hogy kiegyensúlyozott, elégedett felnőtteket neveljünk? A társas kapcsolatok terén a kortárs csoportok és a baráti kapcsolatok kiemelt jelentőséggel bírnak a gyermekek, a fiatalok életében. Az elszigeteltség, a magány vagy a bensőséges társas kapcsolatok hiánya rontja az emberek mentális állapotát, életesélyeit. Az érzelmi, szorongásos zavarok gyakoriak a mai serdülők körében. A fiatalok egyre nagyobb nyomást éreznek a teljesítményükre vonatkozóan, legyen szó tanulmányi vagy közösségi szinten elért eredményekről. A kutatók hangsúlyozzák: a társas kapcsolatok és a mentális egészség nagyobb hatással bír az emberi jólétre, mint egyes orvosi tényezők. A témakör fontosságát jelzi, hogy az Európai Bizottság 2023. június 7-én közleményt fogadott el a mentális egészség átfogó megközelítéséről, amely számos szakpolitikai területet érint, pl. a foglalkoztatást, az oktatást, a kutatást, a digitalizációt, a várostervezést, a kultúrát, a környezetvédelmet és az éghajlat-politikát. A dokumentum jól mutatja, hogy a fizikai és a mentális egészség szerepe ugyanolyan fajsúlyú az ember életében. Az oktatásban már nem elég az interaktív módszerek, a kooperatív foglalkozások tervezése, alkalmazása, szükség van a példát mutató felnőttre, aki őszintén mesél az életéről, a nehézségeiről, a problémamegoldásairól. Fontos a személyes odafigyelés, a nyílt kommunikáció, a közvetlen segítségnyújtás. A kutatás alapját az elsődleges források, közelmúltban megjelent vizsgálatok értelmező és a szintetizáló elemzése adja. Az előadás segíti a fiatalok testi, szellemi és mentális egészsége iránt érdeklődőket a témakörben való elmélyülésében, valamint rámutat a mai és a jövő oktatásában e terület jelentőségére.

Bolla Zsolt

EGY EREDMÉNYES ISKOLAI INNOVÁCIÓ ÉS A SZABAD ISKOLAVÁLASZTÁSBAN REJLŐ LEHETŐSÉGEK

Kulcsszavak: beiskolázás; szülői preferenciák; iskolamarketing

Az 1985-ben bevezetett szabad iskolaválasztás a magyar oktatáspolitikai történetének időnként egymásnak teljesen ellentmondó véleményeket generáló területe. Túlélte minden egymást követő kormányt, elfogadottsága máig töretlen. A szegregált iskolák létrejöttében játszott szerepét kutatások sora tárta fel. Előadásomban inkább arra helyezem a hangsúlyt, hogy elemezzem a benne rejlő lehetőséget, amelyet az innovatív, jól átgondolt jövőképpel rendelkező, és azért tenni is hajlandó városi iskolák számára biztosíthat fennmaradásuk érdekében. Hogyan tudják felépíteni sikeres iskolamarketingjüket, figyelve a szülők elvárásaira, visszajelzéseire. Egy állami általános iskola képe, tartalmi munkájának megváltoztatása miként segítheti elő a sikeres beiskolázást, különösen nagy figyelmet fordítva a megváltozott körülményekre, az egyházi iskolák elszívó hatására, és a csökkenő gyereklétszám okozta nehézségekre. Intézményünk, a Pécsi Mátyás Király Utcai Általános Iskola elmúlt időszakában több szempontból tanulságos lehet a hasonló helyzetben lévő állami fenntartású intézmények számára. Előadásomban többek között bemutatom, hogy a fennmaradását veszélyeztető folyamatok megfordításával miképp újultak meg az iskola termei, terei a szülők, kollégáim és alapítványunk segítségével. Meglévő értékeink – a Kodály Zoltán támogatásával elindított ének-zene, majd a később belépő angol tagozat – örökségét megtartva milyen új szemlélettel tudtuk gazdagítani intézményünket. Hogy épültek be, váltak sikeressé és ismertté a tartalmi munkánkat meghatározó változtatásaink: a reggeli Hangol-órák bevezetése az alsó tagozaton, a rövidített 40 perces órák és különösen a zaklatásmentességi programunk. Nem utolsósorban bemutatom, hogy mindezen változások hírére milyen módokon tudtuk hatékonyan eljuttatni a szülőkhöz. Az elmúlt öt év beiskolázási statisztikái, az évenkénti túljelentkezések bizonyítják, hogy elképzeléseink beváltak. A gyermeküknek iskolát kereső szülők között különböző, döntően informális csatornákon keresztül gyorsan elterjedt a hír, hogy a Mátyásban elindult egy olyan innovációs folyamat, amely vonzó, valós módon gyermekbarát, és színvonalas iskola lehetőségét nyújtja számukra.

Borbélyová Diana – Nagyová Alexandra

ALSÓ TAGOZATOS TANULÓK MENTÁLIS EGÉSZSÉGÉNEK MÉRÉSE AZ ISKOLÁBAN

Kulcsszavak: mentális egészség; érzelmi- és viselkedészavarok; Strengths and Difficulties Questionnaire

Napjainkban sok gyermeknél érzelmi- és viselkedésszabályozási, beilleszkedési, magatartási problémát, vagy valamilyen egyéb atipikus viselkedési tünetet észlelünk az iskolában. Mára már tudományosan bizonyított tény, hogy a problematikus viselkedés és az érzelmi zavarok háttérében álló pszichés érintettség a gyermekek általános jólléte mellett negatívan hat a szociális kapcsolatok és az iskolai teljesítmény alakulására, de a későbbi időszakban elért tanulmányi sikerekre is. Ugyancsak bizonyított, hogy a gyermekkorban és serdülőkorban megjelenő problémás viselkedés, az internalizáló és externalizáló magatartási zavarok a felnőttkorban megjelenő mentális zavarok előrejelzői is lehetnek, mivel a legtöbb pszichiátriai diagnózissal rendelkező felnőttet először gyermekkorban és/vagy serdülőkorban diagnosztizálták. Ezért bír fontos szereppel a probléma korai felismerése, a valid/megbízható eszközökkel történő hatékony diagnosztizálás és azt követően a gyermek segítése, támogatása. A gyermek megismerése során a mentális egészség, a viselkedési megnyilvánulások és érzelmek diagnosztizálásának is szerepet kellene kapnia. A pedagógusok diagnosztikus kompetenciáinak függvényében azonban ennek lehetősége, főleg az érzelmi- és viselkedészavarok esetében, csak korlátozott. Ezért látjuk szükségesnek kutatni azokat a lehetőségeket, melyek a pedagógus diagnosztikus eszköztárának a részét képezhetnék és segíthetnének az externizáló és internizáló magatartási zavarok felismerésében. Olyan eszközöket szeretnénk a pedagógusok figyelmébe ajánlani, amelyek lehetőséget adnak a több adatközlő segítségével történő diagnosztizálásra. Mivel a szakemberek nyomatékosan javasolják a gyermekek problémáinak több adatközlő segítségével történő beazonosítását, ezért a pedagógusok által végzett diagnosztikus tevékenység szerves részét kellene, hogy képezze a szülői álláspont megismerése is. A pedagógusi és szülői nézőpontok összevetését megcélzó eddigi kutatások megosztó jellegűek, többségében alacsony vagy közepes szintű véleményegyezést mutattak. Előadásunk célja rámutatni, hogy a feltárt szülői és pedagógusi véleménybeli különbségek ellenére ahhoz, hogy átfogó képet kapjunk a gyerekek viselkedéséről, érzelmeiről és problémáiról, fontos megérteni, hogyan viselkednek a különböző környezetben, különösen azokban, amelyek leginkább befolyásolják gyermekkori fejlődésüket, azaz otthon és az iskolában. Ennek érdekében pedig ajánlott olyan diagnosztikus eszközöket alkalmazni, melyek lehetőséget nyújtanak a két fél véleményének összevetésére a tanulók viselkedésének és érzelmeinek kapcsán. Ilyen eszköz a Képességek és nehézségek kérdőív (SDQ), mely alkalmas a gyermekpopuláció mentális egészségének nyomon követésére és a problémás esetek gyors szűrésére. Alternatív eloszlása okán megfelelően szűri az internalizáló és externizáló magatartásbeli problémákat, zavarokat, valamint a proszociális viselkedést.

Az előadást a Selye János Egyetem fiatal kutatóknak és doktoranduszoknak szóló 2025-ös ösztöndíja támogatta.

Burján Zsófia – Szili Katalin

OLVASÁSI ZAVARRAL KÜZDŐ SZEMÉLYEK TANULÁSÁNAK TÁMOGATÁSA A CHATGPT SEGÍTSÉGÉVEL

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia; diszlexia; felsőoktatás

Fiatal- és felnőttkorban a diszlexiás személyek továbbra is küzdenek maradványtünetekkel, amelyek kompenzálásában segítségükre lehetnek a technológia eszközök. A diszlexiás személy a modern világ embere (Gyarmathy, 2007), akire általában a képekben, szerkezetekben való gyors gondolkodás erőssége a jellemző. Ezekre az erősségekre épülő technikai eszközök segítségével ellensúlyozhatják az olvasási problémák következtében kialakuló tanulási nehézségeket. Előadásunk célja, hogy a bemutatott mesterséges intelligencia alapú alkalmazás, a ChatGPT által nyújtott szolgáltatások ismertetésével betekintést nyújtsunk egy innovatív, technológia-alapú eszköztárba, amely a diszlexiás személyek és az őket támogató szakemberek számára kiindulópont lehet a tanulástámogatásban. Meghatározzuk azokat a tanulási területeket, amelyekben támogatásra lehet szükségük a fiatal és felnőtt diszlexiás személyeknek, majd javaslatot teszünk, hogyan segítheti őket ezeken a területeken a ChatGPT. Bemutatjuk (1) az olvasás, szövegértés; (2) az önálló írás; (3) a memorizálás és a tanulási problémák; illetve (4) az idegennyelv elsajátítás területén milyen alkalmazási lehetőségei vannak a ChatGPT-nek a tanulástámogatásban. Kitérünk arra is, hogy milyen nehézségek kompenzálhatók általa és milyen erősségek mobilizálhatók használatával. Továbbá bemutatjuk a generatív AI hátrányait és az alkalmazás során szem előtt tartandó kulcsfontosságú „szabályokat”. A ChatGPT alkalmas lehet a diszlexiás személyek egyéni nehézségeinek sokrétű kompenzálására, használata azonban számos etikai és oktatási kérdés tekintetében még tisztázatlan, mivel a rohamtempóban fejlődő mesterséges intelligenciát alkalmazó eszközök etikai és pedagógiai integrációja esetében kevés intézmény rendelkezik az alkalmazásukkal kapcsolatos egyértelmű útmutatással (UNESCO, 2023). A mesterséges intelligencia oktatási innovációjához szükségesnek tartjuk a technológia megismerését. Előadásunk során úgy igyekszünk bemutatni a ChatGPT alkalmazási területeit, hogy felhívjuk a figyelmet a benne rejlő etikai és adatvédelmi kihívásokra is.

Cuong, Tran Van – Oo, Tun Zaw – Pikó, Bettina – Józsa, Krisztián

**UNDERGRADUATE STUDENTS' ATTITUDE TOWARD CONTINUOUS
ASSESSMENT: A QUALITATIVE STUDY**

Keywords: continuous assessment; negative outcomes; qualitative study

Continuous Assessment (CA) is a common practice in higher education involving regular evaluations (more than one final exam) throughout a course. While it can enhance student achievement (González et al., 2015), engagement (Holmes, 2015), and extrinsic motivation (Vaessen et al., 2017), it has also been linked to increased anxiety (Vahed et al., 2021) and stress (Gazzaz et al., 2018). Also, no study has examined the attitude of students toward CA which might be diverse in nature that yield various outcomes. Thus, this study aims to examine the attitude of students toward CA in relation to its outcomes. We employed a qualitative approach and conducted online semi-structured interviews with six students from Vietnam National University; two of them are studying medical sciences, two students are studying psychology, and two are studying biomedical engineering. Each interview lasted about 45 minutes. Verbatim transcription yielded about 18000 Vietnamese words which is approximately 13000 English words. All students reported that each course taken during the last semester included more than one examination, with five students further reporting weekly homework assignments. Thematic analysis revealed four themes: 'carry the team', 'cope with homework', 'final exams', and 'give up'. In detail, those who often serve as team leaders are more likely to experience negative outcomes such as burnout as they often bear the burden of the entire team's work. Non-leader students admitted that they can use many tools such as ChatGPT or Google Gemini to 'cope with homework'; one student said 'who has the time and energy to do all of those trivial works'. Furthermore, final exams still induce more pressure and exhaustion than regular CA throughout the year, as they accounted for a significantly higher proportion of the final score. Finally, when students were overwhelmed by a high number of assignments, they tended to 'give up' on their CA tasks and 'just let them be'. These findings suggest that CA may have a negative association with health problems among specific student groups. Students might use tools to complete their homework as a way to manage a large number of assignments. Moreover, current CA practices do not effectively reduce the burden of final exams. Finally, a high volume of CA is negatively associated with learning motivation. These findings suggest that future research should investigate the role of CA in students' mental health within a broader context, considering more personal factors. We suggest that educators should be mindful of CA practices to prevent negative outcomes among students. Also, to foster self-improvement rather than maladaptive coping strategies, teachers must understand how students engage with their CA.

The research was supported by the Digital Society Competence Centre of the Humanities and Social Sciences Cluster of the Centre of Excellence for Interdisciplinary Research, Development and Innovation of the University of Szeged. The authors are members of the New Tools and Techniques for Assessing Students Research Group.

Cuong, Tran Van – Oo, Tun Zaw – Pikó, Bettina – Józsa, Krisztián

**A VALIDATION STUDY OF THE SOCIAL NETWORKING USAGE
QUESTIONNAIRE IN THE VIETNAMESE CONTEXT**

Keywords: social media; validation; Vietnamese students

Several studies have explored the use of social media among students in Vietnam (Pham, 2023; Thi Loan, 2024; Van Huan et al., 2024). However, the use of well-developed and validated questionnaires to measure social media use is scarce. A validation study is needed to further research the motives for social media use and related structures in the Vietnamese context. Thus, we aimed to validate the Social Networking Usage Questionnaire (SNUQ) developed by Gupta and Bashir (2018). First, we translated the questionnaire into Vietnamese and reverse-translated it into English to ensure accuracy. After confirming the content validity from two Vietnamese educational psychologists, we distributed the questionnaire online. The final data consisted of 301 valid responses from students at Vietnam National University. SPSS-AMOS version 24 and the measureQ package (Cheung et al., 2023) in R Studio were used for data analysis. The results showed that the initial model was poorly fitted with only some acceptable fit indices. After modification and deletion of redundancy items, the confirmatory factor analysis model showed good fit indices. Also, none of the composite reliability was lower than .70, suggesting good construct validity. The Average Variance Extracted from all subconstructs was greater than .50, raising no concerns for convergent validity, indicating that all subconstructs explained at least 50% of the variance of their observed items. There is only a minor concern for the discriminant validity of academic and information subconstructs, as the correlation coefficient is .73, which is significantly higher than .70. Next, we assessed the predictive validity of the instrument and found no significant relationship between academic motive for social network use and student academic performance ($p > .05$). On the other hand, the entertainment motives of using social networks had a significant negative association with student academic achievement, $\beta = -.226$, $p = .01$, $R^2 = .051$. In conclusion, the questionnaire demonstrated an acceptable fit for further use in the Vietnamese context. Our research provides evidence for the use of the SNUQ in the Vietnamese context, fostering future research. We also suggest that students should be mindful of their motives for using SNS as it might have a negative impact on their GPA.

The research was supported by the Digital Society Competence Centre of the Humanities and Social Sciences Cluster of the Centre of Excellence for Interdisciplinary Research, Development and Innovation of the University of Szeged. The authors are members of the New Tools and Techniques for Assessing Students Research Group.

Czapné Makó Zita – Czető Fanni

**LEHET ÉLMÉNY A MATEMATIKA A FELSŐOKTATÁSBAN IS? – A
MATEMATIKAI SZORONGÁS CSÖKKENTÉSE A TANÍTÓ ÉS
ÓVODAPEDAGÓGUS SZAKOS HALLGATÓKNÁL**

Kulcsszavak: matematika; motivációnövelés; többszörös intelligencia elmélet

A kisgyermek és kisiskolás matematikai szemléletének kialakulásban kiemelkedő szerepe van az őket tanító, nevelő pedagógusoknak. A gyermekekben kialakult érzéseket később már nagyon nehéz megváltoztatni. Ehhez lelkes, motivált, a matematikát szerető tanítókra és óvodapedagógusokra van szükség. Sajnos azonban a hallgatók negatív élményekkel érkeznek a középiskolából, mely élmények nagyban meghatározzák a matematikához való későbbi hozzáállásukat. Ez viszont nagy probléma, hiszen tudjuk, hogy a matematikai gondolkodás korai megalapozásában nagyon nagy szerepe van a gyermekekkel foglalkozó pedagógusoknak (Kiss, 1994; Nunes & Csapó, 2011). Tudásszintjük is eléggé különböző, és a hagyományos oktatási módszer nem mindenkinél bizonyul alkalmasnak arra, hogy a hiányosságait pótolni tudja. Az egyéni különbségek figyelembevétele nélkül nehéz minden hallgatót a tanítási-tanulási folyamatba bevonni, az érdeklődésüket felkelteni. Pedig a tananyag iránti érdeklődés fontos tényezője a motiváció fenntartásának (Kozéki, 1980). Ahhoz, hogy minden hallgatót motiválni tudjunk, ismernünk kell őt, tudnunk kell, hogy mi az érdeklődési területe. A tanulók megismerésének egy kiváló módja a Gardner-féle többszörös intelligencia elmélet alkalmazása (K. Nagy & Révész, 2018; Nicholson-Nelson, 2007). A kutatás során azt vizsgáltuk, hogy vajon Gardner elmélete hatékonyan alkalmazható-e a matematikai szorongás csökkentésére az egyetemi hallgatók körében is? Kutatási kérdéseink az alábbiak voltak: Mely intelligencia területeken erősebbek a tanító és óvodapedagógus hallgatók? Motiváltabbak-e azokon az órákon, amikor olyan tevékenységeket végeznek, amelyek az érdeklődési területükhöz kapcsolódnak? Változik-e a tevékenységek által a tantárgyhoz való hozzáállásuk, csökken-e a matematikai szorongásuk? A kutatást nappali és levelező tagozatos, tanító és óvodapedagógus szakos hallgatók körében végeztük. A matematikai attitűdöt vizsgáló kérdőívet és a többszörös intelligencia tesztet eddig több, mint 250 hallgató töltötte ki. Az összesítés után azt az eredményt kaptuk, hogy a hallgatók verbális-nyelvi, zenei és vizuális területeken erősebbek. A kapott eredmények alapján olyan matematikai feladatokat, tevékenységeket terveztünk és építettünk be a tanórákba, amelyek a hallgatók erősségeihez kapcsolódtak. Ezeken az órákon a hallgatókat megfigyeltük és az óra végén csoportos interjút készítettünk velük. A megfigyelések és a válaszok alapján arra az eredményre jutottunk, hogy a többszörös intelligencia elmélet alkalmazása az egyetemi matematika oktatásban is eredményesen alkalmazható a matematikai szorongás csökkentésére. Az egyéni adottságok figyelembevételével, változatos módszerek alkalmazásával a hallgatók belső motivációja növekszik, örömmel vesznek részt a matematika órákon. Bízunk benne, hogy ezt a pozitív szemléletet viszik magukkal és adják majd át munkájuk során a gyermekeknek is.

Csontosné Buzás Zsuzsa – Csóka Tamás – Maródi Ágnes

A FILM-, ÉS RAJZFILMZENE SZEREPE AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI ZENEI NEVELÉSBEN

Kulcsszavak: általános iskola felső tagozat; ének-zene; filmzene

A művészeti nevelés koncepciója igen tág. A Nemzeti alaptanterv (2020) szerint a művészeti nevelés témakörébe tartoznak az ének-zene, a dráma és színház, a mozgóképkultúra, valamint a médiaismeret tantárgyai is, amelyek tantárgyközi kapcsolódási pontjait jelenthetik a klasszikus és a populáris zenei műfajok. Az értékes filmzenék a zenei képességfejlesztés mellett elősegíthetik a tanulók motivációját, a flow élmény kialakítását is. Bár a film pedagógiai alkalmazására már a 20. század elején sor került, a filmpedagógia, illetve a filmzenei tartalom még kevésbé kidolgozott a zenei nevelésben. Kutatásunkban felső tagozatos tanulók (n=94) töltötték ki az általunk készített zenehallgatás tesztet, amely húsz filmzenei (John Williams, Hans Zimmer vagy Howard Shore alkotásai), komolyzenei és könnyűzenei kompozíciót tartalmazott. Emellett háttérkérdőív segítségével az ének-zene órák részterületeihez kapcsolódó attitűdöt, zenehallgatási, filmnézési és digitális eszközhasználattal kapcsolatos tanulói szokásokat is vizsgáltuk. A teljes teszt reliabilitása (Cronbach- $\alpha=0,785$) megfelelő. Az altesztek közül a Cronbach- α érték a filmzene részesítettnek lett a legmagasabb (Cronbach- $\alpha=0,721$). A zenehallgatás teszt átlageredménye 65,84% (SD=19,12). A felső tagozatos négy évfolyam eredményei között nem találtunk szignifikáns különbséget, a teszten legjobban az 5. évfolyam teljesített (75,39%). A diákok értékelték azt is, hogy mennyire kedvelik a hallott filmzenéket. A műrészletekkel kapcsolatban a tanulók közel 90%-a jelölte meg, hogy nagyon tetszik neki. Legkevésbé az akciófilmek (Marvel) zenéit kedvelték a tanulók (52%). A tesztben szereplő klasszikus zeneműveket a diákok csupán kb. harmada ismerte fel (31,08%). A diákok magasabb arányban tudták felismerni a kortárs filmzenéket, mint a tanult klasszikus zenei példákat. A kérdőív eredményei alapján a felső tagozatos tanulók inkább kedvelik az énekórákat (45%), harmaduk nem kedveli (32%), illetve közömbös számukra (23%). Az ének-zene órák egyes részterületeivel kapcsolatban a kottaolvasást és a szolmizálást a tanulók több mint fele nem kedveli. A zenehallgatást nagyon szeretik a tanulók, ugyanakkor a kapcsolódó klasszikus zeneműveket kevésbé. Az eredmények alapján a diákok két harmada minden nap, a tanulók kevesebb, mint ötöde pedig hetente többször látogatja a YouTube oldalait. Zenehallgatáshoz 90%-uk a YouTube-ot alkalmazza, valamint a Tiktok (67%) és Spotify (56%) alkalmazásokat. Többnyire animációs/rajz-filmeket és vígjátékokat (90%) néznek, de előfordul akciófilm (70%) vagy kisebb mértékben egyéb, például természetfilm is. A filmművészet, az IKT eszközök és az egyes művészeti ágak gazdag tárházának jól megválogatott felhasználásával a tanulók számos képességét tudjuk hatékonyan fejleszteni, amelyekkel hozzájárulhatunk médiaműveltségük/médiatudatosságuk kialakításához is.

Csontosné, Buzás Zsuzsa – Oláh, Orsolya Ágnes – Maródi, Ágnes

**EXPLORING THE DEVELOPMENT OF SPATIAL ORIENTATION AND
MATHEMATICAL SKILLS IN EARLY CHILDHOOD WITH A 3-MONTH
LONG EXPERIMENT**

Keywords: early childhood; spatial orientation; mathematical skills

Early childhood is a period of intensive development of the nervous system and cognitive functions, with the highest degree of brain plasticity under optimal developmental conditions. In a 3-month longitudinal music development program, we investigated the effects of singing and movement games on spatial orientation and mathematical skills in 28–36-month-old children based on Hungarian music programs (Kuncogó, Ringató, Kerekítő). The experimental group consisted of 11 children (60% boys), and the control group comprised 11 children (60% boys). The spatial orientation test consisted of a movement task related to body awareness and vocabulary related to directions. The spatial orientation test was found to be reliable (Cronbach's $\alpha = .825$). The mathematical skills test assessed numerical and relational skills. At the beginning of the experiment there was no significant difference between the experimental group and the control group. Using a musical task bank of 24 items consisting of rhythmic, nursery rhymes and movement games, the experimental group developed spatial orientation skills significantly more than the control group ($F=2.105$, $p=0.048$) and a significant improvement in the average mathematical scores ($F=3.362$, $p=0.003$) was also observed. In the area of orientation, all children improved in all areas and all children were successful in frontal recognition at the post-test. The improvement in this direction was 27.27%. Behind recognition improved at 18.18%. Achievement in the orientation plane also improved, with the highest percentage improvement in the correct choice of the middle direction at 45.46%. On the body awareness subtest of spatial orientation, the ability level was also significantly higher than in the control group ($F=2.680$, $p=0.018$). There was a significant improvement in the mean performance of the experimental group on mathematical relational skills. The results of the counting subtest also showed an improvement in both groups, but this was not significant in either case. In the experimental group the improvement was 20.46% compared to 11.36% in the control group over three months. The results of the music development program showed a strong correlation between spatial orientation and mathematical skills ($r=0.654$, $p<0.001$) as well. Our study provides new insights into the development of spatial orientation and mathematical skills in early childhood, and the findings are relevant because little research is known about the development of spatial orientation and mathematical skills and the effects of musical development, despite the importance of the early, sensitive period of the studied skills.

Dancsházy-Nagy Ágnes

**A KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUMOK TÖRTÉNETÉNEK VIZSGÁLATA A
FUNKCIÓVÁLTÁSOK ÉS A HOZZÁJUK KÖTHETŐ PEDAGÓGIAI
TEVÉKENYSÉGEK TÜKRÉBEN**

Kulcsszavak: kollégiumtörténet; kollégiumi funkciók és tevékenységek; közösségi nevelés

A mai értelemben vett kollégiumok gyökerei a régmúltban keresendők, de jól nyomon követhető az a fejlődési vonal, amelyben a középkor végére, a felvilágosodás korának elejére a legfontosabb pedagógiai szintérré váltak (Pálvölgyi, 2007), majd ahogy hanyatlásuk és minőségi színvonaluk elvesztésével az oktatásügy hierarchiájának periferiájára szorultak. Folyamatban lévő kollégiumpedagógiával foglalkozó kutatásomhoz kötődő, annak történeti és történelmi pozicionálására szolgáló komparatív forráselemzéseken alapuló előadásomban szeretném bemutatni, hogyan változott a kollégiumok funkciója és szerepe az évszázadok során. Ezekhez a funkciókhoz különböző pedagógiai tevékenységek tartozhatnak, de mindvégig a közösségi nevelés marad a fókuszban. Bajkó Mátyás (1976, 1993) átfogó képet rajzol a középkori kollégiumok oktatási-nevelési rendszeréről, elemezi és értelmezi ezen időszak hatását a későbbi korokra. Részkutatásom vizsgálati kérdéseiben arra keresem a választ, hogy: 1. A feldolgozott forrásokban hogyan jelennek meg a kollégiumok funkciója-pedagógiai tevékenysége fogalmihoz köthető információk. 2. Mennyiben befolyásolta az adott időszak aktuális társadalmi igénye a kollégiumok funkcióit, tevékenységrendszerét. 3. Milyen mértékben bizonyítható, hogy sem a történelmi régmúltban, sem a közelmúltban nem választható szét az oktatás és nevelés folyamata. Célom a feldolgozott források alapján bemutatni, hogy a kollégiumok milyen szerepet játszottak abban, hogy a fokozatosan fontossá váló oktatás- és nevelésügy kibontakozhasson Európában. A mai értelemben vett középiskolai kollégiumi rendszer 1957-től alakult ki (Kapor, 2001). 1993/94-ben a kollégiumi hálózat problémáinak feltárása érdekében átfogó vizsgálat készült az intézményrendszer specifikumait is figyelembe véve. A vizsgálat elismerte, hogy a kollégiumoknak meghatározó szerepük van a tudáshoz jutás esélyeinek javításában, ezért szükséges az intézményrendszer áttekintése. (Benedek & Szalay, 1994). Benedek István pedig már 2002-ben a hazai középfokú kollégiumokkal kapcsolatosan jelentősen átalakuló igényekre, szükségletekre hívja fel a figyelmet. A megrendelői (szülői, tanulói, iskolai, fenntartói) igényeknek csak az újszerű szakmai kihívásokra felkészült, korszerű adaptációval rendelkező kollégiumszervezetek képesek megfelelni (Pribék, 2019). A múlt ismerete szükséges ahhoz, hogy megértsük a jelenben működő középiskolai kollégiumi tevékenységek fontosságát. Ismernünk kell, hogyan alakultak ki, s milyen átalakulásoknak kellene történnie manapság ebben az intézménytípusban, hogy ismét visszaszerezhesse régi patináját, meghatározhassa szakmai jövőjét. A kollégiumi nevelés hagyományaival azért indokolt foglalkozni – hívja fel a figyelmet Pálvölgyi, mert e tradicionális intézményekhez kapcsolódó iskolakoncepciók eredményei messze felülmúlják más megoldások pedagógiai hatékonyságát (Pálvölgyi, 2007).

Demeter Gáborné

AZ OLVASÁSI KUDARCOK MEGELŐZÉSÉNEK KOMBINÁLT MÓDSZERTANA AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET IDŐSZAKÁBAN

Kulcsszavak: fonomimika; fonológia; prevenció

Az iskolába készülő gyermek későbbi tanulási teljesítménye döntő mértékben függ pszichés funkciói fejlettségi szintjétől, az írott nyelvhez kapcsolódó motivációjától és a megismerési folyamatban aktivizált észlelési élmények asszociációs rendszerétől. A nyelvi tudatosság verbális, auditív és vizuális észlelési egységei az olvasástanulás során összekapcsolódnak, egymást erősítik és mindezzel olyan integrált modalitású, asszociatív egységek jönnek létre, amelyekben – megfelelően stabil emléknym esetén – a gyermek bármelyik elemről felidézi a többit. (Meixner, 1993) Az asszociációs háló negyedik elemeként kapcsolható be a motoros kézjel, mely a múlt században Tomcsányiné Czukrasz Róza (1863-1945) nevéhez fűződik és a magyar olvasástanítás egyik legjelentősebb módszertani mérföldkövének bizonyult. A fonomimikai kézjelek (Tomcsányiné, 1899) következetes alkalmazása tehát a fejlesztési folyamatba a Meixner Ildikó által kidolgozott diszlexia-prevenciós módszer (Meixner, 1967, 2015) hármas (vizuális-auditív-verbális) asszociációjához egy negyedik (motoros) csatornát is bekapcsol, mely megkönnyíti a hang-betű integrációját, rögzülését és előhívását. A fonomimika szeriális sora később a nyelvtani, helyesírási feladatok során is jelentős támaszt nyújt a gyermeknek. A mesébe és játékba ágyazott motoros kézjelek bevezetése – mint fonomimikai előgyakorlat – már az előkészítő időszakban elősegíti a fonológiai tudatosság, az auditív differenciálás fejlődését, megalapozzák a későbbi hang-betű kapcsolatot. Az asszociációk segítségével megerősített és elmélyített idegrendszeri emléknym így hosszú távon az írott nyelvhasználat alapkövévé válik. Óvodáskorban a módszer preventív alkalmazása betűk nélkül, a gyermekek beszédfejlesztésébe építve indokolt. Igazolt tény az is, hogy az olvasási kudarcok háttértényezői között kiemelt fontosságú a betűtanulási időszak kezdetén megélt megterhelő és monoton gyakorlás, az akadozó összeolvasási technikához kapcsolódó pszichés nyomás, a kudarcok nyomán erősödő motiválatlanság. A fonomimikai jelrendszer már a 20. század elején működő népiskolákban bizonyította rendkívüli hatékonyságát, alapelvei között kiemelt szerepet játszott a gyermekek játékra és mozgásra irányuló fogékonyságának kiaknázása. Ugyanakkor a diszlexia-prevenciós módszerként megismert olvasástanítási program szintén eredményesen épít a gyermekek manipulációs és felfedező örömére, melynek eredményeként az olvasási motiváció is lendületet kap, a kisiskolás élményekkel teli úton, szinte észrevétlenül jut el az írott nyelv világába. Előadásomban az olvasástanítás két speciális módszerének kombinációját mutatom be, melyben a mese, a játék és a mozgás összekapcsolódása természetes úton ismerteti meg a gyermekekkel a betű-hang integrációt és a hangok átívelésének technikáját. Alkalmazása az óvoda előkészítő szakaszától az alsó tagozat végéig hatékony, ezért óvodapedagógusok és tanítók számára is hasznos lehet.

Dinnyés Katalin Julianna

AZ EGÉSZSÉG MINT ÉRTÉK ÉS AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS MEGÍTÉLÉSE A FELSŐOKTATÁSBAN TANULÓK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: egészségfejlesztés; felsőoktatásban tanulók; érték

A felsőoktatási intézményben eltöltött időszak igen jelentőségteljes a hallgatók számára: meghatározó a tanulmányi eredményesség és a szociális kapcsolatok szempontjából, valamint befolyásolja az egészségtudatosságukat és -magatartásukat is. A tanulók egészségi állapotának igazolt hatásai megmutatkoznak egyéni és társadalmi szinten, viszont hatással van az egészségügyi ellátórendszerre is. Az értéknek, és egyben az egészségnek mint értéknek, meghatározó szerepe van, hiszen ezen keresztül alakítják a hallgatók az életüket a legapróbb döntésektől kezdve, a fogyasztásukon keresztül, a mindennapjaikig bezárólag. Kutatásunk kiemelt célja épp ezért, hogy igazoljuk az egészségnek mint értéknek a szerepét, ezzel az egészségfejlesztés jelentőségét a felsőoktatási intézményekben. Az adatgyűjtési módszerünk a kikérdezés volt, a kérdőívünk 67 – több főbb csoportba sorolható – kérdést tartalmazott. Az adatgyűjtéséhez validált attitűd kérdőívet, az IRVS Értékek Fontossága és Megvalósítása értékskálát alkalmaztuk, saját kérdésekkel kibővítve, amelyet 380 fő töltött ki összesen. Az adatok feldolgozása SPSS 26.0 statisztikai programmal készült. Az értékeket $p < 0,05$ mellett tekintettük szignifikánsnak. A megkérdezettek 90,5%-a (344 fő) támogatná a kötelező egészségfejlesztés bevezetését az felsőoktatási rendszerbe, ahol az egészségmagatartással és egészségkultúrával kapcsolatos témakörök kerülnének fókuszba. Eredményeink alapján megállapíthatjuk, hogy amennyiben magasan jelenik meg az egészség mint érték, akkor támogatják az egészségtannal vagy egészségfejlesztéssel kapcsolatos kurzusokat az oktatási rendszerben (szignifikáns, pozitív kapcsolat, $r_s = .137$ $p = 0,004$ (1-tailed)). A felsőoktatási intézményekben a preventív szemlélet kialakítását és az inkluzív oktatási közeg megteremtését evidenciává kell emelni. Az értékeket preferálva, a szükségletekre és körülményekre figyelve az egészségtudatosabb életmódra nevelést támogatni kell.

A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium 2024/2025-ös tanévre szóló Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programjának szakmai támogatásával készült.

Dinnyés Katalin Julianna

DOHÁNYZÁSI SZOKÁSOK VIZSGÁLATA A FELSŐOKTATÁSBAN TANULÓK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: IRVS értéklista; dohányzás; egészségmagatartás

A dohányzási szokások vizsgálata az egyik legmeghatározóbb és leggyakoribb eleme az egészségmagatartás vizsgálatának (Varsányi & Vitrai, 2017). 2014-ben több 18-34 éves férfi (39%) dohányzott, mint 2009-ben (36%) (Varsányi & Vitrai, 2017). Az Egészségjelentés 2016 adatai alapján hazánk az akkori OECD adatokhoz képest a második legrosszabb helyen szerepelt (Varsányi & Vitrai, 2017). Az egészséges fiatalság a magyar társadalom számára kifizetődő befektetés (Barabás, 2006). Ismert tény, hogy az értékek mentén alakítjuk az életünket a legapróbb döntésektől kezdve, a fogyasztásunkon keresztül, a mindennapjainkig bezárólag (Pál, 2016; Hofmeister-Tóth, 2003; Barcsi, Dinnyés & Pusztafalvi, 2022). Kiemelt célunk, hogy megvizsgáljuk az értékek szerepét a dohányzási szokások vonatkozásában. A kutatás során adatgyűjtési módszerként a kikérdezést alkalmaztuk, amelyhez több mint 50 kérdésből álló, különböző kategóriákba sorolható kérdőívet használtunk. A megbízható adatgyűjtés érdekében az IRVS Értékek Fontossága és Megvalósítása értékskálát alkalmaztuk, míg a dohányzási szokások felméréséhez az Országos Epidemiológiai Központ által összeállított Országos Lakossági Felmérés (2003) kérdőívének releváns elemeit vettük alapul. Az adatfelvételben összesen 380 egyetemi hallgató vett részt. Az adatok elemzését az SPSS 24.0 statisztikai program segítségével végeztük, és az eredmények szignifikanciáját $p < .05$ érték mellett értékeltük. Főkomponens-elemzéssel megkaptuk – a nyolc itemből álló –, egészség értékcsoporthoz tartozó, amelynek a legnagyobb töltése az egészség nevű érték (0,711 pont). Eredményeink alapján Spearman korrelációt alkalmazva az egészségérték és a napi dohányzás alkalmával elszívott cigaretták száma között szignifikáns, negatív kapcsolatot találtunk, $r_s = -.089$; $p = .041$ (1-tailed). Minél magasabbra értékeli az egészséget, annál kevesebb az elszívott cigaretták száma. Az egyetemi korcsoport egészségtudatosabb életmódra nevelését támogatnunk és preferálnunk kell. Fontosnak tartjuk a preventív szemlélet kialakítását, továbbá az inkluzív oktatási közeg megteremtését.

A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium 2024/2025-ös tanévre szóló Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programjának szakmai támogatásával készült.

Emri Zsuzsanna – Antal Károly

A TANULÁSI FOLYAMAT ÉRTÉKELÉSE: PONTSZÁM, ÖNÉRTÉKELÉS ÉS EEG AKTIVITÁS KAPCSOLATA

Kulcsszavak: EEG; kognitív terhelés; tanulás értékelése

A hordozható EEG készülékek megjelenésével reális lehetőség nyílt az EEG pedagógiai alkalmazására. Az eddigi vizsgálatok alapján a fáradtság, a kognitív terhelés és a figyelem EEG-vel történő monitorozása lehet hasznos. A legtöbb mérés, laboratóriumi körülmények között, a tanulási folyamatot elemi lépésekre bontva, a lépések pontos időzítésével készült. Iskolai tanulási környezetben viszont számos párhuzamosan jelentkező hatás éri a tanulókat, ezért fontos a laboratóriumi eredmények validálása valósághoz közelítő oktatási helyzetben. Vizsgálatunkban Emotiv Epoc+ hordozható EEG készülékkel rögzített EEG adatokból határoztuk meg a fáradtság, kognitív terhelés és figyelem mértékét, összevetettük a kognitív pszichológiai vizsgálatokban tapasztaltakkal, korreláltattuk a diákok tesztjeinek eredményeivel és önreflexiós kérdőíveinek válaszaival. A vizsgálathoz a Nemzeti Köznevelési Portál feladattárából hármas és ötös nehézségű történelem, illetve fejben kiszámolható emelt és középszintű matematika érettségi feladatokat választottunk ki. A történelem és matematika feladatokat felváltva kapták a diákok, először a nehezebbeket. Kontrollként relaxációs zenehallgatás szolgált: a mérés elején, a nehéz és könnyű feladatok között és a mérés végén. A feladatsort 20 tagozatos, vagy hatosztályos gimnazista diák oldotta meg. A mérés végén a diákok nyilatkoztak a feladatok nehézségéről (1-5 skálán), arról, hogy mennyire fáradtak, és pontoztuk feladatlapjaikat. A diákok szerint a nehéz matematika és történelem feladat $3,2 \pm 0,3$ illetve $3,6 \pm 0,2$ nehézségű volt, a könnyű feladatokra adott értékek pedig alig voltak alacsonyabbak. A feladatok pontszáma a tanárok által megadott nehézséggel erős negatív korrelációt mutatott, a diákok által megadottal viszont nem korrelált. A fáradtság követésére az alfa aktivitást használtuk. Ez nem korrelált az önreflexiós kérdőívben feltüntetett fáradtsággal, de különösen a relaxációs feladatok alatti értéke korrelált a feladatok diákok által megítélt nehézségével és a feladatok megoldási idejével. A kognitív terhelés pszichológiai vizsgálatokban fejszámolás alatt magasabb, mint olvasás alatt. Ez vizsgálatunkban ugyanakkor nem minden diákra volt érvényes: a matematika versenyeken rendszeresen szereplők, és azok, akik feladták a feladat megoldását alacsonyabb kognitív terhelést mutattak, mint a történelem feladatok alatt. A kognitív terhelés mértéke egyedül a nehéz történelem feladatnál korrelált a pontszámmal. A figyelem mértéke bizonyult a legkevésbé informatív mutatónak, nem korrelált a pontszámmal, a feladat nehézségével és a feladattal eltöltött idővel sem. Összességében a fáradtság és a kognitív terhelés monitorozásával kaptunk pedagógiai folyamatokban hasznosítható adatokat. A kognitív terhelési adatok értelmezése összetett, mivel erre az értékre az előzetes tudás, és a diák motivációja egyaránt hat, így értéke az eredmény megjóslására alkalmatlan, de az eredmény ismeretében segíthet eldönteni, hogy megfelelő nehézségi szintű feladatot kapott-e a diák.

Édes, Csilla

PROFESSIONAL MOTIVATIONS AND LEARNING EXPERIENCES OF INSTRUMENTAL MUSIC TEACHER MENTORS

Keywords: learning experiences; instrumental music teacher; mentoring

Hernández-Micó & Domínguez-Lloria (2024) emphasize the necessity for music teacher mentors to continuously adapt to evolving training methods across diverse educational environments. As music pedagogy develops, novice music teachers are expected to integrate innovative teaching approaches while preserving the core values of traditional music instruction. A notable characteristic of music teacher training in Hungary is that many university students initially aspire to become professional performing artists, viewing a teaching degree as a secondary option or a backup plan. However, transitioning from performance-oriented studies to a teaching career presents quite a few challenges. Malberg (2017) identifies four distinct pathways for musicians making this shift, highlighting the balance between the roles of educator and artist. This study explores the role of mentors in facilitating this transition, investigating the motivations that drive instrumental teachers to engage in teacher training and how their pedagogical beliefs and the mentor training they have received influence their work. Document analysis of three compulsory documents from 25 mentor portfolios (Mentor Training Program of the Liszt Academy) was carried out between February 2024 and January 2025. A previously validated coding framework (Nagy, 2021) was used to examine both formal and informal learning experiences and the contexts in which the mentors work. Apart from the data collected using the coding framework, excerpts from the narratives were also examined to provide qualitative insights into mentor motivations and practices. The findings indicate that mentors typically take on mentees either due to institutional requirements or because of a commitment to passing on subject-specific pedagogical knowledge acquired from their own masters. A significant majority (19 out of 25) emphasize the importance of preparing students to teach in varied and increasingly diverse educational settings. However, the study also highlights a gap in addressing professional socialization challenges. It reveals that mentors rarely focus on the emotional and psychological aspects of transitioning from performing on stage to the practical realities of becoming an educator. Understanding and addressing these challenges could enhance the effectiveness of music teacher training programs and the retention of novice teachers.

Fajt Balázs

SZÓTÁRHASZNÁLAT ÉS NYELVTANULÁSI MOTIVÁCIÓ MAGYAR MINT IDEGEN NYELVET TANULÓ EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: szótárhasználat; egyéni különbségek; magyar mint idegen nyelv

A sikeres idegennyelv-tanulás folyamat egyik kulcstényezője a motiváció, amely jelentős hatással van arra, hogy hosszabb távon a tanulók mennyire lesznek kitartóak. Az erős motivációval rendelkező nyelvtanulók nagyobb valószínűséggel alkalmaznak különböző tanulást segítő eszközöket és technikákat, így például szótárakat is, amelyek kulcsszerepet játszanak az önálló szókincsfejlesztésben. A szótárhasználat lehetőséget teremt a tanulók számára, hogy önállóan dolgozzanak fel új célnyelvi elemeket, fejlesszék szövegértésüket. Jelen kutatás célja annak feltérképezése volt, hogy a magyar mint idegen nyelvet (MID) tanuló egyetemisták körében milyen attitűdök figyelhetők meg a szótárhasználat és a nyelvtanulási motivációval kapcsolatban, valamint hogy milyen kapcsolat áll fenn e két tényező között. A vizsgálat elméleti keretét Dörnyei (2005) második nyelvi motivációs érendszer (L2 Motivational Self System) adta, amely három fő komponensből áll: (1) az ideális második nyelvi énből, amely a tanulók jövőbeli céljait és nyelvi identitását tükrözi; (2) a szükséges második nyelvi énből, amely a külső elvárásoknak való megfelelést jelenti; valamint (3) a tanulási környezetből, amely a tanulási folyamatot befolyásoló külső tényezőket foglalja magában. A kutatás során kvantitatív módszereket alkalmaztunk, és kérdőíves módszerrel gyűjtöttünk adatokat (N=76) magyar mint idegen nyelvet tanuló egyetemisták nyelvtanulási motivációjáról és szótárhasználati szokásairól. Az elemzések eredményei alapján szignifikáns kapcsolat mutatkozott a nyelvtanulási motiváció és a szótárhasználati hajlandóság között. Az eredmények emellett rávilágítanak arra is, hogy a nyelvtanulási motiváció fejlesztése hozzájárulhat a hatékonyabb szótárhasználatához, ami hosszú távon segítheti az idegennyelv-tudás bővítését. A kutatás gyakorlati implikációja az, hogy felhívja a nyelvtanárok figyelmét arra, hogy érdemes olyan motivációs stratégiákat alkalmazniuk, amelyek erősítik a tanulók ideális második nyelvi énjét, és egyúttal ösztönzik is őket az önálló tanulási eszközök, például a szótárak rendszeres használatára.

Fajt Balázs – Vékási Adél – Bánhegyi Mátyás

**OKTATÁSI KÖRNYEZET ÉS NYELVTANULÁSI ATTITÚDOK:
KÖZÉPISKOLÁSOK MOTIVÁCIÓJA ÉS SZORONGÁSA ÖT KÜLÖNBÖZŐ
KÖZÉPISKOLÁBAN**

Kulcsszavak: motiváció; szorongás; közoktatás

Az idegennyelv-tanulás sikerességét számos tényező befolyásolja, amelyek közül kiemelkedő szerepet játszik a tanulók motivációs szintje és szorongása. A motiváció a nyelvtanulás motorja, míg a szorongás akadályozhatja a hatékony nyelvhasználatot és a tanulás eredményességét. Kutatásunk célja az volt, hogy feltárjuk, hogyan alakulnak ezek a pszichológiai tényezők különböző oktatási környezetekben. A vizsgálat során kvantitatív módszereket alkalmaztunk: öt különböző típusú középiskolából (n=1019) gyűjtöttünk adatokat, amelyek segítségével összehasonlítottuk a diákok idegennyelv-tanulási motivációját és szorongását. Az adatelemzés során a motivációt és a szorongást befolyásoló tényezőket több szempontból is vizsgáltuk, különös tekintettel az iskolatípusok közötti eltérésekre és az egyéni háttérváltozók szerepére. Eredményeink azt mutatják, hogy az egyes iskolatípusokban tanuló diákok között jelentős különbségek figyelhetők meg mind a motiváció, mind a szorongás szintje tekintetében. Ebből következően az eredmények azt igazolják, hogy a tanulási környezet kulcsszerepet játszik a diákok nyelvtanulási attitűdjének kialakulásában: vizsgálatunk alapján pl. elmondható, hogy a fővárosi elitgimnáziumok diákjai általában magasabb motivációval rendelkeznek, míg a szakgimnáziumok tanulóinál a nyelvtanulással kapcsolatos szorongás szintje magasabbnak bizonyult. Összességében elmondható, hogy a nyelvtanulás sikerességét nagyban befolyásolja az iskolai tanulási kontextus és maguk a nyelvtanulási élmények is. A motiváció és a szorongás közötti összefüggések elemzése arra is rávilágított, hogy a támogató és pozitív tanulási környezet segíthet a szorongás csökkentésében, miközben ezek a tényezők a tanulók nyelvtanulás iránti elköteleződését is növelhetik. Az előadás során részletesen bemutatjuk az egyes iskolatípusokat és kitérünk arra is, hogy az eredmények milyen implikációkat hordozhatnak az oktatáspolitikára és a nyelvoktatási gyakorlatok vonatkozásában. Az előadás végén javaslatokat fogalmazunk meg a nyelvoktatás hatékonyságának növelésére, valamint olyan további kutatási irányokat jelölünk ki, amelyek hozzájárulhatnak a nyelvtanulási folyamatok mélyebb megértéséhez és a pedagógiai stratégiák továbbfejlesztéséhez.

Farkas Péter

FOGYATÉKKAL ÉLŐ HALLGATÓK MENTÁLHIGIÉNÉS TÁMOGATÁSÁNAK JELENTŐSÉGE

Kulcsszavak: fogyatékkal élő hallgatók mentálhigiénéje; fogyatékoság mint identitás; fogyatékkal élő személyek coping technikái

Napjainkban egyre markánsabb kérdésként fogalmazódik meg a fogyatékkal élő személyek integrálásának lehetősége és szükségszerűsége. A XXI. században hazánkban a társadalomnak, a felsőoktatásnak és a gazdaság szereplőinek is fel kell készülni arra, hogy a fogyatékkal élő személyek számára is biztosítsanak olyan – többek között az oktatáshoz kapcsolódó – lehetőségeket, amelyek hozzásegítik őket az egyre teljesebb és önállóbb életvitel kialakításához. A felsőoktatási tanulmányaikat elkezdő (és folytató) diákok ehhez való hozzásegítése az oktatási intézmények felelőssége is, hiszen e hallgatóknak nemcsak az adottságaikból származó hátrányokkal, a felsőoktatási intézmény és a leendő szakmájuk által támasztott rájuk nézve is teljesítendő elvárásokkal kell szembenézniük, hanem azon társadalmi sztereotípiákkal is meg kell küzdeniük, amelyek feldolgozásának sikeressége a lelki egészségük erősségétől is függ. Ebben a helyzetben kiemelten fontos figyelmet fordítani a felsőoktatás szintjén is olyan támogató közeg kialakítására és működtetésére, amely révén meg tapasztalhatják a másságuk és ezáltal az önmaguk elfogadásának szakmai – és magánéletbeli jelentőségét. Számukra azért is bírhat kiemelt jelentőséggel a mentális jólétüket támogató módszerek alkalmazása, mivel az életükben talán még nagyobb szerepet kap a személyes megküzdési stratégiák kialakítása és gyakorlati alkalmazása. A mentálhigiénés támogatásuk hozzájárulhat ahhoz, hogy egy olyan – a körülményeket is figyelembe vevő – saját identitást alakítsanak ki, amelynek részeként elfogadják azt a gondolatot, hogy a fogyatékoságuk az egyik, de nem az egyetlen (és talán nem is a legfontosabb) tulajdonságuk. Ahhoz, hogy a fogyatékkal élő hallgatók szakmai identitása is kialakulhasson a későbbiekben, tisztában kell lenniük a szakma által kívánt kompetenciák mellett azzal is, mennyire tudnak ezen elvárásoknak – a sérülésük mértéke alapján – megfelelni. Ezek tisztázásához fontos támpontokat adhatnak a felsőoktatási intézmény mentálhigiénés szakemberei mellett azok az elméleti és gyakorlati szakemberek is, akik kapcsolatba kerülnek ezen sérült hallgatókkal.

Fazekas Sándor

MŰVÉSZETPEDAGÓGIA A DIGITÁLIS KORSZAKBAN. A KAPOSVÁRI MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI MŰHELY ALAPVONALAI

Kulcsszavak: művészetpedagógia; digitális korszak

Az előadás célja egy a Kaposvári Campuson megvalósuló új típusú együttműködés tervének felvázolása. A Neveléstudományi Intézet és a Rippl-Rónai Művészeti Intézet között az utóbbi években egyre szorosabb a kapcsolat: az áttanító oktatók viszik magukkal saját szemléletüket és módszertani hátterüket, ezt azonban egy eltérő közegben, a tanító és óvodapedagógus hallgatók helyett a látványtervező és színész hallgatókra kell azokat alkalmazni. Az előadásban azt szeretném körüljárni, hogy saját oktatói gyakorlatom tapasztalatai szerint milyen eltérések tapasztalhatók a hallgatók között, és milyen hasznót remélhetünk a művészetpedagógiát már évtizedek óta művelő, különböző művészeti ágakban tevékenykedő kollégáink tapasztalatainak megismerésétől. Én magam az irodalomtörténet-tanítás felől érkezem, de már eddig is rengeteget tanultam a művész hallgatók képzéséből. Különösen éles a helyzet, hiszen tudjuk, hogy az újabb nemzedékek digitális világhoz való viszonya mennyire meghatározza kognitív fejlődésüket, az alkalmazott módszereknek pedig alkalmazkodniuk kell mind a másfajta kognitív struktúrával rendelkező hallgatókhoz, mind pedig a megváltozott oktatási környezethez. A digitális eszközök alkalmazása átalakítja az eddigi pedagógiai gyakorlatot és létkérdéssé teszi a mai kor pedagógusa számára, hogy átgondolt stratégiát alakítson ki a hallgatók online és offline eszközökkel való oktatásában. Ezekre a jónak bizonyuló gyakorlatokra is szeretnék néhány példát hozni ebben az előadásban, természetesen nemcsak saját tapasztalataimat, hanem a területen az utóbbi években örömdetesen megélénkülő kutatások eredményeit is áttekintve. Bízom benne, hogy az idén tavasszal önálló konferencián meginduló munkálkodás majd csatlakozhat olyan országos kezdeményezésekhez, mint az MMA Művészetpedagógiai és Módszertani Kutatóintézetének Művészetpedagógiai Műhelye. A tervezett együttműködés minden résztvevő számára előnyös lehet: az MMA szélesítheti a vele együttműködő intézmények listáját, és sajátos adottságainak köszönhetően mind a neveléstudomány, mind a művészet szakembereit be tudjuk vonni a feltárásba, akik így publikálhatják eredményeiket, tapasztalataikat. Ezeket az előadásokat publikálnánk a Képzés és Gyakorlat folyóiratban, vagy az Anyanyelvi Kultúráközvetítésben; utóbbiba az irodalmi nevelés témaköréhez tartozó anyagok, míg előbbibe a pedagógiai módszertani, illetve gyakorlati oldalt kidomborító írások kerülnének. Távolati cél lehet vonatkozó tanulmánykötetek összeállítása, sőt, egy művészetpedagógiai képzés kialakítása is.

Fenyősi, Fanni

SHAPING SENSORY-MOTOR INTERVENTIONS: FRAMEWORKS AND IMPACTS ON CHILDHOOD DEVELOPMENT

Keywords: Sensory-motor therapy; Childhood development therapy; Early child intervention

The development of sensory-motor therapies has progressed dynamically over the past three decades, yet a cohesive and evidence-based framework remains absent. The presentation introduces a systematic review examining the characteristics, applications, and outcomes of sensory-motor-based interventions in children aged 0–12 years. Using the PRISMA guidelines, 66 studies were analyzed, identifying a structured framework for sensory-motor interventions, incorporating four key elements: balance, gross motor coordination, cognitive engagement, and rhythmic task execution. The systematic review included studies from diverse geographic regions, reflecting the widespread global interest in movement-based therapies that could fit into the framework of sensory-motor therapy. Most of the research originated from North America and Europe, with additional contributions from Asia and Australia, collecting a broad cultural and methodological perspective. The studies targeted children from a range of developmental backgrounds, including neurotypical participants, children with neurodevelopmental disorders, and those with sensory processing or motor coordination difficulties. Sample sizes varied significantly, from small case studies involving 10–15 participants to large-scale trials with over 300 children. These differences allowed for a detailed analysis, providing valuable insights into the diverse applications of sensory-motor interventions and their adaptability across contexts. The review also revealed significant variability in the tools used to measure outcomes. While some studies focused solely on motor coordination or balance, others incorporated cognitive and social-emotional metrics, underlining the multidimensional impact of these interventions. However, the lack of standardized assessment tools was identified as a critical gap, limiting the comparability of results across studies and highlighting the need for unified metrics to evaluate the holistic effects of sensory-motor therapies. The results suggest that integrating these sensory-motor components enhances developmental outcomes, especially in cognitive flexibility, attention, and social cohesion. Interventions emphasizing the interplay of movement, rhythm, and cognitive tasks demonstrated significant improvements in children's coordination, executive functioning, and emotional regulation. Moreover, the review found that programs combining these elements fostered better engagement and participation from children, particularly in inclusive and group settings.

Fethi, Naila – Józsa, Krisztián

**VALIDATION OF LANGUAGE MASTERY MOTIVATION
QUESTIONNAIRE (LMMQ) FOR ARAB ALGERIAN MIDDLE SCHOOL
STUDENTS**

Keywords: Mastery Motivation; Language Mastery Motivation (LMMQ);
Psychometric Properties

Mastery motivation is a critical construct that refers to the children's intrinsic drive to engage with and persist in learning skills and solving problems despite challenges. Though mastery motivation has been widely studied, its specific role across languages within multilingual educational settings remains underexplored, particularly in the Algerian context. This study aims to develop, translate, and validate the Language Mastery Motivation Questionnaire (LMMQ) for use with Algerian middle school students learning Arabic, French, and English. The LMMQ is designed to measure students' motivation to master languages, capturing key dimensions of persistence, challenge seeking, and engagement. The instrument consists of three scales with 5-Likert-type items rated from 1 ("not at all like me") to 5 ("exactly like me"), aligning with existing motivation frameworks. A rigorous translation and cultural adaptation process was conducted following the International Test Commission (ITC, 2017) guidelines. Two independent translators conducted forward translations, followed by reconciliation and harmonization to ensure consistency and accuracy. The finalized Arabic version underwent expert review to confirm linguistic and conceptual validity. The study employed a cross-sectional design, administering the LMMQ to a sample of seventh-grade middle school students ($n = 150$) from diverse public schools across three different districts, including urban and rural regions. Confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to examine the factor structure, internal consistency, and construct validity of the Arabic version of the instrument. The results demonstrated strong psychometric properties and high reliability. Results revealed that the Arabic version of the LMMQ exhibits strong reliability and validity, supporting the applicability of the LMMQ in assessing language mastery motivation among Arabic-speaking students, particularly in the Algerian context. The findings of this study provide a valuable tool for researchers and educators interested in exploring similar motivational constructs across languages in multilingual settings. By validating the LMMQ in the Algerian context, the study addresses a critical gap in the literature and provides a foundation for future research on mastery motivation within similar contexts. In addition to assessing the instruments' relevance and utility for further studies.

The research was supported by the Digital Society Competence Centre of the Humanities and Social Sciences Cluster of the Centre of Excellence for Interdisciplinary Research, Development and Innovation of the University of Szeged. The authors are members of the New Tools and Techniques for Assessing Students Research Group.

Fónai Mihály – Nyilas Orsolya

A VISSZATÉRŐ OKTATÁS ELLENTMONDÁSAI EGY EMPIRIKUS KUTATÁS TAPASZTALATAI ALAPJÁN

Kulcsszavak: visszatérő oktatás; munkaerőpiaci képzés; résztvevők elvárásai

Az előadás célja az elmúlt években megfogalmazott hipotézisünk tesztelése. Azt állítottuk, hogy a felnőttoktatásban való részvételt a felnőttek kényszerként élik meg, elsősorban a tanfolyamok utáni elhelyezkedési esélyek következtében.

Az 1970-90-es években a felnőttkori tanulást jelentősen meghatározták azok az elméleti koncepciók, modellek, melyek a visszatérő oktatással kapcsolatban jelentek meg és nyertek alkalmazást a lifelong learning fogalmán belül. Maga a koncepció a következőket jelenti: mindenkinek joga van a tankötelezettség utáni oktatáshoz, és arra, hogy ezt egész életük során igénybe vehessék; váltakozva más tevékenységgel, pl. munkával vagy szabadidővel töltött hosszabb időszakokkal. A visszatérő oktatás képviselői azzal érveltek, hogy az embereknek joguk van ahhoz, hogy egész életük során folyamatosan visszatérjenek az oktatáshoz. A visszatérő oktatás fogalmát és koncepcióját az elmúlt évtizedekben pozitív értelmezések jellemezték, ugyanakkor a kutatók egy része szerint, ha például a képzések munkaerőpiaci hasznosulása alacsony, hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az újabb és újabb képzéseket a résztvevők külső nyomásként, gyakran kényszerként éljék át. 2012 és 2019 között vizsgáltuk a nyíregyházi gyógyszerári asszisztens képzést, mely államilag elismert képzés volt. A résztvevők a képzés ideje alatt különböző támogatásokat és keresetpótló juttatást kaptak. A vizsgált négy tanfolyamon 186 fő végzett, körükben folytattunk kérdőíves kutatást és fókuszcsoporthozos interjúk lekérdézt. Kutatási eredményeink alapján a visszatérő oktatás kritikai értelmezését fogadjuk el, azt állítjuk, hogy a tanfolyami képzésekbe való „visszatérést” a résztvevők kényszerként élik át. Ezt a tájékoztatás és a tájékoztatás (mennyi és milyen információkat kaptak és szereztek a tanfolyamról), a tanfolyam szakmai színvonala, a végzettség munkaerőpiaci pozíciója (van-e rá szükség, el lehet-e vele helyezkedni) és a tanfolyamon kialakult társas kapcsolatok, azok minősége csökkentheti. Az eredmények épp azt az ellentmondásosságot mutatják, melyeket a felnőttképzési tanfolyamok résztvevői érzékelnek és élnek át: a beletörődést, pesszimizmust, jövőtlenséget és az ezzel egyidőben érvényesülő reményt és a társak támogató hatását. Kutatásunk elméleti relevanciája a felnőttképzési tanfolyamok diszfunkcionális működéséből ered: ha a képzéseknek alacsony a munkaerőpiaci hasznosulása, az csökkenti a felnőttek tanulási motivációit, és negatív attitűdöt alakít ki a felnőttképzési tanfolyamokkal és a „visszatérő oktatással” szemben. Ezt a képzések metodikai, didaktikai problémái is befolyásolják. Ebből következik a kutatás oktatási relevanciája: a felnőtteket aktívan be kell vonni saját képzésük tervezésébe, informálni kell őket a képzésről és a végzés utáni esélyekről, és mindenképpen figyelembe kell venni előzetes tudásukat, képzettségüket, életkori sajátosságait és társas igényeiket.

Frank Tamás

KLEBELSBERG HATALMI MEGNYILVÁNULÁSAI A TANÍTÓSÁGGAL SZEMBEN A NEMZETGYŰLÉSBEN – SAJTÓELEMLÉZÉS

Kulcsszavak: Klebelsberg; tanítóság, hatalmi diskurzus; sajtó- és dokumentumelemzés

Klebelsberg Kuno igen diverzifikált szaktudással és jelentős szakmai rutinnal rendelkezett, aki a szakmai és társadalmi pozíciójából fakadóan attól sem riadt vissza, ha sértegetőivel párbajoznia kellett vagy bíróságon kellett igazát érvényesítenie. Mind a kulturális tőkéje, mind a hatalmi pozíciója lehetővé tette, hogy elvárásait, vélt vagy valós igazát elérje, akár konfrontálódjon is az ellenérdekeltekkel. Miniszteri kinevezését követően a népoktatás fejlesztésében kiemelt szerepet vállalt, melynek végigvitele nem volt konfliktusmentes. A tanítók megélhetési nehézségei, az eltérő fenntartói érdekek mind-mind nehezítették a hatékony érdekegyeztetést. Klebelsbergnek – bár folyamatosan a fejlesztés mellett kardoskodott – az előbb felsoroltak okán gyakran kellett balanszíroznia a különböző ágencsoportok között. Ehhez az egyensúlyteremtéshez alkalmasszerűen hatalmi eszközöket is igénybe vett. A Foucault-féle hatalomgyakorlás elmélete szerint a kormányzás az egyik hatalomtechnikai eszköz, melyhez miniszterként Klebelsbergnek hozzáférése volt. A tanítók között jelen volt az egzisztenciális félelem, miközben a mindenkor oktatási kormányzatok a népoktatás fontosságát hangsúlyozták, mely a klebelsbergi kultúrfölény esetében valóban kulcsszereplővé tette őket. A VKM – a tanítószervezetek által – érzékelte a problémát, és 1922-től kezdve folyamatosan hangoztatta a státuszrendezés fontosságát és a megvalósítására is ígéretet tett. Az ország gazdasági helyzete 1924-re normalizálódott annyira, hogy reális lehetőség nyíljon a tanítók, tanárok jövedelmének kiigazítására. A kormányzat részéről a bérrendezés folyamatos halogatása igen nagy felzúdulást keltett a tanítószervezetek tagjai sorában. Mindez megjelent a pártok képviselőinek nemzetgyűlési felszólalásaiban is, mely így már országos publicitást kapott. A tanítói frusztrációt képviselő tanítószervezetek és a nemzetgyűlési képviselők, valamint Klebelsberg között nyílt konfliktus alakult ki 1926-ra, miközben a státuszrendezés 1925-ben törvényerőre emelkedett. A konfliktus során Klebelsberg fenyegető hangnemet megütve jelezte a tanítóságnak és szervezeteiknek, hogy miként jár el azokkal szemben, akik a státuszrendezést továbbra is kritizálják. Kutatásunk során Klebelsberg és a tanítószervezetek, képviselők között kialakult kommunikációs dinamikát vizsgáltam az országos napilapok reprezentációi révén. A kutatás időbeli kerete: 1926. január 1. és 1926. augusztus 30. A korpuszt az országos politikai napi- és bulvárlapok alkották: Az Est, Pesti Hírlap, Népszava, Kurir, Új Nemzedék, Magyarország. A trianguláció elvét érvényesítve a korpuszt politikailag sokszínű napilapok képezték. Kutatási kérdéseink: kik szólalnak meg a tanítóság mellett és ellen? Milyen érvek hangoznak el? Reflektálnak-e egymásra az elhangzottak, illetve milyen az időbeli dinamikája a konfliktus kommunikációjának a sajtóban? A kutatás során a tartalomelemzés segítségével tártuk fel és azonosítottuk a tartalmakat.

**Garai Sára – Törzsökné Márton Johanna Andrea – Csimá Melinda –
Sipos Dávid**

**AZ EMLŐ ÖNVIZSGÁLATI GYAKORLATOKAT BEFOLYÁSOLÓ
TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA A HEALTH BELIEF MODEL
ALKALMAZÁSÁVAL**

Kulcsszavak: egészségnevelés; prevenció; egyetemi hallgatók; Health Belief Model; női egészségmagatartás; emlő önvizsgálat (BSE)

Az emlőrák világszerte az egyik leggyakoribb daganattípus, amely jelentős népegészségügyi kihívást jelent (Kásler, 2017; Siegel, 2023). A korai felismerés és megelőzés kulcsszerepet játszik a halálozás csökkentésében (Akhtari-Zavare, 2015). Az emlő önvizsgálat (BSE) hatékony eszköze lehet a betegség időbeni felismerésének, azonban ennek rendszeres végzése elmarad a kívánatos szinttől, melynek oka egyrészt az ismerethiány, másrészt a hárító magatartás, illetve a prevenció jelentőségének alábecslése. (Birhane, 2015; Chowdhury, 2016) Kutatásunk a Health Belief Model (HBM) (Champion, 1984) alkalmazásával vizsgálja a BSE gyakorlatot befolyásoló tényezőket a Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Karán tanuló nők körében. A keresztmetszeti vizsgálatban 251 női egyetemi hallgató vett részt, átlagéletkoruk 23,93 év ($\pm 7,76$) volt. Az adatgyűjtés során a Champion-féle Health Belief Model skálát alkalmaztuk, amely az észlelt fogékonyságot, súlyosságot, előnyöket, akadályokat, önhatékonyságot és egészségmotivációt méri. A statisztikai elemzéshez khi-négyzet próbát, t-próbát és logisztikus regressziót alkalmaztunk. Eredményeink szerint az önvizsgálatot rendszeresen végzők aránya 50,2%, alkalmanként végzőké 41,8%, míg 8% egyáltalán nem végez BSE-t. Az emlőrák családi előfordulása szignifikáns kapcsolatot mutatott az önvizsgálati gyakorlattal ($\chi^2=4,437$, $p=0,035$). A logisztikus regresszió eredményei szerint az önvizsgálati gyakorlatot leginkább az önhatékonyság ($OR=1,67$; 95% CI: 1,25-2,23; $p<0,001$), az észlelt akadályok ($OR=0,68$; 95% CI: 0,51-0,89; $p=0,012$), az észlelt súlyosság ($OR=1,32$; 95% CI: 1,10-1,60; $p=0,003$) és a BSE ismerete ($OR=1,23$; 95% CI: 1,05-1,44; $p=0,035$) befolyásolta. A khi-négyzet próba eredményei azt mutatták, hogy az önvizsgálatot végzők nagyobb valószínűséggel rendelkeznek magasabb önhatékonysággal ($\chi^2=12,875$, $p=0,012$) és jobban ismerik az emlőrákkal kapcsolatos prevenciós lehetőségeket. Úgy látjuk, az önbizalom, az akadályok észlelése, az egészségügyi tudatosság és a családi érintettség mind jelentős szerepet játszanak az önvizsgálati hajlandóságban. Az egészségnevelési programoknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk ezekre a tényezőkre, hogy növeljék a fiatal nők önvizsgálati aktivitását. Emellett az oktatás és a prevenciós kampányok szerepe kulcsfontosságú az emlőrák korai felismerésében. A kutatás rávilágít arra, hogy az egészségtudatos magatartás ösztönzése és az önvizsgálat fontosságának hangsúlyozása segíthet csökkenteni az emlőrák okozta halálozást és javítani a korai felismerési arányokat.

Gelencsérné Bakó Márta – Lőrincz Katalin

**EGYENLŐ ESÉLYEK, FÓKUSZBAN A FELNŐTT FOGYATÉKOS
SZEMÉLYEK ÉLETMINŐSÉGE – VÉLEKEDÉSEK EGY PILOT KUTATÁS
TÜKRÉBEN**

Kulcsszavak: támogatott lakhatás; életminőség; egyenlő esélyek

Hazánkban a felnőtt fogyatékos személyek ellátását több szintér biztosítja, élhetnek családban, támogatott lakhatási formában és intézményi keretek között. A témához kapcsolódó elmélet bemutatása során részletesen szólnunk a támogatott lakhatás előkészületeihez és megvalósításához kapcsolódó legfontosabb jogszabályokról, a kiváltás folyamatának hazai és nemzetközi tapasztalatairól (Könczei-Hernádi, 2011; Kondor, 2018; Papp, 2012; Szirmai-Váradi, 2012). Kutatásunk célja, hogy megismerjük az intézményi ellátástól a közösségi szolgáltatások igénybevételére való áttérés folyamatát, a fogyatékos felnőtt személyek lakhatásával kapcsolatos vélekedéseket és feltárjuk a különböző ellátási formában élő fogyatékos személyek életminőségét San Martin skálával. Kutatásunk – a fogyatékos személyek megítéléséről, elfogadásáról és lakhatásáról – kvantitatív módszertan alapján valósult meg online kérdőívek (n=198) feldolgozásával. A San Martin skálát 24 személlyel készítettük el. A több oldalról történő vizsgálati eredmények összekapcsolásával koherens képet kaptunk a fogyatékos személyek élethelyzetének különböző metszetről: többek között arról, hogy a kérdőívet kitöltők közül a legelfogadóbbak milyen társadalmi státuszba és melyik életkori besorolásba tartoznak; miként vélekednek a támogatott lakhatási formáról. A San Martin skála eredményei rávilágítanak a különböző szintereken élők életminőségi mutatóira, feltárva a hasonlóságokat, illetve a különbségeket. A kérdőívek kiértékelése során kirajzolódott, hogy a viszonylag alacsony elemszámú vizsgálati populációban is jelentős eltérések mutatkoznak. A támogató attitűdöt igénylő munkahelyek válaszadói összességében elfogadóbbak, nem ellenzói a támogatott lakhatásnak, de sokkal több kétkedés, kérdés merül fel bennük a támogatott lakhatás megvalósítását illetően. Véleményük szerint a folyamatot megfelelően fel kell gyorsítani, hogy fogyatékos embertársaink mielőbb a társadalom egyenjogú tagjaivá válhassanak. A szemléletváltás ehhez elengedhetetlen, de nem elegendő. Az eredmények azt igazolják, hogy az egyenlő esélyek igénye jelentősen megmutatkozik a fogyatékos személyek irányába, függetlenül a válaszadók társadalmi státuszától. Ez azonban olyan megvalósulás mentén lehetséges, melyben a fogyatékos személyek lehetőségeket és aktív szerepet kapnak abban, hogy milyen módon, milyen körülmények között és milyen szolgáltatások igénybevételével éljék mindennapjaikat.

Gombocz Orsolya

A PÁLYAISMERETI ÉS PÁLYASZOCIALIZÁCIÓS GYAKORLATOK MEGVALÓSULÁSA EGY EGYETEM PÉLDÁJÁN

Kulcsszavak: tanárképzés; gyakorlat; pályaismeret

Régi tapasztalata a szakmának, hogy a pedagóguspályát választók közül többen már régóta tervezik, hogy pedagógusok lesznek. Előnyös, ha erre a feladatra készülnek, és saját személyiségüket is erre alakítják, ha gondolkodásmódjukat, érzelmeiket meghatározza az elképzelt pedagógiai munka. Közismert azonban, hogy még a pálya mellett korán elköteleződők sem látják a szakmát annak teljességében. A pályaismereti, pályaszocializációs gyakorlatok többek közt abban is segítenek a hallgatóknak, hogy pontosabb képet alkossanak a választott szakmáról. A vonatkozó rendelet szerint ezeknek a gyakorlatoknak az a célja, hogy a hallgatók tanári nézőpontból figyeljék meg az iskola világát, az intézményi környezetet, az iskola infrastruktúráját. Változatos körülmények közt gyűjtsenek tapasztalatokat az iskola mint szervezet, mint munkahely működéséről (8/2013 EMMI rendelet, 2021). Előadásunkban bemutatjuk a pályaismereti és pályaszocializációs gyakorlat megvalósítását egyetemünkön. A csoportos gyakorlatot egy egyetemi oktató és a kijelölt iskola egyik tanára vezeti. A gyakorlat során közös óralátogatásokon, bemutatókon, beszélgetéseken vesznek részt a hallgatók. A gyakorlat bevezetése előtt a képzés egyetemi és nem egyetemi (iskolai) képviselői szakmai egyeztetésen vettek részt, hogy a gyakorlat minden résztvevő fél számára kedvező módon kerülhessen kialakításra. Hogyan szolgálja a tömbösített gyakorlat a pálya megismerését? Az elmúlt három év tapasztalata szerint a pályaismereti és pályaszocializációs gyakorlat jól működik egyetemünkön, előadásunk ebbe enged betekintést. A kutatás módszertana: dokumentumelemzés, megfigyelés, interjú. Hallgatóink gyakorlat alatti megfigyelése mellett egy egységesített hallgatói dokumentáció eredményei és a hallgatókkal készített interjúk is alátámasztják azt az oktatói elképzelést, mely ezt a gyakorlatot ilyen formában tartotta célszerűnek megvalósítani. A gyakorlatról alkotott képet pontosítják az oktatókkal és az iskolai tanárokkal készített interjúk is. Az eredmények alapján a gyakorlat minden résztvevője gazdagodott a gyakorlat által: a hallgatók egyhetes iskolai jelenléte túl azon, hogy jobban átélhetővé tette a szakmát, a hallgatók közötti kapcsolatot is erősítette, ami előnyös a pályaszocializáció szempontjából is. Az oktatók és az iskolai kollégák is arról számoltak be, hogy hasznosnak tartották a hallgatók intenzív iskolai jelenlétét: a szakmai együttműködés, a visszajelzések, a hallgatói meglátások gazdagították az iskolai munkát. Az egyetemi oktatóknak hasznos információ, hogy hallgatóink milyen színvonalú dokumentumot nyújtanak be a gyakorlat végén. Összefoglalva célunk az, hogy tapasztalataink összegzéseként rámutassunk az új keretek közt folyó képzés előnyös vonásaira és problematikus, kevésbé szerencsés hatásaira. Arra törekszünk, hogy képzőhelyünk sajátos megoldásait is megfelelően mérlegre téve a folyamatos fejlesztés kiindulópontjait meghatározzuk.

Gósi Zsuzsanna – Patakiné Bősze Júlia – Magyar Márton

**GAZDÁLKODJ OKOSAN! – SPORTSZAKOS HALLGATÓK PÉNZÜGYI
ISMERETEI**

Kulcsszavak: pénzügyi tudatosság; fizetési szokások; sportszakos egyetemisták

A kutatásunk célja, hogy megismerjük a sportszakos hallgatók alapvető pénzügyi szokásait. Mellette felmérjük azt, hogy milyen gyakran, mely felületeken tájékozódnak gazdasági és társadalmi kérdésekben. A sportszakos hallgatók esetében egy komplex kutatási folyamatot kezdtünk el a felvételt nyert hallgatók között. Az elemzés során feltérképezzük életmódjukat, vizsgáljuk előzetes tudásukat. A kutatás keretén belül megvizsgáltuk, hogy milyen módokon és formákban intézik pénzügyeiket. Adatfelvételeink az ELTE PPK KEB 2024/374 számú engedély alapján az őszi időszak elején történtek. Az adatokat Excel és JASP programokkal dolgoztuk fel. Az előadáson 123 fő adatait mutatjuk be, köztük 60 sportszervező és 46 rekreáció és életmód szakos hallgatóét. A felmérésben résztvevő sportszakos hallgatók mindegyike rendelkezik bankszámlával. A bank kiválasztásnál több mint 80% önállóan hozott a döntést, a többieknek a szülők segítettek a választás meghozatalában. A különböző banki tranzakciókat és ügyleteket közel 90%-ban számítógépen (laptopon) intézik, 10% a telefonon keresztül történő ügyintézészt választja, és csak 1% alatti azoknak a részaránya, akik személyesen bankfiókban intéznek fizetési forgalommal kapcsolatos ügyleteiket. A konkrét fizetések esetén azonban 50%-át meghaladja azoknak az aránya, akik a telefonra telepített applikációt használják. A válaszok alapján kicsit nagyobb mértékben érdeklődnek a társadalmi, mint a gazdasági kérdések iránt. Televíziós hírműsorokat és online újságokat viszonylag ritkán néznek, olvasnak. A korosztályi sajátosságokat visszatükrözve ezekről a kérdésekről is közösségi média platformokon tájékozódnak. Ezek közül a platformok közül a felmérésben résztvevők leginkább az Instagram felületeit használják. A kutatás is rávilágít arra, hogy a jelenlegi fiatal egyetemista korosztály nem a hagyományos felületeken, hanem elsősorban a közösségi média felületein szerez információt gazdasági és társadalmi kérdésekben is.

Győrik Győző – Béki Piroska

KÜZDŐSPORTOK! A SIKER VAGY A KUDARC FORRÁSA A HALLGATÓK SZÁMÁRA A TESTNEVELŐTANÁR KÉPZÉSBEN?

Kulcsszavak: küzdősportok; NAT; mintatantervek, testnevelő tanárképzés; továbbképzés

A szervezett iskolai testnevelés XIX. századi bevezetése óta a küzdősportok megjelenése és oktatása egyre nagyobb mértékben szerepel a tananyagban. Kezdetben a honvédelemre előkészítve az ifjúságot (Hamar, 2016, 2023; Szabó, 2005), főként a vívás és a birkózás elemeit tanulhatták a diákok az iskolán belül, majd Galla Ferenc népszerűsítő munkájának eredményeképpen (Galla, 1963; Morvay-Sey, 2013) 1985-ben, Pakson kísérleti jelleggel a cselgáncs oktatása is elindulhatott (Rókusfalvy, 1988). Számos tanulmány bizonyította a küzdősportok szerepét a személyiségfejlődésben, a szocializációs folyamatokban, a szabálykövetésben, az agressziókezelésben vagy az asszertív viselkedés és kommunikáció kialakításában (Barna, 2006; Béki, 2015; Borbély-Jóvér, 2007; Bradic, 2023; Mazura, 2003; Morvai-Sey & Rétsági, 2010; Nagy, 2000; Pavlicsek, 2011), amelynek köszönhetően a rendszerváltást követően a tantervi dokumentumokban is egyre nagyobb arányban jelent meg a küzdősportok oktatása. Ez kihívást jelentett a testnevelőknek (Hamar et al, 2003; Morvay-Sey et al, 2017), hiszen a TF és a PTE kivételével, a testnevelőtanár hallgatók csak 2006-tól tanulhatták kötelezően ezt a fajta speciális területet. A gyakorló testnevelőtanárok jelentős része nem, vagy csak nagyon kis mértékben tanult korábban ilyen jellegű mozgásokat, így a küzdősportok jövőbeli oktatásának a megvalósítása alapvetően függ a jövő testnevelőtanárainak tudásától és attitűdjétől. Pilot kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a jelenleg testnevelőtanári képzésben részt vevő hallgatók miként viszonyulnak ehhez a speciális területhez, valamint milyen háttérindikátorok befolyásolhatják az attitűdöt. Saját készítésű kérdőíves felmérésünkben összesen 60 főt, az ELTE szombathelyi és budapesti képzésében részt vevő hallgatót kérdeztünk korábbi küzdősportokkal kapcsolatos tanulmányaikról, sportági múltjukról, a területtel kapcsolatos hozzáállásukról, valamint arról, hogy mennyire érzik magukat magabiztosnak és felkészültnek a küzdősportok oktatására. Az eredményeket jamovi és SPSS 28.0 szoftverrel elemeztük. Előzetesen jelentős nembeli különbséget feltételeztünk, ugyanakkor eredményeink alapján mind a női, mind a férfi hallgatók alapvetően pozitívan nyilatkoztak a küzdősportok szerepéről, a hallgatók egyöntetűen a birkózást, a judót és az önvédelmet tervezik tanítani a későbbi munkájuk során. A sportági- és a nemi háttér megmutatkozik azonban a magabiztosság kapcsán, a küzdősportolók, valamint a férfiak szignifikánsan felkészültebbnek érzik magukat a gyakorlati oktatásra a testnevelésórákon, mint a más sportágat űző társaik, illetve a nők. Az eredmények ismeretében hangsúlyosan specifikus egyetemi oktatást, valamint továbbképzést javasolunk biztosítani a küzdősportok kapcsán. Véleményünk szerint ez hatékonyan segítheti elő a küzdősportok jogszabályokban rögzített, valódi megjelenését az iskolai testnevelés keretein belül.

Hajduné Holló Katalin – Zentai Gabriella – Józsa Krisztián

ÓVODÁSKORÚ GYERMEKEK KOMBINATÍV GONDOLKODÁSÁNAK FEJLESZTÉSE

Kulcsszavak: gondolkodás; kombinatív; fejlesztés; óvodáskor; játék

Hazai és nemzetközi kutatások igazolják, hogy az óvodáskorú gyermekek gondolkodása eredményesen fejleszthető. A gondolkodási képességek korai életkorban kezdődő fejlesztése hosszú távú lehetőségeket teremt a kisgyermekek számára (Clements & Sarama, 2011; Frost et al., 2008; May, 2013). A témával foglalkozó kutatók a játékban rejlő fejlesztési lehetőségekre, a fejlődés szándékos támogatásának fontosságára és a játék kognitív fejlődésre gyakorolt hosszú távú hatására is ráirányították a gyakorlati szakemberek figyelmét. (Józsa, 2016; May, 2013; Piaget, 1962; Singer, Golinkoff & Hirsh-Pasek, 2006). Az elemi gondolkodási képességek fejlesztése szempontjából az óvodáskor szenzitív időszaknak tekinthető, ekkor van a legnagyobb esély arra, hogy a fejlődési folyamatba hatékonyan beavatkozassunk (Daly et al., 2006; Driscoll & Nagel, 2008). A koragyermekkorban intenzíven fejlődő és eredményesen fejleszthető gondolkodás kulcsfontosságú, a gondolkodás egyéb területeire is hatással bíró képessége a kombinatív képesség (Csapó, 1988; 2001; Zentai, 2011). A kombinatív képesség a variálás, a kombinálás és a permutálás ismétlés nélküli és ismétléses változataiból szerveződő pszichikus komponensrendszer. Lehetővé teszi, hogy megadott elemekből létrehozzuk, felsoroljuk azok meghatározott feltételeknek eleget tevő, összes lehetséges összetételét (Zentai et al., 2018). Előadásunkban kísérleti tapasztalataink alapján összefoglaljuk a fejlesztés alapelveit és bemutatjuk az elemi kombinatív képesség fejlesztésére kidolgozott programcsomagot. A fejlesztő program része az óvoda korosztály elemi kombinatív képességének mérésére alkalmas, keresztmetszeti vizsgálattal bemért kritériumorientált diagnosztikus teszt (Józsa et al., 2017). A manipulatív teszt bemutatását követően, az irányított fejlesztés eredményességének igazolására ismertetjük egy képességfejlesztő óvodai kísérlet eredményeit. A kilenc hónapig tartó beavatkozás kísérleti csoportját 79 fő középső csoportos és 195 fő nagycsoportos gyermek alkotta, a kontrollcsoportba 113 fő középsős és 209 fő nagycsoportos gyermek került. Az egy nevelési évig tartó fejlesztés kimutatható hatással bírt az óvoda gyermekek elemi kombinatív képességének fejlődésére. A fejlesztés eredményességét jellemző kísérleti hatásméret 0,31. A kontrollcsoportba tartozó gyermekek elemi kombinatív képessége is fejlődött, de a kísérleti csoportban középsősök esetében a spontán fejlődés háromszorosa, nagycsoportosok esetében kétszerese volt kimutatható. Megállapítható, hogy a játékos kombinatív fejlesztés az óvoda középső és nagycsoportjában is eredményes módszernek bizonyult (Józsa et al., 2017). A hatékony tanulóhoz nélkülözhetetlen kombinatív képesség óvodáskori fejlesztésének fontosságát kísérleti eredményeink igazolják. Előadásunkkal ráirányítjuk a figyelmet a fejlesztő beavatkozások szükségességére és a megvalósítás óvodai lehetőségeire.

Halvax Julianna

**A MOTIVÁCIÓ VIZSGÁLATA KISISKOLÁS KORBAN, A MOTIVÁCIÓS
ESZKÖZÖK SOKSZÍNŰ ALKALMAZÁSA A MAI GYEREKEK IGÉNYEIRE
SZABVA**

Kulcsszavak: motivációs profilteszt; motivációs eszközök; belső motiváció; tehetségazonosítás; ClassDojo; alsó tagozat

A diákok motivációja és a motivációs profilok feltérképezése kulcsfontosságú a tehetség kibontakoztatásában és az iskolai teljesítmény elősegítésében. Az alsó tagozatos kisiskolások motivációs lehetőségeinek feltárása különösen fontos, mivel a motivációs attitűdök és preferenciák a tanulási folyamat alapját képezik. A motivációs profilteszt alkalmazása lehetőséget ad arra, hogy a pedagógusok és a szülők jobban megértsék a gyermekek motivációs hátterét, és ennek megfelelően támogassák őket a tanulásban. Az előadás témája a motivációs profilteszt alkalmazásának fontossága, valamint annak gyakorlati alkalmazása, különösen a ClassDojo és más pedagógusi motivációs eszközök segítségével, amelyek a mai kisiskolás diákok igényeire szabva erősítik a tanulói motivációt. A teszt segíti, támogatja a pedagógusokat, szülőket abban, hogy a gyermekek motivációját megfelelően erősíthessék. A kutatás további célja a tehetségígéreték preferált motívumainak vizsgálata, különös tekintettel az iskolai környezetben alkalmazott motivációs stratégiákra. A motivációs profilteszt segítségével meghatároztuk a tanulók által preferált olyan motivációs faktorokat, mint a jutalom, a dicséret, a feladatorientáltság, az erőfeszítés és társas törődés stb. A kutatás célja az iskolai motivációs gyakorlatok hatékonyságának felmérése és azok összefüggéseinek feltárása a diákok teljesítményével. A kutatói kérdések arra fókuszálnak, hogy (1) mely motivációs tényezők dominálnak a 10 éves tehetségígéreték esetében? (2) Tapasztalható-e különbség a tehetségígéreték és a többi tanuló motivációs profiljában? (3) Hogyan változnak ezek a motivációs profilok az évek során? Valamint (4) a tehetségígéreték esetében megfigyelhetők-e változások az évek előrehaladtával az önszabályozó tanulás irányába? Az előadás gyakorlati részében bemutatjuk a ClassDojo alkalmazást, mely egy amerikai fejlesztésű online osztályterem, és amely az iskolai motivációs rendszer központi elemeként szolgálhat. A ClassDojo használata lehetőséget biztosít a szülőkkel való szoros partneri kapcsolat kialakítására, miközben hozzájárul a diákok motiválásához. A kutatás eredményei alátámasztják, hogy a motivációs profilteszt alkalmazása hatékony eszköz lehet a diákok motivációs hátterének feltárásában és a pedagógiai gyakorlatok finomhangolásában. Az olyan motivációs eszközök és stratégiák tudatos alkalmazása, mint a ClassDojo (vagy egyéb apró motivációs eszközök), nemcsak a tanulók tanulási élményének gazdagításához járulhatnak hozzá, hanem a tehetségígéreték felismeréséhez és kibontakoztatásához is.

**Hangyál Zsófia – Schiller Emese – Dorner Helga –
Antesberger Klára**

**A „NEMZETKÖZIESÍTÉS ITTHON” FOLYAMATAINAK HALLGATÓKAT
ÉRINTŐ DIMENZIÓI: MIT TANUL(HAT)NAK A HALLGATÓK A BELSŐ
NEMZETKÖZIESÍTÉS NYOMÁN?**

Kulcsszavak: nemzetköziesítés itthon; kompetenciafejlesztés; felsőoktatás

A „nemzetköziesítés itthon” folyamatainak hallgatókat érintő fő kérdése: Mit tanul(hat)nak a hallgatók a belső nemzetköziesítés nyomán? A „nemzetköziesítés itthon” koncepciója (Teekens, 2007; Trahar & Hyland, 2011) szerint a tanítás és tanulás folyamata gazdagodhat azáltal, hogy a nemzetköziesítés belső folyamatai során, az oktatói és a hallgatói mobilitáson túl vagy éppen anélkül, a kurrikulum nemzetköziesítésére lokális kontextusba ágyazott felsőoktatás-pedagógiai erőfeszítéseket tesznek az egyetemek. Ezáltal a nemzeti kontextustól eltérő, de az adott egyetem tanítás-tanulási folyamataiba ágyazott, kulturálisan diverz oktatási tartalmakat, módszereket és együttműködési mintákat alkalmazva fejlődhetnek a hallgatók és az oktatók is. Magyarországon a korábbi tanulmányok többféle megközelítésben vizsgálták a felsőoktatás nemzetköziesítését, leginkább a bejövő nemzetközi hallgatókra fókuszálva (Erdei, 2018; Fülöp & Sebestyén, 2012; Kaló et al., 2017; Kasza, 2020; Nguyen Luu, 2019; Lannert & Derényi, 2021; Pusztai et al., 2016). Előadásunkban mi ezzel szemben a belső nemzetköziesítés folyamatainak hallgatókat érintő dimenzióit kívánjuk feltárni egy olyan szisztematikus szakirodalmi áttekintés eredményeire alapozva, amelyet a „Nemzetköziesítés itthon az egyetemi ökoszisztéma szolgálatában: szervezeti dimenziók vizsgálata oktatói, hallgatói és támogató munkatársi perspektíván keresztül” című OTKA K_23 projekt kapcsán végeztünk el. Az eredmények a hallgatók készségeinek fejlődésével kapcsolatban elsődlegesen az interkulturális kontextusban folytatott hatékony kommunikációs, kollaborációs készségek (Keshini et al., 2023, Gossling és Yang, 2022), valamint a kulturális tudatosság és érzékenység, önmenedzselés (Colaiacomo et al., 2023) területét emelték ki. Más itthoni nemzetköziesítés vizsgálatok az interkulturális készségek tekintetében a hallgatók attitűd-tudás- és viselkedésbeli fejlődésében tapasztaltak pozitív változást. Ezek leginkább a produktív beszéd-készségek javulásában voltak észlelhetők (Arno-Macia & Aguilar-Perez, 2019), illetve abban, hogy a kulturális érzékenység kapcsán a hallgatók tudatosabbá váltak saját identitásuk, kultúrájuk és más kultúrák közötti különbségek értelmezésében és befogadásában (Triki et al., 2023). Az interkulturális készségek terén a szakirodalom hangsúlyozza az egyetemek pivotális szerepét abban, hogy a hallgatók fejlesszék a kulturális jelenségek leírására szolgáló nyelvi készségeiket és szókincsüket (Dippold et al., 2019), továbbá abban, hogy támogató és befogadó tanulási környezetet biztosítsanak a számukra (Mittelmeier et al., 2019). Előadásunkban részletesen ismertetjük a belső nemzetköziesítés folyamatainak hallgatókat érintő dimenzióit, hiszen ezek megismerése elengedhetetlen a hazai kontextusban (is), tekintettel a nemzetközi hallgatók számának exponenciális növekedésére és azokra a lehetséges átalakulásokra, amelyeket ez a növekedés katalizálhat.

A kutatást a „Nemzetköziesítés itthon az egyetemi ökoszisztéma szolgálatában: szervezeti dimenziók vizsgálata oktatói, hallgatói és támogató munkatársi perspektíván keresztül” című OTKA K_23 projekt támogatta.

**Hartungné Somlai, Eszter – Hartung, István – Pótó, Zsuzsanna –
Birkás, Béla – Deutsch, Krisztina**

**STUDENT COPING STRATEGIES IN RELATION TO LEARNING
MOTIVATION AND MENTAL HEALTH FACTORS**

Keywords: stress; coping; learning

With the beginning of higher education studies, students face a significant mental burden. For many, this transition is accompanied by anxiety and high levels of stress. The main university stressors include financial situation, social life, diversity, loneliness and learning competencies. The aim of our research is to explore the correlations between coping strategies of students studying in the field of health sciences and perceived stress, social support, learning motivation (intrinsic and extrinsic motivation), and life satisfaction. We hypothesized that mature coping strategies for stress elaboration would be associated with lower levels of perceived stress, higher learning motivation, and greater life satisfaction. Furthermore, stronger social support would be associated with mature coping strategies for stress elaboration. During the study, a questionnaire package containing comprehensive pedagogical and psychological questions was completed by 940 participants. Due to non-normality, non-parametric Spearman rank correlation coefficients were used to examine relationships, and multivariate linear regression was used to describe causal relationships. The results revealed that among the mature coping strategies for stress elaboration, problem-focused response and stress control were negatively and moderately associated with perceived stress ($p < 0.001$), positively and moderately associated with certain components of learning motivation ($p < 0.001$), and weakly associated with life satisfaction ($p < 0.001$). The regression models showed that mature coping strategies for stress elaboration had significant and generally positive effects on certain elements of learning motivation ($p < 0.05$), while certain factors had decreasing effects and others had increasing effects on perceived stress levels ($p < 0.05$). These coping strategies increased life satisfaction ($p < 0.001$). Stronger social support was found to be associated with certain mature coping strategies for stress elaboration (e.g., problem-focused response, seeking support, stress control) based on the rank correlation coefficients ($p < 0.001$).

Hegedűs Judit

CSALÁD- ÉS GYERMEKVÉDELEM A TANÁRKÉPZÉSBEN

Kulcsszavak: tanárképzés; gyermekvédelem; képzésfejlesztés

A leendő tanárok képzésében kiemelten fontosnak tartjuk a gyermekvédelmi tudást, hiszen a megelőző és a problémakezelő gyermekvédelem területén is van feladatuk, az erre való felkészítés ezért elengedhetetlen feladat (lenne). Magyarországon 2010-ben a tanári mesterképzésben egy speciális modult dolgoztunk ki, mely a család- és gyermekvédő szakos tanári képzést jelentette. Az osztott tanárképzés megszűnésével sajnos azóta már nem működik e tanári szak, mégis fontosnak tartjuk bemutatni azt a fejlesztési folyamatot, mely ezen a területen lezajlott. Előadásunk első részében arra vállalkozunk, hogy áttekintsük a család- és gyermekvédő szakos tanári képzés fejlődéstörténetét, koncipiálásának folyamatát egyrészt a tanterv elemzésével, másrészt a képzésfejlesztőkkel (6 fő) készített félig strukturált interjúk segítségével. Vizsgálódásunk másik területe ezen a szakon végzett hallgatókkal készített hatékonyságvizsgálat volt. A kutatásunk során megkerestük az ezen a szakon végzett hallgatókat, akiket arra kértünk, hogy fókuszcsoporthoz beszélgetésben vegyenek részt. Itt arra voltunk kíváncsiak, hogy az ezen a szakon végzett, jelenleg pedagógusi feladatokat ellátók miként tekintenek vissza a szakra, mennyire tudják jelenlegi munkájukban alkalmazni az itt tanultakat, valamint a szak mennyire befolyásolta a pedagógiáról, a gyermekekről alkotott nézeteiket. 45 fő hallgatóval 8 fókuszcsoporthoz beszélgetés történt, melynek szövegét tartalomelemzésnek vetettük alá. Eredményeink alapján elmondható, hogy általában pozitív emlékekkel rendelkeztek a szakról, melynek egyik legfőbb hatása a társadalomról, a társadalmi hátrányokról való árnyaltabb gondolkodásmódban jelent meg. A végzett hallgatók közül 23 fő a gyermekvédelem területén helyezkedett el. Előadásunk utolsó részében a képzés során készített úgynevezett reflektív jegyzőkönyvek (79 darab) elemzését mutatjuk be. A képzés során kiemelten fontosnak tartottuk a gyermekvédelmi intézmények megismerését, így intézménylátogatásokat szerveztünk, melyekről a hallgatók reflektív jegyzőkönyvet készítettek: ebben kitértek az előzetes elvárásaikra, a tapasztalatokra, valamint azok hasznosíthatóságára.

Heidt Judit

A CHATGPT ADVANCED VOICE MODE ALKALMAZÁSA ÉS GYAKORLATI TAPASZTALATAI A GYÓGYPEDAGÓGIÁBAN

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, gyógypedagógia; Advanced Voice Mode; differenciálás

A mesterséges intelligencia (a továbbiakban: MI) megkerülhetetlen részévé vált mindennapi életünknek, számos technológiai megoldás alapját képezi (Russell & Norvig, 2010; Woolf, 2010). Az MI térnyerése az oktatás területén is egyre intenzívebbé válik, különösen az adaptív tanulási környezetek és a személyre szabott oktatás támogatásában (Luckin et al., 2016; Smith & Doe, 2022). Jelen kutatás célja a hangalapú MI gyógypedagógiai alkalmazásának vizsgálata és bemutatása, különös tekintettel a játékos tanulásra és az adaptív tanítási stratégiákra. A kutatás konstruktivista tanulásméleti megközelítésre épül (Vygotsky, 1978), figyelembe véve a differenciált oktatás és az inklúzió szakirodalmi eredményeit (Berzsenyi, 2022; Langan, 2024; Tomlinson, 2005). Az MI alkalmazása a gyógypedagógiában a digitális pedagógia fejlődésének új lehetőségeit nyitja meg. A technológia-alapú tanulási eszközök és a játékos fejlesztési módszerek hatékonyságát számos kutatás alátámasztja a gyógypedagógia területén (Győri, 2022). A kutatás kvalitatív esettanulmányokat és szakirodalmi metaelemzést kombinálva vizsgálja és mutatja be a ChatGPT Advanced Voice Mode gyógypedagógiai alkalmazásának lehetőségeit (Heidt, 2024). A vizsgálat során négy interaktív gyógypedagógiai fejlesztő játékot elemeztünk, amelyek az MI-t a szövegértés, matematikai készségek, memóriafejlesztés és szociális interakciók támogatására használják. A kutatás félig strukturált interjúkon alapult (n=19), az adatelemzést pedig tematikus kódolással végeztük, amely során visszatérő témákat azonosítottunk és kategorizáltunk a gyógypedagógiai alkalmazás hatékonyságának értékelésére (Braun & Clarke, 2006). Az eredmények alapján a ChatGPT Advanced Voice Mode hozzájárul a tanulási motiváció és a figyelem fenntartásához, mivel a játékos interakciók és az adaptív visszacsatolás fokozzák a tanulók részvételi kedvét és koncentrációját (Yogman et al., 2018). Az MI támogatja a verbális és problémamegoldó készségek fejlődését, különösen a történetmesélés és memóriajátékok alkalmazásával, amelyek interaktív módon ösztönzik a kommunikációt és a gondolkodási stratégiák kialakulását. Emellett a rendszer elősegíti az inkluzív oktatást, mivel a differenciált oktatási modellekhez jól igazítható, és lehetőséget biztosít az egyéni igényekhez szabott tanulási folyamatok kialakítására (Drigas & Ioannidou, 2012; Vanderveen et al., 2021). Ugyanakkor az MI-alapú tanulási környezetek alkalmazása pedagógiai és etikai kihívásokat is felvet, különösen az adatvédelem, a pedagógiai felelősségvállalás és az MI hosszú távú hatásainak értékelése kapcsán (Demeter & Mező, 2023). A kutatás hozzájárul az MI gyógypedagógiai és pedagógiai alkalmazásának tudományos megértéséhez, különös figyelmet fordítva az Advanced Voice Mode hatékonyságára. Az eredmények megerősítik, hogy az MI támogathatja a gyógypedagógusok és pedagógusok munkáját, valamint kiegészítő eszközként segítheti a differenciált oktatást és az egyéni fejlődési utak támogatását.

Hetesi, Edit

**PLAYFUL METHODS FOR CREATION PROTECTION AND
ENVIRONMENTAL AWARENESS IN RELIGIOUS EDUCATION**

Keywords: environmental education; religious education; play pedagogy

The importance of environmental education for the protection of creation is growing in the face of global ecological challenges. Church communities not only provide moral and spiritual guidance, but also play a key role in developing a sustainability mindset. The use of games in religious education classes offers an effective pedagogical method for children to learn the principles of environmental and creation care through interactive and experiential learning. The aim of the research was to investigate the effectiveness of different playful educational tools in the teaching of religious education and how they shape children's environmental attitudes. The analysis included a review of the relevant literature and an analysis of existing methods and their results. The research has shown that games promote critical thinking, problem-solving skills and social cooperation. The religious elements embedded in environmental education reinforce a sense of responsibility and action. The historical and theological aspects of the relationship between religious education and nature are also emphasised in the research. The interweaving of church festivals and the annual agricultural cycle, as well as the tradition of church building, exemplify the old church roots of respect for nature. Therefore, linking environmental and religious education is not only an educational opportunity, but a deeply embedded cultural and moral principle. The results of the research show that games are not only a means of transmitting information, but also an emotional and motivational factor. Role-playing games and interactive activities in religious education classes help children to understand environmental problems and develop solutions. Active participation increases children's commitment to sustainable and ethical living. In conclusion, playful methods are an effective tool for teaching about the environment and creation. Sustainability education embedded in a religious framework can have a positive long-term impact on children's mindsets and lifestyle choices. For church communities, this opens up a new pedagogical approach, combining experiential education with moral education, to help develop a responsible environmental approach for future generations.

Hideg-Fehér Gabriella – Karácsony Ilona

**PSZICHOSZOCIÁLIS ERŐFORRÁSOK ÉS A SZABADIDŐBEN VÉGZETT
TESTMOZGÁS KAPCSOLATÁNAK VIZSGÁLATA KÖZÉPISKOLÁS
GIMNÁZIUMI TANULOK KÖRÉBEN**

Kulcsszavak: iskolai erőforrások; fizikai aktivitás; társas támogatás

Gyermekekben a személyiség fejlődése folyamatos, a fiatalok fogékonyak a változásra, a kialakított egészségmagatartás a későbbi életszakaszok egészségében meghatározó lehet, ezért a családnak, az iskolának kiemelt lehetőségei vannak az egészséges életmódra nevelésben. Kutatásunkban a pszichoszociális erőforrások (társas támogatás, iskolai erőforrások) és a testmozgás rendszerességének, intenzitásának a kapcsolatát vizsgáltuk. Keresztmetszeti kutatásunkat Magyarországon, Nyugat-Dunántúlon végeztük kényelmi mintavétellel gimnáziumi tanulók körében ($n=331$). Saját szerkesztésű és standardizált kérdőívvel (MSPSS, HBSC iskolai erőforrások, iskolai társas támogatás) gyűjtött adatokat SPSS Statistics 22 programmal elemeztük t-próbával, ANOVA-val és χ^2 próbával ($p<0,05$). A szabadidőben végzett testmozgás mennyiségét vizsgálva a tanulók 20,8%-a elegendő, 28,7%-a közel elegendő tartományba tartozott, míg intenzitását tekintve 62,5%-a volt a megfelelő kategóriába sorolható. A hetente végzett sportolásra fordított idő esetében a fiúk ($p<0,05$) és a fiatalabbak ($p<0,05$) jóval kedvezőbb képet mutattak. A rendszeres fizikai aktivitás intenzitását vizsgálva azon tanulók körében, akik a megfelelő tartományba tartoztak a családi társas támogatás átlagértékei voltak jelentősen magasabbak ($p<0,05$), de ez már nem volt bizonyítható a barátok, illetve jelentősen mások általi társas támogatásnál ($p>0,05$). A mozgás mennyiségét nem differenciálta a mások általi támogatás ($p>0,05$). Azok a tanulók, akik megfelelő minőségű és mennyiségű fizikai aktivitást végeztek azoknál az iskolájuk iránt érzett attitűd szintje magasabb volt ($p<0,05$). Az iskolai teljesítmény tanárok általi megítélése, a tanárokkal való kapcsolat minősége a megfelelő intenzitással végzett mozgással mutatott együtt járást ($p<0,05$). Az osztálytársak általi társas támogatás nem volt hatással a szabadidőben végzett testmozgásra ($p>0,05$). A fizikai aktivitás rendszerességére és intenzitására a családi és iskolai erőforrások kedvező hatását bizonyítottuk, ami felhívja a figyelmet a család és az iskola közötti partnerségi viszony erősítésére, az iskolai légkör, az iskolán belüli társas támogatás javítására, növelve a diákok kötődését az intézményükhöz.

Hirdiné Deák Diána – Major Tünde Kármén

**KIS SZÍVEK, NAGY ÉRZELMEK – AZ EQ ALAPOZÁSA AZ ÓVODAI
KÖZEGBEN**

Kulcsszavak: érzelmi intelligencia; pozitív pszichológia; szeretetnyelv

Az érzelmi intelligencia (EQ) fogalma – mely Daniel Goleman (1995) munkássága nyomán vált széles körben ismertté – az érzelmek felismerésének, megértésének és kezelésének képességét foglalja magában. Az EQ jelentősége az élet különböző területein – így az oktatásban is – egyre nagyobb figyelmet kap. A kutatások szerint ugyanis az érzelmi készségek közvetlen hatással vannak a társas kapcsolatok minőségére, a tanulási eredményekre és a pszichológiai jóllétre is (Ulutas et al., 2021). Az óvodáskor a szociális és érzelmi fejlődés egyik legmeghatározóbb szakasza, mivel ekkor alakulnak ki azok az alapvető készségek, amelyek később befolyásolják a gyermek társas kapcsolatait, konfliktuskezelési stratégiáit és önszabályozó képességeit (Anikina & Barabanova, 2020). A kutatások azt igazolják, hogy az érzelmi nevelés beépítése az óvodai pedagógiai gyakorlatba nemcsak a gyermekek érzelemszabályozását támogatja, hanem hosszú távon a proszociális viselkedés, az empátia és az önismeret fejlődését is elősegíti (Izard et al., 2001). Ehhez azonban nélkülözhetetlen a szükségletorientált, érzelmi fókuszú nevelés megteremtése az intézményes keretek között is. E szemlélet feltételezi a gyermek tiszteletét, elfogadását, a biztonságos környezet megteremtését és a folyamatokba való, aktív bevonódásuk elősegítését (Payne, 2013). A gardneri elmélet alapján az interperszonális intelligencia hatással van az EQ-ra és az önszabályozásra (Jávorné, 2015). Az előadás célja, hogy gyakorlati példákon keresztül szemléltesse az EQ fejlesztésének pedagógiai lehetőségeit, és támpontot nyújtson az óvodapedagógusok számára az érzelempontú nevelési módszerek hatékony alkalmazásához. Az EQ fejlesztésében az óvodapedagógus kulcsszereplőként jelenik meg, hiszen a gyermek elsődlegesen a közvetlen szociális környezetéből tanulja meg az érzelmek azonosítását, kifejezését és kezelését. Az óvodapedagógus támogató, empatikus és elfogadó attitűdje alapvető a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtéséhez. Az EQ-t támogató pedagógiai kommunikáció egyik hatékony módszere a Gordon-módszer, amely a konfliktushelyzetek kezelésére és a gyermekek autonómiájának erősítésére összpontosít (Gordon, 2008). A módszer elveinek alkalmazása révén az óvodapedagógus nem döntőbíróként, hanem mediátorként segíti a gyermekeket saját érzéseik felismerésében, valamint a problémák konstruktív megoldásában. Ezen állítást egy empirikus vizsgálat során rögzített párbeszéd szemlélteti majd az előadás során.

Hok Andrea

**LÓASSZISZTÁLT PEDAGÓGIA A KÖZNEVELÉSBEN – ÁLOM VAGY
REALITÁS? EGY PILOT PROGRAM KÉRDÉSEI ÉS A MEGTALÁLT
VÁLASZOK A JELENLEGI TÖRVÉNYI HÁTTÉR TÜKRÉBEN**

Kulcsszavak: állatasszisztált pedagógia (AAE); lóasszisztált tanulás (EAL); köznevelés

Évek óta megfigyelhető, hogy nő az atipikusan fejlődő gyermekek száma a köznevelésben. A pedagógusok tapasztalatai és a pedagógiai szakszolgálatok szakértői bizottságainak vizsgálatai is alátámasztják, hogy emelkedik a tanulási és magatartási problémákkal küzdő gyermekek aránya. A szakemberek kutatásai sok hasonlóságot mutatnak az okok feltárásában: a társadalmi és életmódbeli változások mind hatással vannak a gyermekek fejlődésére. A széthulló, időhiányos családok, a bizonytalan, gyorsan változó világ, a mozgásszegény életmód, valamint az okoseszközök egyre korábbi használata mind kedvezőtlenül befolyásolják a fejlődést. Az óvodai és iskolai beilleszkedési gondok, magatartási problémák és tanulási nehézségek hátterében sok esetben az idegrendszer részleges éretlensége áll, s az idegrendszeri érés pedig szoros kapcsolatban áll a mozgás fejlődésével. A mai gyermekek jelentős mennyiségű vizuális ingert dolgoznak fel, ami elvonja az időt a mozgástól. Pedig a mozgásos-észleléses tevékenységek kulcsfontosságúak: a tapintás és mozdulatok révén alakul ki a tárgyi világról alkotott kép az idegrendszerben, és a mozgás során szerzett tapasztalatok javítják az információfeldolgozás hatékonyságát. A kevés mozgásos élmény a szenzomotoros rendszer gyengébb működéséhez vezet, ezért olyan pedagógiai módszerekre van szükség, amelyek strukturáltak, mozgásalapúak és több érzékszervet vonnak be. Szülőként és pedagógusként is úgy tapasztalom, hogy a lóasszisztált pedagógiai foglalkozások hatékony és élvezetes megoldást nyújtanak ezekre a problémákra. A módszer ötvözi az állatasszisztált foglalkozások előnyeit a ló specifikus, multiszenzoros mozgásfejlesztő hatásaival, valamint a szabadban végzett tevékenységek közérzetjavító erejével. Ugyanakkor hosszú és kihívásokkal teli út vezet addig, hogy a ló mint segítő állat helyet kapjon a köznevelésben. A kialakulóban lévő szakterületi határok, a nem egyértelmű jogszabályi háttér és a köznevelés forráshiánya mind nehezítik a lovak „tantermi” megjelenését. E tanulmány és előadás célja a lóasszisztált pedagógia módszertanának bemutatása, egyértelmű elhatárolása a lovasterápiától a kutatási eredmények és gyakorlati tapasztalatok alapján, valamint egy köznevelési pilot program tapasztalatainak ismertetése, amely rávilágít a felmerülő kérdésekre, kihívásokra és lehetséges válaszokra. Kiemelten foglalkozom azzal, hogyan vélekednek a módszer bevezethetőségéről az intézményvezetők és a fenntartók, illetve azzal, hogy mennyire tekinthető valós alternatívának a tanulási és magatartási problémák kezelésében a többségi intézményekben. Céloom továbbá a szakmai párbeszéd elindítása a módszer köznevelésben betölthető szerepéről.

Horváth Gergely

**A MENTORÁLÁS KIHÍVÁSAI ÉS SZUPERVÍZIÓ: MENTOROK
PERCEPCIÓI MUNKÁJUK AKADÁLYAIRÓL ÉS A MENTORI
SZUPERVÍZIÓRÓL**

Kulcsszavak: mentorálás; szupervízió; felsőoktatás

Az előadásban egy olyan mentorprogramot vizsgálunk, amely egyetemista mentorok bevonásával, zömében hátrányos helyzetű általános iskolás diákok pályaorientációjának bővítését és oktatási esélyteremtését tűzte ki céljául. A vizsgált program lemorzsolódást gátló, preventív oktatási beavatkozásként értelmezhető, amely életkorhatáron átívelő kortársmentorálás útján tesz kísérletet az oktatási rendszerben hátrányban lévők segítésére. A vizsgált program egy aspektusa a mentorok részére (egyetemi kurzus formájában) biztosított szupervízió. A mentori szupervízióra vonatkozó szakirodalom kiemeli annak a mentori munkára gyakorolt (pozitív) hatásait és korlátait. A szupervízió biztosíthatja a mentorok számára a konzultációt, a szakmai felkészítést és a horizontális tanulást is, melyek pozitívan hatnak a terepen végzett munkára. Arra keressük a választ, hogy a vizsgálatba bevont egyetemen dolgozó mentorok miként vélekednek az őket érintő kihívásokról és vajon kik azok a szereplők, akiknek a mentorálás nehézségeiben a segítségére számíthatnak? Kíváncsiak vagyunk arra, hogy a mentorok az egyetemi szupervízióknak és szupervíziós oktatójuknak milyen jelentőséget tulajdonítanak az akadályok megoldásában. Az előadásban bemutatott vizsgálat kérdőíves kutatáson (N=50) és kvalitatív, félig-strukturált mélyinterjúkon (N=20) alapul. Mindkét adatfelvétel egy egyetem mentorait szólította meg, mely limitációként értelmezendő. A kérdőívből származó adatainkat általános tendenciák bemutatására használjuk, leíró statisztikával elemezzük a mentorok által említett kihívásokat és segítő szereplőket. Az interjúkból származó eredményeket tematikus elemzés segítségével prezentáljuk, az előadásban a témák illusztrációjához az interjúrészleteket használjuk fel. Eredményeink alapján képet nyerünk a mentorokat érintő legfontosabb kihívásokról, azok jellegéről (külső, belső és társas kapcsolatokba ágyazott akadályok). Az adatok megmutatják, hogy a mentorok segítségkérésük során a probléma jellegétől függően „segítők láncán” haladnak végig, aminek többségben része a szupervíziós oktató is. Vizsgálatunk felderíti, hogy a mentorok nem feltétlenül gondolnak szupervízorukra elsődleges segítőként. Adataink alapján kísérletet teszünk arra, hogy ezt megmagyarázzuk, illetve rávilágítsunk a fejlesztési lehetőségekre, amelyek által a szupervízió központibb szerepet tölthet be a mentorok segítésében. Kvalitatív mérésünk bemutatja a mentorok percepcióit szupervíziós oktatójukkal való kapcsolatukról. A kutatás eredményeinek gyakorlati hasznát az adja, hogy adatok alapján kirajzolódik néhány mentori javaslat, ami a szupervízió működését pozitívan befolyásolná (szoros kapcsolat a tereppel, szupervíziós alkalmak struktúrája).

Az előadás a Kulturális és Innovációs Minisztérium és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap támogatásával, az „Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Program” (Egyéni pályázati azonosító: EKÖP-24-3-I-PTE-23) támogatásával készült.

Horváth Lili – Zajdó Krisztina

TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK JÖVŐKÉPÉNEK EGYES ELEMEI: EGY KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS EREDMÉNYEI

Kulcsszavak: tanulásban akadályozott tanuló; jövőkép; munka és család

A tanulásban akadályozott tanulók jövőképéről, annak alakulásáról és alakításáról hazánkban az utóbbi évek folyamán igen kevés felmérést végeztek, s ezek zöme ráadásul csak kisebb mintán készült (lásd pl. Molnár-Mező, 2021; N=46). Mivel az ilyen korlátozott mintákon végzett elemzések természetszerűleg nem adnak valós képet egy teljes korosztály szemléletéről, céljairól, így további kutatások szükségesek a megértéshez. A tanulmány fókuszja annak megválaszolása, hogyan látják jövőjüket, életcéljaikat a 15–25 éves, szegregáltan nevelt, tanulásban akadályozott tanulók (N=70). A kutatás eszköze egy 15 kérdéses, önálló fogalmazással kiegészített kérdőív volt, melyet nyugat-magyarországi egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények tanulói töltöttek ki. A kérdések a következő hipotézisek vizsgálatára irányultak: (1) A diákok fontosnak tartják a tanulást a jövőjük szempontjából; (2) A diákok reálisan tájékozottak jövőbeli lehetőségeikről; (3) A diákoknak jól megfogalmazott, átgondolt tervei vannak a jövőjükre nézve, a munka és a családi élet szempontjából. Az eredmények alapján a tanulók számára fontosak a tanulmányaik. A „Miért fontos szerinted tanulni?” kérdésre a legtöbben azt jelölték be, hogy új lehetőségek nyílnak meg előttük. A diákok zöme „Az ember egész életében tanul” lehetőséget jelölte be, vagyis ismerik és értik az élethosszig tartó tanulás fontosságát. A többség szeret tanulni, „mert fejlődik/több/okosabb lesz tőle” és „a jövőben a hasznára válhat/hogy tovább menjen tanulni”. Igaz ugyanakkor, hogy a „Mennyi időt töltesz délutánonként tanulással?” kérdésre a „Nem nagyon szoktam délután tanulni”, illetve a „30 perct” válaszok domináltak. Indoklásként a következő válaszok születtek: „Mert kötelező/unalmas/fárasztó/sok időt vesz el”. A legtöbb tanuló a műszaki és a gyári pályán képzei el a jövőjét, de a sokan érdeklődnek a vendéglátási és az eladói munkakörök iránt. Az alkalmazotti munkapozíció betöltését választotta a legtöbb a tanuló, ellenben igen sokan vezetőként képzei el magukat. Olyan munkahelyet szeretnének, amit szeretnek, ahol jól érzik magukat, és ahol a munkájukat is megbecsülik. Leendő munkavállalóként önmaguknál fontosabb, hogy társaikkal jól tudjanak együttműködni és szükség esetén segíteni egymást. A családi élet tekintetében a többség pozitív kulcsszavakat társított a 'család' szóhoz (szeretet, békesség, összetartás). A „Szeretnél-e családot alapítani?” kérdésre a tanulók 50-50 %-a választotta az 'igen' és a 'nem tudom' válaszlehetőséget. Jövőbeli családjuk életében 'védelmező' funkciót töltenének majd be. Jövőjüket a legtöbben falun képzei el. Összességében zömében megalapozott, átgondolt, tudatos tervezést tükröző válaszokat elemeztünk, amelyek ugyanakkor érdekes kérdéseket vetnek fel (pl. vajon miért nem tanulnak a diákok délutánonként; a családi életet tekintve miért nincs a diákoknak tiszta jövőképük?). Úgy véljük, további nagymintás kutatásoknak kell választ adniuk ezekre a pedagógiai/gyógypedagógiai fontos kérdésekre.

A kutatást az EKÖP-24-1-I-SZE-119 számú, Felsőoktatási Alapképzés Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Program támogatja.

Horváth Orsolya – Vörös Ildikó – Lénárd Sándor

A SZERVEZETT SZAKKÉPZÉS KIALAKULÁSA ÉS FEJLŐDÉSE A CÉHEKTŐL NAPJAINKIG

Kulcsszavak: szakképzés; szakképzési törvény; szakmai oktatók

A szakképzés kulcsszerepet játszik a munkaerőpiac igényeinek kielégítésében és a gazdasági fejlődés támogatásában, miközben folyamatosan formálja a működési kereteit biztosító oktatási rendszert. A téma kutatói egyetértenek abban, hogy szakképzésünk (korábban ipar- vagy szakoktatás) elsődleges célja mindig is a gazdaság igényeinek kielégítése volt (Benedek, 2018; Szerényi, 1897; Vig, 1932). Az ipari forradalomtól kezdve a szocializmuson át, majd a rendszerváltást követően a magyar szakképző intézmények folyamatosan alakultak, mindig igazodva a munkaerőpiaci igényekhez és a gazdasági fejlődéshez. (Győriványi, 2000; Kadocsa & Gubán, 2019; Nagy, 2000; Sanda, 2023) Tanulmányunk elsődleges célja, hogy összefoglalja a szakképzés mint intézményesített oktatási struktúra főbb mérföldköveit, valamint bemutassa azt a jogszabályi környezetet, melyben a szakképzés az elmúlt 150 év során formálódott. Elemzésünk további törekvése, hogy a társadalmi-gazdasági átalakulások nyomán megismerje a szakképzés céljainak történeti fejlődését, és az e célok megvalósításában megkerülhetetlen szerepet játszó szakmai oktatókkal szemben támasztott elvárásokat. Kutatások feltárták, hogy a képzési rendszerek hatékonysága nagyban az oktatókon múlik (Darling-Hammond & Richardson, Lénárd et al., 2020; 2009; Smith, 2019). A szakképzésben részt vevő tanárok és vezetők közvetlen és pozitív hatással lehetnek a tanulók készségeire, foglalkoztathatóságára és karrierútjára (OECD, 2021), illetve pedagógiai készségeik, valamint szakmai ismereteik és tapasztalataik közvetlenül befolyásolhatják a tanítás és a tanulás minőségét (Cedefop, 2015). A vizsgálat során primer és szekunder dokumentumelemzést alkalmaztunk, hogy átfogó képet kapjunk a szakképzés történeti fejlődéséről és céljairól. A primer dokumentumelemzés keretében jogszabályokat és oktatáspolitikai dokumentumokat elemeztünk az első ipartörvénytől a Szakképzés 4.0 stratégiáig, míg a szekunder elemzés során szakirodalmi forrásokat és korábbi kutatásokat dolgoztunk fel. Vizsgálatunk eredményeként megállapítottuk, hogy a magyar szakképzés története szorosan összefonódik az ország gazdasági és társadalmi változásaival, hogy idővel létrejöjjön egy intézményesített, rendszerszintű oktatási struktúra. Az előadásban szó lesz a primer forráselemzéssel tanulmányozott, a szakképzést formáló jogszabályokról, különös tekintettel a szakmai oktatók szerepének változására az elmúlt 150 évben. Továbbá bemutatjuk, hogy a mesterek irányította gyakorlati oktatástól hogyan jutott el a rendszer a mai duális szakképzésig, valamint, hogy a jogszabályokban megjelenő pedagógiai és szakmai követelmények hogyan reagáltak a szakképzés célkitűzéseire.

Juhász Nikolett

**FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS A TERMÉSZETBEN – AZ ÓVODAI
TANÖSVÉNYEK PEDAGÓGIAI SZEREPE A BOKRÉTA TÚRÁÖSVÉNY
PÉLDÁJÁN KERESZTÜL**

Kulcsszavak: fenntarthatóság pedagógiája; környezeti nevelés; óvodai tanösvény

A fenntarthatóságra nevelés napjainkban egyre hangsúlyosabb az oktatásban, s kiemelten fontos, hogy már kora gyermekkorban elkezdődjön a személyes felelősségtudat kialakítása (Havas & Varga, 2006). Az óvodai nevelés legfontosabb szabályozói magukban foglalják e téren a követendő irányelveket. A köznevelési törvény alapján a köznevelés egészét meghatározza többek között a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés. Az ÓNOAP feladatként jeleníti meg a fenntartható fejlődés érdekében a környezettudatos magatartásformálás alapozását, alakítását. A tanösvények tekintetében a szakirodalom alátámasztja, hogy kiemelt jelentőségűek lehetnek a környezeti szemléletformálásban. A nemzetközi szakirodalomban a tanösvények fogalmát illetően a mai napig nem alakult ki teljes egyetértés, mivel az országok közötti kulturális és természetjárással kapcsolatos különbségek ezt eddig nem tették lehetővé. A magyar szakirodalom alapján a tanösvények a terepi bemutatóhelyek egyik típusaként kiemelt szerepet tölthetnek be a környezeti szemléletformálásban már kora gyermekkortól kezdve. Olyan terepi bemutatóhelyek, amelyek jelzéssel vannak ellátva, tematikus útvonalon helyezkednek el és állomáshelyekkel rendelkeznek (Kiss, 2007). A hazai gyakorlatban a tanösvények különböző elnevezései és újabb generációi miatt eltérő terminológiával találkozhatunk, például tanösvény, túraösvény, élményösvény stb., mely nehezíti feltérképezésüket. Intézményünk tudatosan keresve a környezetünkben rejlő lehetőségeket, a nevelőtestület, a szülői munkaközösség és a fenntartó önkormányzat hatékony együttműködésével 2024 őszén létrehozta a Bokréta Túraösvényt. A túraösvény az óvodától indul a Kapos-hídon át a mérei dombokkal körülvett közeli erdőbe. A körülbelül 1,8 km hosszú útvonal erdőségben tett része kb. 800 métert ölel fel. Előadásom célja a Bokréta Túraösvényen keresztül bemutatni az ötlettől a megvalósításig az óvodai tanösvények kialakításának egy lehetséges menetét, valamint a tanösvény környezeti nevelésben és fenntarthatóságra nevelésben betöltött szerepén túlmutatva komplex fejlesztő hatásait is. Túraösvényünk nem csak egy útvonal, hanem élménypedagógiai és erdőpedagógiai nevelési színtér, ahol a túrázás mellett a tudásátadás és a természetről való gondoskodás is zajlik, s az óvodai és mini bölcsődei közösséget szolgálja. Az egészségmegőrzés jegyében mozgásra inspirál, megnyugtató, feltölt. A túraösvény lehetőséget nyújt kirándulások, séták során a közvetlen tapasztalat- és élményszerzésre, emellett komplex foglalkozások színterévé is válhat. Régióinkban számos óvoda rendelkezik a megfelelő környezeti feltételekkel, ezért célként tűztem ki, hogy inspirációt nyújtsak a zselici régió óvodáinak tanösvények létesítésére, ezáltal hozzájárulva az értékes természeti környezetünkben rejlő lehetőségek magasabb fokú kiaknázásához, pedagógiai hasznosításához. A Bokréta Túraösvény bemutatásával egy példát kívánok adni más intézmények számára a túraösvények kialakításához.

Kapcsándy Gabriella

**MENTORPROGRAM BEMUTATÁSA OKTATÓI SZEMMEL:
DIFFERENCIÁLÁSI ÉS ADAPTÁLÁSI LEHETŐSÉGEK AZ ALSÓ
TAGOZATOS MATEMATIKA TANÍTÁSBAN A PETŐ ANDRÁS KAR
GYAKORLÓ ISKOLÁJÁBAN**

Kulcsszavak: konduktív nevelés; mentorprogram; fejlesztő játékok

A Pető András által kidolgozott konduktív nevelési rendszer a központi idegrendszeri sérült gyermekek és felnőttek komplex személyiségfejlesztése. A konduktív pedagógia alapja az aktivitás, a tevékenységekben történő tanulás, amelyre az ingergazdag környezet motiválóan hat. „A mozgássérült egyének széleskörű fejlesztése is olyan tevékenység által eredményes, amelynek során nemcsak a meglevő tudásuk alkalmazása történik, hanem döntési helyzetbe kerülnek, együttműködésre készítetnek, alkalmazkodásra ösztönöznek” (Zsebe, 2019). Előadásomban bemutatom, hogy a Pető András Kar Gyakorló Iskolájában milyen módon tudjuk a tanítási órákon a tevékenységekben történő tanulás szemléletét alkalmazni. Mindez a NAT 2020 alapelveivel összhangban, vagyis a tevékenykedtetés, a differenciálás és a páros vagy csoportmunkában megjelenő kooperáció segítségével. A Pető András Kar által meghirdetett mentorpályázatunk keretében egy konduktorral és hét, harmad és negyedéves hallgatóval kezdtem el a Kar oktatójaként az alsó tagozatos matematika tanítás során alkalmazható differenciált eszközök és adaptálási lehetőségek kidolgozását. A csoport tagjaival hétről hétre találkoztunk, és a gyermekeket, a tantervet és a követelményeket figyelembe véve történt a feladatok szétosztása. Iskolánkban a mozgássérült gyermekek mellett egyéb SNI kategóriába tartozó gyermek is tanul. Elsősorban az első osztályos tananyaghoz szükséges fejlesztési eszközök és játékok kitalálását, elkészítését és a gyakorlatban történő kipróbálását, valamint a kereskedelmi forgalomban kapható társasjátékok adaptálási lehetőségeit vizsgáltuk. Kidolgoztuk a több szintű differenciálás-módokat kognitív, illetve tünetspecifikus szempontból is. Mivel az adott osztályban tanuló öt kisgyermek különböző diagnózisú, így megfelelő terep a megfigyelésekhez és a módszertani fejlődéshez egyaránt. A hallgatók aktív részesei voltak a folyamatnak, ötletekkel és megvalósítási javaslatokkal járultak hozzá a közös munkához. Az eszközök, játékok bevezetésekor jelen voltunk, a tapasztalatokat lejegyeztük, majd utána értékeltük a látottakat. Több esetben változtattunk a kitalált verziókon, vagy az eszközök méretét, vagy az alkalmazási lehetőségeket és a differenciálásmódokat gondoltuk át. A kooperatív szemlélet kialakítása, egymás segítése, véleményének meghallgatása minden eszköz elkészítése során fontos szempontként jelent meg. A mentorprogramunk bemutatása előadások, workshopok, szemináriumok keretében történik majd.

Kántor Zsuzsanna – Kissné Zsámboki Réka

HASONLÓ A HASONLÓVAL KÖNNYEN MEGALKUSZIK – AZ ÓNOAP ÉS A NAT ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE A KORAGYERMEKKORI TANULÁS ÉRTELMEZÉSÉNEK SZEMSZÖGÉBŐL

Kulcsszavak: gyermeki tanulásértelmezés; óvoda-iskola átmenet; tartalmi és törvényi szabályozók; ÓNOAP; NAT

A gyermek fejlődése során az óvoda-iskola közötti átmenet összetett, soktényezős folyamat, amelyben az egyik kulcsfontosságú tényező a tartalmi és törvényi szabályozókban foglalt elvárások, célkitűzések és pedagógiai irányelvek összhangja. Kutatási problémafelvetéseink alapján elmondható, hogy az óvodai és iskolai tartalmi szabályozók eltérő megközelítései (pl. „tanulás” és „fejlesztés” fogalma) nehézségeket okozhatnak az egységes pedagógiai gyakorlat kialakításában. Az átmenet támogatásának módja, az együttműködés mértéke, illetve a gyermek életkori és fejlődési sajátosságainak figyelembevétele eltéréseket mutathat, amelyek kihívásokat jelentenek a gyakorlatban. A pedagógusok szerepe és feladatai, valamint az intézmények közötti együttműködés hiányosságai akadályozhatják a tanulás eredményességét. Kutatásunk célja, hogy feltárjuk a gyermeki tanulás értelmezésében bekövetkezett legfontosabb paradigmaváltásokhoz kapcsolódó különbségeket az Óvodai nevelés országos alapprogramja (ÓNOAP) és a Nemzeti alaptanterv (NAT, 1-2. osztály) vonatkozásában. A komparatív vizsgálat kiemelten fókuszál (1) a tanulás és a fejlesztés fogalmainak definiálására, (2) a nevelő- és oktatómunka alapelveire, feladataira, (3) a nevelés-oktatás módszereire, (4) annak szervezeti kereteire, valamint (5) a szabályozókból körvonalazódó gyermekképre. Kutatási kérdéseink: (1) Milyen különbségek és hasonlóságok fedezhetők fel a „tanulás” és „fejlesztés” fogalmainak meghatározásában az ÓNOAP-ban és a NAT-ban (1–2. osztály)? (2) Hogyan jelenik meg az óvodai-iskolai átmenet és annak támogatása a két dokumentumban? Milyen szemléletbeli azonosságok és különbségek állapíthatók meg? (3) Milyen módon jelenik meg a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlődési ütemének figyelembevétele a tartalmi szabályozók szövegében? (4) Hogyan definiálják a dokumentumok a pedagógusok szerepét és feladatait, illetve az óvodák és iskolák közötti együttműködést a gyermek fejlődésének támogatásában? A kutatás kvalitatív dokumentum- és tartalomelemzés módszertanára épül. A tartalomelemzést szoftveres támogatással (Atlas.ti) és kutatói munkacsoporttal végeztük. A kutatási eredmények érvényessége érdekében többszörös ellenőrzést alkalmaztunk. A kutatási eredmények összegzésekképp megállapítható, hogy a két dokumentum különböző értelmezés szerint közelíti meg a tanulás és a fejlesztés fogalmát, amelyben a gyermeki aktivitás mértéke is jelentősen eltérő. A gyermek életkori sajátosságainak figyelembevétele nem jelenik meg kellő részletességgel, így a fejlődési szükségletek teljes körű támogatása kérdéses lehet. A pedagógusok szerepét illetően a dokumentumok eltérő elvárásokat fogalmaznak meg, és az intézményi együttműködés hiányosságai akadályozhatják a nevelési-oktatási folyamat folytonosságát, hatékonyságát. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a tartalmi szabályozók harmonizálása kulcsfontosságú a rugalmas és gyermekközpontú óvoda-iskola átmenet kialakításában.

Kecskés Miklósné

**A GYERMEKFILOZÓFIA ÉS NÉPTÁNCPEDAGÓGIA
ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA**

Kulcsszavak: néptáncpedagógia; gyermekfilozófia; népi játék

A gyermekfilozófia korszakát éljük, a gyermekfilozófia több képviselője egyetért azzal, hogy a kritikus gondolkodás képességét meg kell alapozni már gyermekkorban. Az 1960-as évek végén Matthew Lipman rávilágított arra, hogy a logikus érvelés, a gondolkodásfejlesztő programok alkalmazása és beépítése a nevelési-oktatási folyamatba létfontosságú. A filozófusok érdeklődése is a gyakorlati, etikai kérdések felé fordult, az alkalmazott filozófiai irány került előtérbe. Magyarországon is számos szakember foglalkozik a gyermekfilozófia kérdéskörével, gyakorlati alkalmazására is több esetben találunk példákat a megjelent írásaikban. Egyre több pedagógus fedezi fel a gyermekfilozófia elemeinek felhasználásával azt a jótékony hatást mely a tanulásban és a társas viselkedésben megmutatkozik. A gyermekfilozófia célja nem a gyermek bevezetése az akadémikus filozófiába, hanem hogy konkrét élmények útján a tapasztalás módszerével és a gyermeki lét jellemvonásaira támaszkodva alkalmazza a filozófia szegmenseit, mindezt mesék és közös beszélgetések segítségével. Felmerül ugyanakkor a kérdés, hogy a kritikus, kreatív, hajthatatlan gondolkodás fejlesztését, valamint az egymással való együttműködést az élményközpontú tanítást tudja-e és ha igen, mely módokon képes még fejleszteni (pl. népi játékok és néptánc segítségével). Vizsgálatomban a két oldal metszetét fedezem fel és keresem alkalmazási lehetőségeit. Több kérdéskört, szempontot is kiragadva a gyermekfilozófia területéről, lényegi, alapvető kulcsfogalmaiból, elmondható, hogy sok közös tartalomra találtam a népi játék/néptánc tanítás céljainak, feladatainak és kulcsfogalmainak összehasonlítása közben. Lényegi különbség azonban az, hogy míg a gyermekfilozófia gyakorlatai többnyire a feladatokat elméleti oldalról kiindulva segítik, majd beszélgetések által fejlesztenek, a tánc és játék a fejlődést mozgásos cselekvéssel, művészetek bevonásával (tánc, zene, képzőművészet) éri el.

Kelemen Annamária – Podráczky Judit

ÉLMÉNYPORTA JÓGYAKORLAT: AZ ÁLLATASSZISZTÁLT INTERVENCIÓK LEHETŐSÉGEI A MATE KC GYAKORLÓ ÓVODÁBAN

Kulcsszavak: állatasszisztált intervenciók; óvodai állatgondozás; élménypedagógia

Az ember a természet része. Wilson biofilia hipotézisének egyik alapvetése, hogy az emberiség ösztönösen igényli a növények és az állatok közelségét, génjeinkben genetikailag kódolva van az igény a természettel való együttélésre (Molnár et al., 2021; Wilson, 1984). Az óvodai nevelés alapfeladatai közé tartozik a környezeti nevelés, melyben kiemelt szerepe van a környezettudatos szemlélet megalapozásának. Az óvodás korú gyermek nyitott az őt körülvevő világra, így a megfelelő feltételek biztosítása mellett, minden érzékszervre ható tapasztalással, játékos cselekedtetéssel, játékba integráltan sajátíthatja el a környezettudatos magatartás alapjait. Óvodánkban nagy hangsúlyt fektetünk az ökológiai szemléletmód megalapozására, melynek az intézményünkben 2020-ban kialakított Élményporta kiváló teret biztosít. A 2022-re kidolgozott, kertgondozáson és állatgondozáson alapuló Élményporta jógyakorlatunk megvalósítása és folyamatos működtetése iránt nevelőtestületünk minden tagja elkötelezett. Ma már nem kérdés az állatok emberekre gyakorolt jótékony hatása, ezért célunk az állatokkal való interakciók változatos lehetőségeinek biztosítása és tudatos kihasználása. Az állatasszisztált aktivitás (AAA) évek óta fontos szerepet tölt be óvodai nevelésünk gyakorlatában. A 2020-ban kiépült infrastruktúra, a kert és az állattartáshoz szükséges feltételek, majd a 2021-ben a ketrecekbe betelepített törpetyúk és nyulak új perspektívát nyitottak meg számunkra, lehetővé téve, hogy intézményünkben napi gyakorlattá váljon az állatasszisztált pedagógia (AAP) megvalósítása. Előadásunk célja annak bemutatása, hogy az állatok által biztosított lehetőségek a kisgyermekkorú komplex személyiségfejlesztésben kiválóan hasznosulnak. A felelős állattartásra nevelés kapcsán megjelenő sokoldalú tapasztalatszerzés hozzájárul az óvodánkba járó gyermekek környezettudatos szemléletének, ember-állat kapcsolatának pozitív megalapozásához, illetve olyan motivációt ad számukra, melyekkel képesek környezetüket is formálni, ezáltal közvetve a szülők attitűdjére is kedvező hatást gyakorlunk. Célunk hosszú távon egy olyan élménypedagógiai módszer működtetése, amely a gyermekek ökológiai szemléletének alakítása szempontjából modell értékű, és adaptálható mintát ad más intézmények számára.

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Kis Annamária

AZ ÉRZELMEK MEGÉLÉSÉNEK NEHÉZSÉGE ÉS A SZÜLŐI BÁNÁSMÓD ÖSSZEFÜGGÉSEI

Kulcsszavak: alexitímia; érzelmek megélése; szülői bánásmód

Az alexitímia a pszichoszomatika fontos fogalma, a kifejezés az emocionális tartalmak megértésére, feldolgozására és leírására vonatkozó részleges vagy teljes képtelenséget jelent. Az alexitímia fokozott kockázatot jelent a pszichoszomatikus betegségek és bizonyos pszichiátriai zavarok kialakulására (Hargitai, 2003; Kállai, 2013; Rigó, 2014). A bizonytalan kötődési formák és a diszfunkcionális családi működés hatást gyakorolnak az érzelmek megélésére (Haan et al., 2013; Láng, 2009; Szpak & Bialecka-Pikul 2015). Az észlelt szülői bánásmód befolyással van a gyermek bizonyos intrapszichés jellemzőire, mint például az önértékelés (Cheng & Furnham, 2004; DeHart et al., 2006, idézi Lantos, 2015; Herz & Gullone, 1999), illetve az internalizáló és externalizáló tünetek (Yahav, 2007 idézi Lantos, 2015). Angliai és ausztrál kutatók az elégtelen anyai törődés az érzelmek azonosításának és az érzelmek leírásának nehézségével mutattak ki kapcsolatot, míg a pragmatikus gondolkodás tekintetében ez nem jelenik meg (Mason et al., 2005; Thorberg et al., 2011). Az apai és anyai túlvédés és az alexitímia között pozitív összefüggést találtak (Thorberg, 2010). Az előadás célja a szülői bánásmód érzelmek megélésére gyakorolt lehetséges hatásainak bemutatása. A kutatás az anyai és apai attitűdök hatásait vizsgálja a gyermek neme szempontjából. A kutatásban 276 válaszadó online kérdőívet töltött ki, a résztvevők 39 %-a férfi, 61 %-a nő volt. Az alexitímia azonosítása a Torontói Alexitímia Skála (TAS-20) magyar adaptációjával történt (Cronbach- α = 0,832). A kérdőív három alskálát mér: Érzelmek azonosításának nehézsége, Érzelmek kifejezésének nehézsége, Pragmatikus gondolkodás. Kitöltésre került továbbá a „Parental Bonding Instrument” (PBI) (Parker et al., 1979) magyar változata, a Szülői Bánásmód Kérdőív (H-PBI), amely 25 tételből áll, és három alskálája: Szeretet – Törődés – Túlvédés és Korlátozás (Tóth & Gervai, 1999) (Cronbach- α = 0,816). A korrelációs elemzések eredményei összhangban vannak a korábbi kutatásokkal, és további adalékot szolgáltatnak a nemek közötti eltérésekhez. A szülői bánásmód kérdőív alskáláinak a TAS 20 skáláival történő korrelációs elemzése a férfiaknál jóval több szignifikáns kapcsolatot jelzett, mint a nőknél. Esetükben a szülői bánásmód minden faktorán volt szignifikáns kapcsolat az alexitímia összesített értékeivel és egy vagy két alskálájával. Legkisebb mértékben az anyai Szeretet-Törődés dimenzióban (r = -0,159), legnagyobb az apai Túlvédés (r = 0,298) és az apai Korlátozás (r = 0,311) esetében volt. Az alexitímia Pragmatikus Gondolkodás alskálájára vonatkozóan csak egy esetben és csak igen kis mértékben jelzett korrelációt az elemzés. A nőknél a H-PBI egyetlen alskálján, az apai Túlvédés skálán jelent meg a TAS 20 összesített értékeivel szignifikáns érték (r = 0,339).

Kiss Julianna

**EGÉSZSÉGNEVELÉS A ZENEOKTATÁSBAN: A FOGLALKOZÁSI
ÁRTALMAK PREVENCIÓJA ÉS A KOVÁCS-MÓDSZER
ALKALMAZÁSÁNAK HATÁSAI**

Kulcsszavak: zeneoktatás; egészségnevelés; foglalkozási ártalmak; Kovács-módszer, mozgásfejlesztés

A zeneoktatásban résztvevő diákok, zeneakadémiai hallgatók és zenetanárok körében a foglalkozási ártalmak gyakorisága évről évre növekvő trendet mutat. A zeneoktatásban való részvétel magas szintű mentális és fizikai megterhelést jelent, és sok esetben nem kap kellő figyelmet a zenészek egészsége és testi kondíciója. A magyar alapfokú művészetoktatásban az egészségnevelés nem tartozik a központi célok közé, holott a zenészképzés különböző szakaszaiban, különösen gyermek- és ifjúkorban, valamint tanáraik körében a zenei foglalkozási ártalmak sűrű előfordulása figyelhető meg, és gyakran figyelmen kívül maradnak az egészségmegőrzés és a foglalkozási ártalmak prevenciójára irányuló intézkedések. A zenei tevékenység mint hosszú órákon át tartó intenzív gyakorlás, a kedvezőtlen hangszertartások és a rendkívüli stressz, jelentős hatással van a zenészek testi és mentális egészségére. A kutatás célja az egészségnevelés fontosságának hangsúlyozása a zeneoktatásban, a foglalkozási ártalmak okainak élettani magyarázata, valamint a Kovács-módszer alkalmazásának előnyei és hatásai. A Kovács-módszer egy komplex mozgásfejlesztő és prevenciós program, amely széleskörű lehetőséget biztosít a mozgás örömeinek és jótékony hatásainak meg tapasztalására. A módszer célja, hogy csökkentse a zenei foglalkozási ártalmak előfordulását, növelje a zenészek fizikai teherbírását és hozzájáruljon a zenét tanulók eredményességének javításához. A nemzetközi kutatások alapján a zenészek körében a foglalkozási ártalmak előfordulásának aránya 70–80% között mozog (Stockman, 1996). Pásztor Zsuzsa magyarországi felmérése szerint a 15-25 év közötti zenét tanuló diákok 56%-a szenvedett már valamilyen foglalkozási eredetű egészségügyi problémától, 10%-nál pedig a panaszok már zeneiskolás korban megjelentek (Pásztor, 2007). A leggyakoribb panaszok közé tartoznak a kéz bántalmak, halláskárosodás, a hangszalagok megerőltetése, pszichés zavarok és idegrendszeri kimerülések. A mozgásszervi tünetek előfordulása a hivatásos zenészek körében 73-88%-ra tehető (Viljamaa et al., 2017). A Kovács-módszer alkalmazása a zeneoktatásban bizonyítottan képes csökkenteni a foglalkozási ártalmak kialakulását, javítva ezzel a zenét tanulók fizikai állapotát és mentális jólétét, ami közvetlenül hozzájárulhat zenei teljesítményük növekedéséhez. Az előadás célja, hogy bemutassa a zeneoktatásban alkalmazható egészségfejlesztési módszert, és rámutasson arra, hogy a zenei pálya hosszú távú fenntarthatósága érdekében alapvető a zenészek egészségének védelme.

Kiss Noémi – Perjési-Jámbor Kata

KOMPLEX MOZGÁSTERÁPIA (KMT) HATÁSA 2. OSZTÁLYOS GYERMEKEK TANULÁSI KÉPESSÉGEINEK ERŐSÍTÉSÉRE

Kulcsszavak: komplex mozgásterápia; mozgásterápia; tanulási képesség

A Komplex Mozgásterápia (KMT) egy neuropedagógiai szemléletű pedagógiai módszertan, amely figyelembe veszi az idegrendszer plaszticitását, az aktivitás törvényszerűségét, a koegzisztencia, egyenetlen fejlődés törvényét, a szerkezet és funkció egységét és a transzfer jelenséget. A KMT egy mozgáson alapuló, mozgást mint eszközt használó módszertan, amely hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek képessé váljanak a hatékonyabb tanulási folyamatokra, könnyebben beilleszkedjenek a társadalmi helyzetekben, kommunikációjuk és finommotorikájuk fejlődjön. A fejlesztés során a nem megfelelően integrálódott elemi mozgásminták újratanítása történik, melynek következtében azt várjuk, hogy az idegrendszer működése összehangoltabbá váljon, és ez a kognitív képességekben is megjelenjen. A mozgások egymásra épülésében figyelembe vesszük az idegrendszer természetes érési folyamatait és az életkori sajátosságokat. A mozgássorok gyakorlásán kívül fontos szerepet játszik a pedagógus elfogadó, támogató attitűdje. „Gyakorló pedagógusként a munkám során felmerülő kérdések tették szükségessé, hogy a tanulási nehézségek kérdésével foglalkozzam...”-írja Kulcsár Mihályné „A tanulás öröm is lehet” című könyvében. Ezzel a megállapítással egyetértve használjuk a módszertant a munkánk során. A gyakorlatban arra keressük a választ, hogy ép intellektusú gyermekeknek, ha nehézkes az írás és olvasás elsajátítása, a figyelem és koncentráció megtartása, akkor a KMT módszertanával hogyan tudjuk gördülékenyebbé tenni a folyamatot. Jelen kutatásunkban egy vidéki általános iskola második osztályában követjük a gyermekek tanulmányi fejlődését 3–6 hónapon keresztül úgy, hogy a gyermekekkel heti öt alkalommal végeztetjük a KMT gyakorlatsorát és a kiegészítő stresszoldó gyakorlatsort. Kontrollcsoportként funkcionál a párhuzamos második osztály, akiknél nem alkalmazzák a KMT módszertant. Vizsgáljuk és összehasonlítjuk a tanulók viselkedését, tanulmányi eredményét, kognitív képességeit, figyelem-koncentrációját a kezdeti időszakban és a vizsgált időszak végén. A fejlesztés közben pedagógusoktól, szülőktől és a gyermekektől is kérünk visszajelzést, hogy milyen területen tapasztalják a változásokat, esetlegesen fennmaradó nehézségeket. Ezekből az információkból kívánjuk alátámasztani azt a meggyőződésünket, hogy a KMT tornát végző tanulók tanulmányi eredménye, koncentrációja folyamatosan javul a torna hatására.

Kolip Heléna

KISGYERMEKNEVELŐI INTELLIGENCIAPROFILOK ÉS SZÜLŐI ELVÁRÁSOK FELTÁRÁSA A BÖLCSŐDÉBEN

Kulcsszavak: intelligenciaprofil; bölcsőde; kérdőív

A gyermek fejlődésének első három éve kiemelkedő jelentőségű a későbbi viselkedésminták és a tanulmányi sikeresség szempontjából (Herczog, 2008). Ebben a kritikus életszakaszban a gyermekek fejlődésének adekvát nyomon követése és megfelelő támogatása elengedhetetlen. Ez a feladat holisztikus szemléletmódot, naprakész szaktudást és széleskörű kompetenciákat igényel a szakemberektől (Csapó, 2002). Elvitathatatlan elem tehát a bölcsődei munkában a kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepe, hiszen ezen keresztül folyamatosan hatással van a gyermekre, a családra és a társ-kisgyermeknevelőre (Alapprogram, 2024). Kurrens kutatásom, egy a gardneri többszörös intelligenciák koncepció bölcsődei adaptálhatóságát feltételező empirikus kutatás része. Jelen vizsgálat célja a kisgyermeknevelők személyiségének feltérképezése, illetve a szülők kisgyermeknevelőkkel szembeni elvárásainak feltárása. Kutatási kérdéseim, amelyek mentén ezt kibontani tervezem: Milyen intelligenciaprofillal rendelkeznek a kisgyermeknevelők? Van-e összefüggés a profilok és a szakemberek képzettsége között? Mely intelligenciák azonosíthatók a szülők kisgyermeknevelőkkel szemben támasztott elvárásai között? Összefüggenek-e ezek a hozzátartozók legmagasabb iskolai végzettségével? Mindkét esetben kérdőíves módszerrel dolgoztam, melyhez a kikérdezést a szakirodalomban fellelhető mérőeszközzel végeztem (Armstrong 2009; Dezső, 2014; Schmidt, 2022). A kérdések az említetteken felül a bölcsőde elhelyezkedésére adtak információt (vármegye, település). A megkérdezett 80 dél-dunántúli (Baranya, Tolna, Somogy) kisgyermeknevelő esetében a nyelvi, inter- és intraperszonális, illetve a természeti intelligencia jelenléte volt hangsúlyos, de szignifikáns összefüggést nem találtam a bölcsődében dolgozó szakemberek képzéstípusa és az említett intelligenciák között. A 187 megkérdezett szülő kiemelt jelentőséget tulajdonít a kisgyermeknevelők kiváló beszédkészségének, választékos szókincsének és érthető kifejezőmódjának, ami a nyelvi intelligencia alapvető összetevőit képezi. Emellett elengedhetetlennek tartják az együttműködési készséget, a mások érzéseinek megértését, a konfliktuskezelési- és a motivációs képességet, amelyek az interperszonális intelligencia kulcsfontosságú elemei. Az említett intelligenciák és a szülők legmagasabb iskolai végzettsége között szignifikáns összefüggést nem találtam. Elmondható, hogy a gyermekek első három életévében történő szakszerű fejlődéskövetés és -támogatás komplex és összetett feladat, amely magas szintű szakmai felkészültséget, empatikus, hiteles magatartást, kellő önismeretet, illetve a gyermekre irányuló pozitív viszonyulást igényel a szakemberektől (Arató, 2015). Személyiségének, intelligenciaprofiljának megismerése lehetőséget ad a kisgyermeknevelő számára adekvát képzések, továbbképzések meghatározására, a családi elvárások felfedése pedig elősegíti a szülő és a pedagógus közös munkáját, mellyel hozzájárulhatnak a gyermekek harmonikus fejlődéséhez.

Koltai, Zsuzsa

**THE ROLE OF ADULT LEARNING IN SOCIAL ENGAGEMENT OF
MUSEUMS IN GRAZ**

Keywords: museums in Graz; adult learning; social engagement

The social role of museums has significantly expanded over the past decades in response to accelerated sociocultural changes worldwide. The role of museums in promoting adult learning and community engagement has become increasingly important in recent years, particularly in response to today's defining social challenges, such as the growing threat of isolation, rising intolerance, and the challenges of social inclusion. This presentation reveals the findings of the author's empirical research based on structured interviews conducted with 10 museum educators and directors from Graz museums in January and February 2025, focusing on the social role-taking of museums in Graz, as well as museum learning practices related to community engagement and adult learning. By following a stratified sampling procedure, the empirical research mapped the practices of engaging and organizing the local community in various types of Graz museums, explored the forms and frameworks of collaboration between local museums and the University of Graz, and investigated the methods applied in the adult learning activities of local museums. In order to explore the connection between local museums and the academic background of adult education, additional interviews were conducted using snowball sampling with instructors at the University of Graz, Faculty of Environmental, Regional, and Educational Sciences, Department of Educational Sciences, focusing on the role of museums and museum learning in the Educational Sciences BA and Adult and Continuing Education MA programs. The presentation also includes an analysis of the exhibitions and online platforms of the museums in the sample, using a pre-established set of criteria to assess how they contribute to promoting museum learning and social engagement. Based on the findings of the empirical research, the author formulates recommendations for the potential adaptation of best practices from Graz museums to support lifelong learning in Hungarian museums, as well as for expanding the social role of museums in Hungary.

Kománovics Alexandra

**A TANÓRÁN KÍVÜLI NEVELÉS ISKOLÁN KÍVÜLI SZÍNTEREINEK
SZEREPVÁLTOZÁSAI ÉS KIHÍVÁSAI HAZÁNKBAN A
RENDSZERVÁLTÁSTÓL A DIGITALIZÁCIÓ TÉRHÓDÍTÁSÁIG**

Kulcsszavak: nonformális tanulás; tanórán kívüli nevelés; digitális kihívások

A család mint elsődleges szocializációs közeg mellett az egyén szocializációját nagyban befolyásolják és alakítják a másodlagos térként említhető, nemcsak az olyan formális tanulási szintek, mint az óvoda vagy iskola, hanem az informális és nonformális tanulási szintek is. Utóbbiak főként a tanórákon kívüli tevékenységeknek adnak otthont az iskola falain kívül, de szintén nevelési funkciókat látnak el. Ide tartoznak a közművelődési intézmények, színházak, múzeumok, könyvtárak, levéltárak és mozik. Eredeti tudásátadó és nevelő funkciójuk átalakult az elmúlt évtizedek során. A rohamosan fejlődő világ, a digitalizáció, illetve a Z és Alfa generációk sajátos igényei, gondolkodásmódja és élethez való hozzáállása mind-mind befolyással vannak a nonformális tanulási szintek szerepváltozására. A magyarországi múzeumok és színházak gyorsan reagálva a világszerte végbemenő változásokra számos innovatív ötlettel, múzeumi-és színházpedagógiai foglalkozással, illetve digitális és multimédiás eszközökkel bővítették az oktatás-nevelést segítő tevékenységüket, hogy ezáltal érdekesebbé és izgalmasabbá tegyék a gyerekeknek a tanórán kívüli tudásszerzési folyamatot. Mára a könyvtárak is nyitottak a fejlődés irányába digitális tartalomfejlesztéssel, ám a közművelődés tekintetében némi lemaradás figyelhető meg. A kutatás ezen folyamatok okait próbálja elméleti szinten feltárni. Vizsgálja a múzeumok, színházak és könyvtárak tevékenységében végbemenő változásokat és fejlődési utakat a rendszerváltástól napjainkig tartó időszakra vonatkozóan, majd esetükben pedagógiai aspektusú jógyakorlatokat is felvonultat. A kutatás elemzi a közművelődési intézmények tevékenységében bekövetkezett változásokat is és megpróbál választ keresni arra a kérdésre, hogy ebben a szektorban vajon miért problematikus a digitalizáció és a pedagógiai vonatkozású megújulás. Mivel a kutatás kvalitatív jellegű, így dokumentumelemzés segítségével vizsgálja a téma eddigi szakirodalmait és veti össze az említett nonformális tanulási szintek főbb oktatási-nevelési kihívásait. Összegzésképpen újító gondolatokat vonultat fel a téma kapcsán és a témában született szakirodalmak alapján megvizsgálja, hogy a könyvtárak, múzeumok és színházak esetében alkalmazott pedagógiai módszerek, jógyakorlatok és digitális innovációk adaptálhatók-e a közművelődési intézmények tevékenységébe. A tanulmány kizárólag a közművelődési intézmények, színházak, múzeumok és könyvtárak pedagógiai aspektusú és digitális tevékenységét vizsgálja a rendszerváltástól napjainkig, így a levéltárak és mozik témakörét jelen esetben figyelmen kívül hagyja.

Kóger Yvetta

SAJTÓDISKURZUSOK AZ ÖTVENES ÉVEK ÓVODAÜGYÉRŐL ÉS A CSALÁD-ÓVODA KAPCSOLATRÓL

Kulcsszavak: óvodatörténet; sajtódimenzió; kvalitatív szemléletű módszertan

Jelen kutatás keretében az ötvenes évek óvodájáról a sajtóban megjelent állítások hivatalos diskurzusát vesszük górcső alá a család és az óvoda mint az óvodáskorú gyermek szempontjából meghatározó két nevelési szintér kapcsolatának kontextusában. Metodológiai szempontból a téma feldolgozásához egy neveléstörténeti kutatási ismérveket szem előtt tartó kvalitatív szemléletű kutatásra vállalkoztunk. Az elsődleges kútfők közül a sajtóirodalom dimenziójához mint forrásdimenzióhoz soroljuk egyrészt az óvodás gyerekek szüleihez is eljutó ún. nem szakmai sajtó anyagait, másrészt pedig a nevelésügyi folyóiratok közül az óvodáskorú gyermekekkel hivatásszerűen foglalkozó pedagógusok szakorgánumát, az Óvodai Nevelést. A választott források cikkei adták a vizsgálat szövegtömegét. Az ötvenes évek óvodaképének sajtórepresentációját a nem szakmai újságok elemzése tárja fel. A kutatói kérdés, melyre választ keresünk: milyen óvodaképet közvetített olvasói felé az újságokon keresztül az egykori államirányítás? Az óvoda korabeli jelentésének megragadásához egyfelől a metaforaelemzés módszerét választottuk Vámos Ágnes (2003) elveit vezérfonalként alkalmazva. A szocialista sajtó sajátos köznyelvi szövegeiben kerestük az óvoda célfogalom metaforáit. A tartalmi elemzés hat forrásfogalom megfogalmazásához vezetett: az óvoda gyermekvilág, csodás hely, gondoskodás, alkotás-formálás, kert, valamint érték. A vizsgált korszak egyeduralkodó szatirikus hetilapjában, a Ludas Matyiban a képi megjelenítés valóságából átemelt elemeinek és a parodizált szövegeknek, rejtett idézeteknek felismerését és megfejtését tűztük ki célul a történettudomány (és a neveléstörténet) hagyományos – dokumentatív, elbeszélő jellegű – módszerén túl történeti ikonográfiai elemzéssel. Az óvodaképet meghatározó főbb tartalmi csomópontok: a „terszemen” bővülő óvodahálózat; az óvoda mint tündérország; a „Szülők Iskolája” – a családi nevelés állami orientációja; a megválaszolásra váró kérdések – megoldandó problémák, és a gyermekeken keresztüli propaganda. Az óvónői szakfolyóirat cikkei alapján célunk az óvoda sokszor ideologizált, pártállami irányítás által konstruált természetének – jelenből kiinduló – elemző bemutatása. A vizsgálat adatkorpuszát az „ötvenes évek” idődimenziójának keretében (1948-1959) megjelenő cikkek, közlemények adják. Az adatkorpusz célzott, szelektív mintavétellel került kiemelésre. A tartalmilag strukturáló kvalitatív tartalomelemzés során Kuckartz (2012, 2019) rendszerére tekintettünk vezérfonalként. Az újságcikkek elemzése nyomán körvonalazódhat, hogy milyen aktuálpolitikai szándékok befolyásolták az óvoda működését és ezek mennyiben érintették az óvodáskorú gyermekek szüleit, a családokat. Emellett kirajzolódhat az is, hogy az óvodaügyet meghatározó területek közül szakigazgatási szempontból melyek élveztek prioritást.

Köő Artúr

BESZÉLŐ ÉGBOLT – KAZETTÁS MENNYEZET EGY LAKÓTELEPI REFORMÁTUS ISKOLÁBAN

Kulcsszavak: református; nevelés; kazettás mennyezet

A festett kazettás mennyezetek a reneszánsz óta a magyar népművészet és egyházművészet szemet gyönyörködtető elemei. A reformáció visszaadta a kereszténységnek a korai templomok egyszerűségét. Különösen a református és unitárius templomok falait festették fehérre és egyszerűsítették a belső berendezést. Központi szerepet kapott a szószék, az igehirdetés helye, és az oltár vagy úrasztal, az úrvacsora helye. Fokozatosan jelent meg a fatábla festészet, mely a karzat mellvédlapjait és a mennyezet kazettáit díszítette képekkel. A kazettás mennyezetek ma is látható gazdag motívumkincse szorosan egybefonódik más népművészeti alkotások díszítő kincsével. Egyes növényi díszítőmotívumok is lehetnek ugyan itáliai eredetűek, ez azonban megihlette a hazai asztalos mestereket, akik e templomkazettákat kifestették. Ez az ösztönző hatás csak a gazdag hazai népművészettel együtt alakíthatta ki azt a formai nyelvet, amit ma ugyanúgy sorolhatunk művészeti korszaknak a hazai templom-művészetben, mint néhány évszázaddal korábban a Szent László-legenda falfestészetet megtermékenyítő korszakát. A Kárpát-medencében még a mai, erősen leromlott állapotban is több kazettás mennyezet található, mint Európában máshol összesen. Nálunk a máig egészben vagy részben fennmaradt kazettás mennyezetek száma több százra tehető és egy-egy templomra átlagosan száz kazettát számíthatunk. A Kárpát-medencén belül a festett kazettás mennyezetek és az ún. „rokonemlékek” (karzattmellvédek, padelőlápok, szószékek és feljáróik oldallapjai) ábraanyaga sem egymástól elszigetelt motívumok önkényes válogatású és elrendezésű halmaza, hanem nagyon is célszerű és jól felismerhető, rekonstruálható rendszert alkot. Ez a rendszer mind alapvonalaiban, mind konkrét formaképleteiben igen nagymértékű egyöntetűséget mutat a Kárpát-medencén belül, az egymástól tetemes távolságra lévő helységek esetében is. Mint látható, a református templomok kazettái a reformáció századától kezdve részei a Kárpát-medence magyarságának kultúrájának, ugyanakkor az is tény, hogy vannak olyan templomok, ahol e díszítőelemek állapota folyamatosan romlik. Rohanó világunkban ráadásul egyre kevesebb figyelmet szentelünk mindezeknek az ékköveknek, melyek sokkal többek egyszerű szemet gyönyörködtető elemeknél. Iskolánkban, a Benkő István Református Gimnáziumban reneszánszát éli a kazettakészítés és kazettásítás. Mit tud adni egy kazettás mennyezet, kazettákkal díszített korlát stb. a mai gyerekek számára? Formálja-e világról alkotott képét az iskolába járó gyerekeknek, felnőtteknek egyaránt? Milyen nevelési szándék húzódik meg e mögött? Kell-e a protestáns iskoláknak hasonló próbálkozásokat tenni annak érdekében, hogy a magyar népművészet és egyházművészet ezen részét ne hagyja a feledés homályába veszni és az ifjúságon keresztül megőrizze a jövő számára? Előadásom a kazettás mennyezetek, díszítőelemek történetét mutatná be, valamint keresi a válaszokat a fentiekben megfogalmazott kérdésekre.

Krupa Mónika

A VIDEÓJÁTÉK-HASZNÁLATI ZAVAR MOTIVÁCIÓS TÉNYEZŐI

Kulcsszavak: videójáték-használati zavar; motiváció; érzelemszabályozás

Kutatásunk során arra kerestük a választ, hogy a videójáték-használati zavar motivációs háttértényezői miként alakulnak a fiatal felnőtteknél. Napjainkban a digitális technika fejlődése okán, a viselkedési addikciók rizikótényezőinek vizsgálata (Demetrovics, 2014) különösen fontossá vált. Kutatási célunk a videójáték- használati zavar motivációk feltérképezése (Király et al., 2017), a tanulási folyamatok és az addiktív magatartás összefüggésének vizsgálata volt, mely új területként egyúttal a neveléstudományban releváns kérdéssé léphet elő. Várhatóan a belső motivációk, az érzelemszabályozás nehézsége és az alacsony önértékelés, továbbá az interperszonális kapcsolatok összefüggést mutatnak a videójáték-használati zavar kialakulásával. A 2024 márciusában indult felmérésben az adatgyűjtés félig strukturált interjúk formájában történt. Összesen 10 fő, problémás játékhasználattal érintett felnőtt élettörténetét vizsgáltuk kvalitatív elemzéssel. Az alanyok bevétele addiktológiai rehabilitációs klinikai osztályon történt önkéntes jelentkezéssel. (A válaszadók 20-45 év közöttiek voltak, 4 nő és 6 férfi.) A videójátékhasználati-zavar „flow” élménye, a tanulás folyamata és a jutalmazási rendszer összefüggése, a belső motivációk, az érzelemszabályozás zavara és az alacsony önértékelés mind megjelentek az interjúalanyoknál, melyek érzékenyítenek az addiktív zavarok felé (Archi et al., 2022). Megállapítható, hogy a felnőtt ADHD tüneteit mutató egyének addiktív zavara szignifikáns összefüggést mutatott az önértékelés mértékével, mely nem csupán a kémiai addikció, hanem a viselkedési addiktív zavar lehetséges veszélyforrása is, miként azt korábbi tanulmányok is feltételezték (Kapitány-Fővény, 2021). Az iskolai prevenció és pedagógiai munka nem nélkülözheti az érzelemszabályozás zavarában rejlő kockázati tényezők ismeretét (Stellern, 2020), sem az ehhez kapcsolódó önértékelés helyes mértékének erősítését, illetve az elsajátítási motiváció fontosságát már gyermek- és serdülőkorban. A motivációkutatás ezen iránya jelentős kutatási dimenzióvá válhat a neveléstudomány területén.

Laczkó Attila

A KÜLSŐ KÖRNYEZETI TÉNYEZŐK HATÁSA A SPORTSZERVEZETEK TEHETSÉGGONDOZÁSÁBAN

Kulcsszavak: környezet; szervezeti kultúra; sporttehetség-gondozás; hosszú távú sportolói felkészítés

A sporttehetség-gondozás során számos környezeti tényező befolyásolja a tehetségek gondozását és későbbi beválását. Egy sportszervezet sikerességét az határozza meg, hogy a környezeti tényezők milyen mértékben tudnak összhangban működni. A tehetségmodellek megalkotásával és fejlődésével a kutatók felismerték, hogy az intraperszonális tényezők mellett az interperszonális tényezők teljesítményre gyakorolt hatását is szükséges vizsgálni (Czeizel, 2003; Mönks & Knoers, 1997; Piirto, 1994, 1999; Tannenbaum, 1983). A környezet szerepének vizsgálata az ezredforduló környékén vált hangsúlyossá (Gagné, 1999). A Holisztikus Környezeti Vizsgálat (HEA) két modellt igényel: az ATDE-t, amely a környezet szerkezetét írja le, és az ESF-t, amely a sikerhez szükséges tényezőket strukturálja (Henriksen et al., 2010b). A sikeres környezet jellemzői a támogató sportkörnyezet, a példaképek megléte, a társadalmi támogatás, a pszichoszociális fejlesztés, a sokoldalú képzés, a hosszú távú fejlődés és a családdal és iskolával való szoros együttműködés (Ryom et al., 2020). Céлом a nemzetközi szakirodalom elemzésével feltérképezni a külső környezeti tényezők szerepét a sportszervezetek működésében, és javaslatokat megfogalmazni a gyakorlatra és a további kutatásokra vonatkozóan. A kutatás során irodalmi áttekintést végeztem az alábbi kulcsszavak használatával: athletic talent development environment, holistic ecological approach, environment success factors. Az elemzés kvalitatív módszerekkel a hangsúlyos területekre irányult. Az eredményes utánpótlásnevelő műhelyek egyik legfontosabb jellemzője a megfelelő szervezeti kultúra. Elengedhetetlen a családi környezet, amely magában foglalja a jó kapcsolatot a mikrokörnyezet szereplői között (Westermarck, 2016). A sikeres képzést a szélesebb környezet támogató hozzáállása és együttműködése egyaránt meghatározza. A sikeres egyesületekre jellemző, hogy a szakemberek munkája integráltan, rendszerbe foglalva valósul meg, s ezáltal magas szintű képző-nevelő munka jön létre (Henriksen et al., 2010a; Seanor et al., 2017). A sikeres szervezeteket ugyanakkor szoros edző-sportoló kapcsolat és támogató környezet jellemzi (Flatgard et al., 2020; Larsen et al., 2013). Az utánpótlásképzést érintő tanulmányok egyik fókuszpontja a hosszútávú felkészítés és a sokoldalú képzés vizsgálata. Larsen és munkatársai (2020) valamint Kiper (2024) munkájában röplabdázók, ill. labdarúgók vannak a fókuszban; az utánpótlásképzés célja náluk a kiemelt képességű felnőtt sportolók nevelése a felnőtt csapat számára, de a hosszútávú fejlesztés és egyéni képzés mindig az aktuális sikeresség felett állt. Az utánpótlás sportolók életében meghatározó szerepe van a közvetlen példaképeknek és a felnőttcsapat jelenlétének. Flatgard és munkatársai (2020) és Karlsson (2020) által vizsgált sikeres szervezetek kiemelt jellemzője a felnőtt csapat jelenléte és az azzal ápolott szoros kapcsolat.

Lajtai Zsoltné

TUDATOS KISGYERMEKNEVELŐ, A XXI. SZÁZAD BÖLCSŐDEI SZAKEMBERE

Kulcsszavak: tudatosság; kisgyermeknevelés; bölcsődei ellátás

Napjainkban szinte mindennap találkozunk a „tudatosság” fogalmával: tudatos életmód, tudatos táplálkozás, tudatos öregedés, ... és a kisgyermeknevelő szakmához kapcsolódóan a tudatos gyermeknevelés és tudatos szülők elnevezéssel. De mit is jelent ez a fogalom a XXI. században és mit jelent a XXI. század bölcsődei ellátásában? Miért fontos, hogy a kisgyermeknevelő tudatosan végezze a munkáját? Mit jelent ez a bölcsődepedagógia gyakorlatában, az egyes területeken: a gondozás, a játék és a szülőkkel való együttműködés aspektusából? Mit tehet a képzés, hogy minél jobban felkészítse a kisgyermeknevelő szakembereket erre a tudatos szakmai tevékenységre? 41 éve gyakorló szakemberként és 24 éve kisgyermeknevelő szakembereket oktatóként – ebből 10 éve a BA képzésben – régóta foglalkoztat ez a téma. Az oktatás során az elmélet és a gyakorlat oldaláról is igyekszem felkészíteni a hallgatókat erre a feladatra. Kurzusaimat és a gyakorlatban továbbképzéseimet mindig a tudatos kisgyermeknevelő oldaláról közelítem meg, mert hiszem, hogy a modern bölcsődepedagógia alapja, hogy a kisgyermeknevelő átgondoltan, megfontolt döntésekkel, tervezetten végezze mindennapos tevékenységét. Az ilyen nevelési szemlélet fókuszában a kisgyermek harmonikus fejlődése áll, melynek legfontosabb tényezői az egyéni szükségletek figyelembevétele és az érzelmi intelligencia fejlődésének támogatása. Meglátásom szerint, a téma azért is nagy jelentőségű, mert a kisgyermeknevelő tudatos nevelőmunkája során egyszerre több gyermek személyiségfejlődését segíti. A gyermekvédelmi törvény megjelenésével a bölcsőde a kisgyermek naponta nevelése mellett egy újabb feladatot is kapott, a kisgyermekes szülők szülői kompetenciájának erősítését. Ki lenne más, aki a leghatékonyabban tudja támogatni a szülőket gyermekük nevelésében, mint a kisgyermeknevelő, hiszen a szülők után Ő tölti a legtöbb időt a gyermekkel és még a szakember szemszögéből is látja a gyermek fejlődését. Ahhoz azonban, hogy ezt hatékonyan tudja megtenni, szükség van a kisgyermeknevelő átgondolt, tervező, szervező, értékelő tudatosságára. Előadásomban a fentiekben megfogalmazott gondolatokra, kérdésekre keresem a választ és szeretném bemutatni, hogy óraadó oktatóként, gyakorló szakemberként miben és hol látom ennek létjogosultságát.

Lakatos Szilvia

ROMANI NYELVKÖNYVEK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: romani nyelv; nyelvkönyvek; összehasonlítás

Az előadás célja, hogy bemutassa két romani nyelvkönyv összehasonlításának eredményeit. A vizsgálat során kiválasztottam két romani nyelvkönyvet, az egyik a nemzetközi Romani Čhib A1 nyelvkönyv (2022), míg a másik a hazai Sityu romanes! Tanulj Cigányul! (2014) című kiadvány volt. Kiemelt szempont volt a kiválasztáskor, hogy a romani nyelv nemzetközi változata (mely több dialektus lexikális és nyelvtani jellemzőit is tartalmazza), és a magyarországi romani nyelv lovári dialektusa szerepeljen a nyelvkönyvekben. A szempont megértéséhez fontos információ, hogy a romani nyelv nem esett át nyelvújításon, és nincs sztenderd változata. Dárdai Ágnes szerint a „szempontsorok két dimenzió mentén ragadják meg a tankönyvek minőségi paramétereit: egyrészt számba veszik a formális elemeket (külső megjelenés, kötés, címlap, könyvészeti jellemzők), másrészt feltárják a tartalmi jellemzőket (szaktudományi megfelelés, általános pedagógiai, tantárgypedagógiai szempontok)” (Dárdai, 2002). Elsőként a romani nyelvkönyvek formális elemeit tanulmányoztam, második lépésében a tartalmi kérdésekre kerestem a választ. Megvizsgáltam, hogy a nyelvkönyvek tartalma, szövegezése, az illusztrációk minősége és jellege, ill. a nyelvkönyvekben található feladatok megfelelő segítséget nyújtanak-e ahhoz, hogy a diákok megértési nehézségek nélkül fel tudjanak készülni a vizsgára. Tanulmányoztam, hogy a kiadványok a négy nyelvi alapkészség közül az írásbeli vizsgán előforduló három készséget (az olvasásértést, az íráskészséget, és a hallásértést) fejlesztik-e. Az elemzés kiterjedt az illusztrációk számára, és a tanulásban betöltött funkciójára is. Végül összehasonlítottam a tankönyveket a bennük található kérdések, feladatok száma és típusa szerint. A vizsgálat gyakorlati jelentősége, hogy rámutasson arra, hogy olyan színvonalas kiadványok készüljenek a romani nyelvoktatás területén, mint a Romani Čhib A1, melynek célja a nyelv harmonizációja, valamint az, hogy a roma származású diákok számára egyenlő színvonalú tanulási lehetőségeket biztosítson.

Langat, Gilbert Cheruiyot – Molnár, Gyöngyvér

**INTEGRATED SCIENCE CURRICULUM AND STUDENT OUTCOMES:
PRACTICES, CHALLENGES, AND IMPACTS ON SCIENCE SKILLS AND
SCIENCE LITERACY**

Keywords: science curriculum, science education, science literacy; integrated science, implementation strategies, STEM education.

The integration of science courses has received considerable attention in global education systems. However, there is still a gap in understanding how integrated science is perceived and implemented in secondary schools. Integrated science, defined as a multidisciplinary approach that combines different scientific disciplines (Hawt at al., 2013), has been under-researched in the context of secondary education. This review systematically examines empirical research on integrated science, focusing on current trends, implementation strategies, challenges, and impacts on students' scientific literacy. Following the PRISMA guidelines, 25 relevant articles published between 2019 and 2025 were identified from databases such as Web of Science and Scopus. The findings reveal various implementation strategies, including student-centered research, teacher-led projects, problem-based learning, and design-based research, all aimed at promoting a coherent and interdisciplinary approach to science education. However, there are significant challenges to effective implementation, such as limited resources, inadequate teacher preparation, and insufficient opportunities for professional development. In addition, the pressure to prepare students for standardized examinations often leads to overemphasis on exam-oriented content, reducing the time available for practical and STEM-related activities. Biology, chemistry, and physics have emerged as the core disciplines forming the foundation of integrated science, especially in early secondary education (grades 7 to 9). This phase emphasizes general scientific literacy and interdisciplinary learning, equipping students with a strong foundation for specialized studies in later years. The review highlights the positive impacts of integrated science on students' problem-solving, critical thinking, logical reasoning, and collaborative skills, contributing to improved science literacy. However, these outcomes are often compromised by large class sizes, limited resources, and varying levels of teacher expertise. In addition, students often perceive integrated science as difficult, boring, and overwhelming, which can lead to negative attitudes toward the subject. Finally, integrated science curricula hold great promise for improving science education and students' scientific literacy. However, their success depends on addressing the challenges identified, including resource allocation, teacher training, and student engagement strategies.

This research has been funded by a Hungarian Academy of Sciences Research Programme for Public Education Development grant (KOZOKT2021-16) and by the Humanities and Social Sciences Cluster at the University of Szeged Centre of Excellence for Interdisciplinary Research, Development, and Innovation (Digital Learning Technologies Incubation Research Group).

Lénárd Anna – Kun Boglárka Csenge

**DIFFERENCIÁLÁSI ÉS ADAPTÁLÁSI LEHETŐSÉGEK AZ ALSÓ
TAGOZATOS MATEMATIKA TANÍTÁSBAN A PETŐ ANDRÁS KAR
GYAKORLÓ ISKOLÁJÁBAN**

Kulcsszavak: konduktív nevelés; matematikai fejlesztő játékok; differenciálás

A Semmelweis Egyetem Pető András Kar Gyakorló Iskolájában a mozgásérült gyermekek mellett más sajátos nevelési igényű gyermek is tanul. Hallgatóként az első naptól részesei vagyunk a konduktív nevelés gyakorlatának, s konduktív csoportokban teljesítjük a szakmai gyakorlatunkat. Harmadéves korunkban kezdjük a tanítási gyakorlatunkat, folyamatosan szerezzük meg azt a módszertani tudást, amelyet az általános iskola alsó tagozatán tanuló tipikus és atipikus gyermekek tanításához szükséges. A Kar által meghirdetett mentorprogram azért nagyszerű lehetőség számunkra, mert a sajátos nevelési igényű gyermekek matematikai képességeinek fejlesztése, a differenciálás alkalmazása, valamint a kooperatív munkaformák bevezetésének lehetőségei mind előkerülnek a program során. A mentorcsoportunkat egy oktató, egy konduktor és hét harmad- és negyedéves konduktor iskolaszpecializációs hallgató alkotja. Előadásunkban bemutatjuk, hogyan tudunk hallgatóként a matematikához kapcsolódó taneszközök fejlesztésében részt venni, illetve, hogy a játékok adaptálásában milyen formában tudjuk kivenni a részünket. A fejlesztő játékokat közös megbeszélések után készítettük el; feladatunk volt az is, hogy minden játékról, eszközről leírást készítsünk és megfogalmazzuk a differenciálási lehetőségeket különböző diagnózisra lebontva. Jelenleg a Pető András Gyakorló Iskola 1. osztályában történik az eszközök és a játékok kipróbálása. A matematikát tanító konduktor a mentorcsoport tagja, így az eszközök fejlesztésének ő is aktív részese. A hallgatók közül többen ebben a csoportban teljesítjük a gyakorlatunkat, így nap mint nap látjuk az órákon az elkészített tárgyak adaptálását. A tanórákat megfigyeljük és részletes jegyzőkönyvet, fotókat készítünk, hogy a játékokat esetlegesen tovább tudjuk fejleszteni, illetve a felmerülő nehézségeket orvosoljuk. Az osztályban jelenleg öt különböző diagnózisú és intellektuális szinten álló gyermek tanul. A megfigyelések alkalmával arra voltunk kíváncsiak, hogy az új eszközök és a tevékenységekben történő tanulás milyen hatással lesz a gyermekek matematikához való viszonyulásához. Azt tapasztaltuk, hogy a játékok bevezetését a gyermekek óriási örömként élték meg és a játékban történő tanulás során sokkal gyorsabban sajátították el az adott tananyagot. Jelenleg a számosság, az összeadás-kivonás tízes számkörben tananyagban figyeltük meg, hogy a kooperáció és a cselekedtetés nagy motiváció az osztályban. Tervezzük, hogy más csoportokban is elkezdjük az eszközöket bevezetni, illetve hallgatótársainknak is bemutatjuk a különböző játékokat és az adaptálási, differenciálási lehetőségeket.

Maisch, Patrícia

REFORM-ERA SALONS AND CASINOS IN THE SERVICE OF LITERACY

Keywords: literacy education; reform era; non-formal educational space

Until the turn of the 18th and 19th centuries, the term ‘reader’ was largely used to describe an educated elite who spoke languages (at least Latin) and who read books to learn. In Hungary, too, the Enlightenment and the turn of the century marked a significant turning point in the history of culture, when reading for entertainment began to appear. The promotion of education, like other international developments, contributed to the diversification and expansion of the reading public in Hungary. It was at this time that women, children and the peasantry became readers to a greater extent. However, the emergence of a Hungarian reading public is not the result of the changes of the period, but of a significant (literary) organisational activity. The study focuses on non-formal spaces from the perspective of women’s literacy and the broadening of the female reading public. With regard to reading clubs and reading societies, it is assumed that they welcomed women members from the turn of the century onwards, considering them as equals, while during the 19th century there were already women-only reading clubs and reading societies, which, in addition to educating readers, preferred works in Hungarian. Among the reading societies and reading circles, the Fejér and Veszprém County Reading Societies, the Torda Reading Women’s Society and the ‘chief ladies’ reading society in Cluj are discussed. Based on previous research, we assume that these salons were not organised according to the Western model, and therefore, they were not run by aristocratic ladies, but there was a female presence in this field as well. From the salons of the period, we will examine the literary salon of Baron Miklós Beleznyay, Anna Mária Podmaniczky, László Teleki and László Bártfay, based on contemporary accounts of the participants and ‘programmes’ of the meetings. The exploratory research is expected to provide insights into the role of reading circles and salons in the education of readers, women’s literary organizing activities and their acceptance as readers at the turn of the 18th and 19th centuries and in the first half of the 1800s.

Maisch Patrícia

UHRL JÓZSA NEVELŐI TEVÉKENYSÉGÉNEK LENYOMATA IFJÚSÁGI REGÉNYEIBEN

Kulcsszavak: nőneveléstörténet; pedagógusnő; ifjúsági irodalom

A 19. századi nőnevelés előmozdítói, élenjárói között számos pedagógusnőt is találhatunk (többek között Brunszvik Teréz, Zirzen Janka, Teleki Blanka vagy Karacs Teréz személyében), akik közül – noha saját korukban elismerően nyilatkoztak – sokan a feledés homályába vesztek. A kutatás egy ilyen pedagógus, iskolavezető és igazgató életpályáját emeli központba. Uhrl Józsa elsőként a reformkorban virágkorát élő Tánzer-intézet vezetője, majd a dualizmus időszakában a pozsonyi magyar királyi állami tanítónőképző-intézet igazgatónője volt. Pedagógiai tevékenysége, publicisztikája és útinaplói mellett két ifjúsági regénye is megjelent. Noha Uhrl Józsa életútja, munkássága a kortársak előtt jórészt ismert volt, pályájáról, nevelési eszméiről, intézetvezetői és írói tevékenységéről összefoglaló munka még nem született. Az utóbbi évtizedek kutatásai közül Hegedűs Juditnak a dualizmus kori pedagógusnők életpályájáról szóló (2003), illetve Poros Andreának a Pozsonyi Magyar Királyi Állami Tanítónőképző Intézetet ismertető tanulmányában (2018) olvashatunk Uhrl életpályájáról, melyek elsősorban a Wollmann Elma által 1906-ban közölt nekrológra támaszkodnak. Jelen vizsgálat két ifjúsági regényének (A Balaton partján. Elbeszélés a serdülő ifjúság számára, 1890; Ágról szakadt senkié. Elbeszélés a serdülő ifjúság számára, 1890) elemzése által igyekszik feltérképezni Uhrl Józsa pedagógiai, nevelési eszméit. A primer források közül további kútfők, így Rill Józsefnek a Magyar Pedagógiai Szemlében közzétett laudációja (1881), valamint Uhrl Józsa további publikációi (többek között: Az ismétlőiskola jelentősége a leánynövendékekre, 1881) segítik szélesebb kontextusban is elhelyezni a forráselemzés eredményeit. A kutatás szakirodalmi bázisát, a már említetteken kívül, a nőnevelés-történeti alapkutatások (Kéri, 2018, 2015, 2008; Pukánszky, 2013, 2006; Virág, 2013, 2010), illetve Vincze Tamásnak (2005) az Uhrl-regényekkel kapcsolatban tett megjegyzései biztosítják. A kutatás célja, hogy újabb primer források beemelésével és értelmezésével láthatóvá tegyen egy, a kortársak és növendékek által elismert, kivételes műveltségű, modern és növendékközpontú szemléletű pedagógusnőt.

Maximovics Veronika

KIS LÉPÉS AZ ÓVODÁBÓL, NAGY LÉPÉS AZ ISKOLÁBA: NEMZETKÖZI ÉS HAZAI MODELLEK AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: óvoda-iskola átmenet; nemzetközi összehasonlítás; iskolaérettség

Az óvoda-iskola átmenet a gyermekek fejlődése és tanulási sikeressége szempontjából kiemelten fontos folyamat, amely jelentős hatással van a kognitív, szociális és érzelmi készségek alakulására (Broström, 2007; Fabian & Dunlop, 2002). Az átmeneti időszak alatt a gyermekeknek olyan pedagógiai támogatásra van szükségük, amely segíti az új elvárásokhoz való alkalmazkodást, miközben megőrzi tanulási motivációjukat és önbizalmukat (OECD, 2017). Kutatásom célja az osztrák, angol, finn és magyar óvoda-iskola átmeneti rendszerek összehasonlítása, különös tekintettel az iskolakészültség meghatározására, a pedagógiai támogatásokra és az átmeneti programokra. A vizsgált országok oktatási rendszerei eltérő prioritásokat és módszereket alkalmaznak az óvoda-iskola átmenet során. Az osztrák rendszer az egyéni fejlődési tempó figyelembevételére épít, az angol modell a strukturált tantervi megközelítést kombinálja a játékos tanulással, a finn modell hangsúlyozza az inkluzív pedagógiát és a gyermekek érzelmi stabilitását, míg a magyar rendszerben a központi szabályozás dominál, amely kevésbé érzékeny az egyéni fejlődési ütem különbségeire. Kutatásom során kvalitatív és kvantitatív módszerek kombinációját alkalmaztam. Tartalomelemzést és félig strukturált interjúkat használtam, amelyek a szülők tapasztalataira épültek (N=4). Az eredmények rávilágítottak, hogy a gyermekek sikeres iskolakezdése szorosan összefügg az átmeneti programok minőségével, az intézmények közötti együttműködéssel és a pedagógusok készségeivel. Az osztrák modell előnye az egyéni szükségletekhez igazodó rugalmasság, míg a finn rendszer a későbbi iskolakezdés által csökkenti az átmeneti stresszt. Az angol rendszer erőssége a szülőkkel való szoros kapcsolat, míg a magyar modell játékosabb megközelítésének hiánya akadályozhatja a gyermekek tanulási motivációját. A kutatás javaslatokat fogalmaz meg a magyar oktatási rendszer számára. Az egyéni fejlődési igények figyelembevétele, az inkluzív pedagógiai megközelítés és az átmeneti programok bevezetése elengedhetetlen a sikeres óvoda-iskola átmenet támogatásához. A nemzetközi modellek adaptálása hozzájárulhat a magyar gyermekek harmonikus fejlődéséhez és hosszútávú tanulmányi sikeréhez.

Márfi Rita – Nagyné Árgány Brigitta – Szabó Norbert

**A MELÓDIA- ÉS RITMUSKÖZLÉS FEJLETTSÉGI SZINTJÉNEK
ÖSSZEHAISONLÍTÓ VIZSGÁLATA A 2023-BAN ÉS 2024-BEN FELVÉTEL
NYERT ELSŐ ÉVES CSECSEMŐ- ÉS KISGYERMEKNEVELŐ,
ÓVODAPEDAGÓGUS ÉS TANÍTÓ ALAPSZAKOS HALLGATÓK KÖRÉBEN**

Kulcsszavak: zenei alapképesség; zenei nevelés; pedagógusképzés

A hallgatók felsőoktatási intézménybe való belépésekor huzamosabb ideje érzékelhető, hogy a zenei alapképesség területén alapvető hiányosságok mutatkoznak (Darabosné, 1988; Janurik 2007; Nagyné, 2019; Réti, 1989). A háttérben húzódó okok és tendenciák feltárására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campusának Neveléstudományi Intézetében 2023-ban egy longitudinális mérést indítottunk útjára. A kutatás célja egyrészt az első évfolyamos csecsemő- és kisgyermeknevelő, óvodapedagógus és tanító alapszagos hallgatók bemeneti szintjének – az alkalmassági vizsga keretein túlmutató – alaposabb megismerése, másrészt a képzési rendszerben szerzett ismereteiknek és zenei képességeikben végbemenő (várható és remélhető) fejlődésének nyomon követése. A zenei alapképességek mérésére Erős (1993) korábbi tesztjének itemeit használtuk. A mérőeszköz megbízhatónak tekinthető (Cronbach- α =0,973; N=116). A hallgatók zenei háttérének és korábbi zenei tevékenységeinek megismerésére saját fejlesztésű kérdőívet dolgoztunk ki. Előadásunkban a 2023 és 2024 szeptemberében készült adatfelvételek összehasonlító elemzését szeretnénk bemutatni. Ezek alapján megállapítható, hogy a 2024-ben felvételt nyert hallgatók (N=117, nő: N=110, férfi: N=7), bár a teljes teszten nem teljesítettek szignifikánsan jobban, mint a korábbi évben felvételt nyert hallgatók (N=127, nő: N=115, férfi: N=12), azonban mind a kottaolvasás (szolmizációs- és ABC-s hangok ismerete) (2023: M=66,19%, SD=17,39; 2024: M=76,39%, SD=20,19; F=0,91, t=-4,24, p<0,001), mind a ritmusismeretek területén (2023: M=40,26%, SD=34,88; 2024: M=49,18%, SD=32,62; F=1,62, t=-2,05, p=0,04) magasabb eredményt értek el. Mivel a két csoport korábbi zenei tevékenységekre adott válaszaiban is szignifikáns eltérést tudtunk kimutatni a zeneiskolában végzett hangszeres- és szolfézs tanulmányok tekintetében, ezért úgy véljük, hogy a jobb teljesítmény háttérében ez meghatározó tényező lehet. Reményeink szerint, a longitudinális vizsgálat eredményei nagyban hozzájárulnak – a specifikáltan és intenzíven fejlesztendő területek feltárásával – az intervenciós stratégiák hatékony alkalmazásához.

Mihálka Mária

A CSALÁDI ÉLET VÁLTOZÁSAI A DIGITÁLIS KIHÍVÁSOK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: család; gyermek; köznevelés; digitalizáció

Kutatásunk a mai modern társadalomban lévő családi rendszerek jellegzetességeit vizsgálja, különös figyelmet fordítva a digitalizáció által generált kihívásokra. Célunk, hogy megértsük, milyen hatással van a digitalizáció a családi funkciókra, szerepekre és feladatokra, a családi életszakaszokra, valamint, hogy mindez miként befolyásolja a köznevelési rendszer szereplőit. A kutatás elősegíti a hatékonyabb pedagógiai gyakorlatok kialakítását, figyelembe véve a családi háttér változásait. A kutatásunk a rendszerszemléletű megközelítés, továbbá a normatív és akcidentális krízisek elméleti tudására építkezik. A fejlődéssel járó változások előre kiszámíthatóak, amelyekre fel lehet készülni, ezek normatív kríziseknek tekinthetőek (Komlói, 1989). A fejlődési szakaszokat tovább nehezíthetik az akcidentális krízisek, amelyeket nem lehet előre látni, ilyen krízisek például a távoli, a közeli múlt és a jövő társadalmi eseményei, krízisei, továbbá az egyéni és a családi élet változásai, veszteségei. Az elméleti háttéranyag segít megérteni a családi rendszerek jellegzetességeit és folyamatos változásait, alkalmazkodását a modern társadalmi elvárásokhoz. Előadásomban a 2024-ben lezajlott kvalitatív adatgyűjtés részeredményeit mutatom be. A kutatás során strukturált interjúkat készítettünk (N=24). Az interjúkat Magyarországon 2024. január-március közötti hónapokban rögzítettük. Az interjúalanyok megkérdezése hólabda módszer segítségével valósult meg. A kvalitatív vizsgálat kérdései a szocializációra és a családi élet változásaira, valamint az ezekre hatást gyakorló digitalizációs kihívások megértésére irányultak. Az interjúkból kiderült, hogy a modern társadalomban a családtípusok a nukleáris család mellett széles spektrumon mozognak. A digitalizáció hatást gyakorol a családi életre, a családi funkciók változnak, amely megragadható például a gyermekek szocializációját, a gyermekek és a felnőttek érzelmi védelmét, a család rekreációs funkcióját érintő kihívásokban. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a családokban tapasztalható digitális jellegű problémák közvetlen hatással vannak a gyermekek szocializációjára és az oktatási rendszerekhez való kapcsolódásra. A kutatás hozzájárul a családi rendszerek megértéséhez és a digitális hatások elemzéséhez, aminek különös jelentősége van a köznevelési rendszer számára. Az eredmények alapján javaslatokat fogalmazhatunk meg a pedagógiai gyakorlatok fejlesztésére, figyelembe véve a családi háttér és a digitális eszközök integrálását az oktatásba. A kutatás által megfogalmazott rizikó- és védőfaktorok segíthetik az intervenciós stratégiák kialakítását, ezáltal javítva a tanulási környezetet és támogatva a gyermekek fejlődését.

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-Fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Mihálka Mária

A KIÉGÉS AZONOSÍTÁSA. HOGYAN TUDJUK MEGRAGADNI A KIÉGÉS OKAIT, KÖVETKEZMÉNYEIT?

Kulcsszavak: kiégés; okok és következmények; lelki egészség

A kutatás célkitűzése annak bemutatása, hogy miként tudjuk megragadni a kiégés okait, következményeit, folyamatát és tüneteit. Az előadás keretében meghatározom a kiégés fogalmát, a lehetséges tüneteket, okokat és következményeket. A kiégés definíciójának megalkotása, a kiégés felismerése, illetve a személyek viselkedésében megjelenő tünetek elkülönítése nehéz feladat, az egyén érzelmi kimerülésében, deperszonalizációjában, teljesítmény csökkenésében ugyanis szerepet játszhat sok más tényező, jelenség, például a helper-szindróma (Fekete, 1991), a kifáradás (Kollár, 2014), a depresszió (Hézszer, 1996; Kovács, 2006), a stressz (Selye, 1978). Fontos a kiégés fogalmi határainak a kijelölése, kapcsolatainak megértése ezekkel a jelenségekkel kapcsolatban (Mihálka, 2022, 2023). Az előadás a témakör szakirodalmi hátterének feldolgozására és elemzésére épül. A kutatások a kiégésnek számos okát jelölik meg, mint pl. az érzelmi túlterheltséget, a sok stresszt, az alacsony munkahelyi elégedettséget, a szakmai szerepkonfliktust, bizonyos személyiségjegyeket és a kliensközponthú orientálódást (Ónodi, 2001; Petróczi, 2007). A következmények között pozitív és negatív következmények is megragadhatóak. Pl. pozitív következmény, hogy az egyének pozitív megküzdési képességük révén képesek a fejlődésre, egyfajta pszichés növekedés következik be. Negatív következmény, hogy az egyén nem képes az empátiára, egyre nagyobb távolságtartásra és a kommunikáció elkerülésére törekszik, csökken az énhatékonyság, az önértékelés és az önmegvalósítás, az énkép leértékelődik (Tandari-Kovács, 2010). Kialakulhat alkohol- vagy drogfüggőség, pszichoszomatikus zavarok, megjelennek a testi tünetek (Mihálka, 2022). A kiégés tudományos leírása különböző tünetcsoportokat különít el, beszélhetünk pszichés-, fiziológiai-, magatartásbeli-, szociális- és a problematikus viselkedésformák tüneteiről (Hézszer, 1996). A kiégésnek jól megragadható folyamata van. Hézszer (1996) egy tizenkétlépcsős folyamatként írja le, ahol az egyes szakaszok között nincs éles határ, az élethelyzettől, a személyiségtől függően különböző intenzitással jelentkezhetnek. A kiégés felismerésének, azonosításának kiemelkedő szerepe van a beavatkozás megválasztásában és a kiégés megelőzésében is. Fontos, hogy széleskörűen tájékoztassuk az egyéneket, a közösségeket, a szervezeteket, végső soron a társadalmat a kiégés jelenségéről, okairól, következményeiről és a lehetséges prevenciós- és intervenciós eszközökről.

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-Fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Moldován Szilvia

**A HÁTRÁNYKOMPENZÁCIÓ ÉS MŰVÉSZETI NEVELÉS
ÖSSZEFÜGGÉSEI ELTÉRŐ SZOCIOKULTURÁLIS KÖZEGBŐL ÉRKEZŐ
GYERMEKEK CSOPORTJAINÁL**

Kulcsszavak: interkulturális pedagógia; hátránykompenzáció; irodalmi nevelés; művészetpedagógia

A különböző szociokulturális háttérrel rendelkező diákok együttanulási fókuszú közösségei nemcsak az egyéni fejlődést, hanem a társadalmi párbeszédet is erősítik. Az interkulturális és interetnikus közösségekben a tanulók nemcsak egymástól sajátítanak el új tudást, hanem egy-egy műalkotásfókuszú foglalkozás keretében különféle megismerési módokkal is találkoznak. Ez hozzájárul szociális érzékenységük, empátiájuk és kognitív képességeik fejlődéséhez, miközben az együttműködésen alapuló tanulási környezet elősegíti a tolerancia kialakulását és támogatja a különbségek ítélkezés nélküli elfogadását. Az ilyen pedagógiai megközelítés egy új párbeszédkultúrát teremt, amely nyitottabb, befogadóbb társadalmat vetít elénk, és képes a társadalmi különbségek konstruktív kezelésére. A kontaktushipotézis elve szerint a különböző társadalmi csoportok közötti személyes interakció csökkenti az előítéleteket és elősegíti a kölcsönös megértést. Egy művészetpedagógiai fókuszú foglalkozás a műalkotás interpretációja vagy a közös alkotás révén közös megértés-tapasztalaton keresztül közelít egymás megértéséhez is. Ennek értelmében a közös művészeti projektek és dramatikus foglalkozások olyan terepet biztosítanak, ahol a diákok együttműködésén keresztül lebomlanak a társadalmi távolságok. A művészet mint közös nyelv, segíti az eltérő szociális háttérű diákokat abban, hogy személyes élményeket osszanak meg és közösen alkossanak. Az eltérő szociokulturális közegből érkező gyerekek és felnőttek közös alkotási és művészeti tevékenységek során kialakuló személyes kapcsolataik, találkozásaik nemcsak a sztereotípiák lebontását segítik, hanem a társadalmi párbeszéd növekedéséhez is hozzájárulnak. A Taléta Interkulturális Központ nevelési programjában az elmúlt két évben alkalmazott drámapedagógiai, művészetpedagógiai és irodalmi nevelési programok sikeresen kapcsolódtak az eltérő szociális közegből érkezők mentorálásához, ezáltal elősegítve a tanulásközpontú közösségfejlesztést. Az előadás olyan komplex kutatásra épít, amelynek célja, hogy empirikus vizsgálatok és esettanulmányok révén feltárja, hogyan csökkenthetők az előítéletek a művészetpedagógia eszközeivel. A hátrányos helyzetű és a középosztálybeli diákok közötti kapcsolatok révén alakult attitűdváltozások mérése, a társadalmi távolság csökkenésének vizsgálata, valamint a művészeti programok hatásának elemzése lehetőséget teremt annak a vizsgálatára is, hogy a kontaktushipotézis elvei miként alkalmazhatók hatékonyan az interkulturális nevelésben. Lehetőséget nyújt továbbá annak vizsgálatára is, hogy az így kialakított befogadói, oktatási modell hogyan járulhat hozzá egy párbeszédképes és nyitottabb társadalom létrejöttéhez, amely képes reagálni a kulturális és társadalmi különbségekből fakadó kihívásokra.

Molnár Ákos – Prisztóka Gyöngyvér

MOZDULATBÓL MÓDSZER(TAN) – A TÁNC SZEREPE A TESTNEVELÉS INNOVÁCIÓJÁBAN

Kulcsszavak: tanárképzés; iskolai testnevelés; tánc

Napjaink globális és rendszerszintű változásainak és dinamikus társadalmi átalakulásainak hatására az élet valamennyi területén szükségessé vált a megújulás és adaptáció. Az információs technológiák exponenciális fejlődése, az AI térnyerése, valamint az információtúlterhelés következtében az agyi feldolgozási mechanizmusok jelentős átalakuláson mennek keresztül, beleértve a lineáris gondolkodás háttérbe szorulását és a digitális függőség fokozódását. Az információáramlás intenzitása és a folyamatos innováció olyan komplex kompetenciák és készségek fejlesztését teszik szükségessé, amelyek integrálása az oktatási rendszerekbe kiemelt fontosságú. Az oktatási gyakorlatok és tantervek újragondolása nem csupán a közoktatásban, hanem a felsőoktatásban – jelen esetben a testnevelő tanárképzés területén is elengedhetetlen. Kutatásunk célja annak bemutatása, hogy a tánc hogyan járul hozzá a testnevelés tantárgy élményközpontú megközelítéséhez, illetve miként szolgál az oktatási folyamat kreatív és innovatív fejlesztéséhez. Vizsgálatunkba négy felsőoktatási intézmény (Pécsi Tudományegyetem, Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, Szegedi Tudományegyetem, ELTE Savaria Egyetemi Központ, Nyíregyházi Egyetem) testnevelő tanárszakos hallgatóit vontuk be. Adatgyűjtésként online, anonim kérdőívet használtunk, amelyben többek között 6-fokozatú Likert-típusú kérdések is szerepeltek. Az egyszerű leíró statisztikai számítások és a demográfiai háttérelemzések után összefüggésvizsgálatokat is végeztünk, míg az érvényesség megállapításához Sajtos és Mitev (2007) alapján az 5%-os szignifikancia határértéket tekintettük irányadónak. Eredményeink szerint a tanárképzésben tanuló hallgatók nyitottságot mutatnak az innovatív pedagógiai módszerek integrálására, elismerik a tánc didaktikai potenciálját az élményalapú oktatási-nevelési modellek előmozdításában. A hallgatók önértékelése azt mutatja, hogy a képzési program végére nem szereznek megfelelő elméleti és gyakorlati felkészültséget a táncos mozgásformák oktatásában. Egybehangzó véleményük, hogy a mai populáris divattáncoknak – amely a fiatal korosztály körében egyre közkedveltebbek – helye van a testnevelés oktatásában, és alternatív mozgásformának, innovatív pedagógiai eszköznek tekinthető. Vélekedésük alapján a tánc segíti a testnevelés tantárgy iránti belső motiváció kialakítását és szinten tartását, illeszkedik a köznevelésben lévő korosztály érdeklődési köréhez. A testnevelő tanárképzésben a tánc oktatása releváns és szakmailag indokolt, ám a képzési program tartalmi elemeinek átfogó felülvizsgálata nélkül kivitelezhetetlen. A tánc mint komplex nevelési és oktatási eszköz, hatékonyan járulhat hozzá a mindennapos testmozgás népszerűsítéséhez és a fizikai aktivitás hosszú távú fenntartásához, miközben támogatja az élményalapú oktatás célkitűzéseinek megvalósítását.

A kutatás a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatásával az Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Program keretein belül valósult meg.

Molnár Gábor – Domokos Áron

**TÖRTÉNELEMFILOZÓFIA ÉS TÖRTÉNELEMPEDAGÓGIA A SAPIENS
HARMADIK KÖTETÉBEN**

Kulcsszavak: történelemelmélet; történelempedagógia; képregény; Yuval Noah Harari

Előadásunkban folytatjuk Yuval Noah Harari és szerzőtársai Sapiens – Rajzolt történelem című képregénysorozatának pedagógiai-kritikai elemzését és értékelését, amelyet a 2022-es, 15. Képzés és Gyakorlat konferencián tartott előadásunkban kezdtünk meg. Jelen előadásunkban a 2024-ben napvilágot harmadik kötetre (A történelem urai) fókuszálunk. Egyfelől vizsgáljuk a történelem és a történelemről való tudás reprezentációját a műben (milyen makrofolyamatokat jelenít meg, milyen oksági összefüggéseket tematizál, illetve hogyan ábrázolja a történelemtudományban az alternatív értelmezések és magyarázatok jelenlétét). Másfelől történelempedagógiai szempontból vesszük szemügyre a kötetet (milyen korcsoportba tartozó olvasóközönséget implikál, milyen pedagógiai eszközöket alkalmaz, mennyiben alkalmas oktatási segédletként a formális történelemoktatásba való bevonásra). A harmadik kötetről elmondhatjuk, hogy a korábbiaknál, főként a másodiknál egységesebb alapszerkezetű. Dramaturgiailag egy televíziós tehetségkutató műsor fogja össze, amelynek tárgya: ki mozgatja a történelem szálait. A makrotörténelmi változásokra vonatkozó nagy történelmi paradigmákat egy-egy szuperhős jeleníti meg allegorikusan (Mr. Véletlen, Verőleány, Ciklonó, Lady Birodalom, Dollár Kapitány, Égember, Mindentudós), akikről szakértői zsűri szavaz (az előző részekben már megismert tudósok, köztük a szerző, Harari műbeli alteregója). A mű tehát fiatalabb olvasók számára is ismerős popkulturális eszközökkel (szuperhősök, tehetségkutató műsor) mutatja be a modern tudományos üzem alapvető működésmódját: alternatív elméletek, paradigmák versengését, amelyek fölött a tudósok közössége mond ítéletet. A történelmi magyarázatoknak ez az allegorikus ábrázolása azonban, úgy véljük, veszélyt is hordoz magában: felerősítheti azt a közgondolkodásban amúgy is meglévő hajlamot, hogy a komplex folyamatok mögött valamiféle ágenciát, tervszerű, intelligens hatóerőt keressünk, ezáltal csak tovább erősítve a ma amúgy is egyre szaporodó összeesküvéselméletek iránti fogékonyságot. Kérdés, hogy maga a keretszituáció, vagyis a történelmet mozgó allegorikusan ábrázolt erők versenyeztetése egymással mennyire képes reflexiót és kritikai távolságtartást kiváltani az olvasóból. Ez vélhetően azon a pedagóguson is múlik, aki Harariék művét bevonja a történelemoktatásba.

Nagyházi Bernadette – Csimá Melinda – Fináncz Judit – Zentai Gabriella

**A GYERMEKI SPONTÁN BESZÉD VIZSGÁLATI MÓDSZEREINEK
ADAPTÁLÁSA SZÓASSZOCIÁCIÓK ELEMZÉSÉBEN – ÓVODÁSOK
SZÓASSZOCIÁCIÓI NYELVÉSZETI ASPEKTUSBÓL**

Kulcsszavak: óvodáskor; szóasszociáció; grammatikai szerkesztettség

A szóasszociációt gyermekek anyanyelvi fejlődésének, szókincsének vizsgálatára már közel 100 éve alkalmazzák (vö. Cser, 1939). Ugyanakkor ezek a kutatások elsősorban a hatévesnél idősebb, jellemzően 6–17 éves korosztályra irányulnak. Néhány újabb vizsgálat a 4–6 éves korosztály szókincsméretének (Neuberger, 2008), illetve adott fogalmakkal kapcsolatos kognitív hálójának (Daru–Tóth, 2014) feltérképezését célozta a szóasszociáció módszerével. Észrevételeik szerint ez a korosztály nemcsak a hívószónak megfelelő szavakkal, hanem gyakran szószerkezetekkel, vagy ennél is összetettebb szintaktikai struktúrákkal válaszol. Előadásunkban ebből a megállapításból kiindulva 4–6 éves óvodások (n=215) egészség hívószóval kapcsolatos szóasszociációit vizsgáltuk meg az asszociációk nyelvi szintjének (szó-, szintagma- vagy mondat szint) és szintaktikai szerkesztettségének szempontjából. Vizsgálatunkban az alábbi kutatási kérdésekre kerestük a válaszokat: (1) Mi jellemzi a 4–6 éves korosztály szóasszociációs válaszait a nyelvi szerkesztettség szempontjából? (2) A spontán beszéd vizsgálatában alkalmazott módszerek (átlagos mondathossz-mutató/MLU, morféma-mutató) alkalmasak-e az ebben az életkorban megfigyelt megnyilatkozásszintű válaszok grammatikai tipologizálására? (3) Vannak-e eltérések szociodemográfiai-szociokulturális szempontból a 4–6 évesek között a szóasszociációkban adott válaszaik szerkesztettségi szintjében? (4) A gyűjtött válaszok milyen kognitív struktúrára és fogalmi hálóra engednek következtetni a gyermekek egészségfogalmával kapcsolatban? Eredményeink alapján mind a teljes mintában (57%), mind korosztályonként (4 évesek 53%; ötévesek 60,9%; hatévesek 57%) túlsúlyban voltak a mondat szintű válaszok. A spontán beszéd vizsgálatában alkalmazott MLU (Brown, 1973; id. Crystal, 1998 p.291) és a morféma-mutató (Kas et al., 2017) a mi vizsgálatunkban nem bizonyultak alkalmasnak, emiatt új mutatót hoztunk létre (szintaktikai mutató), melynek segítségével különbséget tudunk tenni a válaszok grammatikai szerkesztettségében. A szociodemográfiai tényezők közül egyedül a melléknevek ($F=4,208$; $p=0,018$) és a számnevek ($F=4,392$; $p=0,020$) használatában mutatkozott szignifikáns különbség a hatévesek javára. Megfigyeléseink szerint a gyermekek egészségfogalma elsősorban az egészség-betegség tengely mentén tárolódik a mentális lexikonban, továbbá megnyilatkozásaikban az egészség erősen kötődik a közösségi térhez (közösségi higiéné) és az óvodai szokásalakításhoz (pl. kézmosás). Elemzésünk és eredményeink hozzájárulhatnak az óvodás korosztály anyanyelvi fejlődésének rétegzettebb, az egyes életkoroknak megfelelő sajátosságainak részletesebb feltárásához.

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Nagyné Zsilovics Tímea – Podráczky Judit

ÉLMÉNYPORTA – A MATE KC GYAKORLÓ ÓVODA JÓGYAKORLATA

Kulcsszavak: óvodai kertművelés; állatgondozás; élménypedagógia; ökológiai szemlélet

A MATE KC Gyakorló Óvoda 2020-ban páratlan lehetőséget kapott azzal, hogy az óvoda közvetlen szomszédságában található ingatlant akkori fenntartója, a Kaposvári Egyetem megvásárolta. A vásárláshoz az Innovációs- és Technológiai Minisztérium adott jelentős támogatást azzal a céllal, hogy a területen egy ökológiai aspektusú, állatasszisztált élménypedagógiai program valósuljon meg. A szakmai program kidolgozásában és megvalósításában a Neveléstudományi Intézet szakembereivel működünk együtt, az Élményporta 250 m² alapterületű kertjének kialakításában és a kisállatok tartására alkalmas ketrecek telepítésében pedig a Vadgazdálkodási Tájközpont munkatársai voltak segítségünkre. Az Élményportán csoportonként két magaságyásban kertészkedhetnek a gyerekek, továbbá nyulak és tyúkok gondozásában vehetnek részt. A kertben fűszerkert, sziklakert, virágoskert és egy mini dísztó is található. Saját konyhánk lehetőséget biztosít a kertben termelt zöldségek feldolgozására, támogatva ezzel az egészséges táplálkozás népszerűsítését. 2023-ban az Oktatási Hivatal bázisintézményi címmel ismerte el óvodánk jógyakorlatát, melynek célja, hogy a 3–7 éves korú gyermekekben alakuljanak ki a fenntarthatósághoz, a környezet megóvásához nélkülözhetetlen alapvető szokások, tanulják meg környezetük védelmét, értékeinek megőrzését, szeretetét, vegyenek észre ökológiai összefüggéseket. A tevékenykedtetés, a valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszony alakuljon ki a természethez, az emberi alkotásokhoz, és fejlődjenek a felelős állattartáshoz nélkülözhetetlen készségeik. Szakmai munkánk elismeréseként tekintünk az Iskolakertekért Alapítvány pályázatán 2024-ben elnyert, Somogy vármegye mentorkertje címre, amellyel jelenleg mindössze nyolc óvoda rendelkezik Magyarországon. Az előadás a jógyakorlat lényegi elemeit, az Élményporta színtereit és az azok által kínált tevékenységi-tanulási lehetőségeket kívánja bemutatni, továbbá betekintést enged a hónapokra lebontott élményportanapló felhasználásába.

A szakmai program megvalósítását a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Németh Dóra Katalin – Giczi Barnabásné Fehér Ágnes

**„TANULÓ PÉLDAKÉPEK” MINTAÓVÓNŐKÉPZÉS SOPRONBAN A
HATVANAS ÉVEKBEN**

Kulcsszavak: mintaóvónőképzés; gyakorlati képzés; Sopron Óvónőképző Intézet, hatvanas évek; óvodapedagógus mentor

A hatvanas évek magyarországi óvónőképzése során kiemelt szerepet kaptak a gyakorló óvodák, amelyek nemcsak a hallgatók gyakorlati képzésének helyszínei voltak, hanem a mintaóvónőképzés központjaivá is váltak. A Soproni Óvónőképző Intézet gyakorló óvodáiban dolgozó óvónők számára külön mintaóvónői képzést szerveztek, hogy felkészítsék őket a pedagógusjelöltek gyakorlati munkájának segítésére, irányítására és értékelésére. A mintaóvónőképzés célja az volt, hogy módszertani segítséget adjon a felsőfokú óvónőképzésben résztvevő hallgatók gyakorlati képzésének segítésére. Az óvodapedagógusok nem csupán a gyermekcsoportok mindennapi nevelését és fejlesztését végezték, hanem aktívan részt vállaltak a hallgatók szakmai képzésében is. A mintaóvónők nemcsak mentorálták a hallgatókat, hanem módszertani útmutatást adtak, értékelték a gyakorlati foglalkozásokat, és elősegítették a pedagógiai elmélet gyakorlattá alakítását. Ez a rendszer a hallgatók számára lehetőséget nyújtott arra, hogy valós pedagógiai helyzetekben fejlesszék készségeiket, miközben a gyakorlóintézmények pedagógusai is lehetőséget kaptak tudástáruk bővítésére, életpályájuk építésére. A Soproni Óvónőképző Intézet gyakorló óvodáinak pedagógusai a Kecskeméti Óvónőképző Intézetben végezték el a mintaóvónői tanfolyamot, a társképzők pedagógusai számára pedig a soproni képző intézmény oktatói szerveztek tanfolyamot. Az intézmények közötti együttműködés elősegítette a módszertani innovációk kidolgozását, amelyek a képzés minőségének javítását szolgálták. A kutatás alapjául a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karának irattárában található dokumentumok szolgálnak, amelyek az intézet működésére, a mintaóvónői képzésekre és a gyakorlati képzésre vonatkoznak. A kutatásunkban elsősorban a dokumentum- és a tartalomelemzés módszerét alkalmaztuk. A kutatás eredményei közé tartozik a mintaóvónői képzés speciális szerepének bemutatása, valamint annak feltárása, hogy a mintaóvónők munkája miként segítette a pedagógusjelöltek szakmai fejlődését. Eredményeink hozzájárulhatnak a hatvanas évek óvónőképzési rendszerének és annak módszertani innovációinak alaposabb megértéséhez, miközben rávilágítanak a gyakorlati oktatás és az óvodák közötti együttműködés fontosságára.

Németh Krisztina

AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET PEDAGÓGIAI DIMENZIÓI ÉS A POZITÍV PSZICHOLÓGIA

Kulcsszavak: óvoda-iskola átmenet; pedagógiai dimenziók; pozitív pszichológia; tanulás iránti motiváció; támogató környezet; család-óvoda-iskola együttműködés

Az óvoda-iskola átmenet kritikus szakasz a gyermekek életében, amely nem csupán az oktatási intézmények közötti váltást jelenti, hanem hatással van a gyermekek érzelmi, szociális és kognitív fejlődésére. A kutatás célja feltárni az óvoda és iskola közötti kapcsolatrendszeret, különös figyelmet fordítva az óvodapedagógusok, tanítók, szülők és gyermekek közötti együttműködés szerepére az átmenet sikerességében, mindezt a pozitív pszichológia elméleteinek figyelembevételével. Az óvoda-iskola átmenet egyik legnagyobb kihívása a két intézményi kultúra közötti különbség, hiszen az óvodai nevelés inkább játékos és tapasztalati alapú, míg az iskola egy strukturáltabb, teljesítményorientált környezetet kínál. A gyermekek számára az iskolai elvárásokhoz való alkalmazkodás pszichológiai és kognitív nehézségeket jelenthet. A kutatás különös figyelmet fordít arra, hogyan támogathatja a pedagógusok és szülők közötti rendszeres és hatékony kommunikáció a gyermekek iskolai beilleszkedését, és hogyan segítheti a gyermekek érzelmi stabilitását és tanulási motivációját az átmenet során. A kutatás az alábbi kérdésekre keresi a választ: (1) Hogyan befolyásolja az óvodapedagógusok, tanítók és szülők közötti rendszeres és hatékony kommunikáció a gyermekek iskolai beilleszkedését? (2) Milyen mértékben járulnak hozzá a pozitív pszichológia alapelvei, mint például a flow élmény és a reziliencia fejlesztése, a gyermekek érzelmi stabilitásához és tanulási motivációjához az átmenet alatt? A kutatásban első osztályos tanulók, szüleik és pedagógusaik vesznek részt. Az adatgyűjtés során félig strukturált interjúkat készítünk az óvodapedagógusokkal, tanítókkal és szülőkkel, valamint kérdőíves felmérést végzünk a gyermekek érzelmi állapotának és tanulási motivációjának felmérésére. Az adatokat tematikus elemzéssel és statisztikai módszerekkel dolgozom fel, hogy azonosítsam a kommunikáció és a pozitív pszichológiai intervenciók hatását az átmenet sikerességére. A kutatás várhatóan megerősíti, hogy az óvodapedagógusok, tanítók és szülők közötti rendszeres és hatékony kommunikáció, a pozitív pszichológia alapelveinek alkalmazása hozzájárul a gyermekek sikeres iskolai beilleszkedéséhez. Ezen eredmények alapján javaslatokat fogalmazok meg a pedagógiai gyakorlatok fejlesztésére és a szakemberek közötti együttműködés erősítésére. A kutatás hozzájárul a meglévő irodalomhoz azáltal, hogy empirikus bizonyítékokat szolgáltat az óvoda-iskola átmenet során alkalmazott kommunikációs stratégiák és pozitív pszichológiai intervenciók hatékonyságáról. Az eredmények gyakorlati jelentőséggel bírnak az óvodapedagógusok, tanítók és szülők számára, mivel útmutatást nyújtanak a gyermekek harmonikus fejlődésének támogatásához az átmeneti időszakban.

Nyitrai Tímea Laura

A FENNTARTHATÓSÁG MINT TANANYAG: LÉTJOGOSULTSÁGA ÉS SZEREPE A TANÁRKÉPZÉSBEN

Kulcsszavak: oktatás; pedagógusképzés, felsőoktatás; fenntarthatóság

A fenntarthatóságra nevelés kérdése már az 1970-es években is komoly figyelmet kapott. Az ENSZ által 1992-ben elfogadott „Feladatok a 21. századra” című dokumentum hangsúlyozta az oktatás alapvető fontosságát a fenntartható fejlődés előmozdításában. Ennek érdekében számos szervezet indított programokat a fenntarthatóság oktatásának előmozdítására (Havas, 2002). A fenntarthatóságra nevelés fokozatosan vált a pedagógusképzés részévé. Erőfeszítések történtek, hogy a környezeti nevelési követelmények beépüljenek a felsőoktatási követelmény-rendszerekbe, különösen a pedagógusképzés különböző szintjein és területein (Havas, 2001). Kutatásomban azt vizsgálom, hogy Magyarországon milyen szinten van jelen a tanárképzésben ez a szemlélet, hogy attitűdformáló szándéka mellett, a fenntarthatóság tudományos háttere és alapjai mennyire hangsúlyosak és egységek. Vizsgálatom során számos kérdés merült fel, amelyekre módszertant oktató hazai és külföldi pedagógusokkal közösen keresem a választ. Ők mint az oktatási folyamat aktív résztvevői, belülről látják az irányelveket, a lehetőségeket és a megvalósulás gyakorlati vonatkozásait. Főbb kérdéseim: A fenntarthatóságra nevelést önálló tantárgyként vagy a meglévő tantárgyakba integrálva érdemes-e oktatni? Milyen mértékben történik meg a gyakorlati megvalósítás? A tudományos háttér milyen szinten kerül átadásra és számonkérésre? Attitűdformálásra vagy szaktárgyi tudás megszerzésére helyeznek nagyobb hangsúlyt? Az interjúátiratokat keretelemzés segítségével dolgoztam fel, és a helyzetképpel kapcsolatos következtetéseket fogalmaztam meg. Kihívást jelent az elméleti ismeretek és a gyakorlati készségek megfelelő arányának meghatározása a képzésben. Fontos, hogy a pedagógusok ne csak ismerjék a fenntarthatóság elveit, hanem képesek legyenek azokat a mindennapi oktatási gyakorlatban is alkalmazni. A módszertani felkészítés szükségességének kérdése is felmerül. Továbbra is sok pedagógusnak kihívást jelent a fenntarthatóság komplex fogalmának oktatása, különösen, ha saját képzésük során nem találkoztak ezzel a témával (Horváth, 2022). Szükség van a pedagógusok folyamatos továbbképzésére és támogatására ezen a területen. Mindez világosan mutatja, hogy a fenntarthatóságra nevelés integrációja a pedagógusképzésbe bonyolult feladat és folyamatos fejlesztést igényel.

Oláh Katalin

**A TANÁRI MOTIVÁCIÓSTRATÉGIA (TMS) KONCEPCIÓJA ÉS A
PEDAGÓGUS ÁLTAL VALLOTT ÉS MEGVALÓSÍTOTT TMS
KOMPONENSEK VIZSGÁLATA AZ OSZTÁLYTERMI GYAKORLATBAN**

Kulcsszavak: tanári motivációstartégia (TMS); TMS mátrix; stratégiai tudatosság; TMS profil; osztálytermi megfigyelés

A pedagógus motivációs stratégiái meghatározó szerepet játszanak a tanulók tanulási elköteleződésében. A motivációs tételek empirikus vizsgálata és mérési keretrendszere (Dörnyei, 2001; Pintrich, 2004) állandó és folyton megújuló vizsgálati témát kínál. A kutatás célja a tanári motivációstratégia (TMS) fogalmának koncepcionális és empirikus operacionalizálása, különös tekintettel a pedagógus által deklarált és ténylegesen alkalmazott motivációs stratégiák közötti összefüggésekre, releváns tanulói igények artikulálódására, valamint a TMS-tudatosság mérhetővé tételére. A vizsgálat három vármegye nyolc településén, négy óvodában és hét általános iskolában zajlott, összesen 69 pedagógus, 106 tanuló és 7 megfigyelt pedagógus részvételével. A kevert kutatási módszertan kvalitatív és kvantitatív elemeket ötvözött, három szinten vizsgálva a motivációstratégiai komponenseket és gyakorlatokat: (1) pedagógusi vélekedés, (2) tanulói nézetek (3) reflektív és önreflektív kérdőívekkel támogatott osztálytermi megfigyelés. A tanári motivációstratégiai tudatosság mérésére fuzzy logikai modellezés készült, amely lehetővé tette a pedagógiai gyakorlat és a deklarált motivációs stratégiák közötti konzisztencia és diszkrepancia mérését (Creswell & Plano Clark, 2017; Sántha, 2015). Az eredmények alapján a pedagógusok által előnyben részesített stratégiák között kiemelkedő szerepet kaptak a verbális megerősítés (fuzzy érték: 0,8), a tanórai differenciálás (fuzzy érték: 1,0) és az extrinzik jutalmazás (fuzzy érték: 0,7) (Good & Brophy, 2008). A tanulók ezzel szemben a pedagógus személyes kapcsolódását (fuzzy érték: 1,0), az autonómiát támogató pedagógiai eljárásokat (fuzzy érték: 0,8), és a gyakorlati alkalmazhatóságot előtérbe helyező tanítási stratégiákat (fuzzy érték: 0,6) részesítették előnyben (Ryan & Deci, 2020). Az osztálytermi megfigyelések során szignifikáns eltérés mutatkozott a pedagógusok által deklarált és ténylegesen alkalmazott stratégiák között, különösen a tanulói autonómiát támogató eljárások esetében (Dörnyei, 2001; Ryan & Deci, 2020). A fuzzy logikai modellezés lehetővé tette a tanári motivációstratégiai tudatosság skálázását, amely alapján az osztálytermi gyakorlatok és a pedagógusi önreflexió között kimutatható volt a tanulói percepciókkal való konvergencia vagy divergencia mértéke. Az eredmények alapján kísérletet tettünk a TMS-tudatosság mérhetővé tételére, az adatok TMS mátrixba rendezésére, és a tanári motivációstratégia profil személyre szabott felállítására. A kutatás hozzájárul a TMS mérési és fejlesztési modell létrehozásához/bővítéséhez, valamint olyan empirikus alapokat szolgáltat, amelyek lehetőséget biztosítanak a tanári motivációs tevékenységek célzott – önreflektivitáson alapuló – fejlesztésére, így a tanulás-tanítás hatékonyságának növelésére.

Ölveczky Mónika – Borbélyová Diana

AZ ISKOLAÉRETTSÉG KRITÉRIUMAINAK ÉRTELMEZÉSE KÜLÖNBÖZŐ ISMERETELMÉLETI IRÁNYZATOK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: iskolaérettség; történeti áttekintés; pedagógiai paradigmák; posztmodern pedagógiai megközelítés

Az iskolaérettség fogalma az elmúlt évtizedekben a társadalmi és kulturális dimenziók figyelembevételével egyre inkább bővült, különös tekintettel arra, hogy az eltérő társadalmak eltérő elvárásokat támasztottak a gyermekekkel szemben. A fogalom tartalma az idők során tudományos szemléletváltáson ment keresztül, különböző ismeretelméleti és neveléstudományi irányzatok tükrében formálódott, amelyek más-más nézőpontokra helyezték a hangsúlyt a gyermek fejlődésének megítélése és az iskolakezdéshez szükséges kritériumok kapcsán. Míg a klasszikus racionalizmus és empirizmus a gyermek fejlődésének mérhető, univerzális jellemzőit kívánta meghatározni, addig a konstruktivista és posztmodern pedagógiai megközelítések a kulturális és társadalmi tényezők szerepét hangsúlyozták, és arra világítottak rá, hogy az iskolaérettség nem univerzális, hanem kontextusfüggő kritériumrendszer. Előadásunk célja bemutatni azokat a paradigmaváltásokat, melyek a történelem során a különböző pedagógiai irányzatok hatására következtek be az iskolaérettség szempontrendszerének értelmezésében. Célunk rámutatni, hogy milyen lehetőségeket kínál a posztmodern megközelítés a pedagógiai gyakorlat számára, illetve milyen elvárásokat támaszt vele szemben, kiváltképp fókuszálva az iskolaérettség pedagógiai szempontú diagnosztizálására. Ennek okán megvizsgáljuk azokat a neveléstudományi irányzatokat, melyek a történelem során hatással voltak magának az iskolaérettség kritériumrendszerének a definiálására, s bemutatjuk azokat a törekvéseket, melyek impulzust adtak a pedagógiai mérések megvalósításához. Mivel a különböző neveléstudományi irányzatok eltérő elméleti keretek között értelmezték a gyermek iskolakezdésre való alkalmasságát, ezért a felvilágosodás korától kezdve a 20. századi pszichológiai és oktatáseméleti paradigmákon át napjainkig vizsgáljuk azokat a szemléletváltásokat, amelyek befolyásolták az iskolaérettségi vizsgálatok fejlődését. A történeti perspektíva bemutatása mellett kitérünk arra is, hogy az eltérő ismeretelméleti megközelítések miként alakították a pedagógiai gyakorlatokat és az iskolaérettségi diagnosztikai módszereket. Az empirizmus és behaviorizmus hatására kialakult mérési eljárások mellett bemutatjuk a konstruktivista pedagógiai modelleket is, amelyek az iskolaérettséget egyéni fejlődési utak és társadalmi-kulturális kontextusok mentén értelmezik. Rámutatunk arra is, hogy az iskolaérettség elméleti keretei és történeti fejlődése nem csupán akadémiai kérdés, hanem közvetlen hatással van a pedagógiai gyakorlatokra is. Az iskolaérettség értékelésének módja ugyanis befolyásolja az óvodai nevelési programokat, az iskolai előkészítő folyamatokat, valamint a pedagógusok és szakemberek döntéshozatalát. Az előadás során bemutatott elméleti összefüggések hozzájárulnak a diagnosztikai módszerek modern pedagógiai gyakorlatban történő tudatosabb, reflektív alkalmazásához és a kutatási perspektíva tágításához.

Packy-Rónai Zsuzsanna – Podráczky Judit

ÉLMÉNY SZÍN-TÁR: A MATE KC GYAKORLÓ ÓVODA JÓGYAKORLATA

Kulcsszavak: élménypedagógia; óvodai kertművelés; művészeti nevelés; festőnövények

„Növényekkel festeni annyi, mint részesülni abban az átváltozásban, ami a fűben lapuló apró virágtól az ember kézjegyét hordozó festett tárgyig vezet. Részesülni abban a szépségben, amelyet a természetes színek harmóniája, a növények és a természet közelsége jelent. Növényekkel festeni igen sokoldalú tevékenység, a teljes személyiségünket átjárja. Munkaigényes, ám megunhatatlan, folytonos tapasztalatszerzés, mindannyiszor egy-egy új felismeréssel ajándékoz meg minket. Élő anyaggal dolgozunk, ezért előre nem kiszámítható körülmények is befolyásolják az elért színárnyalatot. Mindenkinek megszólalnak a növények, de mindenkinek másképp” (Kemendi 2021, 5). A művészeti tevékenységek – a kisgyermekkori nevelés alapvető elemei – lehetőséget adnak a gyermekeknek kreativitásuk, képzelőerejük és önkifejezésük felfedezésére. A MATE KC Gyakorló Óvodájának kézműves foglalkozásain a természetes anyagok, főként a festőnövények és különböző virágzatok beépítésének lehetőségeivel foglalkozunk. A növényekkel való festés tulajdonképpen egyfajta szemléletmódot is jelent, amelyben elsődleges az élővilág tiszteletben tartása és védelme, amit intézményünk minden dolgozója magáénak vall és az ide járó gyermekek felé is ezt közvetíti. A kézműves foglalkozások elindítását a 2020-ban létrehozott Élményporta program inspirálta. Az óvodakertben végzett, a későbbi művészeti tevékenységhez vezető folyamatban a gyermekek a növények ültetésétől a betakarításon át a természetes színezékek előállításáig részt vesznek. A színezékeket és az óvoda udvarán begyűjtött virágokat, terméseket ezután különféle kézműves és művészeti technikák, például festés, fonás, és kollázs készítésére használjuk fel. Tevékenységünk célja, hogy feltárjuk, mi módon lehetséges a természetes anyagok beépítése a kisgyermek művészeti tevékenységeibe, hogy bemutassuk annak módjait, és ösztönözzük a fenntartható és környezetbarát anyagok használatát. További célkitűzéseink között szerepel, hogy komplex módon fejlesszük a gyermekek technikai képességeit, esztétikai érzékenységét és a természetes anyagok tudatos felhasználását. A foglalkozások bemutatása, az alkalmazott anyagok és technikák ismertetése hasznos lehet majd a pedagógusok, a szülők és a döntéshozók számára olyan művészeti tevékenységek megtervezésében és megvalósításában, amelyek elősegítik a természethez való kapcsolódást és a környezeti fenntarthatóságot.

A szakmai program megvalósítását a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Pásztor-Horváth Dóra – Szakály Zsolt – Bognár József

**A TANTERMI FIZIKAI AKTIVITÁS HATÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA
3. ÉVFOLYAMOS TANULÓINAK KOGNITÍV, AFFEKTÍV KÉPESSÉGEIRE
ÉS MATEMATIKAI TELJESÍTMÉNYÉRE**

Kulcsszavak: tantermi mozgás; matematika tanulás; kognitív képességek

Az aktív oktatási módszerek hozzájárulnak a kognitív képességek fejlődéséhez (Silbereis et al., 2016) és a tanulmányi teljesítmény fejlődéséhez is (Mullender-Wijnsma et al., 2015). A tantermi fizikai aktivitás abból a célból kerül bevezetésre, hogy a tanulók ülőtevékenységét mozgásos gyakorlatokkal megszakítsa, s ezáltal elősegítse az optimális tanulást. Ennek kiemelt szerepe van az alsó tagozatos tanulók oktatási gyakorlatában. A tanórai szervezett mozgások a kognitív és affektív képességek mellett fejleszthetik a matematikai kompetenciákat is. A matematika sok tanuló esetén szorongást vált ki (Nótin, 2015). Az aktív játékos feladatok elősegíthetik a stressz csökkentését (Penedo & Dahn, 2005). A tanulók élvezetesebbnek ítélik meg azokat a matematika órákat, amelyekben játékos, mozgásos gyakorlatok jelentek meg, mint a hagyományos matematika órákat (Riley et al., 2017). A kutatásunk célja 8 hetes óraközi fizikai aktivitás pozitív irányú hatásának igazolása a kognitív és affektív képességekre, valamint a matematikai teljesítményre 3. osztályos tanulók körében. A kutatás során két csoportos (N=45 fő) elő- és utóméréseket tartalmazó intervenció hatásait figyeltük meg. A 8 hetes intervenció során labdás gyakorlatokkal valósítottuk meg az óraközi fizikai aktivitást. A kognitív teszthez Gyarmathy Éva Kognitív Profil tesztjét (2009) alkalmaztuk. A matematikai teljesítmény vizsgálatához az intervenció előtti és azt követő matematika dolgozatok eredményeit vettük alapul. A matematikai szorongást a MAS–UK teszt magyar nyelvű változatával vizsgáltuk. Az adatok elemzéséhez homogenitás vizsgálatot, leíró statisztikát, Pearson-féle korrelációt, páros t-próbát és Repeated ANOVA-t használtunk ($p < 0,05$). A tapasztalatok megismeréséhez strukturált interjúk (N=3 fő) felvételére került sor a tanítóval és tanulókkal. A korrelációs együtthatók alapján elmondható, hogy a kognitív képességek és a matematika teljesítmény között ($0,5 < r < 0,7$) pozitív kapcsolat van, míg a szorongás a kognitív képességekkel és a matematikai teljesítménnyel ($-0,3 < r < -0,2$) negatív összefüggést mutat ($p < 0,05$). A Repeated ANOVA szignifikáns különbségeket mutatott az idő és a változók tekintetében ($F=2,402$; $p=0,049$). A páros t-próba alapján megállapítható, hogy a kísérleti csoport a kognitív képességek ($t=-2,637$; $p=0,011$) területén ért el statisztikailag igazolt javulást. A tanító pozitív tapasztalatokat szerzett a program során, úgy látta, hogy a tanulók fejlődnek és jobban élvezik a matematika órákat, mint korábban. Vizsgálatunk bizonyította az óraközi fizikai aktivitás pozitív hatását a kognitív képességekre. Az affektív képességekre és a matematika teljesítményre gyakorolt hatás a 8 hetes intervenció alatt nem volt igazolható. Arra a következtetésre jutottunk, hogy a hosszabb ideig tartó vagy nagyobb gyakorisággal végzett mozgásos programok megvalósítása eredményesebb intervencióhoz vezetne.

Patakiné Bősze Júlia – Magyar Márton – Gósi Zsuzsanna

PILLANATKÉP A SPORTSZAKOS ELTE HALLGATÓK TÁRSADALMI ÉS KÖRNYEZETI ÉRDEKLŐDÉSÉRŐL

Kulcsszavak: sportszakos egyetemisták; társadalmi érdeklődés; közösségi tájékozódás

Előadásunk célja bemutatni, hogy milyen az elsőéves sportszervező, illetve rekreáció és életmód szakos egyetemistáink gazdasági, társadalmi, politika és környezeti kérdések iránti érdeklődése, vannak-e közöttük szakspecifikus különbségek, illetve, hogy ezekben a kérdésekben honnan tájékozódnak. A felsőoktatásban tanuló sportszakosok tekintetében leginkább a fizikai aktivitások gyakoriságára, a testösszetételükre, a fizikai képességeikre, táplálkozási szokásaikra vonatkozó kutatásokat olvashattunk korábbi szerzőktől. Ez motiválta komplex kutatásunk indítását, hogy az életmódjuk különböző dimenzióit feltérképezzük, valamint több területen is vizsgáljuk előzetes tudásukat, felkészültségüket és érdeklődésüket a hozzánk beiratkozott sportszakos hallgatónak. Adatfelvételeink az ELTE PPK KEB 2024/374 számú engedély alapján az őszi időszak elején történtek. Az adatokat Excel és JASP programokkal dolgoztuk fel. Az előadáson 50 sportszervező és 43 rekreáció és életmód szakos hallgató adatait mutatjuk be. A sportszervező válaszadók 4%-a soha, 56 %-a ritkán, 40 %-uk gyakran tájékozódik gazdasági kérdésekben. 2%-uk soha, 38%-uk ritkán, 60%-uk gyakran tájékozódik társadalmi kérdésekben. A sportszervezők 6%-a soha, 48%-a ritkán, 46%-a gyakran tájékozódik politikai kérdésekben. 6%-uk soha, 60%-uk ritkán, 34 %-uk gyakran tájékozódik a természettel kapcsolatos kérdésekben. A rekreáció és életmód szakos válaszadók 23%-a soha, 51%-a ritkán, 25%-a gyakran tájékozódik gazdasági kérdésekben. 13%-uk soha, 39%-uk ritkán, 46%-uk gyakran tájékozódik társadalmi kérdésekben. A rekreációsok 30%-a soha, 34%-a ritkán, 34%-a gyakran tájékozódik politikai kérdésekben. 11%-uk soha, 44%-uk ritkán, 44%-uk gyakran tájékozódik környezeti kérdésekben. A szakok közötti különbségek, illetve a területek közötti összefüggések vizsgálatát az előadás keretei között mutatjuk be. A fenti kérdésekben televíziós hír és egyéb műsorokon keresztül csak a válaszadók 9%-a, online újságokon és hírportálokon keresztül 19%-a, Facebook-on keresztül 38%-a, Instagram-on keresztül 57 %-a, TikTok-on keresztül 50%-a tájékozódik gyakran. A többi válaszadó ezeket a forrásokat soha, nagyon ritkán, vagy csak néha használja. Kutatási eredményeink bemeneti állapotnak tekinthetők, melyek az aktuális érdeklődési preferenciákat és szinteket mutatják be. Tervezetünk azonban longitudinális vizsgálat, így későbbi időpontokban is elvégezzük adatfelvételeinket. Azt várjuk, hogy a képzési tartalmak átadásával mindkét csoportnál, de főleg a rekreáció szakosok érdeklődése növekedni fog a vizsgált négy területen, illetve, hogy a közösségi média felületei mellett a másik két terület is nagyobb szerepet kap a tájékozódásban.

Pekari Bernadett

**ALSÓS TANULÓK INTELLIGENCIAPROFIL ALAPÚ
TANULÁSTÁMOGATÁSA A MAGYARORSZÁGI PEDAGÓGIAI
GYAKORLATBAN – FRANKOFÓN MINTA ALAPJÁN**

Kulcsszavak: többszörös intelligenciák; intelligenciaprofil; francia adaptáció

Kutatásom fókuszba egy innovatív, a francia állam által támogatott pedagógiai megközelítés adaptálási lehetőségeinek vizsgálata, mely Howard Gardner többszörös intelligenciák (1983, 1999, 2006) elméletén alapul. Célom annak feltárása, hogy a frankofón pedagógiai gyakorlat átültethető-e a hazai praxisba. Kollégáimmal közösen elért fejlesztési eredményeink ezt a feltevést igazolják. Pedagógiai fejlesztésünk eredményeképpen egy adaptált frankofón tehetségazonosító eszköz névű modellé módosult. A folyamat az akciókutatás tervezési fázisában a kritériumok és kritikus pontok figyelembevételével zajlott, elsődlegesen a két ország oktatási rendszerének komparációjával. A curriculáris és extra-curriculáris keretek közötti adaptációban folyamatosan adatvizualizáció zajlott, kvalitatív és kvantitatív adatokkal bizonyítva a validációt. Előadásomban az adaptáció kritikus pontjait (pl. forráshiány, időkorlátok), illetve a bevált, vonatkozó intézményi jó gyakorlatokat (Bázisintézményi jógyakorlat, G8 projekt – digitalizált G8 teszt, tehetségműhely frankofón adaptációval, tehetségstratégia) egyaránt ismertettem. Részletesen kitértem a tehetségazonosítási folyamatban használt, általunk fejlesztett eszköz, a Tehetségcsillag adaptációs folyamatának curriculáris alkalmazására is, mely a megismerési folyamatokon és a probléma megközelítési módokon túl az érdeklődés intenzitására fókuszál (egyéni profil; csoport profil), megteremtve a differenciálást, a komplexitást és a motiváció lehetőségét is. Tapasztalatainkat, megfigyeléseinket a hazai közoktatás egy dél-dunántúli megyeszékhelyének bázisintézményében (általános iskola és alapfokú művészetoktatási intézmény) adaptáltuk tanórákon, valamint helyi tehetségstratégiánk kidolgozására is felhasználtuk (Dezső, 2022) frankofón szakmódszertani útmutatással, (Garas et al., 2009, 2011, 2013; Nyerges, 2015; Novákné, 2016). Fejlesztésünk során a következő kérdésekre kerestük a választ: hogyan lehet különböző módszerekkel, eszközökkel feltérképezni az iskolába lépő és alsó tagozatos gyermekek intelligenciaprofiljából következő érdeklődését és annak intenzitását? A kapott aktuális eredményeket miként lehet a hatékonyság érdekében a tanulási-tanítási folyamat során alkalmazni? Egy, a 6–10 éves gyermekek gardneri értelemben vett intelligenciaprofilját azonosító eszközt (Tehetségcsillag) több éves kutatómunkánk eredményeképpen közel 200 tanulóval mértük fel. A kapott eredményeket kiértékeltek, adatlapokon rögzítettük, a kvantitatív adatokat diagramokon szemléltettük, majd osztályprofil is készítve felhasználtuk tanóráinkon, de extra-kurrikuláris keretek között a gyermekek különböző megismerési folyamatainak támogatásához is bevetettük. Eredményeink jelentősége abban rejlik, hogy az általunk felhasznált modell a hazai pedagógikumban névű értékkel bír.

Pete József

DIGITÁLIS FELÜLETEK A KÖZÉPISKOLAI TÖRTÉNELEMOKTATÁSBAN

Kulcsszavak: tankönyvelemzés; digitális felületek

Az oktatást támogató digitális felületek, portálok használata napjainkban megkerülhetetlen. Szerepük növekedésével öröndetesen bővül mennyiségük – és talán minőségük is. Ezen felületek értékelésére azonban – szemben a tankönyvek elemzésével – még kevés példa akad. Az előadás kísérletet tesz a digitális felületek, portálok értékelési kereteinek kimunkálására. Ennek sarokpontjait technikai, tartalmi és didaktikai szempontok képezik (felhasználás, tankönyv, digitális tankönyv, feladatbank, tanmenet, segédanyagok). Három, a középiskolai történelemoktatásban használt digitális felület (NKP, KatTan, RefTantár) és három tankönyv (NKPA, NKPB, KatTan) esetében elvégzett összehasonlító vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy a szempontrendszer alkalmas a digitális felületek technikai és formai elemzésére. A középkor és kora újkor témakörében elvégzett tartalmi és didaktikai elemzés során nyert eredmények – Puentedura (2009) és Bloom rendszerét felhasználva (Anderson & Krathwohl, 2009.) – azt mutatják, hogy a digitalizáltság tekintetében alapvetően a bővítés szintjén állnak a felületek: a helyettesítés mindegyik felületnél megfigyelhető, az NKP esetében a kiterjesztés is. A Bloom-féle taxonómia szerint a felületek digitális feladatai leginkább az ismeret és megértés szintjén mozognak, ritkán lépik túl az alkalmazás szintjét. Megállapítható, hogy azokban az esetekben, amikor konkrét tankönyv áll a felület háttérében (NKP, KatTan), ott az analízis, szintézis és értékelés szintjét a tankönyvi feladatok biztosítják. Ebben a vonatkozásban különösen fontosak a forráselemzésre irányuló feladatok, melyek minden felület, tankönyv esetében a feladatok gerincét adják. Kérdéses ugyanakkor, hogy a digitális felületek mennyiben alkalmasak magasabb kognitív szintet jelentő feladatok elvégzésére. Hipotézisünk szerint ez más, kollaboratív feladatmegoldást lehetővé tevő felületekkel (pl. Teams, Classroom) kombinálva oldható meg hatékonyan. Összegzésként megállapítható, hogy a vizsgált felületek – azok pedagógiai közegét is tekintetbe véve – alkalmasak a hatékony kompetenciafejlesztésre, tudásépítésre.

Piacsek László Zoltán

AZ ÚJ SZAKKÉPZÉSI RENDSZER HATÁSA ÉS EREDMÉNYEI BARANYÁBAN

Kulcsszavak: szakképzés; duális képzés; beiskolázás

2020 szeptember elsejétől vezették be a Szakképzés 4.0 stratégia alapján kialakított legújabb szakképzési rendszert Magyarországon, mely más szerkezettel és jellemzőkkel rendelkezik, mint a korábbiak, melyben a szakképzés és a köznevelés jogszabályi és strukturális szinten is különvált. Az előadás célja az új szakképzési rendszer elmúlt négy tanévre vonatkozó baranyai eredményeinek a bemutatása. Az előadás szakmai háttérét biztosító kutatás során arra kerestem a választ, hogy az új szakképzési rendszer és működésének első négy éve hogyan hatott a beiskolázási tendenciákra Baranya vármegyében, valamint, hogy a vármegyei duális képzés hogyan változott az előző rendszerhez képest. Ugyanakkor összefüggéseket kerestem a baranyai szakképzésben tanulók iskolája és lakóhelye között is. A kutatás alapját képező adatokhoz (beiskolázás irányai, arányai tanévenként) egyrészt országosan elérhető adatbázisok segítségével jutottam, másrészt adatigénylés útján (a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivaltól és az Oktatási Hivaltól). Az elmúlt másfél évtizedben az a határozott oktatáspolitikai szándék bújt meg mind a három (2012, 2016, 2020) szakképzési változtatás mögött, hogy az általános iskolások (és szüleik) a gimnáziumok helyett a szakképző intézményeket válasszák továbbtanulási útjukként, annak érdekében, hogy a gazdasági szereplők szakember utánpótlása megoldott legyen. Az említett adatok és információk elemzésének célja annak vizsgálata is volt, hogy a szakpolitikai szándék az új szakképzési rendszert tekintve elérte-e a célját Baranya vármegyében. A szakképzésben tanulók lakóhelyének és iskolájának vizsgálatához a Baranya Vármegyei Szakképzési Centrumtól kértem adatokat, továbbá rajtuk keresztül értem el kérdőívvél az új duális képzésben, a 2023/2024-es tanévben végzett tanulókat, illetve képzésben résztvevőket, annak érdekében, hogy az új rendszerrel kapcsolatban személyes tapasztalatokat és visszajelzéseket is gyűjthessek. A duális képzés területén végbement vármegyei változások elemzéséhez kamarai adatbázisokban fellelhető adatokat és információkat is alapul vettem. Az előadásban bemutatom – a középfokú köznevelési, illetve a szakképző intézmények beiskolázási adatait alapul véve –, hogy gimnáziumokban tanulnak tovább Baranyában a legtöbben, valamint azt is, hogy az országos adatokkal összevetve, a szakképző iskolákba és a szakiskolákba járók aránya is magas. A baranyai szakképző intézményekben oktatott ágazatok területén is mutatkoznak eltérések az országos adatokhoz képest. A kutatás alátámasztotta, hogy a lakóhely meghatározó a továbbtanulás szempontjából, illetve, hogy a saját dolgozók duális képzése erőteljesen volt jelen az elmúlt két évben Baranyában.

Prantner Csilla

INKLUZÍV DESIGN ÉS AKADÁLYMENTESÍTÉS A DIGITÁLIS TANULÁSI TÉRBE

Kulcsszavak: akadálymentesítés; inkluzív design; WCAG

Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap az online tananyagok tanulóközpontú, ergonomikus kialakítása (Cennamo & Kalk, 2019; Mangaroska & Giannakos, 2018;). Előtérbe kerül az online tanulási platformok fejlesztése és használatuk oktatásba való integrálása, valamint a rajtuk zajló tanulási folyamat adatalapú vizsgálata. Ahhoz, hogy valóban hatékony digitális tananyagokat tudjunk készíteni, érdemes több irányból megközelíteni ezt a területet. A Digitális Oktatási Cselekvési Tervben (2021–2027) az inkluzív és hozzáférhető európai digitális oktatás jövőképe erőteljesen fókuszba kerül. A digitális oktatás esetében az esélyegyenlőség biztosítása a digitális akadálymentesítéssel kezdődik, melynek a hardver elemek elérhetősége mellett a szoftveres vonatkozásai egyaránt mérvadók. Az online tananyagok idő- és térfüggetlen jellegéből adódóan erős támogatást jelentenek a fogyatékkal élő és bármely akadályozottsággal élő személyek számára az információk elérését illetően. Az akadálymentesítés fokozottan fontos a tanítást és tanulást támogató webfelületek esetében, hiszen ezzel válik egyenlő esélyűvé a tudáshoz való hozzáférés. Egy akadálymentesített online tanulási környezet bármely átlagos képességekkel rendelkező tanuló számára is hatékonyabb információszerzést és feladatvégzést biztosít (Abonyi-Tóth et al., 2011). Célom egyrészt a Web Content Accessibility Guideline 2.2. (WCAG 2.2.) webes akadálymentesítéshez kapcsolódó szabvány (Campbell et al., 2023) struktúrájának és kritériumrendszerének az ismertetése. Másrészt az előadásban kiemelem azokat a szabványban megfogalmazott alapelveket, irányelveket és teljesítési feltételeket, amelyek különösen fontos szempontot jelentenek a digitális oktatási- és tanulási rendszerek esetében vagy az online tananyagok készítése (JK Seale, 2013) kapcsán. Így gyakorlati megközelítésben, példákkal illusztrálva kerülnek bemutatásra akadálymentes megoldások. Többek között szó lesz még a médiaelemek alternatív szövegezésének szabályairól, a linkek szövegének akadálymentes megfogalmazásáról, a billentyűzettel való eléréssel kapcsolatos követelményekről, a konzisztens címsorszintek definiálásáról, illetve a minimum színkontrasztarány teljesüléséről. Azok a megoldások, amelyek bizonyos csoportok számára elengedhetetlenek a digitális környezetben, mindenki számára kényelmesebbé teszik az információszerzést és a feladatvégzést.

Pribék László

**A TÚL-ÉS ALÁCSONKOLÁS JELENSÉGEINEK BEMUTATÁSA
KOLLÉGIUMPEDAGÓGIAI PÉLDÁKON KERESZTÜL, A KVALITATÍV
TARTALOMELEMZÉS KÓDOLÁSI FOLYAMATÁBAN**

Kulcsszavak: túl-és alácsonkolás; kvalitatív tartalomelemzés; kollégiumpedagógia

Nemzetközi diskurzusokban Charmaz (2006) az adattartalmak és jelentéseik magyarázata közötti „kritikus kapcsolatként”, „kulcsfontosságú elemként” azonosítja a kvalitatív tartalomelemzés kódolási folyamatát. Kuckartz (2012) szerint óhatatlanul szükséges megpróbálni, megérteni és kutatói keretek közé lefordítani a vizsgálati szövegtörzsek különféle mélységű tartalmait és ebben a kódolás folyamatának központi szerep jut. Mayring önálló kvalitatív tartalomelemzési koncepciót alkot (2010) és következetesen építi fel garanciális elemekkel gazdagított kódolási folyamatát (2016). Mayring (2010) és Kuckartz (2014) kvalitatív metodológiai újításai jelentős szakterminológiai bővüléssel járnak együtt: a módszerek gyakorlati kipróbálásából származó újszerű kellékek, jelenségek (analitikus előjegyzetek, kodifikálás, előkódok, memo-tartalmak, stb.) definiálására kerül sor, szorosan kapcsolódva a kódolás folyamatához (Saldana, 2013). Hazai vonatkozásban a leltározás folyamatának koncepcionális modellálásával bővül a kép (Pribék, 2022), valamint az ún. kvalitatív kitárulkozási tér peremfeltételeinek tudományos bemutatása következik (Sántha et al., 2023). Szükségsszerűvé válik a kvalitatív adatok kódolási modelljeinek interpretálása (Mrázik, 2024), valamint az ún. n-dimenziós kvalitatív elemzési terek kapcsolati elemzése (Vida et al., 2024) különféle gyakorlatorientált (jelen esetben diagnosztikai) eljárásokban. Előadásunkban arra keressük a választ, hogy bővíthető-e újabb, a gyakorlat által alátámasztott fogalmakkal a kvalitatív módszertani kelléktár és ha igen, mely fogalmakkal? Milyen problémákra kívánunk ezzel megoldást találni? Tervezett előadásunkban egy újszerű fogalmi kör, a túl-és alácsonkolások jelenségeit tervezzük bemutatni és kollégiumpedagógiai empirikus kutatásból (2023-24) származó példákkal alátámasztani Kuckartz (2014) ún. szövegtípus-képző módszerének segítségével (Pribék, 2017). Célunk: a hazai szakterminológia gazdagítása és a kvalitatív tartalomelemzési gyakorlat két tipikus hibájának feltárása, szemléltetése. Előadásunkban kiemeljük a túl-és alácsonkolásból származó, fontos és/vagy redundánssá, vagy indokolatlanul felnagyítottá váló adattartalmi elemeket is. Ilyen pl. a család fogalom félreértelmezési lehetőségeinek interpretálása (z-generációs kollégisták szövegtörzseinek a segítségével). Mindez azért érdemel kiemelt figyelmet, mert a kollégiumi nevelés eredményessége szempontjából pontosan tisztázandó a kollégista kamaszok családképe és a mögöttes adattartalmi összefüggések sora. Előadásunk végén kísérletet teszünk a túl-és alácsonkolásból származó kutatói hibák tipizálására további nemzetközi példák (Saldana, 2013) bevonásával. Fontosnak tartjuk e törekvés érvényesítését, hiszen feltett szándékunk a hazai módszertani kultúra gazdagítása, a kutatói gyakorlat fejlesztése.

Pusztafalvi Henriette

ÓVÓNŐK SZAKMAI ÉLETÉNEK SZERVEZÉSE – ÓVÓNŐI KÖRÖK MŰKÖDÉSE MAGYARORSZÁGON A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

Kulcsszavak: Déldunántúli Óvónői Kör; koragyermekkor; óvodapedagógusok; szakmai munka

A magyar óvodai nevelés a 19. század első felétől kezdődően folyamatosan gyarapodott, fejlődött. Mégis az 1891. XV. törvénycikk adta meg azokat a lehetőségeket, amelyek egy szakma, vagyis a koragyermekkorai nevelés szervezetté és professzionálissá válását segítik. Az egységes és intézményes keretek közé való szerveződését a később kiadott Végrehajtási Utasítás tette teljessé. A gyakorlati munka módszertani fejlesztését, az új lehetőségek feltárását az óvónők a gyakorlati munkájuk során maguk végezték. Az ellenőrző funkciót az Iskolaszékek végezték kisebb-nagyobb sikerrel. Az Országos Kisdédóvó Egylet pedig csak rendszertelenül tudta a szakmában dolgozók professzionalizációját támogatni. A Kisdédnevelés című szakmai lap rendszeres megjelenése támogatta a koragyermekkorai neveléssel foglalkozó óvónők szakmai munkáját, azonban ez is esetleges volt. A rendszeres szakmai fejlődést az Óvónői körök megalakulása hozta el, ahol a vezető óvónők és szakmai felügyelők tényleges és rendszeres szakmai munkát végeztek. A Kisdédnevelés lap pedig rendszeresen beszámolt a különböző földrajzi területeken folyó rendezvényekről. A Déldunántúli Óvónői Kör megalakulása Nendtvich Vilma felügyelő óvónő nevéhez kötődik, s 1934. november 10-én alakult meg Pécs város Ráth utcai óvodájában. A szakmai előadás „A mai gyermek” címmel hangzott el, amelyet Kováts Gabrielle pécsi vezető óvónő tartott meg a Baranya, Tolna és Somogy vármegyéből érkező kollégáknak (Pécsi Napló, 1934. november 8., 5. oldal). A munka havi rendszerességgel folyt, mindig időszerű kérdést választott a vezetőség. Magyarországon ezek a területi központokban működő szakmai körök biztosították a koragyermekkorral foglalkozó szakemberek szakmai tudásbővítését. Kutatómunkánk még az elején jár, azonban célunk, hogy a korabeli sajtóforrások segítségével feltárjuk a magyar óvodapedagógusok szakmai felkészülésének és fejlődésének forrásait, azaz a szakma valódi professzionalizációját, jelen esetben egy mikrotörténeten keresztül. Nendtvich Vilma szakmai pályafutása a hazai kisdédóvás tekintetében is példaértékű, meghatározó alakja volt a hazai kisdédóvás professzionalizációjának. A Déldunántúli Óvónői Kör megalakítása, működtetése Nendtvich Vilma aktív munkásságának végén történt meg, ez is mutatta elköteleződését a szakma fejlődése irányában.

Rajnai, László

SENSE OR SENSIBILITY? A COMPARATIVE ANALYSIS OF VIKTOR E. FRANKL'S AND CARL R. ROGERS' EDUCATIONAL PHILOSOPHIES

Keywords: philosophy of education; humanistic-existential pedagogy; phenomenology

The presentation compares the educational philosophies of Viktor E. Frankl and Carl R. Rogers, two significant 20th-century psychologists. Both have had a considerable impact on pedagogical thinking yet placed different emphases on human development. As the founder of logotherapy, Frankl, rather a realist, emphasized the power of human will in the search for meaning, which he considered the primary human motivation, while Rogers, rather a romantic idealist, as one of the founders of the humanistic school, viewed self-actualization and congruence as the central tenets of personality development. Although the two theories have different fundamental assumptions, they complement each other and both make valuable contributions to the field of education. The aim of this presentation is to offer new phenomenological interpretive perspectives for teachers, encouraging them to reflect on their own anthropological and philosophical views about education, which in turn could lead to a more humanistic, student-centered approach. We begin by examining the anthropological foundations, highlighting their common humanistic-existentialist roots that emphasize the questions of authenticity and identity. Frankl, influenced by his experiences during the Holocaust, his religious convictions and continental philosophy in general, built his Logotherapy on the concept of the search for meaning (logos), often within a spiritual context. In contrast, Rogers, with a background in humanities, emphasized a person-centered approach, viewing human beings as inherently driven towards growth, self-actualization and meaning-making. Both thinkers sought to re-humanize psychology and the human sciences, questioning the scientific reductionism of their time. We look at the educational goals derived from each philosophy, and discuss how these approaches influence teaching and learning, exploring the roles of teachers and students, as well as proposed learning processes and styles. Furthermore, we compare the two theories in terms of their approach to motivation, evaluation, time management and ethics, and conclude by identifying differences and common points between Frankl and Rogers, such as personal meaning, empathy, and the importance of humane, holistic approaches in education. Eventually, as we shall see, both moved away from purely biological models of human development, recognizing the importance of noetic, emotional and psychological aspects of learning. Despite their methodological differences, both emphasized the importance of student autonomy and self-directed learning. Finally, we look at the criticism of the two theories. Our analysis reveals that while both have their limitations, together they provide a comprehensive framework for educators seeking to create learning environments where students – and teachers alike – can freely discover their own values, abilities and worth.

Rashid, Mamunur –Szenczi, Beáta

**THE ROLE OF HOME LITERACY ENVIRONMENT IN BILINGUAL
LEARNERS' LITERACY DEVELOPMENT: A LITERATURE REVIEW**

Keywords: Home Literacy Environment (HLE); Bilingual Children; Literacy Development, Literature review

The Home Literacy Environment (HLE) plays a vital role in children's literacy development. Research highlights its influence on language proficiency, cognitive skills, and cultural identity (Cummins, 2001; Dong et al., 2020). Key components of HLE — such as access to resources, structured literacy activities, and parent-child interactions — promote linguistic competence and cultural connection (Niklas et al., 2015). A rich HLE with the availability of books, frequency of reading activities, and parental engagement is also positively associated with language skills in bilingual children (Dong & Chow, 2022). While existing research has established that home literacy practices are strongly associated with literacy development in immigrant bilingual families (Dixon et al., 2024), there is a lack of research systematically analyzing what elements of the environment are significant and what role the context plays in the association between the HLE and literacy development. As part of a larger research project that aims to review existing HLE models, peer-reviewed articles were searched using the keywords “Home Literacy” OR “Home Language and Literacy” in Scopus, ERIC, Taylor and Francis, and ScienceDirect for the last 20 years. From the retrieved articles, we chose to review those related to bilingual children. These sources provided diverse perspectives on HLE's components, the challenges bilingual families face in different contexts, and their impact on bilingual learners. Theoretical frameworks, including Vygotsky's socio-cultural theory and Cummins' Interdependence Hypothesis, provide insights into how HLE supports bilingual learners. These perspectives emphasize the importance of early exposure, social interaction, and language transfer for balanced bilingualism and cognitive flexibility. Activities like shared reading and storytelling in both languages are particularly effective in fostering vocabulary, syntax, and fluency. Despite its benefits, the scarcity of bilingual materials and parental fluency challenges hinder heritage language development. Addressing these barriers requires innovative strategies, such as parental education programs, leveraging digital tools (Tabors, 2008), and fostering school-family collaboration. From a broader perspective, HLEs prepare learners to thrive in multicultural and multilingual global economies, employment, intercultural communication, and leadership roles. Future research should investigate socio-economic impacts, longitudinal outcomes, and digital HLEs (Nikolov & Csapó, 2018; Yuan et al., 2024). By enhancing HLEs through policy support, community engagement, and inclusive practices, bilingual learners can achieve linguistic, cognitive, and cultural growth, contributing to a more diverse and interconnected society.

Rácz Márk

**ADALÉKOK AZ EGYKORI MARXISTA-LENINISTA IDEOLÓGIAI
OKTATÓK ÉS AZ OKTATÁSHOZ HASZNÁLT KORABELI TANKÖNYVEK
ÉS EGYETEMI JEGYZETEK MÓDSZERTANI ESZKÖZEIHEZ**

Kulcsszavak: ideológia; államszocializmus; tankönyvek, marxizmus-leninizmus

Előadásomban azt mutatom be, hogy 1989 előtt milyen tankönyvi eszközökkel igyekeztek elérni a szaktanszékek munkatársai a hallgatóknál, hogy az öt év alatt minél jobban elsajátítsák a marxizmus-leninizmus eszméjét. Mivel 1989-ig még létezett az ideológiai tantárgyak oktatása a magyarországi felsőoktatási intézményekben is, az ehhez tartozó írásos segédanyagok, egyetemi és/vagy főiskolai jegyzetek, tankönyvek szükséges eszközei voltak a meglehetősen hangsúlyos ideológiai hadjáratnak. Témám elsősorban a marxista filozófia, politikai gazdaságtan és a tudományos szocializmus tankönyveihez (jegyzeteihez) kapcsolódik, de nem kizárólag. Ide tartoznak a marxista etika, szociológia, illetve a munkásmozgalom-történet stúdiumai, illetve az ezekhez kapcsolódó kiadványok is. Azt vizsgálom meg, hogy milyen tematika szerint haladtak az oktatók a tananyagban. Vajon milyen koncepció húzódott meg az adott sorrend felállítása mögött? Továbbá az is fontos, hogy milyen szemléltető eszközöket vettek igénybe az oktatók. Az 1960-as években már megjelent a film és diavetítés is mint lehetőség. Ezek a tankönyvek kiegészítéseként szolgáltak, de annál lényegesebb funkciót láttak el. Izgalmas, hogy milyen példákon keresztül próbálták közelebb hozni a hallgatókhoz ezt a területet. A való életből hozott releváns példák minden esetben hozzá tudnak segíteni ahhoz, hogy hitelesebb legyen az oktató. Noha e társadalomtudományi tantárgyak inkább elméleti jellegűnek bizonyultak, mégis lehetséges volt a száraz tananyagot érdekesebbé varázsolni. Sok esetben az oktatók személyiségük által is sokat hoztattak ahhoz, hogy megszerettessék a saját tárgyukat. Azonban nem minden esetben kerültek a katedrára olyan tanárok, akik megfelelő tanárszemélyiségek voltak, azaz sok esetben váltak ellenszenvessé azáltal, hogy fitogtatták hatalmukat, miközben tárgyi tudásuk hiányos volt. Kutatási kérdésem a következő: hatékonyak voltak-e azok a módszertani eszközök, amelyek segítségével megpróbálták eredményeket elérni az egykori ideológiai oktatók? A hipotézisem szerint nem bizonyult eredményesnek az ideológiai oktatás azoknak a tankönyveknek a segítségével sem, amelyekről előadásomban szó lesz. Fontos szempont, hogy a szocializmus évtizedei alatt hogyan változott az ideológiai oktatás módszertana. Jelentős változások történtek a technikai fejlődésnek is köszönhetően, amely a 60-as évektől mutatkozott meg látványosabban. Amíg az 50-es években leginkább a politikai pamfletok és brosúrák segítségével tanítottak, addig a következő évtizedben már megjelent a diavetítés, a film és egyéb szemléltető eszközök egész serege.

Reiner Dóra – Simonné Kajtár Gabriella – Simon István Ágoston

**A GÖRKORCSOLYÁZÁS SZEREPE AZ ISKOLÁSKORÚ GYERMEKEK
MOTOROS KÉPESSÉGEINEK FEJLESZTÉSÉBEN ÉS MOTIVÁCIÓJUK
ERŐSÍTÉSÉBEN**

Kulcsszavak: görkorcsolya; motiváció; testnevelésóra

Az alfa- és Z-generáció a digitalizáció világában él, ahol a technológia mindennapjaik meghatározó részévé vált. Míg a Z-generáció megtanult magabiztosan navigálni a digitális térben, az alfa-generáció már teljesen digitális közegbe született, így életükben kevesebb hangsúly kerül a fizikai aktivitásra. Ebből fakadóan a testnevelés órák kiemelt jelentőséggel bírnak, hiszen nemcsak a mozgáshiányt ellensúlyozzák, hanem lehetőséget adnak a mozgás szeretetének és igényének kialakítására. A motiváció szempontjából kiemelten fontosak az ingergazdag, változatos tevékenységek, például kreatív sportok, játékos versenyek vagy az olyan alternatív mozgásformák, mint a görkorcsolyázás és a túrázás, amelyek egyszerre kínálnak örömet és kihívást. Ezáltal a testnevelés órák nemcsak a fizikai fejlődést segítik elő, hanem hozzájárulnak a hosszú távú egészséges életmód és mentális jóllét megalapozásához is. Célunk megvizsgálni, hogy az iskolában a rendszeres görkorcsolya oktatás milyen hatást gyakorol a gyermekek mindennapos testedzés iránti igényének belső motivációjára, a testneveléssel kapcsolatos attitűdjére, illetve a különböző motoros és kognitív képességeire. Továbbá milyen mértékben befolyásolja az attitűdöt, a belső motivációt, a motoros képességeket az egyéves intervenciós program, amely során heti 1–2 alkalommal görkorcsolya oktatás folyik különböző szervezeti keretek között. Hipotéziseink: (1) A görkorcsolyázás pozitívan hat a koordinációs képességekre. (2) A heti görkorcsolyázás a tanulók testneveléssel kapcsolatos attitűdjét pozitív irányba befolyásolja. (3) Feltételezzük, hogy az iskolai görkorcsolyázó csoportokban a testnevelés órával kapcsolatos attitűdváltozás nagyobb mértékben változik, mint a kontrollcsoportban. (4) Feltételezzük, hogy az iskolai görkorcsolyázó csoportokban a belső motiváció a rendszeres sportolás iránt nagyobb mértékben változik meg, mint a kontrollcsoportban. A hipotézisek bizonyítása több módszer alkalmazását tette szükségessé. A motoros képességek mérésére a Magyar Jégkorong Szövetség által kidolgozott motoros próbák adaptált változatát, a motiváció változására a PLOC motivációt mérő tesztjének a görkorcsolyára és testnevelésre adaptált változatát alkalmaztuk. A kutatásban bemeneti és kimeneti mérést végeztünk. A kutatási minta alapsokaságát a görkorcsolyázással foglalkozó iskolák csoportjaiba járó gyerekek adják. Elsősorban a Hatos Ferenc Általános Iskola és AMI és az Ambrózy-Migazzi István Általános Iskola 1–4. évfolyamos diákjai (N=100). A görkorcsolyázó diákok a koordinációs képességek közül az egyensúlytesztben mutattak jobb eredményt. A motiváció mérése során szignifikáns különbséget nem találtunk a két csoport között, de a görkorcsolyázók belső motivációja magasabb a testnevelésórák iránt, mint a kontrollcsoporté. A görkorcsolyázók erősebb belső motivációval viszonyulnak a sportágukhoz, mint a testnevelésórákhoz. Arra a következtetésre jutottunk, hogy a testnevelés órán érdemes a szabadidősportokkal megismertetni a tanulókat.

Rumbus, Anikó

**INTERACTIVE LEARNING IN THE 21ST CENTURY: A POSSIBLE ROLE
OF THE VILLE SYSTEM IN DEVELOPING ALGEBRAIC AND
ALGORITHMIC SKILLS OF LOWER SECONDARY SCHOOL**

Keywords: algebraic thinking; online learning; computational thinking

In the 21st century, scientific and mathematical thinking is becoming increasingly important in education as a basis for understanding complex problems and developing critical thinking. However, international experience and surveys show a worrying trend: student achievement in STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) subjects has been steadily declining over the past decades. This phenomenon highlights the urgent need for innovative teaching methods and tools that can help students develop basic skills more effectively and make them more motivated and interested in learning more about these sciences. Developing algebraic and computational thinking is one of the most important aspects of mathematics and computer science education. This development should start as early as possible, in the lower primary school years. Algebraic thinking involves recognising patterns, understanding relationships and using logical reasoning to solve problems, while computational thinking enables students to break down complex problems into manageable steps, use algorithms and apply systematic problem-solving strategies. Strengthening these skills at an early age is essential for the future of learners. The purpose of this study is to investigate how to support the development of algebraic and computational thinking in 3rd and 4th grade students using an innovative online application, the Ville system. The Ville online system is an interactive, gamified learning environment with tasks divided into two groups. In one group are the types of tasks that belong to the development of algebraic thinking, and in the other group are those that belong to the development of computational thinking. The research presented in this paper was carried out with two test groups. Students in the test groups performed algebraic and computational thinking tasks through the Ville platform. The online application offered students a variety of tasks including pattern recognition, problem solving activities and algorithm-based tasks. In summary, the appropriate use of online applications such as the Ville system can be effective in developing students' algebraic and computational thinking. By incorporating the possibilities offered by digital technology into primary school education, we can better prepare students to navigate the digital age and develop a solid foundation in algebraic and computational thinking. Innovative teaching approaches and an emphasis on the importance of digital tools will not only improve the learning experience of students but can also contribute to an overall improvement in educational outcomes in mathematics, IT and science.

Sallai Patrícia – Hideg-Fehér Gabriella

FAIR PLAY ATTITÚD VIZSGÁLATA NŐI LABDARÚGÓK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: fair play attitűd, gamesmanship; csalás; női labdarúgás

Akár a hétköznapiakban, akár különféle sporteseményeken, rengeteg alkalommal szembesülhetünk a 'fair play' fogalmával. De mit is jelent? Mikor használjuk és milyen szituációkban használjuk ezt a kifejezést? Legtöbbször a sport területen találkozhatunk vele, ugyanis a sportban több jelentősége is van, mint az elsőre gondolnánk. Tiszta eszközökkel játszott mérkőzés, az ellenféllel szemben tanúsított sportszerű magatartás, a szabályok, bírói döntések, a közönség, a csapatszellem, illetve a győzelem vagy épp vereség utáni magatartásunk, valamint magának a játéknak a tisztelete. De ezeket mégis honnan kéne tudnunk? Honnan tudjuk, hogy épp mi számított fairnek és mi nem? Kinek a feladata ezt megtanítani? Talán a szülőnek, tanároknak, edzőknek vagy épp a saját bőrünkön kell ezt megtapasztalni? Kutatásunk célja a nemzetközileg validált fair play attitűd mérésére alkalmas EAF skála magyar nyelvű validált változatának tesztelése női labdarúgók körében. A validációs, adaptációs eljárás során Boixadós (1995) Fair Play Attitűd Skáláját (Fair Play Attitudes Scale- EAF) alkalmaztuk, amelyet Hideg (2022) validált magyar nyelven. Az elemzéshez Microsoft Excel, IBM SPSS 26.0 szoftvereket használtunk. A leíró statisztika mellett hipotézisvizsgálatokat alkalmaztunk (független mintás t-próba, regresszió elemzés), valamint asszociációs kapcsolatokat is elemeztünk. Olyan női labdarúgók körében végeztük el a vizsgálatot, akik legalább három éve versenyszerűen sportolnak, és az utóbbi fél évben legalább egyszer pályára léptek, életkorukat tekintve pedig 13 és 18 év közöttiek. Megközelítőleg 150 fő elemszámú válaszra terveztük a kutatást. Az adatfelvétel még folyamatban van, a várható eredmények a következők. Valószínűsíthető, hogy a gyermek/fiatal felnőtt, aki megfelelő képzésben részesült (versenyszerűen sportolt) már kisiskolás korában, nagyobb valószínűséggel fogja ismerni és betartani a sportág fair play szabályait. A testnevelő tanároknak hatalmas szerepük van mindebben, hisz megfelelő tudás mellett a gyermek játékkészsége és játékintelligencia megfelelően fog fejlődni. Amennyiben ez elmarad, hiányos lesz a tudása, s a későbbiekben emiatt játék közben hátrányok érhetik. Az edző meghatározó szerepet tölt be egy játékos játékképének a formálásában, akár már az öltözőben is el tud dőlni, hogy a játékos milyen szándékkal megy ki a pályára. Úgy gondoljuk továbbá, hogy fontos szerepet játszik ezeken felül a gyermek háttéré, ugyanis, ha eltérő szociális környezetben vizsgáljuk a fair play szokásokat, a mindennapi életben is jelentős különbségeket tapasztalhatunk.

Sarus Tamás

**A TESTNEVELŐ TANÁR SZAKOS HALLGATÓK KÉPZÉSEL
KAPCSOLATOS ATTITÚDJÉNEK TÖBBSZEMPONTÚ LONGITUDINÁLIS
VIZSGÁLATA KVALITATÍV ÉS KVANTITATÍV MÓDSZEREKKEL**

Kulcsszavak: motiváció; kiégés; kompetenciák

A pedagógusok fejlesztő, nevelő tevékenységnek minőségét veszélyeztetheti a tanárképzés alatt jelentkező szkeptikus, cinikus attitűd a tanulmányaik hasznosságával kapcsolatban, mely akár a munkavállalással kapcsolatos motiváció elvesztését és korai kiégést eredményezhet. A témában 2019-től végeztünk vizsgálatokat, ám ezek kvantitatív módszerekre épültek. A 2022/2023-as tanévtől kvalitatív eljárásokat is alkalmaztunk korábbi és jelenlegi kutatásunk eredményeinek megerősítésére. Kvantitatív vizsgálatunkban a Pécsi Tudományegyetem osztatlan testnevelő tanár- és edző szakos hallgatói vettek részt 2019-től 2023-ig (2023-ban: N=74). Az adatok felvételére több részből összeállított kérdőívcsomagot alkalmaztunk, amelynek gerincét validált, önbevalláson alapuló pszichológiai tesztek adták (MBI SS, GMS-28). Kvalitatív vizsgálatunk egy strukturált interjú volt (N=23), amelynek kérdései a tanárképzéssel kapcsolatos elégedettségre és attitűdre vonatkoztak. Az osztatlan testnevelő tanárszakos hallgatóknál kiemelkedő volt a képzéssel kapcsolatos cinizmus és az elégedettség kapcsolata a képzési idő múlásával, amely mind a négy év vizsgálatában szignifikáns volt. A képzéssel kapcsolatos cinizmus átlagértékei emelkedő tendenciát mutattak. Fordulópontot a tanítási gyakorlat éve jelentett, amikor ezek az értékek átlagosan kedvezőbb irányba változtak. Korábbi vizsgálatainkban feltételeztük, hogy ebben a tanítási gyakorlat során szerzett élmények és hatások játszanak jelentős szerepet. Az interjúk eredményei ezt a felvetést támasztják alá. Vizsgálatunk arra enged következtetni, hogy az egyetemi tanárképzési struktúra ismeret fókuszú, a képességek és attitűd fejlesztésnek kevés teret hagy, ami a gyakorlatiasabb képzésre igényt mutató tanárjelöltek számára már egyre kevésbé kívánatos. A vizsgálat eredményei alapján érdemes lehet a jövőben a pedagógusképzés megvalósításában kiemelt figyelmet fordítani a képességek és a tanítással kapcsolatos attitűd fejlesztésére, alakítására, továbbá az ismereteket megerősítő gyakorlat magasabb szintű integrálására.

Simon István Ágoston – Reiner Dóra – Simonné Kajtár Gabriella

A GYÓGYTESTNEVELÉS MÓDSZERTANÁNAK FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG

Kulcsszavak: gyógytestnevelés; testkultúra; oktatási módszerek; gyermekközpontú oktatás

A fiatalok egészséges fejlődése, a nem megfelelő egészségi állapotú gyermekekkel való foglalkozás már a XIX. században is kiemelt feladatként jelent meg az orvosok és a pedagógusok munkájában. Az intézményesített keretek között folyó, az egészséges fejlődést támogató testedzést, a gyógytestnevelést a XX. században, 110 éve valósították meg elhivatott szakemberek. Jelen előadással egy időutazásra hívjuk a hallgatóságot, amely során bemutatjuk a magyarországi gyógytestnevelés kialakításának körülményeit, azon meghatározó személyeket, akik nélkül nem jöhetett volna létre ez az Európában a mai napig egyedülálló, magas szintű szervezettséggel és megfelelő hatékonysággal megvalósuló iskolai rehabilitáció. Az előadással szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy vannak olyan értékek, amelyek az évszázadok során sem változtak. Ezen értékek közé tartozik a gyermek, az egészség és ezek védelme, fejlődésük sokoldalú támogatása. „A testkultúra célja mindenkor az volt és csak az lehetett: életképes, egészséges és szép generációt nevelni föl.”... „Egészségesnek lenni kötelesség magunkkal és a jövő nemzedékkel szemben” írta 1926-ban a „A női testkultúra új útjai” című könyvében Madzsarné Jászi Alice. A XX. század elején az iskolákban bevezetett gyógytestnevelés az iskolai testnevelés reformjának egyik meghatározó pillére volt. Megvalósításában kiemelkedő szerepet játszottak azok a korszerű pedagógiai és orvosi irányzatokra fogékony testnevelő tanárok és orvosok, akik magas szintű szakmai munkájukkal elősegítették a gyermekek egészséges fejlődését. Elhivatottságuk és szakértelmük máig hatást gyakorol a gyógytestnevelés területére, s példaképként szolgálnak a mai szakemberek számára is. Az előadás rámutat arra, hogy a 110 évvel ezelőtti megoldandó feladatok és a jelenkor problémái, s azok megoldásai között számos közös vonás található. A múltban történő kutatás bizonyítja, hogy a sikeres munkához szükséges a gyökerek megtalálása, s csak azok segítségével lehet megújulni. A reform és a jövő csak a régmúlt értékek megőrzésén keresztül lehet sikeres. Az elmúlt évszázad során a fiatalok személyisége, gondolkodásmódja és a sporthoz való viszonyulása jelentős változáson ment keresztül, amely elengedhetetlenné tette a nevelési és oktatási módszerek folyamatos megújítását. Az előadás során nem csupán a gyógytestnevelés területén kiemelkedő hatású szakemberek munkásságára emlékezünk, hanem bemutatjuk az alkalmazott módszerek fejlődését az 1900-as évektől napjainkig. Az elemzés rámutat ugyanakkor arra is, hogy bár a módszertan és a pedagógiai eszköztár az évtizedek során jelentős változásokon ment keresztül, a gyógytestnevelés megvalósításában központi szerepet betöltő szakemberrel szembeni elvárások a magas szintű szakmai felkészültség, a kreativitás, a gyermekközpontú szemlélet, valamint a hivatás iránti elkötelezettség és szakmai alázat, alapvetően változatlanok maradtak. Ezen értékek napjainkban is meghatározóak, és jelen vannak a gyógytestnevelő tanári munkában.

Simonné Kajtár Gabriella – Reiner Dóra – Simon István Ágoston

**FIATALOK EGÉSZSÉGMAGATARTÁSA MAGYARORSZÁGI ÉS
NEMZETKÖZI VISZONYLATBAN, FÓKUSZBAN A FIZIKAI AKTIVITÁS
ÉS A TÁPLÁLKOZÁS**

Kulcsszavak: egészségmagatartás; fizikai aktivitás, sedens életmód; táplálkozás

A mai fiatalokra zúduló mérhetetlen információáradat, az okoseszközök használata nagymértékben hozzájárul a felgyorsult életritmus kialakulásához, amely gyakran kognitív és mentális túlterheltséget okoz számukra. A folyamatos, többirányú megfelelési kényszer, a digitalizált életforma megváltoztatta a fiatalok életmódját, amelyben a fizikai aktivitás háttérbe szorul és a sedens életmódot elősegítő tevékenységek túlsúlyba kerülnek. Ugyanakkor a 21. század ideálja a fizikailag és mentálisan egészséges, edzett, magas szintű adaptációs képességekkel rendelkező, önálló döntéshozatalra és felelősségvállalásra képes, valamint jelentős terhelhetőséggel bíró autonóm személyiség. A megfelelő terhelés és fizikai aktivitás nélkül fiataljaink elmaradnak genetikailag meghatározott esélyeiktől. Az egyik meghatározó egészséget védő magatartáselem a rendszeres fizikai aktivitás, amelynek jelenléte elengedhetetlen a fiatal korosztály életében. A rendszeres testmozgás mint természetes megerősítő, protektív hatás az élet minden területére kihat. Fontos feladatunk, hogy kialakítsuk a gyermekekben a rendszeres testedzés gyakorlására, megvalósítására fogékony pozitív szemléletet és fejlesszük a belső motivációjukat. Ezzel biztosíthatjuk az aktív életmód élethosszig tartó jelenlétét és a minőségi élet esélyének megteremtését. A rohanó életvitel egyik jelentős negatív következménye a táplálkozási szokások megváltozása, amelynek következtében előtérbe kerül a gyorséttermi étkezés, továbbá a félkész és készételek fogyasztása. A serdülőkorúak táplálkozása kiemelten jelentős az egészséges fejlődés és növekedés szempontjából. Az egészséges étkezési szokások kialakításával megelőzhetők a krónikus betegségek, elkerülhetők a mikrotápanyag-hiányos állapotok, a túlsúly, valamint csökkenthető az étkezési zavarok kockázata. Jelentős mértékben befolyásolják a fiatal generáció formálódó táplálkozási szokásait az egyéni ízlésen és az egészségtudatosság szintjén kívül a különböző szociokulturális tényezők, mint a szülői és kortársminták és hatások, az élelmiszeripari marketing, illetve az iskolai étkezési lehetőségek. Kiemelt feladat a fiatal korosztály egészségmagatartásának kialakítása, amelyben nagy felelőssége és mintaadó szerepe van az olyan referenciaszemélyeknek, mint a pedagógusoknak és a szülőknek. Előadásunk célja a serdülők egészségmagatartásának átfogó bemutatása, különös tekintettel a táplálkozási szokásokra és a fizikai aktivitásra, a legújabb hazai és nemzetközi kutatási eredmények tükrében. Az elemzés során összehasonlítjuk a magyarországi és a nemzetközi adatokat, feltárva a hasonlóságokat és különbségeket, valamint elemezzük az egészségmagatartás alakulását befolyásoló tényezőket. Az eredmények alapján javaslatokat fogalmazunk meg a prevenciós és intervenciós stratégiák fejlesztésére, a serdülők egészségtudatos életmódjának előmozdítására, a hosszú távú egészségügyi kockázatok csökkentésére, valamint a célzott egészségfejlesztési programok hatékonyságának növelésére.

Sipos Eszter – Márfi Rita

A ZENE ÉS AZ EMPÁTIA KAPCSOLATÁNAK VIZSGÁLATA KÜLÖNBÖZŐ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN DOLGOZÓ PEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: empátia; zene; zenei nevelés; pedagógusok

A pedagógusszemélyiség egyik fontos, ha nem a legfontosabb tényezőjeként említi az empátiát a szakirodalom. Ahány gondolkodó, annyi definíció született e fogalom meghatározására, véleményünk szerint mégis Alfred Adler (1933) fogalmazta meg a legszebben az empátia jelentését: „Empatizálni annyit jelent, mint látni a másik ember szemével, hallani a másik ember fülével, és érezni a másik szíve szerint”. E definíció alapján könnyűnek tűnhet az empatikus attitűd gyakorlása, valójában mégis erőfeszítést igényel a kialakítása, megvalósítása. Előadásunk célja a zene és az empátia közötti összefüggés vizsgálata pedagógusok körében. Kérdőíves vizsgálatunkat különböző oktatási intézmények pedagógusainak bevonásával végeztük (N=134) kényelmi mintavétel alkalmazásával, összehasonlítva ezáltal a közoktatás (általános iskolák és gimnáziumok), a zeneművészeti iskolák és a Waldorf-intézmények tanárainak empátiás attitűdjét. Feltáró, keresztmetszeti kutatásunkban a következő kérdésekre kerestük a választ: (1) Milyen különbségek tapasztalhatók a nem zenei tárgyakat tanító pedagógusok és a zenetanárok empátiás attitűdjében? (2) Mennyiben különbözik a Waldorf-pedagógusok és a zenetanárok empátiás készsége? (3) Rendelkezik-e a zene empátianövelő hatással? Az empátia mérésére két tesztet alkalmaztunk: az Interperszonális Reaktivitás Indexet (Interpersonal Reactivity Index – IRI; Davis 1980, 1983; Kulcsár 1998, 2002) és Baron-Cohen empátia hányados tesztjét (Baron-Cohen 2004), a kapott eredményeket a RopStat statisztikai programmal elemeztük. Az eredmények statisztikai elemzése azt mutatja, hogy nincs különbség az empátiás attitűd tekintetében a zenét tanító, illetve a nem zenei tantárgyakat oktató pedagógusok között ($p = 0,2517$); tehát önmagában a zene nem fejt ki empátiafokozó hatást. Empátiakészség tekintetében a Baron-Cohen teszt adatai alapján a Waldorf-pedagógusok és a zeneművészeti iskolák tanárainak csoportjai között sem figyelhető meg szignifikáns különbség ($p = 0,488$); tehát a Waldorf-pedagógusok nem tekinthetőek empatikusabbaknak a zenetanároknál. Az IRI kérdőív Fantázia és Empátiás törődés skáláin a Waldorf-tanárok érték el magasabb pontszámot a zeneiskolai tanárokkal szemben ($p = 0,043$; $p = 0,051$), míg a Személyes distressz skála értékében ($p = 0,189$) nincs szignifikáns különbség a két csoport eredményei között. Úgy véljük, hogy az empátiakutatás témakörében még nagyon sok lehetőség, sok feltárandó összefüggés rejlik. Véleményünk szerint a pedagógusok empátiavizsgálata nem csak érdekes és aktuális, de felettébb hasznos és fontos területe úgy a pszichológiának, mint a pedagógiának, és hosszú távon hozzájárulhat a pedagógus-tanuló kapcsolat pozitív irányba történő változásához, s a pedagógusokat érintő kiégés csökkentésében is szerepe lehet.

Somogyi Anett

AZ ÓVODAI RAJZ GYAKORLATA A DUALIZMUS KORI MÓDSZERTANI KÖNYVEK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: gyermekrajz; óvodai nevelés; tankönyvelemzés

A rajznak már a régi korokban is fontos szerepe volt a gyermeknevelés és a tanítás területén. Az 1880-as évektől kibontakozó külföldi reformtörekvések a rajztanítás történetében egy különösen jelentős időszaknak ágyaztak meg, amelyben a rajztanítás szemlélete és módszertana sok újdonsággal gazdagodott. Ezeknek a sokszínű, izgalmas és újító törekvéseknek köszönhetően alakult át a rajzoktatás Európa-szerte, mely törekvések, ha késve is, de a hazai gyakorlatba is megérkeztek. A dualizmus korszakában fellendülő oktatásügy az óvodáztatás területén is éreztette hatását; ezek a hazai és a külföldi hatások együttesen egy figyelemre méltó időszakot eredményeztek a kisgyermekkor művészeti nevelés és a rajztanítás szempontjából. Kutatásunk elméleti kereteit a dualizmus kori óvodai nevelés-, azon belül a kisgyermekkor rajz pedagógiájának fejlődéstörténete jelölte ki. Előadásunkban másodlagos szakirodalmi források segítségével röviden áttekintjük a gyermekrajz szerepeinek változásait és felértékelődését, majd történeti forráselemzéssel és tankönyvelemzés segítségével bemutatjuk az új szemléleteknek a hazai óvodai módszertanban való megjelenését és alkalmazási gyakorlatait. Elsődleges forrásként olyan magyar nyelvű óvodai módszertani-, kézi- és vezérkönyvek kerültek kiválasztásra, amelyek 1867 és 1918 között íródtak és komplex módon foglalkoztak az óvodai foglalkoztatás mindegyik területével. Jellemzően az elméleti tudásközvetítés mellett túlnyomórészt a gyakorlati megvalósításra helyezték a hangsúlyt. Szerzőik elismert óvodaügyi szakemberekként írásaikban visszatükrözték a kor pedagógiai törekvéseit, a legújabb szakmai áramlatokat, az óvodai szakmával szemben támasztott követelményeket, ugyanakkor saját véleményük, szakmai tudásuk is kifejezésre került. A vizsgálatba beemelt könyvek legtöbb esetben az óvónőképzésben tankönyvként is szolgáltak, szerzőik rendszeresen publikáltak pedagógiai folyóiratokban, egymással is kapcsolatban voltak. Elemzésünk során megvizsgáltuk, hogy a kor reformpedagógiai- és gyermeklélektani szemléletei, művészeti törekvései és a hazai oktatáspolitikai döntések hogyan befolyásolták az óvodai rajz gyakorlatait a dualizmus korában. Olyan kérdésekre kerestük a választ, hogy milyen újító, külföldi pedagógiai hatások mutathatók ki az adott korszak óvodai módszertani könyveinek rajzos gyakorlataiban? Miként képviselte az adott könyv szerzője korának pedagógiai nézeteit, és tartalmazott-e a műve korszerű elméleti és módszertani újításokat? Melyek a közös pontok és a jelentős különbségek az egyes könyvek rajzos tematikaiban és ezek milyen okokra vezethetőek vissza? A kutatás célja összességében a rajztanítás történeti feldolgozottságához való hozzájárulás a kisgyermekkor életszakasz feldolgozásával, rámutatva arra, hogy a rajzot érintő reformok, ha késve és esetleg nehézkesen is, de az iskolák után az óvoda területén is megjelentek.

Somogyi Tímea

DADOGÓ GYERMEKEK ÉS CSALÁDJUK KOMMUNIKÁCIÓJA

Kulcsszavak: dadogás; kommunikáció; szabad asszociáció; kötődésvizsgálatok

A köztudatban a dadogás mindig is egy olyan szakterület volt, amely rendkívül nagy érdeklődést és kíváncsiságot váltott ki az emberekből. Sok emberben megfogalmazódik az a konkrét kérdés, hogy vajon milyen esemény, történés, változás (pl. egy sérülés vagy trauma) idézhette elő igazából számtalan gyermek esetében a dadogást. Esetleg van-e komoly jelentősége a családi hajlamnak, azaz volt-e a családban korábban is dadogó családtag. Az elmúlt évtized hazai – dadogó gyermekekkel és felnőttekkel foglalkozó – különböző típusú kötődésvizsgálatok habár többféle eredményt hoztak, azt alapvetően igazolták, hogy a dadogás és a kötődési zavar kölcsönösen befolyásolják egymást (Lajos, 2020). A szociális-kognitív tanuláselmélet szerint a családi viselkedésformák elsajátítottak, az egyének észszerűen és tudatosan viselkednek, illetve mérlegelnek annak érdekében, hogy képesek legyenek a kognitív, érzelmi és a fizikai szükségleteik kielégítésére, a jutalmak érdekében cselekednek, valamint igyekeznek elkerülni a büntetéseket. A családtagok állandó kölcsönös viszonyban állnak egymással, továbbá hatást fejtenek ki egymás kognitív folyamataira és cselekvéseire (Bátki & M. Ribiczey, 2021). Szakirodalomgyűjtésem során nem találtam olyan tanulmányt, melyben a dadogó gyermekek és szüleik kötődését rendszerszemléletben vizsgálták volna, így szeretnék erre választ találni. Kutatásomban a dadogó gyermekek kötődését élőben felvett rajzvizsgálattal és általam felvett online kérdőívvel vizsgálom, míg a szüleik kötődését online kérdőívesomaggal. Arra is kíváncsi vagyok, hogy eltér-e az életkor növekedésével és a terápiában részvétel hatására a vizsgálatban résztvevő gyermekek kötődési mintázata fiatalabb dadogó társukétól, vagy ez együtt jár szüleik/édesanyja kötődési mintájával? Előadásomban ismertetem empirikus kutatásom legfrissebb eredményeit az összefüggésekre adható magyarázatokkal együtt.

Soós Evelin – Fináncz Judit – Podráczky Judit

SZOKÁSALAKÍTÁS A CSALÁDBAN

Kulcsszavak: kisgyermekes családok; otthoni szokások; családi nevelés

A nemzetközi szakirodalomban jól nyomon követhető, hogy a kutatások már a 19. század végétől foglalkoznak a rituálék, rutinok, szokások vizsgálatával. A múlt században a téma kutatottsága tovább erősödött, ami azzal magyarázható, hogy pszichológiai, szociológiai és egészségügyi szempontból is felismerték a szokásoknak az egyén életére gyakorolt jelentős hatását. Bár a 20. század elején magyar nyelven is születtek tudományos munkák a témában, kevés kutatás zajlott, amely a szokásokat, azon belül is a magyar családok szokásait vizsgálta volna. A koragyermekkor szokásalakítás vizsgálata a nemzetközi kutatásokban is csak az elmúlt évtizedekben vett új lendületet, összefüggésben a korai életévek jelentőségének felismerésével. A kora gyermekkor kifejezetten alkalmas időszak az egyén életét támogató szokások kialakítása szempontjából. Kutatásunk célja az volt, hogy megismerjük a kisgyermekeket nevelő magyar családok hétköznapijait, ezen belül is a gyermekek otthoni szokásait. 2024 januárjában kvantitatív, keresztmetszeti vizsgálatot végeztünk, ahol kisgyermeket nevelő szülőket kértünk meg arra, hogy egy általunk szerkesztett kérdőív segítségével mutassák be óvodás korú gyermekük otthoni szokásait (az átlag életkor 5,13 év volt). A kérdőívet 598 szülő töltötte ki. A gyermekek szokásainak megismerésére egy saját mérőeszközt dolgoztunk ki, mely 30 itemből áll. A kérdőív minden állításához négyfokú Likert-skálát rendeltünk, melyen az adott szokás előfordulásának gyakoriságát jelezték a szülők (soha, ritkán, gyakran, mindig). A kérdőív megbízhatóan működött a vizsgált mintán (Cronbach- α = 0,866). Kutatásunk során a kérdőív belső összefüggésrendszerét vizsgáltuk meg: arra kerestünk választ, hogy kimutathatók-e összefüggések a szokások között, vannak-e olyan szokások, melyeknek a kialakulása együttjár egymással? Az adatelemzés során korrelációszámítást és faktoranalízist alkalmaztunk az összefüggések kimutatására. A faktoranalízis alapján megállapítható, hogy a gyermekek szokásrendszere egy jól leképezhető struktúrát alkot (KMO=0,875), és képezhető összevont mutató az egyes állításokból. Az állítások nyolc faktorba rendeződtek, elkülönítve az étkezéssel, a higiénés szokásokkal, az öltözködéssel, az alvással, a játékkal, a biztonsággal és az érzelmi fejlettséggel kapcsolatos állításokkal. Az egyes faktorok között közepesen erős összefüggéseket mutattunk ki ($r=0,4-0,5$). Ez alapján elmondható, hogy a szokásalakításhoz kapcsolódó faktorok egyes állításai önmagukban is figyelemre méltó válaszokat szolgáltattak, a különböző faktorok összevetése pedig további értékes eredmények megismerését tette lehetővé.

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Sotkovszky, Lili

FROM THE 1950S LANGUAGE LABORATORIES TO SOPHISTICATED AI TUTORS: A HISTORICAL OVERVIEW AND FUTURE OUTLOOK ON TECHNOLOGICAL SUPPORT FOR DEVELOPING FOREIGN LANGUAGE SPEAKING SKILLS

Keywords: language learning; speaking, development; history, teacher

This paper explores the historical evolution of technology designed to develop foreign language speaking skills, tracing progress from the 1950s language laboratories to contemporary AI-driven tools. It analyzes key themes, including personalization, interactivity, authenticity, classroom and real-world applicability, teacher roles, learner autonomy, collaborative learning, speech recognition and assessment technologies. The personalization of tools has evolved significantly. Early language laboratories offered minimal customization, focusing on uniform pronunciation drills. By the 1980s, adaptive software catered to individual learners, while modern AI tools provide highly tailored support for pronunciation, fluency, and pragmatic skills. Similarly, interactivity and feedback have advanced from teacher-mediated corrections to real-time, detailed feedback offered by AI systems. Authenticity has also improved, with early technologies limited to artificial classroom scenarios. Contemporary tools integrate immersive environments and realistic simulations, bridging the gap between academic practice and practical language use. Collaborative learning has grown with internet-based tools, allowing peer interaction via virtual classrooms and social networks. Speech recognition and assessment technologies, once basic, are now integral for evaluating pronunciation and fluency, offering actionable insights to learners. Research findings (e.g. Yang et al., 2024) show that students achieved notable improvements in overall speaking abilities through AI-enhanced training, as demonstrated by enhanced scores in performance reports and an increase in the length and complexity of their spoken responses. In light of this, the question arises: what role will we dedicate to language teachers moving forward? The technological shift has certainly influenced the teacher's role, transitioning from direct instruction to facilitation, with modern tools fostering greater learner autonomy and enabling practice beyond the classroom through mobile platforms and apps. The study considers how the teacher's role has been evaluated since the era of language labs, focusing on aspects of language speaking skills development mentioned below. In addition, the study aims to clarify how the teacher's role may further evolve as AI systems advance in the near future.

Stromájer Gábor Pál

SERDÜLŐKORI STRESSZ ÉS SZORONGÁS: PSZICHOFIZIOLÓGIAI KORRELÁCIÓK

Kulcsszavak: stressz; serdülő; szorongás

Az elmúlt évtizedekben végbemenő társadalmi és gazdasági változások eredményeként az emberek életmódja jelentősen átalakult. Paradoxon, hogy míg egyfelől az életünk sokkal kényelmesebb, hiszen számos eszköz segít bennünket mind az otthoni, mind pedig a munkahelyi környezetben, addig lényegesen több időt töltünk munka jellegű tevékenységgel, mely felnőttek esetén a keresőtevékenységet, gyermekek esetén pedig a tanuláshoz kapcsolódó feladatvégzést jelenti. A folyamatos kötelezettségvállalás, a fokozódó elvárások, illetve az elvárásoknak való megfelelési kényszer számos esetben jelentős stresszforrás, mely kortól, nemtől függetlenül mindenkit érint, csak a mértéke és tartóssága változó. A stressz és a mentális betegségek kapcsolata tagadhatatlan, és súlyos problémákat okoz mind a felnőttek, mind a gyermekek esetén olyannyira, hogy a lelki egészséggel kapcsolatos rendellenességeket az egész világon jelentős népegészségügyi problémaként tartják számon. A mentális stresszel összefüggő szorongásra az elmúlt években számos kutatás irányult, melyek a figyelmet a középiskolás korosztály felé fordították a körükben jelentkező szorongás és a depresszió gyakori előfordulása miatt. Mindezek mentális stresszorok hatására alakulnak ki, melyek egy része összefügg a serdülőkorból adódó intenzív fiziológiai és pszichológiai változásokkal, az ezekből fakadó identitásválsággal, illetve az új identitás felépítésével. A stresszorok emellett a környezet felől is érkehetnek, így mind a családi körülmények, mind a tanulással, illetve az iskolai környezettel összefüggő tényezők erős befolyást gyakorolnak a serdülők mentális jóllétére. Kutatásunk célja a középiskolás tanulók szorongásának, a szorongással összefüggő tényezőknek a megismerése, továbbá a szorongást mérő pszichológiai tesztek eredményeinek összevetése a biológiai mintavételből származó kortizol eredményekkel. Longitudinális follow-up vizsgálatunkba 125 személyt vontunk be 2019 májusában. A kérdőíves adatfelvétel során validált mérőeszközöket használtunk, a State-Trait Anxiety Inventory-t, a Clear Communication Scale-t, a Multiple Social Perceived Support skálát és HBSC kutatás kérdőívének kapcsolódó kérdéseit. Objektív adatként biológiai mintavételt alkalmaztunk, 3 cm-es hajmintát, melyből kortizolszintet mértünk. Eredményeink szerint a tanév végén pszichológiai tesztekkel mért szorongás szintje szignifikánsan magasabb ($p=0,001$), mint a következő tanév elején mért szorongás. A szorongás szintje magasabb a lányok körében, ugyanakkor megállapítható, hogy a szorongást befolyásolja a középiskola típusa, illetve a szülői elvárás is. Mind az állapot, mind a vonásszorongás erős összefüggést mutat a pszichoszomatikus tünetekkel ($p<0,001$) és az iskolai elvárásokból adódó szorongás mértékével ($p<0,05$). A kortizol szintjében bekövetkező változás nem követi a pszichológiai tesztekkel mért változást, a két vizsgálati időpontban a kortizol szintje emelkedett ($p=0,01$) a vizsgált hajmintában.

Számfira-Turupoli Nóra – Farkas Péter

**MENTÁLHIGIÉNÉS KÉPZÉSBEN RÉSZT VEVŐ HALLGATÓK
PÁLYAORIENTÁCIÓJÁNAK, PÁLYAIDENTITÁSÁNAK ÉS
ELKÖTELEZŐDÉSÉNEK VIZSGÁLATA**

Kulcsszavak: képzési elégedettség; pályaszocializáció; mentálhigiéné

A bemutatandó kutatás egy 2022. év óta tartó, „A mentálhigiéné hallgatók pályorientációjának, pályaidentitásának és elköteleződésének vizsgálata” című longitudinális kutatási program legfrissebb eleme, és a mentálhigiéné mesterszak végzős hallgatói körében 2024 tavaszán felvett kérdőíves megkérdezés elemzését tartalmazza. Az elemzéssel támogatni kívánjuk a hallgatók szakmai fejlődését, és a visszajelzések révén az oktatáshoz kapcsolódó szakmai tevékenységet szeretnénk még hatékonyabbá tenni, a folyamatos fejlődés, és a képzési minőségbiztosítás érdekében. A végzős hallgatók kérdőíves megkeresése képet ad az egyetemre való jelentkezés motivációjáról, a már meglévő szakmai tapasztalatokról, a szakkal és a szakmával kapcsolatos előzetes elvárásokról, valamint a kitöltők későbbi szakmai elképzeléseiről és szakmai elköteleződéséről. A vizsgálat célja egyrészt a hallgatók szakma által elvárt kompetenciák tudatosítása, másrészt pedig a saját céljaik megfogalmazása volt. A lekérdezéshez – a demográfiai adatok felvételén kívül – nyitott végű kérdéseket használtunk a mérőeszközben, a válaszokat faktoranalízis módszerrel elemeztük. Átfogó kutatási programunk kezdeti hipotézisei a következők voltak: a mentálhigiéné mesterszakra főleg olyan fiatalok jelentkeznek, akiknek még nem alakult ki stabil pályaidentitásuk, és képességeik jobb megismerése, készségeik fejlesztése a céljuk; a mesterképzés kezdetekor a hallgatók pályaidentitás szintje alacsony; a mesterképzés kurzusai – kifejezetten a külső szakmai gyakorlat – a tanulmányok befejezéséig segítik a hallgatók önismereti fejlődését és a pályaidentitásuk megerősödését. Az itt bemutatott kérdőíves vizsgálat kiértékelése is alátámasztja azt az összegző megállapításunkat, hogy hipotéziseink részben, vagy teljesen beigazolódtak. A válaszokból kitűnik, hogy a hallgatók a szakmában képzelik el jövőjüket, illetve az is, hogy – az oktatás szereplői számára is értékes meglátásokat adva – mely kurzusokat tekintették a mentálhigiéné tudásuk bővítése szempontjából markánsnak. Fontos szempontként jelenik meg a gyakorlatorientált oktatás iránti igény, illetve a szakmai és társas kompetenciák fejlesztésének támogatása. Kutatási eredményeink meggyőzően tükrözik a mentálhigiéné munkára való felkészülés során felmerülő és megválaszolendő kérdéseket.

Szántóné Tóth Hajnalka – Bognár Erik – Doba László – Kontra József

**AZ ÖKOISKOLÁK HATÁSA A TANULÓK KÖRNYEZETI ATTITÚDJÉRE:
ÖSSZEHASONLÍTÓ PILOTVIZSGÁLAT EGY MEGYESZÉKHELY KÉT
OKTATÁSI INTÉZMÉNYÉBEN**

Kulcsszavak: környezettudatosság; ökoiskola; környezeti attitűdök

Az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai (2015) közül az egyik az, hogy 2030-ra minden tanuló megszerzi a fenntartható fejlődés előmozdításához szükséges tudást és készséget. A szemléletformálás akkor lehet a leghatékonyabb, ha nemcsak egyetlen tantárgy keretében foglalkoznak az intézmények pedagógusai a fenntarthatóság témakörével, hanem az egész iskolában (Varga 2003, 2022). Az egész intézményes megközelítés hazai képviselői az ökoiskolák. Az öko- és a nem ökoiskolában tanulók körében végzett hazai és nemzetközi kutatások (Berglund et al., 2014; Mónus, 2019; Olsson, 2016) arra világítottak rá, hogy az életkor előrehaladtával az ökoiskolásoknál is romlanak a környezeti attitűdök. Ugyanakkor az ökoiskolákban a diákok környezetvédelmi cselekvésekben való részvétele nőtt, míg a nem ökoiskolákban inkább csökkent. A magyarországi Ökoiskola Hálózathoz 2005 óta pályázat útján lehet csatlakozni, a taglétszám évről-évre növekszik. A KSH 2022-es adatai szerint 1367 iskola rendelkezik Ökoiskola címmel, vagyis az iskolák 30%-a közvetlen kapcsolatban áll a Hálózattal. Vizsgálatunk célja, hogy közvetlen lakókörzetünkben megismerjük az ökoiskolák státuszát a 13-15 éves tanulók környezeti attitűdjére nézve, és hogy feltárjuk az ökoiskolában és a nem ökoiskolában tanuló diákok környezettudatos viselkedésének különbözőségeit. Pilotvizsgálatunk aktualitását és jelentőségét hangsúlyozza, hogy városunk rendelkezik a 2021-2027-es időszakra egy középtávú Fenntartható Városfejlesztési Stratégiával is. A város 14 többségi általános iskolájából három ökoiskola. Kérdőíves kismintás exploratív kutatásunkba így két általános iskolából (az egyik ökoiskola) összesen 118 tanulót vontunk be. Fő kutatási kérdéseink: (1) Mennyire erős a vizsgált csoportok környezeti attitűdje? (2) Milyen eltérések vannak az ökoiskola és a nem ökoiskola tanulóinak attitűdjei között? A felmérésünkben az iskolák eltérő környezetben helyezkednek el: az ökoiskola a külvárosban van, a másik pedig zöldövezeti lakótelepen, egy szociálisan sokszínű helyen. Kérdőívünk rangsorolt adatait a leíró statisztika mutatóival (gyakoriság, medián, kvartilisek), valamint a köztük lévő kapcsolatokat a Spearman-féle rangkorrelációs együttható segítségével elemeztük. Az összehasonlításoknál Mann-Whitney-próbát alkalmaztunk. Eredményeink szerint a megkérdezett tanulók nyitottak a környezettudatos viselkedésre, az ökoiskola diákjai mérsékelten ugyan, de pozitívabb attitűdökkel rendelkeznek. Az ökoiskolások érzékenyebbek a hulladékkezelés és energiatakarékosság problémáira, illetve a cselekvési hajlandóságuk is magasabb. Kutatási eredményeink egyrészt hozzájárulhatnak városunk oktatási és nevelési intézményeiben az eredményesebb környezeti neveléshez, a fejlesztendő területek azonosításához, másrészt viszonyítási pontot, hivatkozási forrást jelenthetnek a további vármegyei és hazai vizsgálatok végzéséhez.

Szántóné Tóth Hajnalka – Bencéné Fekete Andrea – Kontra József

A TANÍTÓI PÁLYA VONZEREJE: MOTÍVUMOK ÉS ELKÖTELEZŐDÉS A TANÍTÓKÉPZÉSBEN

Kulcsszavak: tanítóképzés; pályaválasztás; elköteleződés

A tanítói pálya és a tanítás vonzóvá tétele, a képzésbe lépők alacsony száma, a pályaelhagyók és a nyugdíjazás előtt állók pótlása évek óta komoly kihívást jelent a társadalom számára. Az oktatási rendszer, s így különösen az általános iskolák működésének egyik meghatározó feltétele, hogy a képzés során a hallgatók pályaszocializációs fejlődése sikeres legyen, vagyis jól képzett szakemberek végezzék a következő generáció oktatását-nevelését. A tanítóképző intézményekben fontos feladat tehát a hallgatók pályaválasztás iránti motivációinak a helyi megismerése. Korábbi külföldi kutatások szerint a pedagógusi pályára való lépést az altruista motívumok, az önmegvalósítás és a társadalmi elismertség határozza meg leginkább (Hennessy & Lynch, 2017; Lin et al, 2012). Mivel számos tényező befolyásolhatja a döntéseket, gyakorlati szempontból különösen hasznos ezek rendszerezése, azaz a főbb motívumcsoportok feltárása. Kismintás vizsgálatunk fő célja az volt, hogy megismerjük a megkérdezett tanítójelöltek hivatásról alkotott képét, s ebben a keretben a pályaválasztás indítékainak matematikailag is megragadható komponenseit. Természetesen választ kaphatunk arra is, hogy (1) mi és milyen mértékben motiválta őket a tanítói pálya választására, (2) milyen elképzeléseik és elvárásaik voltak a pedagógusi pályával szemben. Az önkéntes online kérdőívünket több intézményből végül 194 hallgató töltötte ki. Az adatelemzésben első megközelítésben leíró statisztikát és korreláció-számítást alkalmaztunk. Végül a tételek belső struktúrájának feltárásához exploratív faktorelemzést (EFA) végeztünk. Öt interpretált faktort hoztunk létre: (1) Pedagóguskép, (2) Munkakörülmény, (3) Meggyőződés (4) Érvényesülés és (5) Tapasztalat. Eredményeink összhangban vannak a hazai és nemzetközi vizsgálatokkal (Hurtik-Tóth, 2021; Watt & Richardson, 2008), és megerősítik, hogy a tanító pálya választásában a leginkább meghatározó motívumok a gyermekkel való közös munka, a nevelés-oktatás által támogatott segítségnyújtás, a tanulók képességfejlesztése. További fontos szempont a választott hivatás iránt érzett pozitív viszonyulás. A külső motívumok (család, kortársak, pedagógusok) befolyásoló ereje kevésbé bizonyult jelentősnek. A pályaválasztást megelőző oktatási-nevelési tevékenységhez köthető feladatok végzése (osztálytársak, kisebb gyermekek korrepetálása), valamint az önálló munkavégzés (szakmai autonómia) lehetősége is kevésbé befolyásolta a pályaválasztást. Kismintás vizsgálatunk eredményei hozzájárulhatnak a motívumokat és azok csoportjait feltáró egyéb releváns vizsgálatok adataihoz (azokba integrálva, velük szintézist alkotva), s ily módon elősegíthetik az általános helyzetkép árnyaltabb megismerését. Gyakorlati szempontból pedig értékes információkkal szolgálhatnak helyi szinten a tanítójelöltek lemorzsolódásának visszaszorításához, illetve a pályaelhagyók arányának csökkentéséhez is.

Széchenyi Márton

SZÜLŐI BEVONÓDÁS SZÜLŐI REFLEXIÓI CEGLÉDEN

Kulcsszavak: szülői bevonódás; sportteljesítmény; tanulmányi teljesítmény

Tanulmányunkban egy ceglédi szülőkből álló minta ($n=34$) segítségével mutattunk rá a szülők sportba történő bevonódásának fő jellemzőire. Munkánk során azt találtuk, hogy a szülők átlátják saját részvételük szerepét mind a gyermeki sporttevékenység, mind a gyermek tanulmányai vonatkozásában. Azt tapasztaltuk, hogy akik – egy vizsgált időszak konkrét edzéseinek vonatkozásában, melyben két edzés alkalmat vettünk figyelembe – az általunk vizsgált két edzés legalább egyikén részt vettek, lényegesen jobban átlátják saját hatásukat a gyermek sportteljesítményére vonatkozóan. E vizsgálati fázis egy kvantitatív és kvalitatív elemeket is tartalmazó kérdőívvel történt, így módon az alacsony elemszám ellenére is átfogó eredményeket tudhatunk magunkénak, melyek mind a szakirodalmi tendenciákkal, mind a gyermekek körében mértekkel összhangban állnak. A kvalitatív kérdések a gyermeki motivációra gyakorolt hatásokra mutatnak rá, melyek közt megjelenik az általánosságban vett motiváló erő, a kedvező közérzet, a családi összetartás erősítése, a gyermeki élményszerzés támogatása, valamint a szülő arra való törekvése, hogy példaképként funkcionálhasson gyermeke számára. Lényeges eredményeink közé tartozik annak kimutatása, hogy a közös tanulás illetve a közös sport gyermeki teljesítményre vonatkozó hatásaival kapcsolatos szülői percepció szoros és szignifikáns mértékű ($r=0,578$; $p<0,001$), továbbá, hogy a közös tanulás a gyermek tanulmányi teljesítményére gyakorolt hatásának észlelése és az iskolai és sportteljesítmény szülő által érzékelt kapcsolata között szoros és szignifikáns kapcsolat áll fenn ($r=0,613$; $p<0,001$). A szülők edzésen való közérzetének szerepére is rávilágítottunk: az ő gyermekeik kevésbé ítélték meg úgy, hogy nyomást jelent rájuk nézve a szülői jelenlét, továbbá ők azok, akik örülnének, ha a későbbiekben is részt venne az edzésen a szülő; végül kiemelendő az az eredmény is, hogy bár mindössze 12 szülő vett részt mindkét edzésen, mindannyian az átlagos mértéknél jobban érezték magukat.

Szekér-Mihon Anikó

MILYEN ISKOLÁRÓL ÁLMODNAK A DIÁKOK ÉS A TANÁROK?

Kulcsszavak: álomiskola; változások; jobb teljesítmény

Az ideális iskola minden diák és tanár számára mást jelent, ezért fontos foglalkozni azzal a kérdéssel, hogy hogyan is képzelik el ezt az intézményt. Egy álomiskola sokféleképpen és számos nézőpontból értelmezhető és képzelhető el. Előadásomban azt kívánom bemutatni, hogy az 5–8. évfolyamos pécsi diákok, és tanárok elképzelése szerint milyen volna egy ideális iskola mind tárgyi és személyi jellemzői, mind pedig az abban folyó munka tekintetében; hogy szerintük milyen iskolában tudnának hatékonyabban és pozitívabb életszemlélettel tanulni és tanítani. Egy későbbiekben megvalósítható változáshoz elengedhetetlen tisztában lenni azzal, hogy milyen változásokat látnának célravezetőnek azok, akik ténylegesen részesei az iskolai életnek. Vizsgálatomat egy ausztrál iskolakísérlet ihlette, amelyben a pozitív pszichológia elveit ágyazták be az iskolai élet minden vonatkozásába. Kérdőíves kutatásom során válaszokat kerestem arra vonatkozóan, hogy az iskola épületét milyennek képzelik el (külső és belső kinézet, emeletek száma alapján), milyen tanárok tanítsanak ebben az intézményben (külső és belső tulajdonságok megnevezésével), mikor kezdődjön és végződjön a tanítási nap, milyen tantárgyakat tanuljanak, tanítsanak, hány fős osztálylétszámot képzelnének el? Felmértem, hogy milyen étkezési formát részesítenének előnyben, ár-érték arányban, kínálat vonatkozásában, valamint az étkezések számának megjelölésével. Elemeztem az egyebekben kiemelt elképzeléseket is mindkét vizsgált populáció esetében. Összehasonlítottam továbbá, hogy a diákok és a tanárok meglátásai miben egyeznek és térnek el egymástól. Eredményeim nem mutatnak jelentős különbséget a jelenlegi és az idealizált iskola között sem a diákok, sem a tanárok véleményeiben. Minden területen szükségesnek tartanának változtatásokat, azonban ezek nem kiugróak és egyértelműen megvalósíthatóak volnának. Az idealizált és a jelenlegi iskolák közötti különbségek áthidalásához érdemes lenne más iskolák diákjait és tanárait is megkérdezni az elképzeléseikről, de a jelenlegi oktatási rendszernek is érdemes lenne megvizsgálnia ezeket a meglátásokat, hiszen kiderül belőlük, hogy minimális változásokat szeretnének elérni a diákok és a tanárok is. Érdemes elgondolkodni azon is, hogy ezek az elképzelések mennyiben járulhatnak hozzá egy elégedettebb tanártársadalomhoz és a diákok jobb teljesítményéhez.

Szent-Gály Viola – Kissné Zsámboki Réka

AZ ADAPTÍV ÉS A KONSTRUKTIVISTA PEDAGÓGIA EREDŐINEK ÉS VONÁSAINAK AZONOSÍTÁSA A DIFFERENCIÁLT ÓVODAI BÁNÁSMÓD (DOB) PROGRAMBAN

Kulcsszavak: gyermeki tanulás; tudáskonstrukció; Differenciált Óvodai Bánásmód Program; adaptív nevelés

Az óvodai tanulásszervezés megközelítésének új alapokra helyezésében az ismeretelméleti és neveléslélektani kutatások terjedése és társadalompolitikai változások egymásra hatásai hoztak átütő szemléletváltást az óvodai gyakorlatban. 1996-ban több olyan óvodai program is minősítést nyert az Országos Közoktatási Intézetben, amelyek többéves kutatómunkát követően innovációként bontakoztak ki és váltak adaptálhatókká. Ezek közül az egyik legjelentősebb a DOB program volt, amely meghatározó hatást gyakorolt a tanulás „új szemléletű” értelmezésének formálódására. Jelen kutatásunk középpontjában a DOB Program kialakítását meghatározó szerzői szemlélet bemutatása áll, különös tekintettel a tanulás értelmezésére. Elsődleges célunk volt, hogy a dr. Húvös Éva nevéhez köthető DOB program nevelési modelljét megalapozó szemlélet eredőit azonosítsuk, és a gyermeki tanulásértelmezésben fordulatot hordozó eredményeit bemutassuk. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy (1) milyen életesemények alakították dr. Húvös Évának, a DOB program megalkotójának nevelésszemléletét? (2) Melyek voltak szemléletének meghatározó elemei? (3) A DOB program hogy jelenítette meg az óvodai nevelés gyakorlatában alkalmazott szemléletváltást? (4) Milyen egyedi szervezeti formákat alkalmazott a tanulásban a pedagógus közvetítő (facilitáló) szerepének biztosítására? Kutatásunk módszere a kvalitatív dokumentum- és tartalomelemzés volt. A kutatás első részében komparatív vizsgálattal hasonlítottuk össze az óvodai nevelés tartalmi szabályozóiban (ONP 1971., ONP 1989., ÓNOAP 1996) és a DOB Program tanulásszervezésre vonatkozó részeiben a terminológiai változásokat, a differenciálásra vonatkozó szabályozást, a tanulás jellegére vonatkozó megállapításokat, az elsajátítandó tananyagot, valamint a pedagógus szerepét a tanulás támogatásában. Ezen eredmények nyomán további vizsgálatokat végeztünk a DOB Program szerzői szemléletére és a Program tanulásra vonatkozó összetevőinek elemzésére. Kutatási eredményeink alapján megállapítható, hogy dr. Húvös Éva nevelésszemléletének alakulását édesanyja és moszkvai tanulmányai nagymértékben meghatározták. Publikációiban azonosíthatók a reform - és konstruktivista pedagógia egyes sajátosságai is. Dr. Húvös Éva a DOB Program paradigmaváltó szemléleti keretében felépítette és elsőként gyakorlatba ültetette át a szociális tanulás óvodai formájának „alapegységeit”, a kommunikációs rendszer zárt (szabályozott) és nyitott (változtatható) elvét. Körvonalazódott, hogy a Program szerzőjének tanulmányai révén korai rálátása lehetett Vigotszkij munkásságára és a proximális fejlődési zóna elméletére, amelynek első magyar óvodai adaptációja lehetett a DOB Program.

Szigeti Mónika Veronika

KIÉGÉS-PREVENCIÓS TRÉNINGPROGRAMOK HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA ÓVODAPEDAGÓGUSOK ÉS GYÓGYPEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: kiégés-prevenció; mentálhigiéné; pedagógusok

A pedagógusok jólléte kiemelt kérdés a társadalom számára, hiszen a jövő nemzedékének oktatása, nevelése biztosítja a későbbi társadalmi-gazdasági változást és növekedést (Brunsting, Sreckovic és Lane, 2014). A jólléthez kapcsolódóan éppen ezért a kiégés-prevenció kérdésével szervezeti szinten is foglalkozni szükséges. A köznevelési intézmények esetében ennek megvalósítási lehetőségét jelenti a képzések, továbbképzések, tréningek, szupervízió szervezése, az ezeken való részvétel lehetőségének biztosítása, illetve a támogató munkahelyi kapcsolatok hálójának erősítése (Hajduska, 2008). A kiégés-szindrómával kapcsolatban kiemelkedő szerepe van az intézményi pszichoedukációnak, melynek a kiégés jeleinek és a kockázati tényezőinek ismertetését és különféle mentálhigiénés technikák elsajátításának lehetőségét is tartalmaznia kell. Kutatásunk keretében kidolgoztunk és kipróbáltunk egy 30 órás kiégés-prevenációs tréningprogramot, az ehhez kapcsolódó pilot-vizsgálat bemutatására kerül sor az előadásban. A tréningprogram célja elsődlegesen a saját erőforrások feltérképezése és megerősítése volt, továbbá az autogén tréning technikájának elsajátítása, mely jól alkalmazható a feszültségkezelés és az érzelemszabályzás támogatására. Fontosnak tartottuk, hogy a konfliktusmegoldási stratégiák fejlesztésére is irányuljon a tréning, ezért ehhez kapcsolódó gyakorlatok is megjelentek a tematikában. A tréningprogramok két csoportban zajlottak. Az egyik alkalommal N=15 fő óvodapedagógus (valamennyien nők), a másik alkalommal N=20 fő gyógypedagógus (16 fő nő, 4 fő férfi) vett részt a tréningen, és töltötte ki a kutatási kérdőívet a tréning előtt, majd egy hónappal a tréning vége után, mellyel a képzés hatékonyságát mértük. Kutatási kérdőívünk egy szociodemográfiai kérdéssort, és több klinikai kérdőívet is tartalmazott (Maslach-féle Kiégés Kérdőív Tanári Változat, Beck Depresszió Kérdőív rövidített változata, Pszichológiai Immunrendszer Felmérés, MOS SSS-H kérdőív a társas támogatás vizsgálatára, Megküzdési MódoK Kérdőív, Mentális Egészség Teszt). Hipotéziseink értelmében a tréningen résztvevők kiégésének szintjében, depressziójának mértékében csökkenést, a pszichológiai immunkompetencia területén erősödést vártunk, míg a megküzdés vonatkozásában eltolódást az érzelmközpontú megküzdéstől a problémára irányuló megküzdési stratégiák felé. A vizsgálati eredmények adatelemzése azonban – melyet az alacsony mintaszám nehezített – nem hozott a vártak megfelelő eredményeket, bár valamennyi kérdőív esetében a hipotéziseknek megfelelő irányú változást láthatunk, szignifikáns különbséget nem találtunk a képzést megelőző és az azt követő eredmények között. A résztvevők írásos reflexiói alapján mégis úgy véljük, feltétlenül szükség van hasonló képzések megszervezésére a pedagógusok esetében.

Szili Katalin – Kiss Renáta – Mokri Dóra – Molnár Gyöngyvér

AZ OLVASÁS- ÉS ÍRÁSTANULÁST MEGHATÁROZÓ KÉPESSÉGEK ONLINE VIZSGÁLATA AZ ISKOLAI TANULÁS KEZDŐ SZAKASZÁBAN

Kulcsszavak: olvasási képesség; online diagnosztika

Az olvasási képesség alapvető fontosságú az egyén tanulmányi sikerességben és későbbi társadalmi integrációjában (Csapó et al., 2015). Az olvasás-, írástanulást meghatározó képességek fejlettségnek elmaradása felhalmozódhat, a későbbiekben olvasási-, írási és/vagy tanulási problémákat okozhat. Ezért alapvető fontosságú e képességek fejlettségének korai megismerése, szükség esetén azok fejlesztése. Az olvasási képességet értelmezhetjük pszichikus rendszerként (Nagy, 2004), mely rendszerben minden összetevő működése kihatással van egymásra és a kimenetre, ezért minden komponens megfelelő szintű működése szükséges. A tudományos eredményeket figyelembe véve az első osztályt kezdő tanulók képességszintjeinek megismerése céljából kialakítottunk egy új vizsgáló eljárást, az olvasás- és írástanulást segítő online diagnosztikus mérőeszközt, mely az eDia platformon (Molnár & Csapó, 2019) került kiközvetítésre. Jelen kutatás célja egy online, az olvasási előkészítéseket vizsgáló innovatív tesztbatteria működésének bemutatása egy pilot vizsgálat adatain keresztül. A kutatásban általános iskola 1. évfolyamos tanulók vettek részt ($N=960$). Az online teszt kilenc részteszt és 60 item mentén monitorozta a tanulók szegmentálásának, hangkeresésének, szintézisének, szókincsének, téri relációjának, szerialitásának, vizuális formaazonosításának, téri orientációjának és auditív memóriájának fejlettségi szintjét. Eredményeink alapján a teszt megbízható ($\text{Cronbach-}\alpha=0,94$), illetve átlagos nehézségi szintje illeszkedik a diákok átlagos képességszintjéhez ($M=0,47$ $SD=0,21$). A tanulók bár már első évfolyamon viszonylag magas átlagteljesítményt nyújtottak a téri reláció feladatsoron ($M=0,70$), a részteszten tapasztalható szórásérték is kiemelkedően magas ($SD=0,32$) volt, jelezve a tanulók között meglévő jelentős különbségeket. A hangkeresés részteszt feladatai bizonyultak a legnehezebbnek a diákok számára ($M=0,13$; $SD=0,17$), a legmagasabb teljesítményt nyújtó diák eredménye sem érte el a 100%-ot ($M=82\%$). Összességében elmondható, hogy a pilot vizsgálat sikeresnek tekinthető, a teszt megfelelően differenciálta a tanulókat képességszint szerint. A magas szórásértékek a tanulók között manifesztálódó jelentős egyéni különbségeket mutatja, melynek pontosításához további célzott diagnosztika szükséges.

A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata (KOZOKT2021-16), illetve a Szegedi Tudományegyetem IKIKK Humán és Társadalomtudományi Klasztere támogatta. A szerzők a Digitális Tanulási Technológiák Inkubációs Kutatócsoport tagjai.

Szőke-Milinte Enikő

MÉDIAPEDAGÓGIA AZ ÓVODÁBAN

Kulcsszavak: óvodapedagógusok médiaműveltsége; óvodáskorúak médiafogyasztása

Az óvodáskorú gyermekek médiafogyasztása az elmúlt években számottevő módon növekedett, így a média óvodáskorúak fejlődésére gyakorolt hatásának vizsgálata és a pedagógusi és a szülői felvilágosító képzések szervezése a szakmai figyelmének a fókuszába került. Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem kiemelt feladatnak tekintti a pedagógusjelöltek és a gyakorló pedagógusok médiaműveltségének és médiajártasságának fejlesztését, hiszen e műveltség birtokában lesznek képesek a gyermekek és a családok médiatudatos attitűdjének és médiahasználatának a fejlesztésére. Ezért egy interdiszciplináris kutatócsoportot alapított az Egyetem, melynek feladata, hogy feltárja az óvodapedagógusok tapasztalatain keresztül az óvodáskorúak médiafogyasztási szokásait, továbbá az óvodapedagógusok és a szülők médiaműveltségét, médiajártasságát. Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem és a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság egy együttműködési megállapodás keretében komplex módon kívánja vizsgálni és támogatni. A közös munka 2024 decemberében kezdődött, egy kutatást és pedagógiai fejlesztéseket kívánnak az együttműködő partnerek megvalósítani. A kutatás céljai: (1) feltárni a szakirodalom legújabb megállapításait a digitális újmédia koragyermekkori fejlődésre gyakorolt hatásairól; (2) feltárni az óvodapedagógusok tapasztalatain és nézetein keresztül az óvodáskorú gyermekek szüleinek digitális újmédiával szembeni attitűdjeit; (3) feltárni az óvodapedagógusok tapasztalatain és nézetein keresztül az óvodáskorú gyermekek digitális médiahasználatának sajátosságait; (4) feltárni az óvodapedagógusok tapasztalatain és nézetein keresztül az óvodáskorú gyermekek digitális médiahasználat és pszichikus fejlődése közötti összefüggéseket; (5) feltárni az óvodapedagógusok médiaműveltségét, médiajártasságát. A kutatás eredményei alapján a gyakorló óvodapedagógusok számára nyolc helyszínen tartanak workshopokat az EKKE oktatói, továbbá interaktív tananyagokat és médiatartalmakat fejlesztenek az óvodapedagógusok és a szülők médiaműveltségének és médiajártasságának támogatása érdekében. Az előadás során a kutatás és a fejlesztés részleges bemutatására kerül sor: a megtartott workshopok témáját, módszertanát és tapasztalatait mutatja be a szakmai közvélemény számára, továbbá a kutatás részadatai közül a pedagógusokkal készült interjúk eredményeit ismerteti.

A kutatást támogatta a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság.

Takács Zsuzsanna Mária

„ELSŐ A TANÍTÓNŐ FINOM ÍZLÉSE”. KÖVETHETI-E A DIVATOT A TANÍTÓNŐ?

Kulcsszavak: tanítónő; divat; 19-20. század

Jelen kutatás fókuszában a magyar tanítónők életének, hétköznapijaiknak egyik legszembetűnőbb, a lakosság számára munkájukon kívül az egyik leglátványosabb része, az általuk viselt ruhák állnak, ezen belül is a 19. század végén és a 20. század elején a társadalom által elfogadott tanítónői viselet. Központi kérdésként jelenik meg, hogy létezett-e egyáltalán, beszélhetünk-e kimondottan a tanítónői réteg számára „előírt” viseletről a változó divat tekintetében. Ez a területe a magyar pedagógus társadalom életének eddig még nem került a kutatók látókörébe, csak egy-két tanulmány foglalkozik vele (Takács, 2019), pedig számtalan olyan írással találkozhatunk a 19. század második felétől kezdve a magyar pedagógiai sajtóban (pl. Néptanítók Lapja), de más országos lapban is, melyek célja kimondottan a tanítónők figyelmének felkeltése volt a téma iránt. Tanácsokkal látták el őket, külföldi példákat is említve, hiszen ahogy többen is megfogalmazták (mint például Geőcze Sarolta a 20. század első évtizedeiben), a tanító, de kiváltképp a tanítónő életével – életmódjával és megjelenésével is – példát nyújt a helyi lakosság számára. Az előadás a dualizmus idejétől kezdődően az 1930-as évekig tekinti át a korszak divattörténetéhez kapcsolódóan a tanítónők megjelenését a társadalomban, a számukra kíváncsúnak tartott viselet kérdését a középpontba állítva. Elsődleges forrásként a korabeli sajtótermék, valamint a tanítónőképzők által kiadott iskolai értesítőkben olvasható írások elemzésére vállalkozik a kutatás. Milyen javaslatok jelentek meg a témában, milyen előírásokat fogalmaztak meg a tanítónőképzőbe járó fiatal lányok számára, és mit tanácsoltak a tanítói pályára lépő nők számára a divat követése terén abban a korszakban, amikor a női divat talán a legnagyobb változáson esett át az azt megelőző évtizedekhez képest. Ezen írásokhoz kapcsolódva ismertetünk primer forrásként olyan tanítónők által írott memoárokat, melyek a korszakban születtek. Vajon olvashatóak-e bennük olyan emlékek, melyek a fiatal tanítónő ruházatát említik? Milyen élmények kötődtek egy-egy ruhadarabhoz, mit viselt, mikor először találkozott a helyi lakosokkal? Ez utóbbi forrásanyag ezáltal a személyes átélés, megélés dokumentumaiként kiegészíti azokat a sajtótermékeket és írásokat, melyek a hivatalos nézőpont képviselőjét látták el a kutatás által lefedett korszakban.

Tareke, Tsehaynew Getaneh – Józsa, Krisztián

**THE ROLE OF COGNITIVE AND AFFECTIVE FACTORS AS KEYS TO
ACADEMIC SUCCESS IN HIGHER EDUCATION: A THEORETICAL
PERSPECTIVE**

Keywords: Cognitive factors, academic success, higher education; mastery motivation; executive functioning

Academic success is one of the priority concerns in higher education. It goes beyond Grade Point Average (GPA) and encompasses broader individual, institutional, and societal contexts. This study underscores the role of cognitive and affective factors as key drivers of academic success from a theoretical perspective. The study mainly aims to develop a comprehensive theoretical framework integrating mastery motivation and executive functions as keys for academic success in higher education. The framework intends to provide a deeper understanding of the interplay between cognitive and affective factors influencing students' success in a higher education context. A narrative review method was employed to synthesize existing literature on cognitive and non-cognitive factors as drivers for academic success, with emphasis on mastery motivation and executive functioning. Key studies examining the impact of these factors on student performance in higher education were critically analyzed. The review revealed that non-cognitive factors, mainly mastery motivation—an intrinsic drive to persist in challenges (Morgan et al., 1990)—plays a crucial role in academic success. While cognitive factors like executive functions consisting of working memory, inhibitory control, and cognitive flexibility (Diamond, 2013) are essential for translating motivation into effective learning strategies. This study proposes a new theoretical framework integrating these attributes, implying that students with higher qualities of these constructs are better equipped to accomplish the demands of higher education. Findings from cross-cultural studies, notably by Gilmore et al. (2017), found that male students outperformed females in mastery motivation across multiple countries and the dimension of adult mastery motivation questionnaire (DAMMQ) validation in diverse cultures helps to universalize the concept of mastery motivation. Further, Alyahyan and Düşteğör (2020) underscore the role of early academic success predictions in enabling timely interventions to improve student performance. Psychosocial factors mainly motivation, self-efficacy, stress levels, and study effort, are influencing academic success (Tindle et al., 2022). Emotional and motivational factors are critical in predicting academic success (Fowler & Boylan, 2010; Józsa & Barrett, 2018). The study also examines validated measures and qualities for assessing these attributes. Therefore, the study contributes to existing literature by integrating mastery motivation and executive functioning into a unified model of academic success in higher education. By bridging theoretical frameworks with empirical findings, this model provides actionable insights for educators and policymakers in higher education settings. Addressing both cognitive and motivational dimensions plays a vital role in developing tailoring interventions to improve student support services, foster academic success, and redefine success metrics in higher education.

The research was supported by the Digital Society Competence Centre of the Humanities and Social Sciences Cluster of the Centre of Excellence for Interdisciplinary Research, Development, and Innovation of the University of Szeged. The authors are members of the New Tools and Techniques for Assessing Students Research Group.

Tóth Katalin – Pintér Zsófia

AZ ALTERNATÍV PEDAGÓGIA GAZDASÁGI ASPEKTUSA HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK ESETÉN

Kulcsszavak: gazdasági aspektus; alternatív pedagógia; Q-klaszterelemzés; hátrányos helyzetű gyermekek; gyógypedagógusok

A magyarországi közoktatásnak az elmúlt időszakban egyre több kihívással kellett megküzdenie. Az alternatív pedagógia különféle irányzatai ezzel szemben, vagy pont ezért a virágkorukat élik. Egyre többen választják ezt az irányt egyfajta elköteleződési vagy csak kitörési pontként a köznevelésből. Kutatásunk a Waldorf és Montessori pedagógiai szemléletek gazdasági aspektusait vizsgálja a hátrányos helyzetű gyermekek lehetőségeire fókuszálva. Hasonló felmérés még nem készült a régióban, így a munka útmutatást adhat a szakterület információval való ellátásához. A vizsgálat során arra keressük a választ, hogy a kevesebb lehetőségek között élő gyermekek felzárkózása megvalósulhat-e ezekkel a pedagógiai irányokkal és ha igen, milyen módon. A kutatáshoz kapcsolódóan szakértők bevonásával Q-klaszterelemzés került elvégzésre, ahol is motívumok, vélemények, attitűdök, valamint az egyének magatartási döntéseinek okai állnak a kutatás középpontjában. A kiértékeléshez a Ken-Q Analysis szoftver került alkalmazásra. A kérdések megfogalmazásakor célunk az volt, hogy azokat valamennyi válaszadó kitöltse, így teljeskörűen felhasználhatók legyenek. A kitöltők szakértők voltak a pedagógia területén, a kiválasztás szempontjai a gyógypedagógiai végzettséggel való rendelkezés és aktuális munkavégzés fennállása az adott szakterületen a dél-dunántúli régióban. A vizsgálati minta összeállítása során próbáltunk korosztály és lakhely szerint változatos képet mutatni. Eredményeink alapján az alternatív pedagógia ismerete egyfajta szülői tudatossággal társul, akik több időt fordítanak az ismereteik megszerzésére. A kevesebb lehetőségek között élő gyermekek felzárkózása csak részben valósul meg, a családok részéről igény sincs az alternatív pedagógia irányába. Az eredmények továbbá alátámasztják, hogy a vizsgált alternatív pedagógiák közül a Waldorf-pedagógia nagy segítség lehet a hátrányos helyzetű gyerekek oktatásában a művészetpedagógia eszköztárának bevonásával, szemben a Montessori-pedagógia speciális eszközigényével. A vizsgálat megerősítette a szakirodalom azon állítását, hogy a pedagógusok jellegzetes értékmintázatokkal rendelkeznek.

Tószegi, Zsófia Júlia

**HOW INCLUSIVE IS HUNGARIAN HIGHER EDUCATION FOR
NEURODIVERGENT STUDENTS? MIXED RESEARCH APPLYING THE
PROCESS MODEL OF INCLUSION AT THE UNIVERSITY OF PÉCS**

Keywords: inclusive excellence, higher education, neurodiversity

This presentation will give an overview of a research model developed as part of my doctoral research at the University of Pécs. It is a contribution to the ongoing Diversity Equity and Inclusion discourse. Special attention is given to target groups of inclusion that have been historically underrepresented in Hungarian HE and, therefore, receive “preferential treatment” at entry, and among them specifically to students with disabilities. Exploratory and descriptive research analyzed data over 10 years looking for correlations between data figures which led me to take an interest in a group of disabled students with very high latency, called students with specific learning differences or SpLD (Elmer et al., 2021; Pollack, 2009) or in other words, neurodivergent individuals (Armstrong, 2011; Singer, 1999;). I have built a mixed-method research on the Process Model of Inclusion (Varga, 2005 p.7). I used a survey based on the original Booth-Ainscow “Index for Inclusion” and validated it in the Hungarian language after Galician researchers (Losada Puente et al., 2021). I have also created a survey for faculty members based on a self-evaluation tool, titled Inclusivity Tips for Educators (CHARM-EU, 2021). These survey instruments aimed to explore the characteristics of inclusiveness at UP, focusing on the experiences of students with disabilities and neurodiversity. What trends does our university’s Neptun database show regarding students with preferential treatment, especially the neurodivergent groups? I sought answers by analyzing 10 years of student data collected by the Neptun Unified Education System (N=47,194), student surveys (N=235), faculty surveys (N=120), and focus-group interviews with neurodivergent students (N=15) from the University of Pecs and partner institutions. Quantitative results from the Neptun data show that the proportion of neurodivergent persons follows an inverted U-shaped trend over time, declining again after a peak in 2015–17. Qualitative results have been coded based on open-ended questions and semi-structured interviews with neurodivergent students. Data suggests that it would be important for leadership and faculty members to agree on a common set of criteria as to what constitutes an inclusive protocol in HE when redesigning the curriculum or planning professional development. Most faculty members claim that they are not prepared to apply inclusive practices and academic language support for vulnerable groups as they believe that they lack the training and competencies, which necessitate an institution-wide strategic plan.

**Törzsökné Márton Johanna Andrea – Garai Sára – Csimá Melinda –
Sipos Dávid**

GYÓGYTORNÁSZ HALLGATÓK STRESSZKITETTSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: stressz; pszichoszomatikus tünetek; alvásminőség; felsőoktatás

A gyógytornász hallgatók mentális egészsége kulcsfontosságú tényezője a tanulmányi sikernek és a szakmai fejlődésnek. A hallgatók gyakran szembesülnek magas szintű stresszel, amely pszichoszomatikus tüneteket eredményezhet (Ghamari, 2015; Lopes et al., 2017). A stressz mint a mentális egészség egyik meghatározója, összefüggésben áll továbbá a nem megfelelő alvásminőséggel, ami csökkentheti a hallgatók megküzdési képességét a különböző kihívásokkal szemben (McKenna & Poole, 2016). Pilot vizsgálatunk célja feltárni a gyógytornász hallgatók lelki egészségének főbb jellemzőit, illetve a tanulmányaikkal összefüggő stressz szintjüket, s az ahhoz kapcsolódó pszichoszomatikus tüneteket. Kiemelt célunk volt összefüggéseket keresni a mentális egészség egyes összetevői között. Follow-up vizsgálatunk során gyógytornász hallgatók (n=46) körében végeztünk adatgyűjtést önkitöltős kérdőív alkalmazásával. A mérőeszköz a szociodemográfiai jellemzőkre vonatkozó kérdések mellett a négytételű Cohen Észlelt Stressz Skála kérdőívet, pszichoszomatikus tünetekre vonatkozó kérdéseket, illetve az Athén Inszomnia kérdőívet tartalmazta. Az adatok elemzése során leíró és matematikai statisztikai próbákat alkalmaztunk. A pszichoszomatikus tünetekre vonatkozó kérdésekre adott válaszok alapján a hallgatók fejfájásra (22 fő), gyomorpanaszokra (24 fő), ingerlékenységre (23), fáradtságra (38 fő) és alvási problémákra (28 fő) panaszkodtak heti vagy napi rendszerességgel, amelyek fokozódtak a vizsgaidőszakban. A szorgalmi időszakban a hallgatók 36%-a enyhe inszomniával küzdött, míg 8%-uk mérsékelt inszomniát tapasztalt. Ezzel szemben a vizsgaidőszakban az enyhe inszomnia prevalenciája nem változott, továbbra is 36%-ot tett ki, azonban a mérsékelt inszomnia szintje jelentősen emelkedett 23%-ra, míg súlyos inszomnia 4%-ot ért el. A szorgalmi időszakban a hallgatók 58%-a, a vizsgaidőszakban pedig a hallgatók 71%-a érzi nyomasztónak a rá nehezedő terheket, feladatokat. A szorgalmi időszakban a hallgatók 21%-a számolt be magas stresszszintről, míg a vizsgaidőszakban ez az arány 41%-ra emelkedett, ami jelentős mértékű növekedést jelez ($t=-2,58$; $p=0,01$), mely emelkedés gyenge összefüggést mutat az alvásminőség romlásával ($r=0,23$; $p=0,11$). Eredményeink felhívják a figyelmet a hallgatók körében tapasztalható magas szintű stresszre, mely az alvásminőséget befolyásolva tovább ronthatja a mentális és fizikai állapotot. A felsőoktatási intézményeknek figyelmet kell fordítaniuk a hallgatók mentális egészségére, szükség szerint pszichológusok vagy mentálhigiénés szakemberek bevonásával egyéni vagy csoportos foglalkozások keretében.

Túri Ibolya

OKTATÓI DISKURZUS AZ OKTATÓI SZEREPEK SOKFÉLELÉSÉGÉRŐL ÉS A PRODUKTIVITÁS MEGÉLÉSÉRŐL A CURRICULUM-FEJLESZTÉS KERETÉBEN

Kulcsszavak: oktatói szerep; oktatásfejlesztés; felsőoktatás

Az egyetemi jógyakorlatok bemutatása által a legfrissebb innovációk megismerhetővé válnak a szélesebb szakmai közösségben, egyúttal lehetőséget teremtenek arra, hogy az oktatók saját fejlődésükre, megküzdéseikre reflektáljanak. Oktatói tevékenységünkben számos szerepkör jelenik meg. Harden és Crosby tanulmányában mintegy tizenkét féle oktatói szerepet azonosított, ebben a hagyományos előadó és hallgatói teljesítményt értékelő oktatói szerepen túl a tananyagot fejlesztő, a gyakorlatot vezető, a facilitáló, a hallgatói tanulást mentoráló szerepkörök is megjelentek (Harden & Crosby, 2000). Harden és Lilley olyan további szerepeket nevesít, mint a diagnosztikus értékelés szerepe, a menedzseri, vezetői és koordinatív szerepkörök (Harden & Lilley, 2018). Az oktatói diskurzus keretében arra kerestük a választ, hogyan azonosítják oktatóink szerepeiket, hogyan látják énhatékonyságukat, milyen jó gyakorlataik vannak, mindezt a felsőoktatásba kerülő új generációk megváltozott tanulási stratégiáira és sajátosságaira vonatkoztatva, valamint a felsőoktatás területén végbement paradigmaváltásra, az eredménykimenetelű képzések elérésének céljára. Fókuszcsoporthoz interjúk keretében kérdeztük a Semmelweis Egyetem orvos- és egészségügyi-, valamint konduktorképzésében, graduális és posztgraduális képzésben résztvevő oktatókat (kisebb létszámú csoportokban, N=10-12). A főbb kérdéskörökben vizsgáltuk, milyen oktatói szerepeket azonosítanak saját tevékenységükhöz kapcsolatosan, hogyan hatnak rájuk a curriculumfejlesztésben vállaltak és oktatástámogató programok, milyen megküzdéseik vannak a felsőoktatás gyakorlatában, milyen kihívásokat jelent az új tanulógenerációk eredményes tanítása, a digitális oktatási tér alakulása, a saját produktivitás mérése és megélése. A diskurzus eredményeként megállapítottuk, hogy a válaszadók többféle oktatói szerepben látják magukat, ezekből is a tanulást facilitáló és mentori szerep fontosságát hangsúlyozták. A résztvevők nagy többsége kihívásként tekint a felsőoktatásban jelenleg tanuló hallgatók növekvő létszámára, diverzitására, eltérő tanulási előzményeire és tanulási stratégiáira, illetve a szükségszerűen nagy létszámú előadások korlátjaira az interaktivitás és a reflektív tanulás biztosíthatóságának tükrében. A válaszadók nagy többsége szerint a produktivitás, az énhatékonyság megélése sok esetben függ a hallgatói reflexióktól, az oktatói közösségtől vagy az oktatót körülvevő fejlődési színtértől. Pozitív lehetőségként tekintenek az oktatásfejlesztési és oktatásmódszertani képzések és támogató programok egyetemi elérhetőségére, igénylik is ezen diskurzusokat. Az oktatók saját tárgy eredményességét attól is függővé teszik, hogy oktatói szerepeikben kompetensnek érzik-e magukat, s hogy mennyire tudják oktatói gyakorlatukban adaptálni a gamifikáció és skill-fejlesztés lehetőségeit.

Üst Norbert

GAMIFIKÁCIÓ AZ OKTATÁSBAN, FANTASY SZEREPJÁTÉK A TERMÉSZETTUDOMÁNYOS TANÓRÁKON

Kulcsszavak: természettudomány; gamifikáció

A hazai és nemzetközi attitűdvizsgálatok rávilágítottak arra, hogy a tanulók természettudományos tantárgyakkal kapcsolatos megítélése életkoruk előrehaladtával egyre inkább kedvezőtlen irányba változik. (Suwandani, 2024; Hellín et al., 2023; Chrappán, 2017; Csapó, 1999; Csíkos, 2010; Molnár, 2014; M. C. Smith, 2017). Ez aggasztó tendencia a jövő generációk tudományos érdeklődése szempontjából. Napjainkban a tanulók életében fontos szerepet játszik a virtuális térben töltött idő. A fiatalok internetes aktivitása különösen a COVID-19-járvány idején növekedett meg, amikor a digitális tanulás és a szórakozás egyaránt az online térbe került (Jamilah et al., 2021; Prievera, 2022; Prievera & Pikó, 2015; Taha et al., 2020). A virtuális tér és a tantermi oktatás színvonalát a gamifikált oktatási módszerek fejleszthetik és emelhetik (Díaz-Ramírez, 2020; Hellín et al., 2023; Suwandani, 2024). Kutatásom célja egy új, gamifikációval támogatott oktatási módszer kidolgozása, kipróbálása és hatékonyságának vizsgálata. Ehhez hasonló rendszerek már korábban is eredményesnek bizonyultak. A gamifikáció nemcsak a tanulási motivációt növeli, hanem a tanulók természettudományos kompetenciáit is fejlesztheti, mivel a játékos elemek beépítése a tanulási folyamatba kedvező hatással van a diákok érdeklődésére és elköteleződésére (Asanza, 2024; Fuster-Guilló et al., 2019; Zourmpakis et al., 2023). Ehhez létrehoztam egy, a valóságban megélhető szerepjátékbeli világot, amelytől azt várom, hogy növelje a tanulási motivációt és a gyermekek természettudományok iránti érdeklődését. Itt a gyermekek a természettudományos tanórákon barbárok, paladinok, mágusok és más szereplők bőrébe bújhatnak, így élhetik az általuk választott karakterek életét az iskolai környezetben is. Megmutatom nekik, hogy a valós életben, az iskolapadban is lehetnek hősök, éppúgy, mint a kedvelt játékaikban. A döntéseiknek ezekben a helyzetekben éppolyan következményei vannak, mint a játékokban. Feltételezésem szerint a módszer hatására a diákok motiváltabbak lehetnek a természettudományok tanulásában, és természettudományos kompetenciáik fejlődhetnek. Kutatási módszerem kontrollcsoportos fejlesztő kísérlet, amelyben több, változatos tanulási környezetet biztosító iskola vesz részt. Az iskolák tanulóinak természettudományok iránti attitűdváltozását vizsgáltam. A kísérleti csoportban 115 fő, a kontrollcsoportban pedig ugyanennyi fő vett részt. A kísérleti és a kontrollcsoportokban egyaránt bemeneti és kimeneti méréseket végeztem. A kutatás egy korábban elvégzett kísérlet kiterjesztett, nagyobb elemszámú és több mérést tartalmazó megismétlése. Az akkor alkalmazott módszert továbbfejlesztettem, mivel a korábbi kutatás rámutatott a gamifikáció, mint oktatási eszköz, bizonyos hiányosságaira. Jelen előadásban a kutatás részleteit mutatom be, ismertetve a hozzá tartozó előkészületeket, a módszert és a pedagógusképzést.

Varga Aranka – Trendl Fanni – Brandt Bianka – Orbán Anna – Horváth Gergely

A ROMA SZAKKOLLÉGIUM MINT NON-FORMÁLIS TANULÁSI TÉR ÉS KÖZÖSSÉG SZEREPE A HALLGATÓK TÁRSADALMI MOBILITÁSÁBAN

Kulcsszavak: felsőoktatás; roma szakkollégium; non-formális tanulási tér

Az előadás egy 2022-2024 között zajló komplex kutatás részeként azt elemzi, hogy a társadalmi mobilitás útját járó, nagyjából roma egyetemisták miként tekintenek az egyetemre, illetve egy kisközösségre (roma szakkollégium), mely célzottan támogatja egyetemi előrehaladásukat. Bár a felsőoktatás tanulói összetétele egyre diverzifikálódik és megjelentek olyan hallgatók, akik családjukból, közösségükből elsőként vállalkoznak a diplomaszerezésre, a társadalmilag hátrányos helyzetűek, köztük a romák még mindig alulreprezentáltak a felsőoktatásban. Sikeres előrehaladásuk érdekében fontos látni, hogy miféle támogatásokkal és milyen módon segítik őket a formális egyetemi térben a non formális térhez tartozó befogadó közösségek. Vizsgálatunk magyarországi egyetemeken tanuló diákok körében a roma szakkollégiumokat összefogó hálózat hallgatói populációját (N=300) kérdőíves adatfelvételbe vonta be (n=182). Jelen előadásunkban arra keressük a választ, hogy milyen implicit ideákkal rendelkeznek a hallgatók az egyetemről és a roma szakkollégiumról, általuk felderítve ezek hasonlóságait és eltérő funkcióit. Emellett kérdésként merült fel, hogy a roma szakkollégium milyen szerepet tölt be a hallgatói társadalmi mobilitásban. Adatainkat kvalitatív elemzési stratégiával, tematikus kódolással dolgoztuk fel. Eredményeink rávilágítanak az egyetemi, formális térre vonatkozó és a roma szakkollégium non formalitását kiemelő funkciókra: az egyetemhez válaszadóink a formális tanuláshoz, szocializációhoz kapcsolódó szavakat társítottak, míg a roma szakkollégiumhoz kapcsolódó társítások inkább az élményalapúságra, cselekedet-orientáltságra, azaz a non-formális térre fókuszálnak. Eredményeink alapján, az egyetem, de kiváltképp a szakkollégium pozitív valenciájú. Vizsgálatunk alapján a roma szakkollégium hallgatóinak mobilitásában betöltött szerepe kiemelt a habitusváltásból eredő magas mobilitási költségek csökkentésében. A roma szakkollégiumot a családi kapcsolatokhoz hasonlítják válaszadóink, így a család által nyújtott biztonság érzésének kontinuitásaként tekinthetünk rá. Vizsgálatunk bemutatja, hogy miként járul hozzá egy, a roma szakkollégiumhoz kapcsolódó közösség a felsőoktatásban alulreprezentált csoportok sikeres egyetemi előrehaladásához, mobilitásuk megéléséhez.

Az előadáshoz tartozó kutatás elvégzését a Magyar Tudományos Akadémia SZKF-11-2021 kódú pályázata támogatta.

Vas-Hüber Gabriella

TRÉNERI VÉLEMÉNYEK A KÖZÉPISKOLÁS KOROSZTÁLY SZÁMÁRA KÉSZÜLT SOFT SKILL FEJLESZTŐ TRÉNINGEKRŐL

Kulcsszavak: tréning, soft skill fejlesztés, középiskolás korosztály

Mára széles körben elfogadott, hogy az oktatás, a gazdaság és a munkaerőpiac kölcsönösen hatnak egymásra. Többek között Schultz (1983) tőkeelmélete is ezt támasztja alá, amely kiemeli az oktatás minőségének kulcsszerepét a gazdasági növekedés ösztönzésében. Az elmélet alapján az oktatás hatékonysága meghatározza, hogy a végzett diákok, hallgatók mennyire felkészülten lépnek be a munka világába. Az utóbbi években jelentősen megnőtt az érdeklődés a soft skillek iránt. Számos kutatás rámutatott, hogy bizonyos puha készségek elsajátítása és alkalmazása a munkaerőpiacon sok esetben nagyobb jelentőséggel bír, mint a szakmai ismeret megléte. Jogosan vetődik fel a kérdés, hogy az oktatási rendszerek milyen módon és milyen mértékben képesek alkalmazkodni ezekhez a munkaerőpiaci elvárásokhoz. Az interaktív és reflektív módszertanon alapuló oktatás egyértelműen segíti a puha készségek fejlődését, felkészítve ezáltal a tanulókat a későbbi munkaerőpiaci elvárásokra. Számos kutatás támasztja alá, hogy azok a tanulók, akik rendszeresen vesznek részt kooperatív tanulási keretek között szervezett tanulási tevékenységben, előnnyel indulnak a munkaerőpiacon. A tréning kifejezetten hatásos módszer a soft skillek fejlesztése kapcsán, az utóbbi évek során rohamosan megnőtt azon trénerek száma, akik már nem csupán a szervezetek, vállalatok célközönségére helyezik a fókuszot, hanem a középiskolások számára kínálnak készségfejlesztő tréningeket. Érdemes minél fiatalabb korban, minél alacsonyabb oktatási szinten elkezdeni az ilyen irányú készségek fejlesztését, erre is visszavezethető, hogy oktatási trendek alapján a trénerek körében egyre népszerűbb célcsoporttá vált ezt a korosztály. Jelen kutatás célja, hogy trénerek véleményén keresztül adjon képet a puha készségfejlesztő témában induló tréningek hazai jelenlétéről. A kutatás fő célkitűzései közé tartozik annak górcső alá helyezése, hogy hazánkban milyen témában és szinten, keretek között jelennek meg kifejezetten puha készséget fejlesztő tematikában meghirdetett tréningek, amelyek célcsoportja a középiskolás korosztály. Emellett a tréneri vélemények szempontjából egyaránt vizsgálja a legfontosabb puha készségek kapcsán a módszertan létjogosultságát és a diákok hozzáállását, nyitottságát, a legnépszerűbb soft skill témákat, a motivációt, a kihívások és elvárások területét. A kutatás során a MAXQDA program segítségével végeztem kvalitatív interjúelemzést. A kutatás főbb eredményei a teljesség igénye nélkül, többek között az önismereti készség jelenlétének kimutatása, mely az egyik legfontosabb tematika: a trénerek egyöntetűen azt az álláspontot képviselték, miszerint minden egyéb puha készségnek ez az alapja, egyfajta „nulladik lépésként” definiálták. Ezt követik a kommunikációs, időmenedzsment és stresszmenedzsment témák. Az utóbbi években a tréningeket érintő változások kapcsán a legtöbb tréner egyetértett azzal, hogy egyfajta növekedés indult meg hazánkban a tréningek számában – a középiskolás korosztály célcsoportját illetően; s ha lassabb ütemben, de általánosan is növekedésről beszélhetünk.

Várszeginé Gáncs Erzsébet – Deákné Kecskés Mónika

ZENEHALLGATÁS, FENNTARTHATÓSÁG, ÚJRAHASZNOSÍTÁS

Kulcsszavak: zenehallgatás; fenntarthatóság; újrahasznosítás

Előadásunk három fontos és aktuális témát jár körül, a zenehallgatás fogalmát, a fenntarthatóság témakörét és az újrahasznosított hangszerek kérdéskörét. Napjainkban egyre gyakrabban hallott kifejezés a fenntarthatóság, mely fogalom rendkívül összetett és szerteágazó, az élet valamennyi területén megjelenik. A fogalom mögött az az elv fogalmazódik meg, hogy az emberiség jelenkori szükségleteinek olyan fajta kielégítését helyezi előtérbe, amely a környezeti és természeti erőforrások megőrzését teszi lehetővé a következő generációk számára. Kiemelt szerepet kap a pedagógiai gyakorlatban is, beépítése az oktatás-nevelés egész folyamatába, az oktatás minden szintjén megtalálható. A fenntarthatóság iránti növekvő érdeklődés új kihívást jelent a pedagógusok számára. A zene az emberek mindennapi életének mindenütt jelenlévő kísérője, szinte lehetetlen kivonni magunkat a folyamatból. Zene szól a bevásárlóközpontokban, aluljárókban, autóban. Zenehallgatási szokásaink az elmúlt évszázadokban, többek között a digitális technológiáknak köszönhetően radikálisan megváltoztak. Váradi Judit „A zenehallgatás társadalmi dimenziói” című írásában, a 18. század végére teszi azt a fordulópontot, amikor is útjára indultak a nyilvános koncertek, befolyásolva ezzel a zene irányát, változását, elterjedését, a zene hallgatásának szokásait, megnyilvánulási formáit is (Váradi, 2022). Az általános iskola alsó tagozatának témái között mindhárom fogalom – zenehallgatás, fenntarthatóság, újrahasznosítás – szerepet kap. Úgy gondoljuk, hogy a zenehallgatás egy olyan terület lehet a gyerekek zenei nevelésében, amelyen keresztül a fenntarthatóság fogalma könnyen érthetővé tehető. Ennek eszközei lehetnek az újrahasznosított hangszerek. A „passzív fogyasztói attitűd” jelenségre két kérdést fogalmaztunk meg, egyrészt, hogy hogyan hallgassunk, hallgattassunk zenét, másrészt, hogy mivel, milyen eszközökkel hallgassunk, hallgattassunk zenét? Kutatásunkban tehát arra keressük a választ, hogy hogyan, miként lehet a zenehallgatás valamint az azzal kapcsolatos tevékenység is fenntarthatóbb.

ELŐADÓK / PRESENTERS

Ábrahám Gréta; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola; gretabrahamoo@gmail.com

Achuodho, Humphrey Ouma; University of Szeged Doctoral School of Education;
hamphrey.ouma.achuodho@edu.u-szeged.hu

Antal Károly; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Biológiai Intézet;
antal.karoly@uni-eszterhazy.hu

Antesberger Klára; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai
Kar; antesberger@staff.elte.hu

Bacza Barbara; Magyar Ökumenikus Segélyszervezet Biztos Kezdet Gyerekház;
barbarabacza@gmail.com

Bádi Anikó; Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar;
aniko.badi@gmail.com

Bagin Barbara; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem; baginbarbara@gmail.com

Balogh Mónika; Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda; baloghmoni17@gmail.com

Bánfai Bálint; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar;
balint.banfai@etk.pte.hu

Bánfai-Csonka Henrietta; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar;
csonka.henrietta@pte.hu

Bánhegyi Máttyás; Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem Pénzügyi és Számviteli
Kar; banhegyi.matyas@uni-bge.hu

Bauer Krisztina; Dombóváry Cséry Lajos Evangélikus Általános Iskola és Alapfokú
Művészeti Iskola; bauerkrisztina78@gmail.com

Bencéné Fekete Anikó Andrea; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Neveléstudományi Intézet; bencene.fekete.aniko.andrea@uni-mate.hu

Berta Tünde; Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Neveléstudományi Doktori
Iskola; bertat@uj.sk

Berta-Szenási Panna; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola; panna.szenasi@gmail.com

Bertalan Regina Frida; Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar; bertalanreginafrida@gmail.com

Béki Piroska; Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet; beki.piroska@ppk.elte.hu

Birkás Béla; Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar; bela.birkas@aok.pte.hu

Bognár József; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sporttudományi Intézet; bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu

Bognárné Kocsis Judit; Veszprémi Érseki Főiskola; bognarne.kocsis.judit@ersekifoiskola.hu

Bolla Zsolt; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Oktatás és társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola; m2019zsolt@gmail.com

Bognár Erik; Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola II. Rákóczi Ferenc Tagiskola; bogerk1@gmail.com

Borbélyová Diana; Selye János Egyetem Tanárképző Kar; borbelyovad@ujs.sk

Brandt Bianka; Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar; brandtbianka00@gmail.com

Burján Zsófia; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet burjanzsofia1@gmail.com

Csajka Edina; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet csajka.edina@uni-mate.hu

Csima Melinda; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet, MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport; petone.csima.melinda@uni-mate.hu

Csimáné Pozsegovics Beáta; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet; csimane.pozsegovics.beata@uni-mate.hu

Cuong, Tran Van; University of Szeged Institute of Education; trancuongk17@gmail.com

Czapné Makó Zita; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Tanító- és Óvóképző Intézet;
mako.zita@uni-eszterhazy.hu

Czető Fanni; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Tanító- és Óvóképző Intézet;
czeto.fanni13@gmail.com

Csontosné Buzás Zsuzsa; Károli Gáspár Reformatikus Egyetem Pedagógiai Kar;
csontosne.buzas.zsuzsa@kre.hu

Csóka Tamás; Magyar Ilona Általános Iskola; tamas.csoka98@gmail.com

Dancsházy-Nagy Ágnes; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi
Doktori Iskola; dancsyagi@gmail.com

Deákné Kecskés Mónika; Széchenyi István Egyetem Művészeti Kar;
kecskes.monika@ga.sze.hu

Demeter Gáborné; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi
Intézet; demeter.gaborne@uni-mate.hu

Deutsch Krisztina; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar
krisztina.deutsch@etk.pte.hu

Dinnyés Katalin Julianna; Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és
Szociális Képzési Kar; dinnyes.kato@gmail.com

Doba László; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
doba.laszlo@uni-mate.hu

Domokos Áron; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
domokos.aron@uni-mate.hu

Dorner Helga; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar;
fti_igazgato@ppk.elte.hu

Emri Zsuzsanna; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Biológiai Intézet;
emri.zsuzsanna@uni-eszterhazy.hu

Édes Csilla; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola;
edescsilla@gmail.com

Fajt Balázs; Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar;
fajt.balazs@yahoo.com

Farkas Péter; Pannon Egyetem Humántudományi Kar; farkas.peter@htk.uni-pannon.hu

Fazekas Sándor; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet; fazekas.sandor@uni-mate.hu

Fethi, Naila; Doctoral School of Education, University of Szeged; nani.fethio1@gmail.com

Fejes József Balázs; Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet; MTA-SZTE Olvasás és Motiváció Kutatócsoport; Motiváció Oktatási Egyesület; fejesj@edpsy.u-szeged.hu

Fónai Mihály; Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar; fonai.mihaly@arts.unideb.hu

Fenyősi Fanni; Eötvös Lóránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar; osifeny@student.elte.hu

Fináncz Judit; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet, MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport; financz.judit@uni-mate.hu

Frank Tamás; Semmelweis Egyetem Pető András Kar; frank.tamas.zsolt@semmelweis.hu

Garai Sára; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Doktori Iskola; sgarai.bh@gmail.com

Gelencsérné Bakó Márta; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet; gelencserne.bako.marta@uni-mate.hu

Gerner Zsuzsanna; Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központ; gerner.zsuzsanna@pte.hu

Giczi Barnabásné Fehér Ágnes; Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar; feher.agnes@uni-sopron.hu

Gombocz Orsolya; Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Tanárképző Központ; gombocz.orsolya@btk.ppke.hu

Gósi Zsuzsanna; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet; gosi.zsuzsanna@ppk.elte.hu

Gróf Anita; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet; grof.anita@uni-mate.hu

Győrík Győző; Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar,
Neveléstudományi Doktori Iskola; gyorik.gyozo@ppk.elte.hu

Hajduné Holló Katalin; Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi
Intézet; hollok16@gmail.com

Halvax Julianna; Hunyadi János Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és AMI;
halvaxjuli@gmail.com

Hangyál Zsófia; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar;
hangyal.zsofia@ppk.elte.hu

Hartung István; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar;
istvan.hartung@etk.pte.hu

Hartungné Somlai Eszter; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar;
eszter.somlai@etk.pte.hu

Havadi-Nagy Marian; Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és
Társadalomtudományi Kar; havadi-nagy.mariann@btk.ppke.hu

Hegedűs Judit; Nemzeti Községi Egyetem Rendészettudományi Kar;
hegedusjudit@uni-nke.hu

Heidt Judit; Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar; juditheidt@gmail.com

Hencseiné Grain Andrea; Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi,
Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar; hencsei.andrea@gmail.com

Hetesi Edit; Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi
Doktori Iskola; hetesiedit88@gmail.com

Hideg-Fehér Gabriella; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar;
gabriella.hideg@etk.pte.hu

Hirdiné Deák Diána; Városmegyei Óvoda, Pécs; hirdia@gmail.com

Hok Andrea; BAZ Vármegyei EGYMI Sályi Mozdósajvító Tagintézménye; SzárnyaLó
Fejlesztés; hokandrea1@gmail.com

Horváth Gergely; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar;
horvath.gergely@pte.hu

Horváth Lili; Széchenyi István Egyetem Apáczai Kar; horvathlili2003@gmail.com

Horváth Orsolya; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Doktori Iskola; olyo.horvath@gmail.com

Hoss Alexandra; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi
Intézet, Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Neveléstudományi Intézet; hoss.alexandra@uni-mate.hu

Hosszu Timea; Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és
Társadalomtudományi Kar; hosszu.timea@btk.ppke.hu

Iváncsik Réka; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
ivancsik.reka@uni-mate.hu

Józsa Krisztián; Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, Magyar
Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet; jokrisz@gmail.com

Juhász Nikolett; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
niki.juhasz12@gmail.com

Kántor Zsuzsanna; Veszprémi Érseki Főiskola; kantor.zsuzsi.oped@gmail.com

Kapcsándy Gabriella; Semmelweis Egyetem Pető András Kar;
kapcsandy.gabriella@semmelweis.hu

Karácsony Ilona; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar;
ilona.karacsony@etk.pte.hu

Kárpáti Andrea; Budapesti Corvinus Egyetem Marketing- és Kommunikáció-
tudományi Intézet; andrea.karpati@uni-corvinus.hu

Kecskés Miklósné; Mikrokozmosz Református Alapfokú Művészeti Iskola;
mikroami.igazgato@gmail.com

Kelemen Annamária; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Gyakorló Óvoda;
kelemen.annamaria@uni-mate.hu

Kis Annamária; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
kis.annamaria@uni-mate.hu

Kiss Julianna; Szegedi Tudományegyetem Radiológiai Klinika;
kissjuli.info@gmail.com

Kiss Noémi; Kodály Zoltán Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola;
kissn135@gmail.com

Kiss Renáta; Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, MTA-SZTE
Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport; kiss.renata@edu.u-szeged.hu

Kissné Zsámboki Réka; Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar;
kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

Klima Gábor; Magyar Képzőművészeti Egyetem; klima.gabor@mke.hu

Kolip Heléna; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar;
koliphelena77@gmail.com

Koltai Zsuzsa; Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar;
koltai.zsuzsa@pte.hu

Kománovics Alexandra; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és
Társadalomtudományi Kar Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola;
komanovicsalexandra@gmail.com

Komlósi Veronika Júlia; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és
Társadalomtudományi Kar Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola;
komlosi.veronika.julia@gmail.com

Kontra József; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
kontra.jozsef@uni-mate.hu

Kóger Yvetta; Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi
Doktori Iskola; yvetta.koger@gmail.com

Kőő Artúr; Nemzeti Községi Egyetem Nemeskürty István Tanárképző Kar,
Magyarságtan Intézet, Benkő István Református Gimnázium;
koo.artur@uni-nke.hu

Krausz Anita; Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar;
krausz.anita@szte.hu

Krupa Mónika; Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési
Kar, Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola;
krupamoni@gmail.com

Kun Boglárka Csenge; Semmelweis Egyetem Pető András Kar;
monyi.kun@gmail.com

Laczkó Attila; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sporttudományi Intézet;
laczko.attila@uni-eszterhazy.hu

Lajtai Zsoltné; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
lajtaimonika4@gmail.com

Lakatos Szilvia; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar;
lakatosszilvi@gmail.com

Ladnai Attiláné; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
ladnai.attilane@uni-mate.hu

Langat, Gilbert Cheruiyot; University of Szeged Institute of Education;
gilbert.cheruiyot.langat@edu.u-szeged.hu

Lénárd Anna; Semmelweis Egyetem Pető András Kar; lenard.anna.emilia@gmail.com

Lénárd Sándor; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet; lenard.sandor@ppk.elte.hu

Lőrincz Katalin; Pécsi Mezőszél Utcai Általános Iskola;
lorinczkatalin2001@gmail.com

Maisch Patrícia; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar;
maischpatricia@gmail.com

Major Tünde Kármén; Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző
és Vidékfejlesztési Kar; tndmajor@gmail.com

Magyar Adél; Pedagógiai Szakszolgálat, Odú Központ; magyaradel.marta@gmail.com

Magyar Márton; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet; magyar.marton@ppk.elte.hu

Maródi Ágnes; Szegedi Bonifert Domonkos Általános Iskola; marodi@bonifert.edu.hu

Maximovics Veronika; Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar;
kokosy.veronika@gmail.com

Márfi Rita; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
marfi.rita@uni-mate.hu

McNeill Brigitta; MRFE FETE program; brigikapos@gmail.com

Mihálka Mária; Szegedi Tudományegyetem Alkalmazott Egészségtudományi és
Környezeti Nevelés Intézet; mihalka.maria@szte.hu

Mokri Dóra; MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport;
mokri.dora@gmail.com

Moldován Szilvia; Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Tanárképző
Központ; szilviamoldovan78@gmail.com

Molnár Ákos; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar,
Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola;
molnar.akos@gamma.ttk.pte.hu

Molnár Gábor; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
molnar.gabor@uni-mate.hu

Molnár Gyöngyvér; Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, MTA-
SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport; gymolnar@edpsy.u-szeged.hu

Nagyházi Bernadette; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi
Intézet; koverne.nagyhazi.bernadette@uni-mate.hu

Nagyné Árgány Brigitta; Kodolányi János Egyetem Humántudományi Kar;
nagyne.argany.brigitta@kodolanyi.hu

Nagyné Zsilovics Tímea; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Gyakorló Óvoda;
nagyne.zsilovics.timea@uni-mate.hu

Nagyová Alexandra; Selye János Egyetem Tanárképző Kar; nagyovaa@ujs.sk

Nemes Mónika; Komló Városi Óvoda Hunyadi Utcai Tagóvodája;
nemesmonikalevele@gmail.com

Németh Dóra Katalin; Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar;
nmthdr@gmail.com

Németh Krisztina; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori
Iskola; krisztinanemeth@icloud.com

Nyilas Orsolya; Nyíregyházi Egyetem Alkalmazott Humántudományok Intézete;
nyilas.orsolya@nye.hu

Nyitrai Tímea Laura; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi
Doktori Iskola h.timealaura@gmail.com

Oláh Katalin; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar;
katalin.olah76@gmail.com

Oláh Orsolya Ágnes; Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar; oriolah@gmail.com

Orbán Anna; Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar; orbananna123@gmail.com

Oo, Tun Zaw; Hungarian University of Agriculture and Life Sciences Institute of Education; oo.tun.zaw@uni-mate.hu

Orosz Csaba; Magyar Képzőművészeti Egyetem; orosz.csaba@mke.hu

Orsós Anna; Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet; orsos.anna@uni-mate.hu

Ölveczky Mónika; Selye János Egyetem Tanárképző Kar Neveléstudományi Doktori Iskola; olveczky1975@gmail.com

Packy-Rónai Zsuzsanna; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Gyakorló Óvoda; packy-ronai.zsuzsanna.sara@uni-mate.hu

Pásztor-Horváth Dóra; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sporttudományi Intézet; pasztor-horvath.dora@uni-eszterhazy.hu

Patakiné Bősze Júlia; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet; bosze.julia@ppk.elte.hu

Pekari Bernadett; Szekszárdi Garay János Általános Iskola; pekarib@gmail.com

Perjési-Jámbor Kata; (Ki)útkereső Pedagógiai Műhely Kft.; jamborkatakmt@gmail.com

Pete József; Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma; pete.jozsef72@gmail.com

Piacsek László Zoltán; Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara, Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar; piacseklz@gmail.com

Pikó Bettina; Szegedi Tudományegyetem Magatartástudományi Intézet; fuzne.piko.bettina@med.u-szeged.hu

Pintér Zsófia; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Agrár-és Élelmiszergazdasági Intézet; pinter.zsofia@uni-mate.hu

Podráczky Judit; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet, MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport; podraczky.judit@uni-mate.hu

Polyákné Brandtmüller Anikó; Kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Szakgimnázium; ancsi95@t-online.hu

Pók Tímea; Magyar Képzőművészeti Egyetem; poktimea@gmail.com

Pótó Zsuzsanna; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar; zsuzsanna.poto@etk.pte.hu

Prantner Csilla; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Informatika Kar; prantner.csilla@uni-eszterhazy.hu

Pribék László; Székesfehérvári József Attila Középiskolai Kollégium; prajbek@gmail.com

Prisztóka Gyöngyvér; Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar; gyongy@gamma.ttk.pte.hu

Pusztafalvi Henriette; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar; henriette.tigyi@etk.pte.hu

Rajnai László; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola; rajnai.laszlo@gmail.com

Rashid, Mamunur; University of Szeged Doctoral School of Education; mamunied@yahoo.com

Rác Csenge; Magyar Képzőművészeti Egyetem; raccsenge@gmail.com

Rác Márk; Virányos Általános Iskola; mracz431@gmail.com

Rákossy-Vokó Zsuzsa; MTA-PTE Innovatív Egészségpedagógia kutatócsoport, Magyar Református Egyház Bethesda Gyermekkórháza; zsuzsa.rakossy@aok.pte.hu

Reiner Dóra; Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar; reiner.dora@uni-sopron.hu

Rumbus Anikó; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet, rumbus.aniko@uni-mate.hu

Sallai Patrícia; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar; sallaipati9@gmail.com

Sarus Tamás; Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar; sarustom6@gmail.com

Schlichter-Takács Anett; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Neveléstudományi Intézet; schlichter-takacs.anett@uni-mate.hu

Schiller Emese; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar;
schiller.emese@ppk.elte.hu

Simon István Ágoston; Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar;
simon.istvan@uni-sopron.hu

Simonné Kajtár Gabriella; Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar;
kajtar.gabriella@uni-sopron.hu

Simon Tünde; Magyar Képzőművészeti Egyetem; simon.tunde@mke.hu

Sipos Dávid; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Doktori Iskola;
david.sipos@etk.pte.hu

Sipos Eszter; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
sipos.eszter@uni-mate.hu

Somogyi Anett; Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar;
somogyi.anett@uni-sopron.hu

Somogyi Tímea; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai Pszichológiai Kar;
somogyi.timea@csaladcentrum.hu

Soós Evelin; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola, MTA-MATE Kora
Gyermekkor Kutatócsoport; soos.evelin@gmail.com

Sotkovszky Lili; Budapesti Műszaki Egyetem; sotkovszkylili@gmail.com

Stromájer Gábor Pál; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar;
gabor.stromajer@freemail.hu

Szabó Norbert; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet;
szabo.norbert@uni-mate.hu

Szakály Zsolt; Széchenyi István Egyetem Egészség- és Sporttudományi Kar;
szakaly.zsolt@ga.sze.hu

Számfira-Turupoli Nóra; Pannon Egyetem, Humántudományi Kar;
szamfira-turupoli.nora@htk.uni-pannon.hu

Szántóné Tóth Hajnalka; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Neveléstudományi Intézet; szantone.toth.hajnalka@uni-mate.hu

Széchenyi Márton; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem;
szechenyi.marton@gmail.com

Szekeres Ágota; Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar; Magyar Agrár- és
Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet; Magyar Tudományos Akadémia-
Eötvös Loránd Tudományegyetem Autizmus Szakmódszertani Kutatócsoport;
szekeres.agota@barczy.elte.hu

Szekér-Mihon Anikó; Pécsi Kertvárosi Óvoda, Pécsi Tudományegyetem-Bölcsészet- és
Társadalomtudományi Kar; szekermihonaniko@gmail.com

Szenczi Beáta; Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai
Kar, MTA-SZTE Olvasás és Motiváció Kutatócsoport, New Tools and Techniques for
Assessing Students Research Group; szenczi.beata@barczy.elte.hu

Szentes Evelin; Kaposvári GESZ Bölcsődei Központ; szentes.evelin@gmail.com

Szent-Gály Viola; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem; szentgalyviola@gmail.com

Szigeti Mónika Veronika; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Neveléstudományi Intézet; szigeti.monika@uni-mate.hu

Szili Katalin; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet,
MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport; szili.katalin@uni-mate.hu

Szőke-Milinte Enikő; Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Intézet;
szoke.milinte.eniko@uni-eszterhazy.hu

Takács Zsuzsanna Mária; Pécsi Tudományegyetem Bölcsészet- és
Társadalomtudományi Kar; takacs.zsuzsanna@pte.hu

Tareke, Tsehaynew Getaneh; Doctoral School of Education, University of Szeged;
tsehay2800@gmail.com

Trendl Fanni; Pécsi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar;
trendl.fanni@pte.hu

Tóth Katalin; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Agrár- és Élelmiszergazdasági
Intézet; toth.katalin2@uni-mate.hu

Tóthné Aszalai Anett; Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és
Társadalomtudományi Kar; tothne.aszalai.anett@btk.ppke.hu

Tóth-Szerecz Ágnes; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet; toth-szerecz.agnes@uni-mate.hu

Tószegi Zsófia Júlia; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar; toszegi.zsofia@pte.hu

Törzsökné Márton Johanna Andrea; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Doktori Iskola; mjohanna93@gmail.com

Túri Ibolya; Semmelweis Egyetem Pető András Kar; turi.ibolya@semmelweis.hu

Üst Norbert; Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola; ustnorbert91@gmail.com

Varga Aranka; Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar; varga.aranka@pte.hu

Vas-Hüber Gabriella; Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola; hubergabriellamargit@gmail.com

Várszeginé Gáncs Erzsébet; Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar; gancs.erksebet@sze.hu

Vékási Adél; Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar; vekasi.adel@uni-bge.hu

Vörös Ildikó; Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi Doktori Iskola; vorosildiko@student.elte.hu

Werunga, Damaris; University of Debrecen Department of Ethnology; wdamarissimuli@gmail.com

Zajdó Krisztina; Széchenyi István Egyetem Apáczai Kar; zajdo.krisztina@sze.hu

Zentai Gabriella; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet; zentai.gabriella@uni-mate.hu

MUNKANYAG

